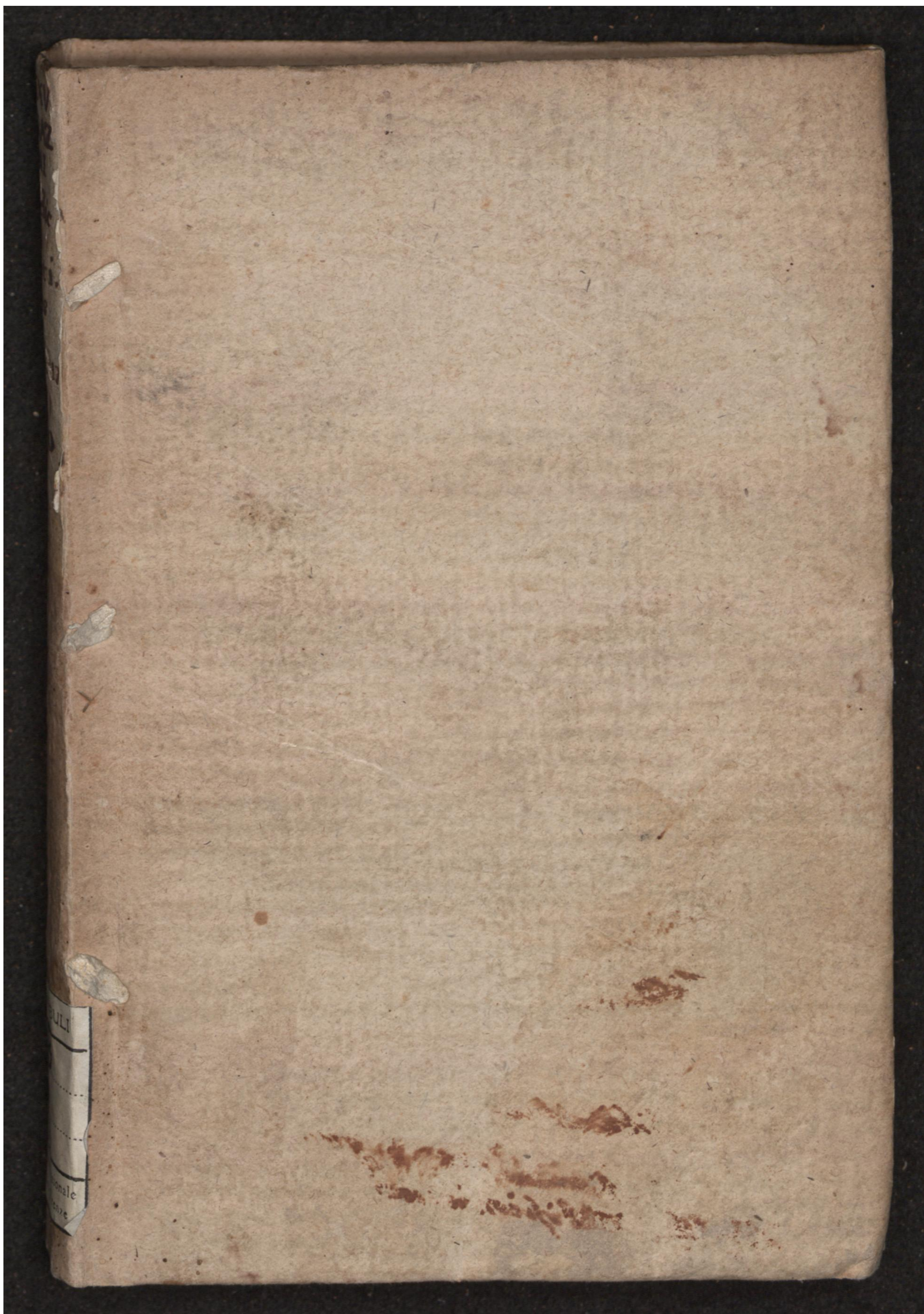
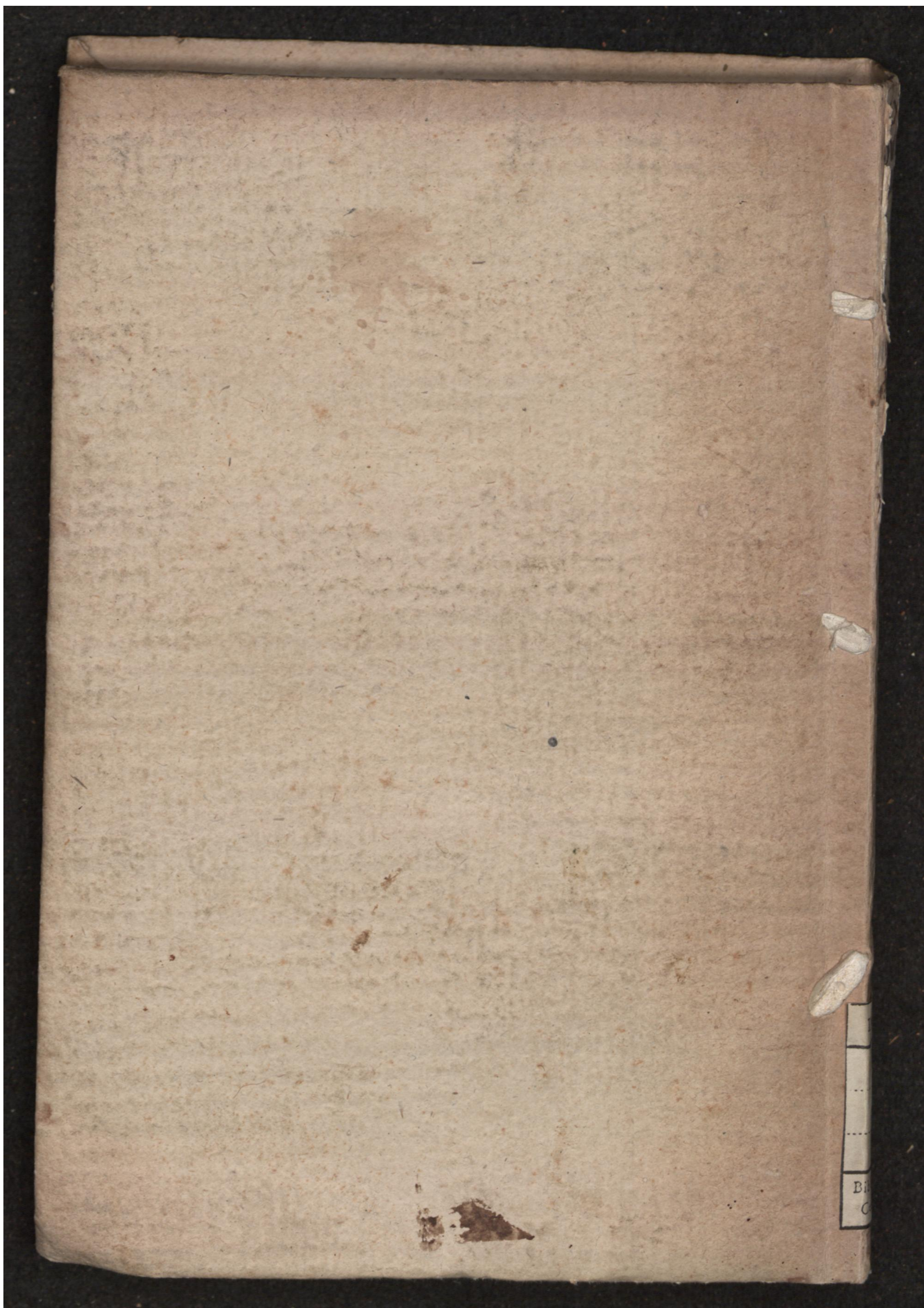
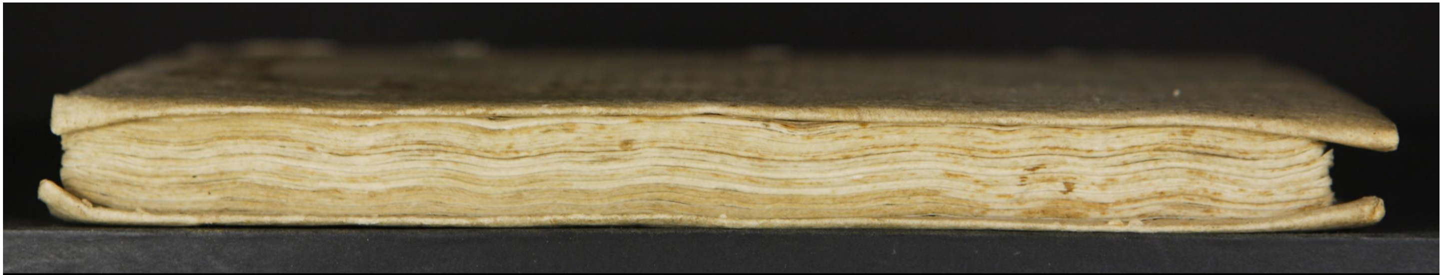

XXXV
DURAZ
ZINI
Prædic
&
collati.
Opus
Floren
tiæ
1490
INCUNABULI
B
5
28
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

VII

F. Mich. de EMPORIO i Guarrini

opusc. Praedicabile

flor. 1490

Varij sermoni

Tabula Huius Operis.

Domino Bartholomeo Soderino Sãcti Fridiani de Florentia priori dignissimo ac Sanctissimi domini nostri Innocẽtii pape. viii. cubiculario: frater Michael Durazinus de Emporio indignus theologię professor ordinis fratrũ heremitarũ Sãcti Augustini continuum famulandi affectum. Opusculũ predicationũ et collationũ quarũdam quod sacerdotum curatorum: aliorũq3 uolẽtium populum erudire contemplatione compegeram: humanitati tue solita beniuolẽtia decreui ascribere. Sic eni me tua singularis cura: populiq3 regimen: ac studiorũ solertia coegerunt: ut onus grãde mihiq3 difficile leuissimũ arbitrarer. Nõ enim hãc assũpsi prouinciã: ut i his uidear laudes exposcere: ubi nullus amplitudinis splẽdor elucescit. Sed magis ut aiarũ saluti proficere uolentiũ mentes excitem. Lege ergo pater optime opusculũ hoc equo animo: quod tibi legendũ corrigendumq3 destinaui: et siquid emolumẽti ex hac mea cõpositione perceperis imortali deo gratias age: cuius sanctissime inspirationi libẽter obtemperaui.

SALVTATIO PRO PRINCIPIO PREDICATIONIS AD VIRGINEM

Per impetrar gratia dallo Spirito sancto: ricorreremo alla reina delcielo: sperando per suoi prieghi conseguirla: Onde aquella con angelico presidio humilmente salutando diremo. Aue Maria.

Incipit perutile opusculum predicabile editum per Sacrę Theologię professorem magistrum Michaelem de emporio ordinis fratrum heremitarum Sancti Augustini

DE SANCTO ANDREA APOSTOLO SERMO PRIMVS

C Ontinuo relictis retibus secuti sunt eũ. Math. iiii. cap. Veniẽte luce diei fratres i christo dilecti egritudines alleuiãtur: homines a somno excitantur: aues cãtant: bestie siluestres ad latibula sua fugiũt. Sic ueniẽte luce apostolorũ mũdus fuit hedificatus in fidelibus: fecũdatus in opibus bonis: animatus ad cõtemplationẽ celestiũ. Non imerito igitur apostolorũ celebrãtur solẽnia: sicut hodie gloriosi Andree: qui est lumen clarissimũ: et nostre terre aduocatus precipuus: celebratur preclara solennitas. Ad cuius honorẽ assumpsimus thema de euangelio ad eius cõmẽdationẽ maxime circa tria uidelicet. Primo cõmẽdatur in sollicitudine actionis in sequẽdo. ibi Cõtinuo. Secũdo i rectitudine intẽtionis in eligendo. ibi. Secuti sunt eũ. Tertio in prõptitudine exonerationis in dimittẽdo. ibi. Relictis retibus. Quãtũ ad primũ cõmendatur a sollicitudine actionis: quia uocatus non dixit: fac primo aliquod miraculũ: promitte nobis premiũ: dimitte ut patrẽ sepeliamus: sed cõtinuo secuti sunt eũ. Vnde Gregorius dicit: Nulla facere adhuc miracula uiderãt: nihil ab eo adhuc de premio retributionis audierãt: Et tamẽ ad domini preceptum hoc quod uidebantur possidere obliti sunt. Sed unde fuit ꝙ ita festinãter et incõsulte secutus est dominũ. Respõdetur ꝙ triplici ratione hoc fecit. Primo ratiõe diuine ordinationis Secũdo rõne diuine degustationis Tertio rõne diuine attractionis. Quantũ ad primũ deus ab eterno ordinauit Andreã apostolũ suũ secundũ uolũtatẽ suã: cui nõ est resistendũ. Elegit eum ut dicit apostolus ad Ro. viii. cap. Quos presciuit hos et ꝑdestinauit: quos predestinauit hos et uocauit: quos uocauit illos et iustificauit: quos iustificauit illos et glorificauit. Ita ꝙ ista quinqȝ ponuntur per ordinẽ. Presciẽtia: predestinatio: uocatio: iustificatio: et glorificatio. Sed ut melius ista itelligãtur: nota exẽplũ.

Est rex qui uult exercitũ preparare cõtra inimicũ. Hic pri mo respicit totã suã multitudinẽ: et uidet aliquos aptos ad bellũ: aliquos nihil ualere. Secũdo aptos eligit: ineptos ue ro repbat tanq̃ sibi nociuos. Tertio istos tales uocat ad se. Quarto ipsos uocatos facit duces: cẽturiones: et decanos. Quito eos post uictoriã glorificat et coronat. Istũ ordinẽ deus obseruat circa electos. Primo totã naturã humanam scit et cognoscit unico pspectu in sua eternitate: qa non co gnoscit preterita nec futura: cũ oia sint deo presentia: q uo cat ea q̃ sunt tanq̃ ea q̃ nõ sunt. Et qa oia cognoscit ab eter no dicit illa prescire. i. ante scire: dico ante secundũ nostrũ modũ itelligẽdi: qa si deo nõ est ante nec retro: nec tempus: sed solũ instans eternitatis: qa intelligẽdo se oia intelligit. Secũdo est predestinatio: q̃ est diuinũ ppositũ miserẽdi de stinare. i. mittere: et pre. i. ante: quasi sit ab eterno saluan dos mittere i finẽ. Exẽplũ. Sagitta mittitur a sagittãte uir tute baliste. Sed ut melius diuidat aerẽ: pẽnatur a dextris et a sinistris. Sic deus ẽ balista: et nos sagitta. Psal. Sicut sa gitte i manu potẽtis: ita filii excussorũ. Deus igitur nos im pellit i finẽ. Sed ut bene dirigamur: oportet nos duas pen nas habere. s. cognitio ueri in intellectu: et appetitus sũmi boni in uolũtate. Ista duo mouent aiam. Sed qa primũ ue rum et sũmum bonum excedit uires humanas: igitur opor tet ut uirtute diuina impellamur i finem: quia non est uolẽ tis uelle: neq3 currẽtis currere: sed dei miserẽtis. Destinat ergo nos sua gratia ad illũ finem ad quẽ non ualemus per tingere uiribus nostris. Tertio est uocatio: et hec est tem poralis respectu nostri. De qua dicit apostolus. Placuit ei qui me segregauit ex utero matris mee: et uocauit per gra tiam suam. Sic uocat interius inspirãdo. Psal. Audiam qd loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Apocalip. tertio. Ego sto ad hostiũ et pulso: si quis mihi aperuerit: intrabo ad eum: et cenabo cum illo. Sic uocauit Andreã: hec uocatio gratia dei fuit nõ suis me ritis. Statim ergo secutus est dominũ. Quarto est iustifi catio: quia quem uocat sanctum facit. Aliquando in utero: sicut Iohãnem Baptistam. Aliquando extra uterum: sicut Nicolaum de Baro: qui sãctificatus fuit mox ut natus. Ali

quando sanctificat᷑ aliqs in ꝓcessu uite sicut apostolus An dreas: aliqs sāctificat᷑ in fine ut latro. Quito ē glorificatio. ubi sāctus efficit᷑ gloriosus i uita ista i cōspectu hominū ut Andreas i tota illa patria achaie: et postea i sempiterna glo ria. Si ergo deus preordinauit mutationē Andree de sta tu piscationis ad statū predicationis non poterat cōtra ire sed statim sequi dominū. Secūdo dico: ita festināter secu tus est dominū rōe diuine degustationis quā gustauit quā do sibi dicit dominus et Petro. Quid qritis? Cui cū respō disset. Rabbi ubi habitas? respōdit. Venite et uidete. Tunc tractus dulcedine sui uerbi iuit et stetit cū eo die illa. Ostē dit iterū christus dulcedinem suā quando dixit. Venite post me: faciā uos fieri piscatores hominū. Quid ergo mirū si post eius uerba cucurrit dicēs cum Psal. Quā dulcia fauci bus meis eloquia tua sup mel ori meo. Tertio dixi ita fe stinanter secutus est: rōe attractionis. Nam uirtus qdā de sua dulci p̄sentia ꝓcedebat: que trahebat eū fortius q̄ faciat magnes ferrum. Nō ne ipse est/ quē sequebat᷑ turba sine ci bo et potu? Nō ne ipse ē/ quē ut uideret Zacheus ascēdit i arborē siccomorū? Luc. xviii. Et gētiles dixerūt Philippo Io. xii. cap. Volumus Iesum uidere. Qūo ergo nō statim secutus fuisset Andreas celi regē: redēptorem seculi: uocā tem ad se uilē piscatorē ut faceret mūdi pricipē? Secūdo pricipaliter cōmendat᷑ Andreas a rectitudine intētionis in eligēdo. Ibi eum. Nō. n. elegit copiā thesauri terreni: nec supbiā et pompā populi: nec peccatores et dilectores mūdi Sed eū: quē elegisti. Certe dei filium incarnatum. Bonū in quo sunt omnia bona. Bonum indeficiens: a quo cuncta bona ꝓcedūt: ut dicit Apostolus. In omnibus diuites facti estis in illo. O Andrea: si uis uitam: dicit Psal. apud te est fons uite: de quo bibit lazarus in monumento: adolescens in porta: Puella in domo. Si uis securitatem: Scuto circun dabit te ueritas eius: non timebis. Hoc scuto armatus fuit Andreas qui dicebat Egee: Si crucem expauescerem: cru cis gloriam nō predicarem. Si uis uirtutem: ipse dabit uir tutem et fortitudinem. Hāc dedit Andree: qui mortuos su scitauit: demones effugauit. Si uis sapientiam: ipse docuit

Andream misterium icarnationis charitatis congruẽtiam sue mortis: dignitatem sacramenti sui corporis: ut ostendit Egee. Tertio cõmẽdatur a promptitudine exonerationis in dimittendo. Ibi. Relictis retibus. Quod fecit triplici ratione. Primo ratione alterius piscationis: dimittebat figuram et ibat ad ueritatem. Piscatio corporalis cum rethe fili fuit figura piscatiõis spiritualis cum rethe uerbi. Vnde dicit Chrisostimus. Nõ opa eorũ elegit: sed corda: mittẽtes retia et future dignitatis gratias prophetãtes. etc. Secũdo ratione preciose cõmutationis. Dimittebat enim retia fili: quia ei dabãtur retia euangelii. Quibus poterat dicere dominus. Ecce do uobis euãgelium nouum in manibus alterum rethe diuersarum sententiarum parabolarum admirã de uirtutis et multiformis doctrine. Nam ratõibus crebris quasi linis huc et illuc discurrẽtibus textum minis iudiciorum et promissionibus beatitudinis: quasi quibusdam nodis indissolubilibus colligatum. Tertio ratione facilioris emptionis. Cognouit enim ꝙ regnum celorum emit͛ paupertate. Nam dicit Christus. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Vbi dicit Bernardus. Felix paupertas tibi non promittitur sed datur. Reliquit ergo temporalia: ut eterna possideret hic per gratiam: et in futuro per gloriam. Amen.

Dominica Prima Aduẽtus Domini
Sermo Secundus.

e Runt signa in sole luna et stellis. Luc. xii. capi. Et in euangelio hodierno. Sancta mater ecclesia his diebus recolit nobis desiderium sanctorum patrum desiderantium aduentum Christi in carne. Et exprimit desiderium fidelis anime expectantis aduentum in gloria: et suspirantis eius aduentum in mente: Et timentis aduentum eiusdem ad finale iudicium: sicut in istis quattuor dominicis ostenditur. Sed quia post lapsum primorum parentum nõ poterat aliquis saluari sine articulo incarnationis implicito uel explicito: opportuit mittere prophetas prophetantes de eius aduentu in omni gente. Inter gentiles prophetauit Iob. et Balaam. Inter iudeos Ysay. et daniel: qui fuis

Balaã & Iob gentibus ysay & daniel iudeis — Daniel fuit ultimus prophetaꝝ Iudeor

Ysay 19

ultimus prophetarum in iudea: Et multa dixit de aduentu ad iudicium. De quo i presenti sermone duo uidebimus.
Primo aduentus domini manifestationem. Secundo Signorum celi commotionem. Primo aduentus domini desideratus i lege nature a patriarcis: in quorum persona dicit Iob. xxi. cap. Quis mihi tribuat auditorem: ut desiderium meum omnipotens audiat. Secundo desideratus a prophetis. Vnde dicitur in Psal. Quemadmodum desiderat ceruus ad fôtes aquarû: ita desiderat aia mea ad te deus
Tertio desideratus ab ecclesia degêtibus. Canticoû. Sub umbra illius quê desideraueram sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo. Sic desiderat tota ecclesia aduentum sui saluatoris: quod expresse tangit Agge. cap. ubi dicit sic. Adhuc unum modicum et ego mouebo celum: ut celesté roré pater emittat ad refrigerandû oês motus côcupiscentie in uirgine: ut peccare nô possit: sed faciat ipsâ germinare et concipere et parere filium dei: et terram. i. beatâ Virginem: ut aperiat consensum. Mare et aridam idest Herodem siccum gratia: qui turbatus est: et omnis Ierosolima cum illo. Sic manifestauerunt Domini aduentum figuris et pphetiis multis. Et hoc de pmo. Secundo dico ꝙ têpus huius aduêtus fuit manifestatus p signa antecedêtia iudiciû. In aduêtu domini signa celestia cômouentur: ut dicitur Ysay. xviiii. capi. Ingredietur dominus ęgyptû: et mouebuntur simulacra ęgypti a facie eius. Patet ad litterâ: Veniête domino oia ydola destructa fuit. In historia Romanorû dicitur: ꝙ Rome erat quedâ statua mire altitudinis: Et homines non audebât stare iuxta eâ: timentes ne caderet. Tandê respôsum dedit statua: ꝙ non caderet: quousqꝫ uirgo pareret. Vnde credêtes Romani hoc nunq̄ contingere: sedebât securi iuxta eâ. Et tamen in natiuitate domini cecidit illa statua. Similiter quâdo dominus intrauit ęgyptum: corruerunt omnia ydola ęgypti. Si ergo saluatorem expectamus opportet omnia ydola et imagines peccatorû amouere: ut ipsum nitide in nostra conscientia teneamus. O quot ydolatre sunt in mundo: quos extirpare opportet: si dominû uolumus tenere in corde. Primo quidam sût qui

Solé adorát supbi q soli uo lunt magnifice ri ut pharisaeus Luc. 18. cap. cu humilitate extirpa tu fuit

Psalmi mótes .i. supbi

Luná colut auari qa tempalia crescut et decrescut sicut luna

solem adorát. Dicit sol quasi solus lucés: et significat sup bos qui solú uolunt aliis supesse. Istú solem adorabat Pharifeus. Luc. xviii. cap. dicés: Gratias tibi ago domine quia non sum sicut ceteri hominú raptores: iniusti: auari. Hoc simulacrú cómouit christus pp humilitaté: q semetipsú exinaniuit factus obediés. etc. Quis ergo audeat superbire: si christus factus est humilis? Si rex humilis: qs seruus superbus? Cecidit ergo simulacrum supbie a facie eius. Psal. Montes idest superbi sicut cera fluxerunt a facie dei: Secúdo sunt alii qui adorant lunam: ut auari. Luna crescit et decrescit. Similiter temporalia ista crescunt et decrescunt. Illi ergo qui ista mutabilia querunt: simulacrum lune colút: Tales multi sút. Vnde istud simulacrú extirpauit dominus per paupertatem. Quia cú diues esset: pro nobis factus est pauper: uenit in paupertate. Destruxit ergo dominus simulacrum lune panniculis inuolutus. Propter quod dicitur in Psalm. A facie domini mota est terra. i. terrenorum auaritia. Tertio adorant aliqui stellam Martis. Et isti sunt iracúdi. Mars est stella calida et sicca et significat iracundos qui cito inflámantur ad iniuriam: et sicci sunt ad compassioné. prouerbiorum. cap. Vir iracundus suscitat rixas. Hoc simulacrum cómouit dominus i sua patientia: qui pro inimicis orauit: et quod plus est eos excusauit dicens. Nesciunt enim quid faciunt. Quarto sunt aliqui: qui adorant stellam Mercurii: qui est coloris pallidi: et sequitur solem. Et quáto plus appropinquat Soli: tanto minus lucet. Tales adorantes sunt inuidi: qui pallent de bono alterius: et quáto plus uident in prosperis lucere quos odiunt: plus torquétur: et minus letantur: De talibus dicit Propheta. Videbis inimicum tuum in uniuersis psperis: ita ut tabescat in te anima tua. In hac stella posuit dominus siguum charitatis: que cótraria est inuidie: et uult ut i nobis ardeat: ut nos inuicem diligamus dicens Luc. xii. Ignem ueni mittere in terram: qui inuidiam destruxit: Quinto sunt alii qui adorant stellá Iouis: Dicitur q Iuppiter patrem suum expulit de regno. Isti sunt gulosi: qui dant se uentri: de quibus dicit Apostolus. Quorum deus uenter est. Hoc uitium primos parétes

Stellá mercurii adorát inuidi

Caritate extirpaú dicen. luc. 12.

Stellá iouis colút gulosi q expulit prem et nos p pomú uetitú sumus expulsi

expulit de paradiso. Vnde Gregorius. A nostra regiõe di scessimus cibum uetitum comedendo. Hoc simulacrum re mouit dominus per uite asperitatem: ieiunando i deserto. Sexto sunt qui adorant stellam Veneris: que stella est splē dida: et in mane dicitur diana: i sero hesperus: et significat luxuriam: que in mane iuuentutis splendet: et in extremo uite obscuratur: et ducit ad mortem et tenebras inferni. Di citur in euangelio. Sol cõuertetur in tenebras. Et Prophe ta dicit. Facies cõbuste facies eorū. Hoc simulacrū destru ctum fuit a Christo: qui fuit uirgo et de uirgine natus. De eo dicit Apocalip. facies sua sicut sol in uirtute sua. Sep timo sunt aliqui qui adorant simulacrū Saturni. Saturnus est stella frigida et tarda: et significat accidiam: que frigidi tatem mētis et pigritiam circa bona opera manifestat: que prouenit ex defectu charitatis. Sed quia in primitiua eccle sia uigebat amor dei: qui ita accēdit martyres: ut omnia ge nera tormētorum leto animo sustinerēt. Remoueamus igi tur frigiditatem accidie et aliorū peccatorum: Vt hoc i isto sacro tempore congruentius facere possimus: eccl sia redu cit ad memoriam tempus aduētus domini ad iudicium et si gna terribilia: que preuenient ad indicandum quātum erit terribilis sententia iudicantis. Et dicit. Erunt signa in sole luna et stellis: In terris pressura gentium. etc. In mari so nitus aquarum: et tempestas ualida. In celo: mouebuntur angeli admiratione tante rei: siue non mouebunt amplius celos ad generatiōem rerū. Sic mittit deus flagellum suū super unum populum: quando committuntur multa pecca ta a maiori parte hominum absq3 uerecūdia: et pauca bona fiunt ab ipsis: per plures reprehensi non timent correptio nem dicentes illud Ierem. quinto cap. Negauerunt domi num et dixerunt. Non est ipse: nec ueniet super nos ma lum gladium: et famem non uidebimus: et sic penitētiam recusabant. O malitia incorrigibilis. O malignitas homi num iniquorum. Deus predicatur timēdus: Vitia increpā tur: et odio habentur qui talia deo precipiente enuntiant. Digne igitur hodie timorem domini predicamus qui timē tibus se largit gratiā in p̄senti: et gloriam i futuro. Amē.

p asperitatē uite extr pauit simulacrū gule
Veneris stellā colūt luxuriosi q

Sermo tertius

c Vm audiſſet Iohannes in uinculis opera Chrī ſti: mittens duos ex diſcipulis ſuis ait illis: Tu es qui uenturus es an alium expectamus. Math. xi. capi. Conſueuerunt homines cum audiunt aliquem fa cere opera digna laude et memoria: ſiue uirtutibus pollere libenter interrogare de perſona: et origine: ſiue de qua pa tria eſt. Sic audiens Iohannes famam Chriſti interrogat per nuntios quos miſit de conditionibus ſuis dicens. Tu es qui uenturus es: an alium expectamus? Hec eſt mate ria preſentis euangelii: in quo tria tanguntur. Primum eſt Iohannis deuota interrogatio. Secundum eſt Saluatoris reſponſio. Tertium eſt precurſoris Iohannis commenda tio. Circa primum Herodes Iohannem incarcerauit: quia dicebat ſibi: Tibi nō licet habere uxorem fratris tui. eo uiuente. Et tunc Ieſus uenit in galileam: Et ibi predica re cepit palam: et diſcipulos congregare: et miracula face re. Et ex hoc eius fama tantum creuit: ꝙ etiam Iohannes in uinculis illam audiret: Et tunc miſit duos ex diſcipulis ſuis. Quorum unus fuit Andreas: Alius non ſcitur quis fuerit: ut interrogarent eum: Tu es qui uenturus es: An alium expectamus. Hoc duobus modis poteſt intelligi.

Vno modo ſic: ꝙ ſint due partes. Vna ſit iſta. Tu es qui uenturus es. Quaſi dicat: Scio te eſſe eum qui uenturus es. Altera pars interrogatiue legatur ſic: an alium expecta mus? ideſt: expectamus ne alium: ſcilicet ante Chriſtum: qui alius ſit a te: immo tibi contrarius. Alio modo poteſt legi: ut ſit tota una oratio: in qua ſit duplex interrogatio di uiſa per hanc diſiunctiuam An: ut hoc totum cadat in que ſtione. Quia Iohannes cognouit Chriſtum quando exul tauit in utero. Quādo ipſū baptizauit audiuit uocē patris Hic eſt filius meus dilectus. Ipſum digito demoſtrauit di cens. Ecce agnus dei. Io primo. Quomodo ergo nūc que rit: Tu es qui uenturus es: an alium expectamus. Ad hoc dicunt Gregorius et Hieronymus: ꝙ non dubitauit Iohā nes de Chriſto; Sed querit an Chriſtus moriturus ſit: et

ad inferna descensurus ut liberaret sanctos patres: quia no lebat illum nuntiare limbo sicut nuntiauerat mundo. Alio modo respondent ad questionem Iohannes Chrisostimus et Ylarius dicentes. Iohannem non sue: sed discipulorum ignorantie consuluisse. Iohannes ergo uidens se propin quum morti uoluit ut discipuli sui eo relicto transirent ad Christum a quo esset uera salus: a quo haurirent doctrinã euangelice perfectionis: et qui erat saluator generis huma ni: qui ipsos istrueret perfectius et saluaret. Cogitauit quo modo id posset efficere. Si dixisset: Eatis ad Christũ: quo niam ipse est maior me: putassent ꝙ hoc diceret ex humili tate: et magis sibi adhesissẽt. Et sic deliberauit eos ad chri stum mittere: quasi causa interrogandi. Vt uidentes opera Christi miranda nunquã a Iohãne facta: crederent in illũ et sui efficerentur discipuli. Vt qui propter defendẽdam ue ritatem et iustitiam in uinculis tenebatur deproximo mot moriturus: discipulos mitteret ad ueritatem que Christus est: ut ipsum sequerentur. Et nota ꝙ Iohãnes propter tria erat carceri mancipatus. Scilicet propter defensionem iu stitie: propter ueritatem dicendã: et propter sanctitatem ha bendam. Si quis enim uult similis esse Iohãni: Scilicet de fendere iustitiam: loqui ueritatem: et continere sanctitatem multas tribulationes patiet. Secũda Thimo. iii. cap. Oẽs qui pie uolunt uiuere in Christo Iesu persecutionẽ patiun tur. Secundo cum dicitur. Et respondens illis: Ponitur christi responsio uerbo et facto. Nam dum proponebatur questio: Christus in eorum presentia sanauit multos a lan goribus suis: Et ipsis sanatis: ait illis qui uenerunt a Iohã ne missis. Ite et renuntiate Iohanni: Scilicet uerba que audistis: et opera que uidistis. Quasi diceret Nolo arro ganter respondere me esse Christum: Sed opera que ego facio testimonium perhibent de me: quoniam sum filius dei. Et ponit sex que probant ipsum esse Christum: que fe cit Christus uirtute propria. Primum: Ceci uident. Sic enim de Christo predixerat Ysay. xxiiii: capitulo. Dedi te in lucem gentium. Et sequitur: Tunc aperientur oculi ceco rũ. Sic per presentiam uerbi i anima illuminatur intellec

tus: qui sibi ipsi derelictus est i cognitione diuinorum qua-
si cecus ex uirtutis debilitate: Quia ita se habet ad diuina
sicut oculus noctue ad lumen solis. Verbum diuinum cum
fuerit in mēte cōceptū oculum mentis clarificat triplici me
dicina. Primo felle piscis: quo oculi Thobie sūt curati: ut
dicit Tho. xi. ca. Vt cognoscat oia mundana plena esse ama
ritudine. Secūdo ex luto et sputo in illuiatiōe ceci nati. Io.
viiii. Vt cognoscat homo uilitatem sue nature: ex anima et
corpore tamen tendere ad mortē. Tertio est ex fauo mellis
Primo Regum. xiiii. ubi illuminati sunt oculi. Ionathe:
p quod gustus diuine dulcedinis itelligit: qua gustata illu
minantur oculi nostri intellectuales. Psal. Gustate et uide
te quoniam suauis est dominus. Sic ꝓprium est uerbi illu
minare mentem quam possidet. Sicut duos discipulos i uia
Luce. xxiiii. Augustinus. x. confessio. Irradiasti me uehe
menter: corruscasti: splēduisti: et fugasti cecitatem meam.
Secūdū est: Claudi ambulant. Sic de Christo dicitur Ysay.
xxxv. Tūc saliet sicut ceruus claudus: ipse. n. ē diuina uir
tus et rectitudo: unde dirigere potest pedes nostros i uiam
pacis. Illud enim quia inducit clauditatem in anima est ui
rium mentalium destitutio: quādo homo per tristitiam tan
to tedio afficitur: ꝙ ab omni uirtuoso exercitio tollitur: Vt
patet in illo qui. xxxviii. annis stetit ad piscinam. Io. qnto.
ꝙ ita fuit debilis ꝙ nō potuit uenire in aquam. Sed uerbū
ueniens in mente facit ambulare i uia actionis uirtuose et
charitatis proximorum. Tertium est. Leprosi mundantur.
Quarto Regum qnto. Deus ne ego sū/ut possim occidere
et uiuificare: quia iste misit ad me ut curem hominē a lepra
sua. Caro Christi mūdissima ex Virgine poterat lepre im
munditiam tollere. Sic aliqui sunt leprosi: qui maculāt cor
pus suum fece luxurie. Prima ad corinth. vi. Qui fornica
tur i corpus suū peccat: Quartū est: Surdi audiunt. Ysay.
xxxv. Tūc aures surdorū patebunt. Christus. n. est diuine
uocis uerbū potentissimū: quod erat i pricipio apud patrē:
p quod oia ꝓduxit i esse: uerbo domini celi firmati sunt: cū
sit equalis patri potest nostrā surditatē frangere. Surdi sūt
multi ad uerba predicātiū ad clamores pauperū ad restituē

dum aliena nolunt audire Quintũ est mortui resurgunt. Deutero. xxxii. Ego occidã: et ego uiuere faciã: percutiã: et ego sanabo: et nõ est q de manu mea possit eruere. Ipse dicit. Ego sum resurrectio et uita. Igit' potest cuncta uiuifi care. Mortui sunt homines per peccatũ mortale: quos chri stus efficacia sui sanguinis uiuificat. Hebreos. viiii. San guis christi emũdabit conscientiã nostram ab opibus mor tuis. Sextum est: Paupes euãgelizantur. Sicut dicit de christo: Ysay. lxi. Spũs domini super me euãgelizare pau peribus misit me. Discipuli sui paupculi fuerũt: qbus euã gelium predicauit. Nõ reges: nõ principes: non diuites se culi: sed paupculi piscatores: Et beatus est q nõ fuerit scan dalizatus in me. Dicit hoc forte qa tales nuntii aliqualiter inuidebant christo mirabilia opanti: que Iohãnes Baptista nõ fecerat. Vel hoc dixit pp iudeos: q uidẽtes eum in cruce scãdalizati sunt. Vnde dicit Apostolus. Nos predicamus christum crucifixũ: iudeis qdem scãdalũ. Tertio ponitur pcursoris cõmẽdatio. Vbi post discessũ discipulorũ Iohan nis: cepit ipsũ cõmendare in quattuor. q ostẽdũt pfectionẽ in qualibet creatura. Primo i pseuerãtia in diuina uocatio ne. Quid existis in desertũ uidere arũdinẽ uento agitatã. Perseuerare i bono semp crescit i pfectionẽ usq; ad finem nõ q incepit. Secũdo pfecta renũtiatio bonorũ tempora liũ. Sed qd existis uidere hominẽ mollibus uestitũ: renun tiauerat seculo: parẽtibus: fame: honori: et põpe: cõcupiscẽ tiis: et solatiis: et quod difficilius erat/ peccato: talis renũtia tio est uia ad pfectionem: qa non nisi deo placere cupiebat.

Tertio est continua speculatio eternorũ. Quid existis ui dere prophetam: ecce plusq̃ propheta: quia non dum natus pphetauit. Secũdũ quia digito demonstrauit. Tertio pphe tie accessit premium: quia quem prophetauit: postea bapti zauit. Quarto fuit angelica puritas mentis et corporis: qa hic ẽ de quo scriptũ ẽ Malachie. tertio. Ecce ego mitto ãge lũ meũ. Et ideo est plusq̃ ppheta: qa alii pphete pphetarũt de ipo. Dicit' Io. ãgelus pp cõtẽplationẽ pp deuotionẽ pp uirginitatẽ. Dicit' angelus pp offitiũ: qa angelus dicit' nũ tius. Gabriel nũtiauit aduẽtũ christi uirgini. Ioseph pasto ribus et magis. Iohãnes toti mũdo pparauit uiã ante faciẽ

ad hebreos 9
ysay 61

tuá.i.prope te:qa inter christú et Iohánembaptistá nullus pp̄heta fuit medius· Via christi fuit predicatio diuinitatis. Hác preparauit Iohánes disponendo corda hominum ad baptismum penitentie: ut appropinquet regnum celorum hic per gratiam. Amen.

Dominica Tertia Aduentus Sermo Quartus

m Iserűt iudei ab Ierosolimis sacerdotes et leuitas ad Iohâné ut iterrogarét eű: Tu qs es. Io. primo cap. et i euágelio presentis dominice. Vidétes doctores et legis periti iudeorű pp̄hetiá Danielis de septé ebdomadis cópletam: credebát tépus aduentus Messie iam esse ppe. In quirebát si aliqs esset in műdo aliqua singularia faciés: pp que existimari posset q̄ esset Messias i lege promissus. Sed qa túc erat Iohánes Baptista et Christus. Sed qa Iohánes erat natus quasi miraculose de sterili et nobili prosapia: ta men ducebat uitá asperá in uictu et uestitu: habitabat in de sertis locis: quod nó faciebat christus: adhuc magis inclina bantur ad credédum Iohâné Messiam esse q̄ christű: ut cer tiores fierét: miserűt legatos ad Iohâné: ut dicit euágeliű quod i tres partes diuiditur videlicet. Primo uidebimus iudeorű solénem legationé. ibi miserűt iudei. etć. Secű do legatorum multiplicem interrogationem. ibi. Tu qs es. Tertio Iohánis ad singula respősionem. ibi cófessus est et nó negauit. Quátű ad primű iudei ad Iohâné legationé miserűt: q an esset christus interrogarent. Que legatio fuit solénis ex parte mittentiű: q fuerűt iudei: q tunc erat popu lus dei acceptus: erát sacerdotes et leuite: q erát in scientia et uita aliis excellétiores i populo. Fuerunt missi a ciuitate regali et nobili: que erat caput et domina. Ex qbus colligit̃ q̄ legatio ista fuit notabilis. Hoc de primo. Secundo po nitur multiplex iterrogatio. Ad hoc. n. uenerát ut iterroga rent eum de duobus. s. de psona. Tu quis es: et de offitio. Quid ergo baptizas. De psona an sit christus. i. Messias: Helyas: aut pp̄heta Heliseus: aut qs sit: ut possint respősű dare eis q miserűt eos. Cősideremus Iohánis auctoritaté: quia de seipso reddés testimoniű ab eis acceptabatur. Si di xisset ego sum christus. Et sic patet secűdű. Tertio ponitur Iohánis respősio ad quesita. Primo ad qoné factá de psona

qa nó sum ego christus. Vbi apparet: q̄ nó fuit arũdo que a uento mouetur: non a uéto uaneglorie: q̄ magnos cedros euulsit: primum angelum de celo cadere fecit: primos pa rentes deparadiso eiecit: apostolos cómouit: quando facta est contétio: quis eorum uideretur esse maior. Luce. xxii. O admirabilis humilitas Iohánis baptiste. Quis recusaret si eligeretur i Papam: Quis nollet sanctus et sapiés repu tari: Augustinus pater noster dicit. Magna uirtus est hono res et dignitates nó appetere: sed maior est oblatas respue re. Et sic Iohánes i nullo opere tantũ meruit quantũ in hac profũda humilitate. Ait. n. Nó sum ego christus idest non sum unctus ut gigas ad pugnãdum cum dracone antiquo. Christus. n. idé est quod unctus. Non sum unctus ut sacer dos ad himolandũ pro tota natura humana. Igitur adiũgũt Helyas es tu. Et respódit. Non sum etiá Helyas qui debet exire de paradiso: et precedere iudicé in secũdo aduétu. Et quãuis in offitio et uirtute sit sicut Helyas qui preueniet se cundũ aduentũ. Iohánes preuenit primũ. Propheta es tu. Et respódit: Non. s. ille Heliseus: siue ille magnus: de quo dixit Moyses: Prophetá suscitabo de fratribus tuis: et q̄ nó audierit illum exterminabitur de plebe. Vel Iohánes non fuit propheta: qa secũdũ glosá: ad prophetá pertinet futura predicere: Iohánes nó predicebat futura: sed ostédebat pre sentia. Quid ergo es. Respódit. Ego uox clamãtis in deser to: Dirigite uiá domino. Humilis et uera cófessio. Vox na turaliter precedit uerbũ. Sic Iohannes precessit christũ na scendo: predicãdo: moriédo: et ad limbũ descédendo. Luce p̄mo. Prehibis ante dominum parare uias eius. Vox ergo portat uerbũ ad aures audiétis. Sic Iohánes portauit testi monio suo christũ ad iudeos et alios. Tertio uox trãsit uer bo in mẽte remanente. Sic Iohennes postq̄ excitauit audi tum iudeorũ ad christum recipiédũ: desiit baptizare et pre dicare remanente baptismo et predicatione Christi dicés: me oportet minui: illũ auté crescere. Et interrogantibus iu deis: cur baptizaret i aqua: Respódit ualde humiliter. Ego baptizo in aqua. i. lauo solũ exterius tanq̄ minister eius q̄ debet uos mũdare interius: qa baptismus Iohánis non est sacramentũ. i. sacre rei signũ: sed sacramentale: que est pre

paratio ad baptiſmũ chriſti. Baptiſmũ Iohãnis nõ confere bat gratiã ex ui ſacramẽti: qa Iohãnes nõ poterat dare bap tiſmũ quo peccata ſoluerẽtur. Et ſic baptizati baptiſmo Io hãnis iterũ debebãt baptizari baptiſmo chriſti. Hoc habe tur actuum. xviiii. quãdo Paulus baptizauit baptiſmo chri ſti baptizatos baptiſmo Iohãnis. Hoc põit Auguſtinus li bro. ii. cõtra donatiſtas / Et magiſter ſentẽtiarum in. iiii. di. ii. Bona. et Scotus. Clamabat ergo Iohãnes ꝑmo ut mũ danis renũtiemus: qa tranſit mundus et cõcupiſcẽtia eius. Secũdo clamabat: ut carnem noſtram maceremus abſtinẽ tia cibi et potus: quia perdit in eterna uita qui amat in iſta. Tertio ut i celo theſaurizemus et nõ in mũdo: ubi eſt pax ſũma et reqes ſempiterna. Quarto clamabat ut ꝓximos in time tanq̃ nos diligamus. Dilige ꝓximũ tuũ ſicut te ipſum Clamat qnto ut in noſtris neceſſitatibus ad deum recurra mus: qa omnis q petit accipit: et q querit iuenit. Sexto cla mat ut i prelio fortiter dimicemus: qa mundus / caro / demo nia diuerſa mouẽt prelia. Eſtote fortes in bello et pugnate cũ antiquo ſerpẽte. Septimo clamat ut ad tranſmigrãdum de hoc ſeculo parati ſimus: qa mors appropiquat: et nil cer tius morte. Et ſequit̃. Medius autẽ ueſtrũ ſtat: qui lauat ab oibus peccatis interius: quẽ uos peccatorũ tenebris et iui dia obcecati neſcitis: qa a ſolis mũdis uidet̃. Beati mundo corde: quoniã ipſi deũ uidebũt. Chriſtus dicit̃ medius: qa nos deo pacificat tãquã mediator. Iſte medius noſter poſt Iohãnem uenit: naſcẽdo: predicãdo: bãptizãdo. Qui tamẽ ante Iohãnem factus eſt: omni gratia ꝑfectione et ueritate ꝑfectior. Vnde gloſa. Ante me factus eſt. i. mihi in dignita te prelatus. Chriſtus in inſtãti fuit ꝑfectus. Iohãnes quan do beata Virgo ſalutauit Heliſabet: tũc fuit mũdatus a pec cato: gratia repletus: ſcientia illuminatus: et uſum liberi ar bitrii accepit: ut dicit Chriſoſtimus: Propter quod exulta uit in utero infans ut dicit̃ Luc. ꝑmo cap. Et Chriſtus ſta tim plenus omni ꝑfectione / Iohãnes ſucceſſiue. Propterea dicit. Ante me factus eſt. Et pp hãc ꝑfectionẽ Iohãnes ſe dicebat indignũ ſoluere corrigiã calciamenti. Calciamẽtũ eſt chriſti humanitas diuinitati cõiuncta. Corrigia ẽ amor Vinculũ ergo tanti amoris in quo diuinitas eſt humanitati

coniuncta in quo deus factus est homo: Iohãnes non pote rat nec dignus erat exsoluere: qa tantus amor fuit q excel sit omnẽ humanũ intellectum: nec uerbis explicari posset. Hec facta sunt in Bethania trans iordanem: ad differentiã illius: unde erat Martha. etc. Rogemus deũ. etc.

Dominica Quarta Aduentus
Sermo Quintus

a Nno qntodecimo imperii Tiberii Cesaris ꝓcurã te Pontio Pilato Iudeã. Luc. iii. cap. Quelibet na tio consueuit describere tẽpora sue originis et sui principa tus: et habet cronicas suas. In libro Machabeorũ ponitur quãdo incepit regnum grecorũ. Perse habent tẽpora regni persarum: Aegyptii regni ęgyptiorũ: et sic de singulis. Et qa regnum ecclesie et nostre fidei principatus incepit a pre dicatione Iohãnis Baptiste: ideo beatus Lucas in presenti euãgelio tempora sue predicatiõis nobis insinuat. Et duo principaliter tangit. Primũ ẽ multiplicis pricipatus de scriptio Secundũ est nouelle fidei denũtiatio. Circa pri mum describit Lucas qs dominabatur toti mundo quando Iohãnes incepit predicare. s. anno quinto decimo imperii Tiberii Cesaris q successit Ottauiano. Sed qa gẽtiles col ligendi erant in unam fidem: unus princeps ponit. Iudea dispgẽda: plures sunt noiati. Procurãte Pontio Pilato iu deam. Pilatus. xii. anno Tiberii Cesaris Iudeã missus pro curatoris gentis iudee exercuit officium p. x. annos. Hero des autẽ Philippus et Lisanias filii sũt illius Heredis sub quo dominus natus est. Inter quos et ipsum Herodem Ar chelaus frater eorũ. x. annis regnauit. Qui a Iudeis apud Augustum accusatus: et apud Viennã exilio periit. Regnũ aũt iudee ut minus ualidũ fieret idem Augustus p thetrar chias diuidere curauit. Tetrarcha aũt idẽ est quod princeps quarte partis. Et sic regnum iudeorum in quattuor partes erat diuisũ. s. Iudee: Galilee: Ituree: et Abiline. Quibus prefuerũt quattuor. s. Pilatus tenẽs locũ impatoris super Iudeã. Herodes q erat princeps Galilee. Philippus q erat thetrarcha Ituree et traconitidis regionis. Et Lisanias qui erat thetrarcha Abiline. Abilina est nomen regionis: quia igit Iudea erat ꝑ culpa perfidie dispgenda in regno Iudee

plurimi principabantur secundum Gregoriũ. Iuxta illud Luc. xi. Omne regnum diuisum desolabitur. Sub princi-pibus sacerdotum Anna et Caypha qui fuerunt principes sacerdotum. hi maxime memorantur qui ad domini passio nem pertinent. Legalia cessabant: et sacerdotium ui et am bitione a Romanis concedebatur. Et quia Iohannes illum predicauit qui simul erat rex et sacerdos: Lucas istud tem pus nõ solum per reges: sed etiam per sacerdotes designa uit. Nunc ponitur offitium prophetale. Factum est uerbũ domini. Istud uerbum fuit ut dicit glo. Vade et predica ba ptismũ. Super Iohannem qui interpretatur in quo est gra tia. Zaccharie filius. Commendatur ab origine. Et sic pa tet primum. Secundo cum dicitur. Et uenit in omnem regionem: Tangitur noue legis annuntiatio. Et uenit in omnem regionem Iordanis. Hec regio siluestris erat et montuosa et leonibus plena. Predicans baptismũ peniten tie: idest predicatione sua inducens homines ad talẽ baptis mum. Baptismus Iohannis inducebat homines ad peni-tentiam: sicut tempus quadragesimale dicitur tempus peni tentie. Nota ꝙ cum baptismus Iohannis disponeret homi nes ad suscipiendum Christum: non baptizabantur eo ni si iudei: quibus principaliter mittebatur Christus. Mulie res non suscipiebant baptismũ: quia ipse instruende erant a uiris. Nec etiam infantes: et carentes usu rationis: quia non ittelligebant mysterium. Baptismus Christi datur omnibus in remissionẽ peccatorum. Sicut scriptum est in libro sermonum Ysaye prophete capitulo. xxxx. Quasi dicat. Ita predicabat Iohannes sicut scriptum est. Vox cla mantis in deserto. capi. lviii. Clama ne cesses: quasi tuba exalta uocem tuam. Parate uiam domini. Glo. Via domini penitentia est: per quam Deus ad nos descendit: et nos ad eum ascendimus. Et licet talis uia arta sit: tamen deducit ad celestem patriam. De qua Luc. tertio. Facite fructus di gnos penitentie. Necessaria est penitentia expectantibus domini natiuitatẽ. Igitᷣ debet quilibet se preparare ad reue rentiã tãte celebritatis. Rectas facite semitas. Semita ut di cit Ysy. ẽ breue iter. Vnde semita quasi semis iter: Et noie semite precepta legis euãgelice possumus itelligere et ꝑ ea

quasi p semitã cito deuenimus ad patriã. Rectas debemus facere semitas dei .i. nos rectificare in ipsis. Omnis uallis implebitur: et omnis mons et collis humiliabitur. Nomie uallis gentilitas intelligi potest. Omnis uallis idest gentiũ populus impletus est cognitione. Piscatores .n. et despecti tãtam habuerunt diuinitatis cognitiõem: q̄ nunquã Iudei ad illam ualuerunt pertingere. Nomine autem montis Iudei intelligũtur: quia uelut montes elati erant superbia origini ritu: intelligentia scripture. Nomine collis philosophi seculares intelliguntur: qui inuestigatione scientie erigunt se super alios. Sed humiliati sunt montes: quoniã cõfusi sunt iudei: quia illum crucifixerũt quem semper expetabant. Confusi sunt sapientes in sua perscruptatiõe: Dũ uirgo generat quod illi negant. Dum uerbum caro factum est: Dum mortui resurgũt. Prima ad Corinth. p̄mo. Stultam facit deus sapientiam huius seculi. Et erunt praua .i. corda Iudeorum et gentilium. Corda enim Iudeorum deprauata erant auaritia et concupiscentia: Corda gentilium relicto creatore ipẽdebãt creature diuinũ honorẽ. Sed i aduẽtu christi hec corda facta sunt idirecta .i. mutata sũt i corda directa: iuxta illud Ysay .xxxxvi. Redite preuaricatores ad cor q̄a ad predicationẽ apostolorũ cõuersi sũt: Vt habet̃ actuũ vi. cap. Corda etiã gẽtiliũ directa sunt: quoniã relictis ydolis Christo adheserunt. Vnde hodie per totum mundum cessauit ydolatria. Et asperas in uias planas. Aspera erãt precepta legis antique: que erat timoris. Sed illa asperitas mutata est in planitiem charitatis. Et uidebit etiam corporali oculo omnis caro: idest secundũ glo. Iudeus et gẽtilis: Vir et mulier: senex et puer salutare dei idest christum. De quo Psal. Notum fecit dominus salutare suum. Et licet non omnis homo uiderit eum in presenti uita: ueniet tamen dies illa nouissima: in qua omnes uidebimus eum. Boni ad letitiam: mali uero ad tristitiam sẽpiternam: a qua nos liberet qui est benedictus in secula seculorum: Amen.

De Sancta Lucia Virgine SERMO SEXTVS

e Rat lux uera que illuminat oém hominẽ uenientem in hunc mundum Io. primo cap. et assũmunt̃ p nostro presenti proposito. Sicut lux materialis est necessaria opationibus materialibus: ita lux spiritualis necessaria est spũalibus actióibus. Omnes. n. artifices i eorum opibus luce indigent. Et si nó habét lucem solis: querũt lucé ignis Sicut in nocte accidit: quia tenebre impediunt cóformitaté opis. Sicut dixit Christus: Qui ambulat i tenebris nescit quo uadat: Sic lux spũalis est gratia diuina: que necessaria é ad opa meritoria: sine qua inuanum est oís nostra opatio dicente Psal. Vanum est uobis ante lucé surgere. Et alibi Emitte lucem tuam. Ista lux nó potest in aia peccatis implicata manere. Propterea dicebat Apostol. ad Ro. xiii. cap. Abiciamus opa tenebrarũ: et induamur arma lucis. Recedente peccato statim lux gratie ingreditur in aia: Sicut dicit Iob. xvii. Post tenebras spero lucem. Et sicut a luce solis omnia lucida deriuant̃: Ita a prima luce diuina q̃ Christus est: Iuxta illud Io. viii. Ego sum lux mundi: oés sácti dicunt̃ lux: sicut lucem uocat Christus discipulos dicens Math. qnto. Vos estis lux mundi. Et sicut sancti et uiri iusti merito sáctitatis et uite exemplaris lux appellant̃: ita digne poterit lux appellari ista christi Virgo gloriosa Lucia Lux merito appellatur pp triplicem cóformitaté ad lucem.

Primo lux est sui manifestatiua per radiorũ emissionem

Secũdo lux est sui multiplicatiua p radiorũ generationẽ

Tertio lux est sui augumẽtatiua p radiorũ multiplicationem. Dico primo q̃ lux est manifestatiua sui p radiorũ emissioné. Verũ est de qualibet luce. Maxime tamen est de luce solari. Nam radii quos sol emittit manifestát suá magnitudiné: suam pulchritudinem: et suam utilitaté circa generabilia. Sic ista uirgo gloriosa seipsam manifestauit per opa uirtuosa: que testimoniũ certum phibent de ista: iuxta illud Io. x. Opa que ego facio testimonium phibét de me. Lucia uirgo fuit quedá lux noua. que emicuit in Siracusis nobili Sicilie ciuitate meritis et exéplis. Sic uita lucie emicuit p radios multarum uirtutũ. qbus fuit ornata: Cui potest adaptari illud quod scribit̃ Iudit. x. cap. Lauit corpus suum aqua baptismali contra peccatum originale; ob quod

incepit Deus eam speciali dilectione amare: et eam sibi copulauit sponsam p gratiã: ita uehementer ut diceret matri: Vide mater ne mihi decetero sponsum nomines: non.n.uolo sponsum mortalẽ cũ sim sotiata eterno. Et sic omni die frequẽtabat ecclesiam. Secũdo unxit se myrra optima: que carnem a corruptiõe cõseruat: et significat uirginitatẽ: que est in honestate uerecunda: cum uirginitas sit res honestissima dedignatur audire turpia. Legit᷑ de quadam uirgine: que mortua erubuit ad tactum uiri: in signum q̃ fuit uirgo mũdissima corde et corpore. Propterea dicebat Lucia: nolo ut mihi sponsum carnalem nomines: ne contaminaretur in corde. Nolebat habere i memoria: unde fedaretur eius cõsciẽtia. Vncta erat mirra optima.i.firma pseuerantia castitatis: que utiq; est uirtus angelica nõ humana. De qua dicit Augustinus. Virginitas est i carne corruptibili ppetua incorruptionis meditatio. Tertio discriminauit crinem capitis sui.: Discriminare idem est quod distincte expãdere. Suas.s.uirtuosas opatiões. Omnes facultates suas pauperibus erogauit: nihil sibi reseruãs nisi sponsum Christũ. Exsparsit suã sapientiam i mirabili respõsione corã Pascasio cõsulari dicẽs. Qui caste uiuũt tẽplũ sũt spũs sãcti. Et corruptores mentis sunt illi q deũ a mẽte hoium amouẽt: Et diabolũ sequentes ydola colunt. Corruptores corporis preponũt delectationes carnis epulis sempiternis. Et iterũ Si me inuitã feceris uiolari: castitas mihi duplicabit᷑ ad coronam: quia nõ coinquinat᷑ corpus nisi de cõsensu mẽtis. Discriminauit suam fortitudinem animi in firma oblatiõe dicens Pascasio offerens se ad mortem. Quid moraris fili diaboli? Incipe desideria tuarum penarum i me exercere. Quarto imposuit mitram super caput suum. Ista mitra est signum uirtuosi premii in signum uirtuosi prelii in permanentia mirabili. Vnde de ea cãtat ecclesia: quãdo lenones uolebant eam trahere ad lupanar: Tanto põdere eam fixit spiritus sanctus: ut uirgo Christi immobilis permaneret. Habuit premium cognitionis: et futura predicauit. Nam gladio percussa i gutture dixit. Annuntio uobis pacẽ ecclesie redditam Maximiano hodie mortuo: et Dioclitiano a regno expulso. Et sicut ciuitati Cathaniensium soror mea

Agatha data est protectrix: Sic ego ciuitati Siracusane con cessa sum interuentrix. Et similiter est aduocata omnium qui ipsam interponũt mediatricẽ ad dominũ. Manifestauit ergo Lucia i uita sua puritatẽ: in tormẽtis suã firmitatẽ: in morte suã sãctitatẽ. Et hoc de primo. Secũdo lux ẽ mul tiplicatiua radiorũ. Sic ista uirgo multas luces generauit: quãdo in sua passione multas aĩas illuminauit ad fidẽ chri sti q̃ primo tenebrose erãt. Non solũ matrẽ quã fecit dispẽ satricẽ omniũ bonorũ: sed multos astantes cõuertit ad chri stum. De q̃bus dicit̃. Eratis aliquãdo tenebre: nũc aũt lux in domino. Tertio lux est augumẽtatiua p̄ radiorũ multi plicationẽ. Lux. n. multiplicãdo radios suos magis se expã dit: et maior uidet̃. Quod patet i luce aurore que paulatim crescit. Sic ista uirgo gloriosa augumẽtauit se procedẽdo de uirtute in uirtutẽ usq; ad gustationẽ diuine dulcedinis: que in ea fuit multis modis experta. Sicut in suo nomine sunt q̃nq; littere. L. u. c. i. a. quasi lux in uia. Quinq; litte re: q̃nq; excellẽtie sunt i ea. Prima corporalis spetiositas. Secũda uirginalis puritas. Tertia a uiro libertas. Quarta p̄fũda humilitas: Quita p̄fecta charitas. Has cõditiões ha buit Rebeccha i figura. gen. xxiiii. Puella decora nimis: uirgoq; pulcherrima: icognita uiro descẽderat ad fontẽ: et ipleuerat idriam. Puella decora: ecce spetiositas. Virgoq; pulcherrima: ecce uirginalis puritas. Incognita uiro: ecce a uiro libertas. Descẽderat ãt ad fontẽ: ecce p̄fũda humilitas Impleuerat idriã: ecce p̄fecta caritas. Per istas q̃nq; uirtu tes acq̃siuit q̃nq; singulares cõsolatiões aĩam suã letifican tes. Primo gustauit diuinã maiestatẽ: quãdo sõnus Luciã arripuit: et uidit beatã Agathã i medio Angelorũ. Secũdo gustauit Christi benignitatẽ: quãdo euãgeliũ de sanatiõe mulieris audiuit: Tertio uirgineã dignitatẽ: quãdo sibi di xit Agatha: Lucia sponsa Christi: uirgo deo deuota: quid a me petis quod ipsa poteris prestare matri tue? Quarto suã auctoritatẽ: quãdo sibi dixit: Per te ciuitas Siracusana decorabit̃. Et p̄ suã fidẽ mater restituta est sanitati. Quin to non mota de loco: quousq; sacramẽta ecclesiastica susce pit a sacerdotibus: Et sic honorata migrauit ad dominum. Ad quẽ nos perducat q̄ est benedictus i secula. Amẽ.

quinq litere q̄nq exce llentie sunt i ea

SERMO SEPTIMVS

n ATVS est nobis hodie saluator. Luc.ii.cap.et in euangelio sanctissime solénitatis. Hodie scã mater ecclesia recolit mystetia iocundissima solẽnitatis presentis natiuitatis Iesu Christi saluatoris nostri. Quid nãq3 dulcius et suauius audiri potest q̃ ꝙ natus est saluator noster. Vnde dicit Angelus ad pastores. Natus est uobis et nõ nobis. Nobis nãq3 q sumus inuisibiles nascitur inuisibiliter. Nobis nascitur de celo: qui sumus celestes. Nobis qui utimur perpetuis: nascitur perpetualiter. Sed quia uos uisibilia queritis: hodie factus est uisibilis. Et quia temporalibus utimini: qui est eternus in natura factus est temporalis in carne pura. Et quia solum uobis natus est: uos festetis eum. Querite dominum saluatoré qui uenit propter nostram salutem: ut dicunt uerba proposita: Natus est uobis hodie saluator. De qua natiuitate tria cõtemplabimur mysteria: videlicet. Primo natiuitatis saluatoris mirabilitatem. Secundo natiuitatis saluatoris ueritatem. Tertio natiuitatis saluatoris iocunditaté. Quãtum ad primum. Mirabile é ꝙ Deus nascatur: qui est eternus. Beatus Augustinus in quodam sermone dicit. O mirabilia o prodigia fratres charissimi: Iura nature mutantur. In homine Deus nascitnr. Virgo sine uiro grauidatur Qui est creator fit creatura. Videtur iuuisibilis. Palpatur impalpabilis. Comprehenditur incomprehensibilis. Qui immensus est capitur: constituens diuites pauper efficit: Nascitur in seculo qui est ante secula.etc. Vbi notandum ꝙ tria sunt mirabiliter coniuncta. Deus et homo: mater et uirgo: fides et cor humanum. Mirabile est ꝙ Deus incomprehensibilis et incommutabilis factus fit homo: et natus sit. Factus est homo sine aliqua sui mutatione. Aliquando aliquid fit ita ꝙ secundum substantiam transmutatur: ut panis fit caro: et terra lapis. Sic non est factus deus homo: Aliquando fit aliquidd ꝙ non mutatur secundum substantiam: sed recipit aliquid q od non habebat: et sic la a alba fit nigra: Et Petrus fit religiosus: et isto modo filius dei factus est homo: non ꝙ sit in substantia mutatus: Sed

suscepit in se quod non habebat. s. naturā humanā. i. aīam et corpus. Ad Phi. ii. Habitu inuentus ut homo: Et quod erat pmansit: qa nulla mutatio i natura diuina. Et quod nō erat assūpsit: nō cōmistionē passus: qa i psona filii dei non sūt cōmixte due nature. s. diuina et humana: sed sūt cōiun cte: ita ꝙ q̄libet remāsit integra. Et qa opa trinitatis sunt i diuisa ab extra: filius q̄ nascitur est idem in substātia cū pa tre et spū sācto. Iste modus possibilis fuit deo: et p dei gra tiam factus est nobis intelligibilis: ut dicit Leo papa in ser mone. Ingredit̄ huius mūdi infima filius dei: de celesti se de descēdens: et a paterna gloria nō recedēs: nouo ordine: noua natiuitate: ante tēpora manēs esse cepit ex tēpore. Se cundū mirabile est: ꝙ mater sit uirgo: et uirgo mater. Sed nō est ipossibile: qa uirtus diuina multo melius ex sangui nibus uirginis potuit unū corpus formare: q̄ uirtus semi nis humani: et potuit illud corpus sic formatum extra mit tere sine corruptione uirginalis pudoris. Hoc facit deus et non natura. Tertium est ꝙ cor humanū omnia predicta cre dat: hoc perfecte: non tamen sine dono fidei inclinatur ad hoc. Fides autē nō habet meritū: cui humana ratio prebet experimentū: ut dicit Greg. Et hoc de primo. Secundo ponimus huius natiuitatis ueritatē. Quia natus est hodie saluator. Hanc ueritatem ostēndimus per multos testes:

Primo testificati sunt angeli: qui pastoribus dixerunt: Natus est hodie saluator. Testificatur Christi natiuitatem diuina bonitas: quia bonum est diffusiuū sui ipsius: et quā to magis bonum: magis diffusiuum: Et sic sūmum bonū quod Deus ē maxime se diffundere debet. Sūmus modus diffusionis diuine bonitatis est per incarnationem et nati uitatē Christi. Et sic Deus magis est paratus se nobis co municare: q̄ nos possimus ipsum recipere. Cum ergo hu mana natura possit Deum recipere: ergo debuit incarnari et nasci sicut uerus homo. Secundo testatur sūma dei iu stitia. Christus natus est ut pro homine pateretur: et p con sequens iusta esset satisfactio. Vt sicut homo supe biendo uoluit fieri deus: ita deus se humiliando fieret homo. Et si cut homo peccādo penā meruit infinitam: ita Deus factus homo meritum acquisiuit infinitū. Ad hanc autem iustam

satisfactionem pagendam oportuit ꝙ Deus fieret homo ut esset deus qui posset: et homo qui deberet. Tertio testat̃ summa charitas dei. Fecit deus hominem: et multis gratiis dotauit: et tandẽ uitã eternam erat ei daturus: sed ipse se priuauit dictis bonis: et se condẽnauit ad ifernũ pp peccata sua. Deus igit̃ ex maxima caritate misit filiũ suum in mundũ factus homo de uirgine gloriosa: ut homini compateret̃ eius miserias sustinendo: ut ipsum liberaret: et ad uitam eternam ꝑduceret. Ad Ephe. ii. Propter nimiã caritatem qua dilexit nos Deus: cũ essemus mortui peccatis uiuificauit nos: cuius gratia saluati sumus. Testant̃ celi. Hac die tres soles apparuerunt in oriente: et statim in unũ coniuncti sunt. Hac die Rome apparuit circulus aureus circa solem: in quo uisa est uirgo pulcherrima habens puerũ in gremio. Hac nocte apparuit stella ĩ oriente: que magos duxit ad Christum. Hac nocte obscuritas aeris i lucẽ diei cõuersa est. Et Rome fons olei emanauit usq̧ ad tiberim: i signum ꝙ fons pietatis et misericordie erat natus. Isto tẽpore habueruut pacem Romani duodecim annis: ita ꝙ consuluerunt Apollinem quantũ duraret ista pax. Responsum est Quousq̧ uirgo pareret. Reputãtes hoc nunq̃ posse fieri: dixerunt pax durabit ineternum. Et fecerũt templum pacis in quo posuerunt titulum. Templum Pacis Ineternum. Sed in nocte natiuitatis corruit. Testificati sunt Prophete Ysay. vii. Ecce uirgo concipiet et pariet. Virga Aaron floruit. Rubus ardebat et non cõburebatur. Et hoc de secũdo

Tertio uideamus huius natiuitatis iocũditatem: que nobis ab Angelo ꝓposita est dicente: Annuntio uobis gaudium magnum. Quod gaudium cõsistit in septẽ bonis que acquisiuit natura humana p istã sanctã natiuitatem. Primo natura humana summe est exaltata. Nõ accepit naturã angelicã sed humanã. Homo factus est deus. Leo papa. Suscipit̃ a maiestate humilitas: ab eternitate mortalitas. Secundo est deo natura humana pacificata. Nũc Deus factus ẽ homo: et nõ potest hominẽ amplius odire: q̃a odiret naturã suã. Et ideo natus statim fecit cãtare. In terra pax hominibus bone uolũtatis. Tertio est natura humana tota illuminata: q̃ ceca erat ignorantia. Hodie uerbũ est natũ sapiẽtia

patris: que ex ore eius ꝓdiit primo genita ante omnē creaturam. Intellectus repletus ueritate: quia ueritas de terra orta est. Voluntas mesta repleta est hodie gaudio: quia uenit ad presepiū uidere summum bonū: ut ipsū diligas: Quis nō amat infantulum: cui nō nocent fere: nō occidūt barbari: et omnis creatura suā innocentiā ueneratᷣ. Cū audis infantē uagientē gaude. Ideo flet ut gaudeas. Nutrix cātat quādo infantulus plorat. Plāgit ergo ut tu sibi cōcantes. Quarto tota natura humana est letificata. Pueri sotium habent Iesum puerū. Gaudēt iuuenes cū Maria: Senes cum Ioseph: pauperes cū pastoribus: diuites cum Magis: peccatores cum bestiis: actiui cum hominibus: contemplatiui cū Angelis. Vna comunis letitie cūctis est ratio ait Leo papa Quito est natura humana libertati donata: que erat sub seruitute peccati. Ex quo. n. filius dei factus est homo: liberauit hominē a seruitute diaboli infundendo gratiā. Lex per Moysen data est: gratia et deitas ꝑ Iesum Christū facta ē. Ioh. vi. Natura humana est spūs sancti robore cōfortata. Nunq̄. n. inuētus est aliqs in tota natura humana q̄ cōciperetur et nasceretᷣ sine peccato: nisi christus ex natura sua et beata Maria ꝑ gratiam. Natura enim humana ī hominibus uincebatur a peccato. In Christi aūt natiuitate natura uicit peccatum. Vnde modo multi uincūt peccatū: qui ante Christi aduentū uincere nō poterāt. Septimo ē natura humana ꝑ istā natiuitatem oibus bonis repleta. Ipse ē omne bonū ī quo sūt oia bona. Vt secū gaudeas: uis sapiētiam: hic ē īcreata. Vis diuitias: ī ipso sunt oēs thesauri ascōditi. Vis honores: hodie tu es factus magister dei: nutritor dei: et quasi domius dei. Omēs gētes plaudite manibus: Iubilate deo in uoce exultationis. Ecce natus est puer sanctissimus. Plaudamus manibus orando. O si possemus plaudere manibus ipsum tangendo: obsculando. Iubilemus deo in uoce exultatiōis. Iubilemus uerbo: qa uerbū est de uirgine natū. Verbū tacet: ut nos iubilemus. Hodie nō sileat mens nostra: sed iubilet. Currat Maria cū cimbalis suis et cantet. Cātemus dnō gloriose. Veniat Moyses et iubilet. Audite celi que loquor. Currat Delbora et dicat. Qui spōte obtulistis ex israel aīas uestras. Iudicū. v. cap. Cape psal

teriũ iocũdũ tu Dauid: et dic: Cãtate dñõ canticũ nouũ: cã tate dnó ois terra. Audio Abachuc dicenté. Domie audiui auditũ tuũ et timui. Sétio Mariã canété: Magnificat: Heli sabeth dicété: Benedictus fructus uẽtris tui. Baptistã exul tãté: zacchariã ꝓphetãté: Benedictus domius deus israel: angelos dicétes: Gloria i excelsis deo. Simeoné exclamã té. Nũc dimittis. Cãtemus ergo et nos: Gloria tibi domie q natus es de uirgie. cõserua nos i reqe nũc et sẽp. Amé.

De Scõ Stephano Sermo Octauus

Stephanus plenus gratia et fortitudie faciebat ꝓdigia et signa magna i populo: actuũ. vii. cap. Hoies ut gra tiã acqrãt i republica et famã: oportet ut circa res arduas et difficiles se exerceãt: ut Curtius Sceuola et multi ãtiq Ro mani fecerũt ꝑ fama acquiréda terrena. Quanto magis di gnus é laude et gratia apud deũ et hoies q se exercet ꝑ cele sti republica defédéda et acqréda: sicut iter alios é dignus ꝓ thomartyr stephanus de quo dicit thema: Sthephanus. etc. Vbi tria cõsiderabimus de isto glorioso martyre. Primo uidebimus gratie eius augumẽtationem. Secũdo uidebi mus gratie eius multiplicationé. Tertio uidebimus eius finalé retributioné. Quãtũ ad pmũ: Tanta fuit gratia in beato Stephano ut dicatᷣ plenus gratia: Oia opa meritoria in scis ueniũt a gratia. Apostol. Plus oibus laboraui non ego sed grã dei mecũ. Ista auté grã in beato Stephano ma gna fuit: ideo dicitᷣ plenus grã. Sed qũo augetᷣ grã in scis aliqbus: ut dicitᷣ de Stephano ꝙ fuit plenus grã. Respõde tur ꝙ gratiã augeri: põt intelligi dupliciter. Vno mõ rõne obiecti: a quo grã est. Cũ aũt deus det grãm: et oé datũ op timũ et oé donũ pfectũ sit de sursũ: ut dicit Iacobus. Cum ãt deus sit imutabilis: et nõ crescat nec minuatᷣ: sic grã cõ siderata ut respicit obiectũ diuinũ non augetᷣ nec minuitᷣ. Secũdo mõ cõsideratᷣ gratia in rõne subiecti i quo é. Et cũ sit i aia: bene i illa põt augeri et minui. Vnde dicit Aug. pa ter ad Dardanũ. In qbus habitat deus non equaliter hitat. Et i epistola ad Bonifatium. Tripliciter grã meretᷣ augeri. Vbi dicit Alexãder i. iii. ꝙ maius et minus i formis corpo ralibus é secũdũ qtitaté diuisiuã: in formis spũalibus sicut est grã: dicitᷣ secũdũ qtitaté uirtualé. Vbi nota exéplũ. Sũt

duo artifices: unus aurifex alius philosophus moralis: Sed aurifex peritus in arte sua: philosophus aũt pauca sciens ĩ philosophia. Si cõsideremus philosophiã i ordine ad artificẽ illũ: certũ est ꝙ excedit philosophia ipsa. Si aũt cõsideremus peritiã excedit aurifex: cũ sit melior aurifex q̃ sit philosophus in philosophia sua. Sic aĩa melius disposita maiorẽ gratiã suscipit: nõ ꝙ gratia sit maior in se: sed ẽ magis illuminãs magis dispositũ. Sicut sol magis illuminat carbunculũ uel diamantẽ q̃ lignũ siue ferrũ rõne melioris dispositionis ad suscipiendũ lumẽ solis. Disponit᷑ aũt aĩa ꝑ remotionem peccati mortalis: et itroductionem uirtutũ. Sic aĩa beati Stephani fuit remota ab omni peccato: et plena humilitate. Vnde uidit gloriã dei: quia fuit disposita ad modum oculi corporalis. Oculus corporalis ut uideat oportet ꝙ sit concauus: nõ elatus: quia oculi grossi male uident. Et elati habentes oculũ itellectus tumidum et superbũ male intelligũt. Ad Ro. ꝓmo. Dicẽtes se esse sapiẽtes stulti facti sũt: humiles aũt bene uidẽt. quia recipiẽt aquã sapiẽtie. Vnde Psal. Inter mediũ montium ꝑ trãsibũt aque. i. in uallibus humiliũ intrabit gratia. Hãc docuit Christus uerbo et exẽplo: Humilẽ matrẽ elegit: que diceret: Ecce ancilla domini Humilẽ Ioseph: q̃ uolebat dimittere Mariã: nõ reputãs se dignũ preseñtia eius. Humilẽ lectũ: fenũ. Humiles pãnos ad cohopiendũ. Humilia aĩalia. Humiles pastores. Humilem turbã discipulorũ: q̃bus fecit caput humilem Petrum: qui dixit: Recede a me domine: quoniã peccator ego sum: Luc. q̃nto. Fuit beatus Stephanus sũme humilis in offitio sibi cõmisso. Vnde elegerũt Stephanum plenum fide et humilitate. Fuit uere pauper spiritu: et ope oĩa reliquerat. Requirit᷑ similiter i oculo itegritas. Oculus corporalis habet supra lucẽ septẽ tunicas seu uelamina: et q̃cunq; deficeret: nõ bene uideret. Propterea dicebat Psal. Custodi nos domine ut pupillam oculi. idest sicut septẽ tunicis induis oculum corporalẽ: sic septẽ donis indue oculũ aĩe mee. Que dona fuerũt i beato Stephano: ut dicit Ysay. xi. cap. Requiescet sup eã spũs sapiẽtie et itellectus: spũs cõsilii et fortitudinis: spũs sciẽtie et pietatis et timoris domini. Habuit sapiẽtiã: q̃a nõ poterãt resistere sapiẽtie et spiritui q̃ loqueba

tur. Habuit intelligentiã legis. Habuit cõsiliũ: quia elegit pauptatem et uirginitatem: qa intuebant̃ uultum eius tanq̃ uultũ angeli. Habuit fortitudinẽ sustinendo impetũ eorũ. Habuit scientiam in respõsione ad iudeos. De deo q̄ erat deus glorie. De Moyse q̄ fuit amicus dei. De lege q̄ fuit a deo. De tẽplo q̄ fuit diuina uolũtate factũ. Habuit pietatem orãdo ꝓ inimicis. Habuit timorẽ filialem: qa mori uoluit ꝓ christo. Requirit̃ etiã q̄ oculus sit niger ad bene uidendũ. Homines multũ albi male uident: qa albedo disgregat uisum. Hinc est q̄ natura fecit aialibus pupillã nigrã uel ad nigredinem tendentẽ. Sic oculus mentis ut dominũ uideat debet esse niger. i. mortificatus circa terrena et lasciua. Sic Stephanus fuit mortuus mũdo: inter lapidãtes nõ clamabat: nõ se defendebat: nõ fugiebat: nõ supplicabat ut sibi parcerẽt: sed quasi mortuus mũdo positis genibus orabat. Similiter oculus debet esse ab humore sepatus. Lachryme impediũt uisum ut docet experiẽtia. Sic Magdalena dum fleret uidit dominũ: et existimauit ortulanũ. Accidit de oculis lachrymosis sicut de aere humido et pluuioso qui representat arcum siue Iridem p humorẽ ipsius aeris. Si qs plorans respiceret lumen parue candele: existimabit aerẽ prope cãdelã uiridis rubei: et flaui coloris: Sed tergẽdo oculos uidebis arcũ nõ esse ibi. Sic Stephanus q ualde purus fuit: qa uirgo: et i testimoniũ sue uirginitatis sibi cõmissa fuit cura mulierũ conuersarũ. Et sic p omẽs uirtutes disposita fuit aia sancta Stephani: ut plenitudinẽ gratie reciperet. Et qa plene fuit disposita: plenus fuit gratia: et hoc de primo. Secũdo uideamus multiplicẽ gratiã quam habuit i mũdo: et nũc habet i celo multiplex gaudium ex gratia ipsa. Primũ est de primitate sui martyrii icredibile gaudium habet q̄ ipse sit primus martyr: primus in bello contra mundũ: primus uirtute martyrii ascendẽs celũ: non obstãte q̄ alii precesserunt: non sunt priores eo. Nã tempore legis nature primus fuit Abel: nõ tamẽ prothomartyr: qa non pro fide Christi mortuus est: sed pp iuidiam fratris: Tẽpore legis scripte primus martyr fuit Abimelech sacerdos: nõ tamẽ prothomartyr: qa nõ pp Christũ sed pp Dauid mortuus est. Nã Saul eum occidit eo q̄ cõsuluisset de

minũ pro Dauid: ut habetur pmo Regũ. xxi. Tẽpore pro phetarum primus martyr fuit zaccharias filius Ioiade: sed nõ propter Christum: sed propter humanam ueritatẽ. Nã Rex Iuda eum occidit quia annũtiabat sibi ueritatem: ut habetur. iiii. Regũ. Innocẽtes non sunt mortui uolũtarie. et si propter Christum. Iohãnes Baptista pro ueritate ma trimonii. Christus mortuus est pp nos: et nõ p seipso. Ste phanus uere pthomartir dicit: qa uolũtarie pp christũ mor tuus ẽ. Secũdũ ẽ gaudiũ de acq̃sitione Pauli mirabile do nũ fecit ecclesie: ad augumẽtũ glorie christianorũ Paulum apostolũ uas electiõis: doctorẽ gẽtiũ totius mũdi pdicatorẽ Tertiũ gaudiũ ẽ de suo honore ĩextimabili. Nã Christus martyres facit sedere i pprio trono. Apoca. iii. Qui uicerit faciã eũ sedere i trono meo: sicut ego uici et sedi in trono patris mei: Iste primus p martyriũ ascẽdit celũ. In cuius signum ecclesia facit festum Stephani imediate post festũ Christi. Gaudium habet de beata fruitione. Vnde ipsũ ho noremus ut ab ipso gratiam impetremus: sicut fecit ille qui ad inuocationẽ Stephani rehabuit filium qui mortuus erat ut refert Augustinus. xxii. de ciuita. Flores de altari Bea ti Stephani positi supra ifirmos curabãt illos ut patet in le genda. Tertio uideamus finalem retributionem eius in gloria q̃ consistit in beata uisione: quia uidit celos apertos et gloriam dei. Ad hoc aũt q̃ aliqua creatura rationalis sit beata per uisionẽ dei p essentiã suam: oportet q̃ i hac uisio ne sit potens p aliquã dispositionem: ut dicit Tho. in. iiii. que dicit lumen glorie. Sic nulla creatura i statu uie potest uidere deum p essentiã. Sed contingit aliquando q̃ diuina uirtute aliqs itellectus creatus nõ habẽs nisi dispositiones uie eleuet ad uidẽdũ deũ: nec ex tali uisiõe potest dici bea tus simpliciter: sed aliquo modo: in quãtum comunicat in actu beati: quod est uidere deum: sic nulla pura creatura in statu uie existẽs potest deũ per essentiam uidere. Sed deus potest facere q̃ in statu uie uideat deũ. Beatus Stephanus in carne uiuens uidit gloriam dei: aut oculo corporali aut mentali. Si corporali: in illa uisione fuerunt plura mirãda Primum uidit celos apertos: cum celum non possit aperiri nec diuidi aut secari. Vidit Iesum: cum non possit corpus

glorificatum uideri oculo corporali. Et uidēdo ipsum uidit ultra celum aereum: stellatū: cristallinum: quod naturaliter non potest esse. Si autem uidit oculo mētali: quod comuniter dicitur: sic uidere potuit per auxilium gratie reuelātis. Psal. Reuela oculos meos et cōsiderabo mirabilia de lege tua. Per gratiam sanctificantem et mundantē. Math. qnto. Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Sic uidit deū Iacob. Gene. xxxii. Vidi dominum facie ad faciē: et salua facta ē anima mea. Sic Moyses: ut habet numer. xii. palam et non per enigmata uidit deum. Vnde Augustinus li. ii. de trini. Locutio illa sic modificabatur tanquam esset amici ad amicum. Sic Stephanus qui celum apertum uidit: et gloriam dei conspexit: et Iesum glorificatum intuitus fuit. Et ista fuit retributio finalis i premium sue passionis: quod nobis concedat qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

De Sancto Iohāne Euangelista
DeDilectione Sermo Nonus.

Conuersus Petrus uidit illum discipulum: quem diligebat Iesus. Iohan. ultimo capitulo. Quantum plus lego: tantum plus inuenio: Quantum plus perquiro: tantum plus certior fio: Nullam rem sine amore persistere posse. Sic Deus pater filium suum diligit: Sic pater et filius diligunt spiritum sanctum. Et ipse spiritus sanctus dilectio est. Diligit enim Deus omnia que fecit. Sed queritur a doctoribus: Vtrum Deus magis diligat Angelos q̄ homines. Et in ista questione tria faciam. Primo ponam rationes ꝙ magis diligit Angelos. Secūdo ponam rationes ꝙ magis diligit homines. Tertio de questione determinabo. Quantum ad primum. Quia amor dei est amor amicitie: cū sit reciprocus: quia si amo pecuniam: ipsa non me reamat. Homo autem amat et amatur: Tunc probatur: ꝙ magis diligat Angelos sic. Quāto aliqd est magis simile tanto plus amatur: quia similitudo est causa amoris: ut patet in complexione in scientia in etate. etc̄. Sed Angelus est magis similis Deo cum sit icorporeus spiritus: q̄ aliqua alia creatura igitur est magis dilectus. Intelligit Angelus sine discursu sic deus agit per

Cōus[us] p[etrus] uidit illū discipulū quē diligebat. Joh. ult[i]mo cap.

uoluntaté et non mediante instrumẽto sicut homo. Secũdo sic: Illa creatura é magis dilecta cui plus cõmunicat̃ de bonitate: Sed angelo plus cõmunicat̃ de bonitate et de pfectione essentiali: igit̃ est magis dilectus angelus. Secundo probat̃ ꝙ homo est magis dilectus q̃ angelus triplici rõne.

Primo rõne unionis nature humane ad personam uerbi quia nõ angelos apprehẽdit: sed semen habrae. Vnde dicit Apostolus: Propter nimiã charitaté qua dilexit nos deus: misit filiũ suũ in mundũ. Bene dicit nimiam: qa nõ potuit maior ostẽdi: Vnde Augustinus. O mirabilia ꝯ pdigia fratres charissimi: Iura nature mutant̃: Deus nascit̃. O magna dilectio. Verbũ caro factum est. Secũdo rõne redẽptionis. Cantat ecclesia: O inextimabilis dilectio charitatis ut seruum redimeres/filiũ tradidisti. Maior est dilectio qua deus diligit creaturá si est bona: et etiã si est mala: q̃ si solum bonam diligit. Sed deus diligit angelos bonos sed nõ diligit malos: homines auté bonos diligit: et etiã diligit malos dicens: Et si fornicata es cũ amatoribus multis: tamen reuertere: dicit dominus. Ergo magis hominem diligit. Redemit hominé et nõ angelũ. Igit̃ magis hominem dilexit.

Tertio rõne exaltatiõis qa Christus et beata uirgo exaltati sunt sup angelos et sup choros angelorum. igit̃. etc.

Sed nunc respondet̃ tertio loco ad q̃stioné: et duo facienda sunt. Primo uidẽdum est qũo ista maioritas et minoritas sit in deo q est imutabilis. Secũdo determinabit̃ de questione. Quantũ ad primũ dicit Bona. in. iiii. di. xxxiiii. Et Ricar. in. iii di. xxii. ar. i. ꝙ de dilectiõe est loq dupliciter. aut ex parte actus uolẽdi aut ex parte uoliti. Si ãt conside ramus dei amoré ex parte actus uolendi sic oĩa diligit equaliter/ qa amore infinito sicut bonitate infinita: cũ in deo nõ sit passio: imo quicqd est in deo deus est. Et non magis intense uult bonum uni q̃ alteri: nec i deo est intensio aut remissio: Si ãt capit̃ amor ex parte uoliti: sic deus diligit magis bonum q̃ minus bonum: et quãto meliores sumus: tanto magis ab eo dilecti. Patet quia deus diligit bonũ ut bonũ. Ergo magis bonũ magis diligit. i. maior sibi gratia cõfertur. Sed nõ oĩa sunt equaliter bona. Igit̃ non ea equaliter diligit. Sed si dicit̃: Deus non est acceptor psonarum:

apls pp nimiã charitatem qua dilexit nos ds misit filiũ suum i mũdũ

dicit bona i iiii d

utdicitur deutero. xviiii. ad Ro. ii. ad ephe. viii. actuum pri mo de pe. di. iii. Si ex homine. de prebēdis. c. uenerabilis Respondet ꝙ ex parte sua non est ista intēsio: sed ex parte nostra qui ꝑ peccata impedimur a dilectione sua. Reuerte re igit̄ o aia reuertere: qa si cōuersa fueris: deus diliget te: et q̄to magis in bono perficies: tanto magis ad uirtutes te ipsam accēdes: ut patet i Magdalena: Remittunt̄ ei peccata multa quoniam dilexit multū. Cui minus dimittit̄: minus diligit. O peccator indurate reuertere: quia deus diliget te. Sed aduerte ꝙ aliquod gaudium accidētale habebūt inno centes i uita eterna qui nunq̄ aliquod fedus cōmiserunt: q̄ peccatores: qui post peccatū penitentiā egerunt. O monia les uirgines q̄ semp i bono fuistis gaudete: quia magis acci dētaliter i celo coronabimini. Secūdo nūc respōdet̄ ad que stionē: ꝙ deus diligit creaturas affectu et effectu: Affectu i finito sicut ipse ifinitus est. Sed effectus dei respectu crea ture rōnalis est duplex. s. effectus cōditionis et effectus re paratiōnis. Et sic potest dilectio dei dici maior et minor du pliciter. Si loquimur de dilectiōe dei quātum ad effectum conditionis: sic magis dilexit angelos. qa meliora contulit eis naturaliter: magis potētes eos fecit: ut i eis magis ma nifestaret̄ diuina potentia. Et angeli magis diligūt deum q̄ nos: et nō habent retardationem sicut nos: nō dormiūt: nō comedūt: sēp uident faciem patris. O si uideremus unū an gelum quantū gauderemus i sua pulchritudine. Et isto mo do magis a deo diligunt̄: qa magis se diligentes diligit. Et ad hoc tendūt ille due rōnes prime. Si aūt loquamur q̄tum ad effectum reparatiōis: sic magis dilexit homines q̄ ange los: quia angelos deseruit: et homines releuauit. Et magis manifestat̄ diuina misericordia i hominibus q̄ in angelis. Ad hebre. primo. Nō angelos apprehēdit: sed semen Ha brae. Et ista est maior gratia q̄ unq̄ comunicauerit creature De pluribus gaudet homo q̄ angelus ꝑꝑ beneficiū incar nationis: redēptionis: et eminentis glorificationis. Respi ce igit̄ aia q̄tum es dilecta. Reuertere ad dominū q tantum te diligit. Audi Apostolū exhortantē ad Ephe. ii. Deus q diues est i misericordia ꝓpter nimiā charitatem qua dilexit nos cum essemus mortui cōicauit nos christo. Filioli relin

xviiii ad ro. ii. ad ephe. viii. actuū p° d pe. di. iii. Si ex homine d p̄bendis. cap. uene rabilis

apls ad ephe. ii

quite uitia: quia feda: quia turpia: quia bestiis similia Amplectamur uirtutes: que nos beatos faciunt in mundo isto et in sempiterna gloria. Si uolumus uidere signa dilectionis in Iohanne: Primo ipse uidit que testatus est de Christo. Secundo plus intellexit: quia assimilatur aquile. Posuit totam uitam Christi: ostēdens ipsum esse deum in euāgelio. In epistola posuit omnes uirtutes theologas et morales. In apocalipsi ubi describit totum statum militantis ecclesie in septem uisionibus: quas ei dominus reuelauit. Tertio ipse solus erat discipulus: quem diligebat Iesus: quod de nullo alio dicit̃. Ipse inter duodecim fuit unus: Inter quattuor euangelistas fuit unus. Inter tres secretarios fuit unus. Inter duos qui cucurrerunt ad suam resurrectionem fuit unus. Sibi uni commēdare uoluit suam matrem sanctissimam. Ipse fuit cui dixit in cruce: Ecce mater tua. Dotat̃ hoc priuilegio: ut efficeret̃ filius uirginis et frater Christi. Sibi reuelata sunt secreta celestia: et tante dignitatis est: ut a multis credat̃ adhuc uiuere: et trāslatum esse in paradiso terrestri cū Enoch et Helya: et ibi seruet̃ usq3 ad diē iudicii. Sed Hieronymus i ꝓlogo Ioh. dicit: descendit in defossum: et positus est ad patres suos: quod uidetur souare ꝙ mortuus est. Sed uiuit in celo in secula seculorum Amen.

De Circūcisione Domini
SERMO DECIMVS

p Osquam consumati sunt dies otto ut circūcideretur puer: uocatum est nomen eius Iesus. Luc. secundo capitulo. Ab ore saluatoris magnitudo fidei nostre grano sinapis comparatur: quod paruum est quantitate: Sed magnum est uirtute. Et sic nemo potest itrare regnum celorum nisi fuerit paruus in sui existimatione: et magnus in uirtute. Math. decimo ottauo: Nisi conuersi fueritis: et efficiamini sicut paruuli: non intrabitis in regnum celorum. In cuius exemplum filius Dei factus est paruus in corpore infans otto dierum: Qui est maximus in uirtute in eternitate: ut dicit euangelium hodiernum. In quo tria mysteria continentur ad nostram de

uotionem. Primum est: corporis circũcisio. Secundum est nominis impositio. Tertium est precedens insinuatio
Circa primum aliqua sunt uidenda. Primo quare instituta fuit circũcisio. Ad hoc dicitur ꝙ propter tria. Primo in signum distinctionis indelibile: ut populus iudeorum ab aliis esset distinctus: et discerneretur ab aliis: ut dicitur ad Ro. iiii. cap. Et sic lex circũcisionis nõ fuit uniuersalis: nec omnes obligabantur ad illam: sed solum iudei. Et quã uis diceretur in lege. Anima que non fuerit circũcisa peribit de populo meo. Intelligit de iudeis: Quia Iob fuit tempore circũcisionis: et tamen non fuit circũcisus: et fuit sanctus: Vt dicit Beatus Augustinus. xviii. de ciuitate. capi. xxxxvii. Iob ex gente Idumea genus ducẽs: ibi ortus: ibidem mortuus est: qui diuino sic laudatur eloquio: ut quod ad iustitiam pietatemq; pertinet nullus ei homo suorũ temporum coçquetur. Secundo data est iudeis circũcisio i remedium contra culpam originalem: sicut nobis est baptismus contra originale peccatum: ut in capi. Maiores extra de baptismo et eius effectu. Per sacramẽtum baptismi culpa remittitur. Tertio data est circũcisio ad reprimendam carnalem concupiscentiam: qua maxime ardebant Iudei. sic nobis datur aqua ad refrigerandum. Primus cui data fuit circũcisio fuit Habraam: cum nonagitanouem esset annorum: et omnes masculi de semine eius et serui habitãtes cum eis. Et sic Christus circũcidi uoluit: ut ostenderet se esse de semine Habrae: cui erat imposita circũcisio: ne esset contrarius legi: qui non uenit soluere sed adimplere: circũcidi uoluit ut dicit euangelium. Voluit circũcidi propter ueritatem humane carnis: ut ostenderet ueram carnem habere non fantasticam. Veritatem amare et non mendacia: sicut hodie superstitiosi sunt pleni mendaciis. Hodie in capite anni nolunt multi fatui dare aliquid de domibus suis: neq; uolunt ut aliquid asportetur: nisi prius aliquid inferatur. Ista nocte circa cippũ faciũt multas cerimonias a diabolo inuentas. Contra tales Christus hodie dedit suã carnem preciosam et suũ sanguinem: ut in ipso solo spem habeamus: Et nos nihil sibi dedimus. Non ergo uult: ut tales fatuitates obseruemus. Sed uult ꝙ sicut ipse uoluit

circũcidi: Ita nos circũcidamus supflua: nõ uana aspicien/
do: nõ superflua gustãdo: tangendo: et sic de aliis sensibus
qui regulãdi sunt et incidendi. Similiter debemus cogita
tiones turpes et lasciuas circũcidere: nostrã uoluntatem re
frenare. Ad Colosen. ii. cap. Circũcisi estis i Christo cir
cũcisione nõ manu facta in expoliatione carnis: Sed in cir
cũcisione domini nostri Iesu christi. Et hoc de pmo. Se
cũdo dicit nominis ipositio. Sicut quãdo baptizat nomen
imponit: ita quãdo circũcidebat imponebat nomen. Voca
tum est nomen eius Iesus in capite anni. Quia sicut hodie
annus incipit: ita hodie est sibi nomen ipositũ: quod salutẽ
indicat: qa hodie incepit opus nostre salutis: quod fuit effu
sio sanguinis in arra redẽptionis nostre. Circa nois im
positionem duo tangunt. Primo uocatio nois. Vocatũ est
nomen eius qui dixit exodi. iii. Ego sum q sum: hoc nomẽ
mihi est ineternũ. In antiqua lege uocabat Deus ultionũ
dominus exercituũ: dominator: dominus potens i prelio.
Hodie uocat Iesus. i. saluator: qa ipse est salus oium. Ipsa
salus debet adorari: et ab ipso solo ois salus peti. O nomẽ
totiens inuocatũ: totiens expectatũ: et tam diu desideratũ.
Iam diu longe erat a peccatoribus salus: longe erat Iesus.
Prope erat dominus exercituum: et deus ultionũ. Dauid
agnoscens nomen potentie postulauit nomen clementie di
cens. Dic domine aie mee: Salus tua ego sum. Satis dixi
sti: Ego sum dominus. Abscondc queso nomen potestatis:
et exhibe nomen benignitatis. Hoc nomen nõ est casu im
positũ: sed a deo preordinatũ: ut dicit Ysay. cap. lxii. Voca
bit nomẽ eius quod os domini nominauit. Ab angelo nũ
tiatũ. Luc. pmo. Vocabis nomen eius Iesum. Ab aposto/
lis predicatum. Actuũ. vi. Nõ est aliud nomen sub celo da
tum hominibus: in quo oportet nos saluos fieri. Ab omni/
bus creaturis adoratũ. Ad Phi. ii. In nomine Iesu omne
genu flectat celestiũ: terrestrium: et infernorũ. Hoc nomẽ
est mel i ore: iubilus in corde: in aure dulcis melodia. Ha
bet hoc nomen septem uirtutes. Primo est penitentibus re
fugium. Math. ii. Vocabis nomen eius Iesum. Ipse. n. sal
uum faciet populũ suum a peccatis eorũ. Nullus inuocãs
hoc nomen inuenit expulsus in euãgelio. Secũdo est egro

tantibus in remedium. Marci. ultimo: In nomine meo de/
monia eicient: Super egros manus imponent: et bene ha
bebūt. Vnde dicebat Agatha: Medicinam carnalem corpo
ri meo nunq̄ exhibui: Sed babeo dominum Iesum. Ter/
tio est patientibus in solatium: ut dicebat Paulus. Ego nō
solum alligari: sed mori paratus sum propter nomen domi
ni Iesu. Apostoli digni habiti sunt pro nomine Iesu contu
meliam pati. Pro hoc nomine patientes martyres uideban
tur eis in delitiis esse. Quarto hoc nomē est misericordia
plenum: quod miseri inuocabāt sepe dicentes. Iesu fili Da
uid miserere nostri: et plenam misericordiam receperunt.
Quinto est contemplantibus in solatium. Nullum nomē
ita excitat desideriū spūale sicut nomen Iesu. Dicebat Ste
phanus. Video celos apertos: et Iesum stantē: et pro me pu
gnantē in celis. Et beatus Ignatius habebat hoc nomē im
pressum i corde litteris aureis scriptū. Sexto est postulan
tibus in suffragiū exauditionis. Ioh. xvi. Vsq3 modo nō pe
tistis quicq̄ in nomine meo: petite et accipietis. Hoc nomē
est titulus nostre petitionis in curia dei patris: Vnde eccle/
sia in fine orationū adiungit: Per dominū nostrum Iesum
Christū. Septimo est Beatis in premiū. Apocalip. Et no
men eius i frontibus eorū. Quasi dicat: Hec est gloria eo
rum habere nomē dei uiui in frontibus suis. Christus. n.
deriuatur a crismate: qa chrismate uncti Christi dicebant:
ut sacerdotes olim et reges: Et nūc omnes christiani uncti
crismate salutis: pro quibus dicitur. Nolite tangere Chri
stos meos. Tertio ponit precedens insinuatio. Quod uo
catum est ab angelo. Luc. ii. cap. Vocabis nomē eius Iesū
Nō decuit hoc nomen ab homine appellari: sed ab excellē/
tiori natura: qa excellentiora his que sunt ab homine desi
gnabat: hoc est saluare. Quod facere non poterat ullus ho
mo purus. Vnde dicebant iudei Luc. vii. Quis est hic qui
peccata dimittit: quasi dicerent: Hoc solum deo competit.
Vocatū est ab Angelo prius q̄ in utero conciperetur. Ecc.
vi. Qui futurus est iam uocatum est nomen eius: et scit q̄
homo sit. Et prius uoluit nominari q̄ i uirginis utero esset
conceptus. Vt ostenderet q̄ ante Virginem erat Deus cū

patre. Hoc nomen ab eterno fuit ordinatũ. Psal. Domine nomen tuum in eternum a prophetis expectatum. Gene. xxxxviiii. Salutare tuum expectabo domine. Istud est illud sanctissimum nomen diuina uoluntate prolatum: quod Paulo in preceptũ datum est actuum. viiii. cap. di. Vas electionis est mihi iste. ut portet nomen meum coram gẽtibus et regibus et filiis israel. Portemus ergo fratres hoc nomẽ et per eum significatum in ore: eum laudibus extollendo: In corde: eius mysteria sepe ad memoriam reducendo. In opere: quantum possumus eius uitam imitando: ut nostris superfluitatibus circũcisi mundi a sordibus peccatorum salutem cõsequamur eternam. In secula seculorum. Amen.

De Epyphania Domini
SERMO. XI.

u Idimus stellam eius in oriente: et uenimus cũ muneribus adorare dominum. Math. ii. cap. et i euãgelio presentis solẽnitatis. Dicitur Eccle. xx. Sapiẽtia abscõdita et thesaurus inuisus. que utilitas i utrisq;. In precedenti natiuitate recepimus Dei sapientiam absconditam in sacco nostre mortalitatis: idest dei filium nostra carne uestitum. Ipse est thesaurus a patre missus pro redemptione nostra: nobis absconditus ex paruitate intellectus nostri. Talem gratiam non cognoscentes non poteramus de tãto beneficio gratias referre: Vnde deposcebat utilitas nostra: ut tale beneficium palam fieret: ut sibi gratias persolueremus iuxta facultates nostras. Deposcebat etiam magnitudo mysterii ne absconditus remaneret: Nõ enim potest res maxima in parua recludi: nec lux immẽsa aliquo modo celari. De qua dicitur Io. primo. Erat lux uera: que illuminat omnem hominem uenientem i hunc mũdum. Necesse fuit lucem inextinguibilem per totum mũdum effulgere usq; ad extremum terre: quam uiderunt Magi in oriente et dixerũt. Vidimus stellam eius in oriente: et uenimus. etc. que fuerunt uerba impresentiarum deducta. In quibus exprimitur Magorum deuotio maxime cir-

ca tria. Primo considerabimus Magorum illuminationē. Secundo considerabimus eorum uirtualem operationem. Tertio considerabimus cultum eorum et adora tionem. Primo fuerunt isti Magi illuminati intus per fidem et notitiam scripturarum. Nouerant enim tres prophetias impletas de tempore Messie. Prima Gene. xxxxviiii. Non auferetur sceptrum de Iuda: et dux de femore eius: donec ueniat qui mittendus est: Ipse erit expectatio gentiū. Iam enim ablatum erat sceptrum de Iuda: Quia iste Herodes erat alienigena: qui fuit primus rex Iudeorum. Secunda prophetia est Michee quinto capitulo. Et tu Bethleem terra Iuda nequaquam minima es in pricipibus Iuda. Ex te. n. exiet dux: qui regat populum meum israel. Tertia est Numeri. xxiiii. Dixit Balaam. Orietˢ stella ex Iacob: et exurget homo de israel: et percutiet duces Moab: idest principes demonum. Ista stella fuit iesus. Apocalip: ultimo: Ego radix Iesse et stella candida et matutina. Ipse igitur Balaā suos propinquos edocuit de aduentu domini in mundum: qui omnes nationes sibi subiugaret. Et signum eis dedit de apparitione noue stelle. Et singulis annis in montem altum ascendebat ut diligenter attenderet si noua stella appareret. Et ipsi filiis suis hoc signū reliquerunt usq ad istos Magos qui sapientes dicuntur: Qui de stirpe Balaam fuerunt: ut refert Crisostomus super Mathe. Qui uidentes nouam stellam illuminati fuerunt ad cognoscendum Christi ortum. Fuerunt isti Magi illuminati in cognitione stelle demostrantis Christum. Vnde Augustinus in sermone Quid eni erat illa stella nisi mirifica lingua celi: que enarrat gloriā dei? Certū est ipsā non fuisse cōstellationē christi. Nā constellatio est influxus ꝓcedēs a stellis i celo creatis a principio: q̄ inclinant homines ad diuersa opera: non tamen necessitant liberum arbitrium. Cum scriptum sit Gene. iiii. subtus te erit appetitus tuus: et tu dominaberis illius. Cognouerūt stellā istam differre ab aliis in tribus. Primo in motione: ubi alie stelle mouentur omnes motu circulari: de oriente in occidens ad motum primi mobilis: uel econtra de occidente in orientem od motum proprium

ista mouebatur motu animalis progressiuo: aliquando ad dextram: aliquádo ad sinistram. Sic nos debemus aliquá/do declinare ad dextram implendo mandata: aliquando ad sinistram patienter substinendo aduersa. Secundo differebat i appantione. Alie apparent i nocte: Hec aút in nocte et in die. Sic nos debemus lucere in nocte aduersitatis per patientiam: in die prosperitatis per humilitatem. Tertio differebat in figura: quia erat in forma pueri: ut dicit Crisostomus cum signo crucis i fronte. Sic nos debemus habere innocentiam paruuli: mansuetudinem. etc. Secundo uideamus Magorum uirtualem operationem. Quia uenimus. Veniunt per uiam mandatorum. Psal. Viam mandatorum tuorum cucurri. Venerunt per uiam uirtutú. Primo largitatis: quia large obtulerunt. Vnde apertis thesauris suis. s. domino: Multi aperiunt thesauros suos mundo ghuerris: pompis. Similes Ezechie: qui omnes thesauros suos ostendit seruis Regis Babylonis. Ysay. xxxviiii. Lata fuit sententia contra eum: q nati eius ducerétur captiui

Secundo per uiam liberalitatis: quia offerút dona gratuita: quod ex immensa charitate processit. Caritas aút liberalis est: quia cum dat: non attendit precedens meritum: nec subsequens premium. Tertio per uiam discretionis: quia offerunt discrete et mistice. s. aurum: thus: et mirram. Aurum ad tributum sicut regi. Thus ad sacrificium sicut deo. Mirram ad sepulturam sicut mortali. Multas ergo uirtutes operati sunt in ista sancta die. Ita nos debemus eam solé/nizare: maxime propter septem mirabilia que in ipsa inueniunt plena reuerétia. Primo Magus adorat a stella ductus Pastores ab angelo edocti. Simeon a spiritu sancto. Sed Magi a stella que ipsos duxit ad presepium: et stabat supra ubi erat puer. Quasi diceret eis: Hic est quem adorare debetis. Ad hunc uos duxi. Hic sto: quia hic uos stare fide: spe: et caritate debetis. Sto supra: et intra domum non intro: quia creatura non sum digna intrare: cum longe sim a creatore. Non intro: ut uos intrare possitis: quia mea ma/gnitudine implerem totum tiguriú: et mea claritate uestros oculos obfuscarem. Non intro. quia non est opus luminis

ubi uera lux nata corruscat. Non intro quia intus est stella me maior Maria: que lucē ueram habet in ulnis. Ego famula non intro: uos autem fratres intrate. Factus est uobis similis: ut ad eum intrare possitis. Hodie populus gentium qui ambulat i tenebris: ductus a stella uidit lucem magnā Et dicit iste dies Epyphania ab epy quod est supra et phanos apparitio. Quia Christus a stella que supra apparuit monstratus est magis. Et hodie Iohannes Christum baptizauit: reuolutis xxviiii. ānis et tredecim diebus uenit ad Iordanem: et baptizatus est a Iohanne: Et dicitur Theophonia a theos quod est deus et phanos apparitio: quia tota trinitas in baptismo apparuit: pater in uoce: filius i carne: spiritus sanctus in spē columbe. In quo tactu sue mundissime carnis uim regeneratiuam contulit aque. Tertio hodie ecclesia Christo sponso est desponsata: ut christiani generentur de nouo in baptismo: ut dicitur Ioh. iii. Oportet nasci denuo. Propter hoc cantamus. Hodie celesti spōso iuncta est ecclesia. Hodie in fide ecclesie generantur homines ad regnum celeste. Quarto dodie facta est pax inter hominem et deum: qui nobis non loquebatur nisi per subiectam creaturam quasi inimicus. Hodie ipse loquitur nobis dicēs. Hic est filius meus dilectus: ipsum audite: qa fecit pacem inter me et uos. Quīto hodie Christus desertum intrauit: et incepit penitentiam facere et ieiunare. Et ideo hodie annuntiatur quadragesima et consequenter alia festa mobilia. Sexto hodie Christus aquam conuertit in uinum: et primum miraculū coram discipulis fecit. Et pp hoc uocatur hoc festum bethphania a beth quod est domus et phanos apparitio. Quia in miraculo facto in domo ostēdit se esse deum: quia aquam mutauit in uinum. Septimo hodie de quinq panibus et duobus piscibus satiauit qnq milia hominum. Nam eodem die reuoluto anno cum christus esset. xxxi. annorum et tresdecim dierum: ascendit in montem: et miseratus est turbe: et ostendit se esse deum: qui per propriam uirtutem multiplicauit panem et pisces. Et uocatˀ hoc festum Phagiphania a phage quod est bucca uel manducare: et phanos quod est apparitio; Quia in tali

miraculo monstratus est esse filius dei. Et hoc de secundo.
Tertio principaliter uideamus eorum cultum et adoratio-nem. Et intrantes domū inuenernnt puerum. Psal. Introi-bimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi stete-runt pedes eius. Considera anima deuota feruorem et de-uotionem ipsorum: quia non retraxit a debita reuerētia de-spectus locus. Non erat in siricis pannis: sed uilibus inuo-lutus. Non in domo regia: sed in diuersorio. Vnde Hiero-nymus ad Marcellam. Quo sermone: qua uoce speluncam tibi saluatoris exponam? et illud presepe i quo infantulus uagiit: silentio magis q̄ infimo sermoue honorandum est. Gaudebant oculi eorum contemptibilem puerum aspicere Quia spiritus sanctus in cordibus eorum illum demostra-bat mirabilem. Inuenerūt uirginem non in lecto aureo re-cumbentem: sed pannis uilibus indutam. Et procidentes adorauerunt eum. Iste cultus soli deo conuenit. Psal. Ve-nite adoremns: et procidamus ante deum. Talis honor nō transfertur ad creaturam. Non adorassent isti sapientes ta-lem puerum: nisi i eo aliquid diuinitatis cognouissent: Isti fuerunt primi qui Christum adorauerunt. Bonum princi-pium fuerunt primitie gentium: nos populi gentium. Fue-runt Reges. Venerari debemus eorum dignitatem. Psal. Adorabunt eum omnes reges terre. Fuerunt sapientes et philosophi: Et ideo admirari debemus eorū humilitatem. Ex quo patet ꝙ isti tres Magi Christum adorantes demon-strant ꝙ Christo subiecta est omnis natio: omnis dignitas et omnis sapientia. Et sic debemus cum magis Christum querere non corpore sed mente: quem tenuerunt post re-uersionem ad patriam: et deum in patria colentes et predi-cantes moltos erudierunt i fide. Et demum cum Thōmas iuisset in prouintiam illam adiūcti sunt ei et baptizati sūt: et facti coadiutores predicatiōis eius. Horum corpora bea-tus Eustorgius transtulit mediolanum de constantinopoli et ut dicitur q̄diu fuerunt corpora eorum Mediolani: nulla tempestas regiōi superuenit. Sed destructa ciuitate medio-lanensi et dispersis ciuibus per Federicum primum im-peratorem inter alia sacra corpora trium magorum detulit

ad ciuitatem colonie: et ibi uenerantur in terris. Rogemus ergo Deum ut ipsorum gloriam cósequamur in celis per infinita secula. Amen.

De Sancto Antonio Abbate
SERMO DVODECIMVS

b Enedictionem omnium gentium dedit illi Ecclesiastici. xxxxiiii. Grandis dignitas creature rationalis uilissime nasci in mundo et gloriosus ab hominibus reputari in tempore: in terra nasci: et celum acquirere: et quod habere non possumus per naturam: cósequi posse per gratiam: Et sic regnũ celorum uim patitur: Dum sancti per penitentiam quam predicauit Iohannes Baptista reuiuiscunt: et ad celestem patriam perducuntur: Vbi consecuntur benedictionem triplici ratione. uidelicet

Primo ratione acquisitionis.
Secundo ratione perfectionis.
Tertio ratione consumationis.

Primo consequitur benedictionem omnium gentium aliquis p dignitatem acquisitam: Sicut dictum é Hester: Post interfectióem Holophernis benedicta a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Benedicitur de aliquo ratione alicuius magne uirtutis. Sic benedicit tota ecclesia de Beato Antonio: qui meritis suis acquisiuit magnum premium: scilicet celorum regnum: Quod acquisiuit primo per gratiam: ut dicit Apostolus ad Thitũ Secũdo nó ex operibus iustitie que fecimus nos: sed secũdum suam misericordiá saluos nos fecit. Sic gratis conferebatur illis qui ad nuptias uocabãtur. Mathe. uigesimo secundo capitulo. Sed qui inuitati erant: non fuerunt digni. Secundo acquiritur per oblationem. Nam regnum celorum tantum ualet quantum habes: maxime per opera misericordie. Mathei. uigesimo quinto capitulo. Beatus Antonius acquisiuit gloriam eternam per commutationem. Cum uiginti esset annorum: et audiret legi in ecclesia. Si

uis perfectus esse: uade et uende omnia q̃ habes: et da pau
peribus. et habebis thesauros in celo: omnia sua uendidit:
et pauperibus erogauit: et heremiticam uitã duxit: reliquit
omnia mundana. Facilius relinquitur sacculus q̃ affectus.
Multi diuitias relinquunt sed dominũ non secunt: sicut pa
tet in multis philosophis: ut dicit Hieronymus in epistola
ad Heliodorum. Crates thebanus homo ditissimus cũ ad
philosophandũ Athenas pergeret: magnum auri pondus
abiecit: nec putauit se simul posse diuitias et sciẽtiam possi
dere. Nõ tamen secutus est Christũ. Sequit̃ dominũ qui
imitator eius existit. Sed beatus Antonius diuitias cõtem
psit: et imitatus est uiam Christi. Secundo consequit̃ ali
quis benedictionem oium ratione pfectionis uite: q̃ excel
lentissima fuit triplici rõne. Primo rõne solitudinis. Nam
uita sotialis necessaria est ad exercitium perfectionis: quia
mutuo se instruũt uerbo exemplo et correctione. Solitudo
autẽ competit iam perfectis: qui sibi sufficiunt: nec aliorũ
regimine indigent: Sed solũ spũ dei aguntur. De talibus
dicit Augustinus libro de opibus monacorũ: illos superio
res esse: qui a conspectu hominũ sepati nulli ad se prebent
accessum: uiuentes in intentione orationũ. Tales omnium
sunt minimi. Hos nõ supat esuries: nã saturitas. Pauper
tate letãtur: habitus incultus: incessus humilis. Talis fuit
beatus Antonius. Secũdo fuit eius uita benedictiõibus
plena rõne humilitatis sũme. Crisostomus. Quisquis gra
dum proprie celsitudinis amat: humilitatis cultum in mori
bus diligentissime teneat. Nam cũ Sãctus Antonius que
reret et inuestigaret per quam uirtutem posset diabolo resi
stere in spũ raptus uidit totum mundum plenum laqueis:
qui exclamãs ait. O quis istos euadet? Et audiuit: Humili
tas. Quo audito semper in humilitate permansit. Tertio
fuit plena benedictiõibus: quia uicit diaboli tẽptatiões. Pa
tet qa diabolus excelsus corpore ei apparuit: et beatus An
tonius eum uicit: et abscepsit: et in alterum nemus uadens
discum argenteum repperit: Et ultra progrediẽs ingentem
massam ueri auri inuenit. sed illis intactis ad montem fu
giens uigiti annis illic permansit: innumeris corruscans

miraculis. Et quoniam sic uicit diaboli temptationes: ideo data est beato Antonio potestas patrocinandi ad ignem infernalem. Et hoc de secũdo. Tertio consequit᷑ beatus Antonius benedictionem oĩum gentiũ in cõsumatione uite in qua cõcessum est sibi regnum celeste. Vnde bernardus re/gnũ dei cõcedit᷑: promittit᷑: et ostẽdit᷑. Cõcedit᷑ in predestinatione: promittit᷑ i uocatione: ostendit᷑ in glorificatione. In predestinatione p quã obtinuit in presenti gratiã cõuersionis ad deũ. In uocatione: p quã uanitatibus seculi: renũtiauit: p quã uitã solitariã et pfectissimam duxit. In glorificatione: p quã centesimũ qntũ annum uiuens fratres deobsculans in pace quieuit. Locũ honorabilem in celis adeptus est: ubi regnat cũ Christo sine fine in gratia tãta populorũ: ut ipsũ inuocẽt in necessitatibus suis: ipsius precibus et meritis puenire ualeamus ad gloriã sẽpiternã. Amẽ.

De primo die quadragesime. De Ieiunio

SERMO. XIII.

s Anctificate ieiuniũ: uocate cetũ. Ioh. ii. cap. Hoc naturaliter uidemus ꝙ q̃to res est nobilior: tanto plus sua uirtus est fortior et efficatior. Exemplũ habemus de sole q est res ualde nobilis: et ideo habemus suã uirtutem ualde pfectam ad generandũ Quia ut hẽmus p Phũm Sol et hõ generãt hoiem. Et qa habet uirtutẽ ualde admirabilem: igit᷑ producit pfectos effectus. Vnde pducit hoiem et argentum: q sunt nobiles effectus. Sic spũaliter loquendo. Quia ieiuniũ est res spũalis ualde nobilis: ideo habet magnã uirtutẽ et potentiã circa aiam nostrã. videlicet eã pducendi ad uitã sẽpiternã. Figuram hẽs. iii. Regũ: de Helia pphetā: qui ieiunauit. xl. diebus et. xl. noctibus: postea puenit admontẽ dei Oreb. i. ad gloriã eternã. Ideo impauit nobis propheta dicẽs. Sanctificate ieiuniũ: etc̃. Vt ergo possimus in ista sancta quadragesima ieiunium sãctificare oportet beatã Virginem auxiliũ flagitare: quod si ab ea habere intendimus eã cũ angelo salutemus uoce mẽteq; pia: humiliter dicendo: Aue maria. Sanctificate ieiuniũ. li. et cap. ut supra. Dilectissimi christiani et anime deuote boni Iesu. In presenti sermone meo sub prima predicatiõe uolo ꝙ uideamus principaliter tria dubia: in qbus intendo totã

meam concludere orationem. Primum erit tale. Quare ieiunium ordinatum sit. Secūdum: Quare Christus uoluit ieiunare. xl. diebus. Tertium: Vtrum ieiunium prebeat aliquā utilitatem ieiunāti.

Circa primum uideamus Quare ordinatum est ieiunium: Respondetur ꝙ ieiunium ordinatū est propter hanc causam. Dicit quidam sapiens: ꝙ ordinata deus ordinauit propter inordinata. Hor nota bene. Deus enim in paradiso uoluptatis ordinauit primos parentes scilicet Adam et Euam: deditq3 eis licentiam plenariā ut de quocunq3 fructu in illo loco existente possent comedere: preterq̄ de fructu uetito. Ordinauit etiam ut famem sitim atq3 frigora uel calores non haberent: neq3 sentirent nimiū. Verecūdiam etiam suam non cognoscerēt. Vere hec pulchra fuit et utilis ordinatio. Sed quid est? Parentes nostri illam non cognouerunt. Et ideo cōmiserunt gule peccatum nobis inordinatum: et comederūt de fructu: de quo deus sibi denegauerat: ut habetur in gene. ii. Quod non comederēt. etc. Ideo magnam cōmiserunt inordinationem. Et tunc omnia que a deo eis fuerunt ordinata fuerant deordinata. O maledicta gula: que nobis tantam contulit penam: Sed Deus propter illam inordinationem gule ordinauit abstinētie ordinationem siue ieiunium. Quia per ea per que peccauerunt parentes per ea uoluit eos punire. Et quia tota humana generatio sensu participauit de illa inordinatione: Igit̄ deus uoluit omnes ordinare ad ieiunium. Et hec de primo dicta sufficiant.

Circa secundum ubi queritur: Quare Christus uoluit ieiunare quadraginta diebus: cum sibi non foret necessarium ieiunium? Quod probatur. Ieiunium enim si bene inspicio ordinatum est propter tres causas principales. Prima propter corporis maceratiōem: quia quando homo se sentit non posse abstinere uel custodire a concupiscētia siue a luxuria: deberet macerare corpus suum per ieiuniū. Secunda causa fuit ad augmentationem glorie. Et ex hac causa ieiunauit Sanctus Iohannes Baptista: non ꝙ esset in eo peccatum mortale: Sed solūmodo ut haberet gloriam maiorem cum deo. Tertia causa quare ieiunium fuit

ordinatum: est propter culpe satisfationem. Modo si ieiu nium fuit ordinatum propter istas causas: mihi uidetur ꝙ non erat necessarium Christum ieiunare: cum ieiunium sit primo ordinatum propter corporis macerationem: que quidem maceratio fuit ordinata contra luxuriam. Christus autem non poterat luxuriose peccare in quantū deus: si peccasset luxuriose non fuisset Deus. Ergo non erat necessarium Christum ieiunare. ¶ Arguitur et secundo: Ieiunium secundo est ordinatum propter glorie augumetationem. Sed non erat necesse Christum augumentari. Ergo non erat necessarium Christum ieiunare. Antecedens pro maiori patet: Quia sic Christus non erat perfectus quod est ualde inconueniens: ergo. etc. Arguitur tertio: ꝙ non erat necessarium Christum ieiunare. Quod probatur per tertiā causam. Ieiunium enim ordinatum est propter culpe siue peccati satisfationem: Sed christus nunquam peccauit: ergo non erat necessarium Christum ieiunare. Ad questionem primam breuiter responde tur ꝙ erat necessarium Christum ieiunare propter unā causam quam adducit magnus doctor Aurelius Augustinus in libro de ciuitate dei sic dicens. Perfectio cuiuslibet religionis est imitari illum quem colit. Christus ergo ieiunauit non propter illas tres causas superius assignatas: propter quas ordinatum est ieiunium: Sed solummodo ut illi qui sunt christiani: et ab illo uitio se custodire nō: possunt: debeant ieiunare: posquā ieiunauit: Christus: et debeant ipsum sequi in uero ieiunio quia colunt eum Et hec est perfectio religionis. Et propterhanc causam ieiunauit.

Circa tertium ubi querebatur Si ieiunium prebeat aliquam utilitatem ieiunanti: Respondetur ꝙ ieiunium uerum et perfectum absq; peccato mortali: habet multa maxima bona efficere in ieiunantem. Ieiunium hoc enim reddet tibi intellectus illuminationem. Dei placationem. Concupiscentie euitationem. Diuinam imitatióem. Vite conseruationem. Omnium uirtutum habituationem. Spiritus sancti mansionem: Et ad uite eterne perductionem.

Dico ergo primo: ꝙ ieiunium reddet tibi intellectus illuminationem. Ieiunium enim illuminat intellectum.

Exemplum de Daniele et sotiis eius: qui per abstinentiam quā fecerūt habuerūt intelligentiā uisionis Danielis. Dicunt. n. medici: ꝙ ex hoc multo cito resoluunť uapores et fumositates ad cerebrū ascendētes q obnubilāt itellectum ut patet i humido: qa ex humiditate resoluunť uapores uirtute solis ascēdētes in altū. In ęgipto qa terra ē sicca nunq̄ resoluunť uapores: et ideo illic nunq̄ pluit. Sic ē in stomacho. Et ideo abstinens et ieiunans Daniel pp eius ieiuniū ostendit se habuisse mirabiles uisiones dei. Dan. ii. cap. in principio. Item p ieiuniū et abstinētiā etiam reuelatum fuit mysterium dei: passionis Iesu Christi Dan. Melius intelligit. Intelligere aūt est propria opatio ipsius aie: Vt dicit Phūs. iii. de aia. Et ideo debet homini esse ualde delectabile ieiuniū: ut melius secreta dei intelligere ualeat. Propterea moyses locutus cū deo: et legē accepturus. xl. diebus et noctibus ieiunauit. Exodi. xxiiii. Secundo ieiunium reddet tibi placabilem deū. Ieiunium hēt deum placare: ut patet de Niniuitis: qui cum ieiunassent: et cincti et induti essent saccis: deus placatus est eis. Ione. Hoies et iumēta non pascanť nec gustent quicq̄. Tertio reddet tibi concupiscentie carnis euitationem. Ieiuniū. n. cōcupiscentiā carnalem euitat et fugit: ut non dominetť. Math. viiii. Hoc genus demoniorū non eiciť nisi ieiunio et oratione. Cū concupiscentia aūt genus demoniorū est: qa est demonium incarnatum. Gula. n. et luxuria sunt simul sorores. Vna nutrit aliam: et alia. s. gula luxuriā. Et ideo sicut deficiētibus lignis extinguiť ignis: sic deficiente cibo extinguiť concupiscentia. Quarto reddet tibi obediētie imitationē: Nā et in hoc quadragesimali ieiunio dei filiū imitamur: quod ē ualde gloriosum. Eccle. Magna gloria est sequi deū. Ideo dicebat Iob. Vestigia eius secutus est pes meus. Per labilitatem aūt parentes nostros imitamur: qui uno pomo paradisum perdiderunt: quod est ualde uituposum. Ad hāc sequelā Christus nos inuitat dicēs. Math. Venite post me et p uiā abstinentie. Quito reddet tibi uite et sanitatis cōseruationem. Ieiuniū. n. habet uitā et sanitatem conseruare. ut Eccle. Propter crapulam multi piunt. Qui autem abstinens est adiciet uitā. Vnde Ipocras semel interrogatus

Quare inde parum comederet: Respondit. Comedo ut uiuam: sed non uiuo ut comedā: ut multi faciunt: quorū deus uenter ē. Sexto reddet tibi oium uirtutū habituationē: qa secundū Hieronymū ieiuniū cōmēdat a tribus. Primo ab auctore: quia fuit a deo ordinatū. Math. iiii. Cū ieiunasset xl. diebus. Secūdo a loco: qa i paradiso fuit cōstitutū: Tertio quia ante peccatū fuit constitutū. Et de istis duobus habet Gene. ii. De ligno sciētie boni et mali ne comedetis. Debemus. n. ieiunare ut deo placeamus pp quattuor. Primo peccata cōfitendo. Ysay. Dissolue colligationes impietatis. Item dissolue fasciculos deprimētes. i. mala desideria. Psal. Sicut onus graue grauate sunt sup me. Secūdo proximo subueniēdo. Ysay. lviii. Frange esurienti panē tuū. Tertio orationi insistēdo. Tobie. xii. Bona est oratio cū ieiunio et helemosina. Quarto seipsum humiliando. Psalm. Humiliata est in ieiunio anima mea. Et ideo religiosi et boni uiri qui cupiunt infundi uirtutibus: multum etiam libenter ieiunant. Nam pp magnā abūdantiā et saturitatē omnes uirtutes in sodoma fuerūt destructe: et ab hac die destruuntur. Eze. Hec fuit iniquitas sodome sororis tue. Saturitas panis et uini et otii: i eius figura ut recitat lere. Dicit. n. ipse q Nabuzadar princeps cocorū destruxit muros Ierusalem. Et muri Ierusalē sunt uirtutes destructe in aia nostra. Septimo reddet tibi spūs sācti mansionē. Ieiunium hanc habet preparare aiam ad spūs sācti receptionē. Et ideo apostoli spūm sanctum i pentecosten recepturi: ieiunauerunt deuote ab ascēsione usq ad pentecosten: quod quidem tempus uocat quadragesima apostolorū. Etiam pp eandem cām in uigiliis apostolorū ieiunamus: ut spūm sāctum recipiamus in festis ipsorum. Octauo reddet tibi ad uite eterne pductionem. Ieiuniū. n. babet ad celū pducere aiam: quod figuratū fuit in Helia: qui ieiunauit. xl. diebus et postea peruenit ad montem dei idest ad uitam eternam: quā nobis concedat qui est benedictus in secula. Amen.

Dominica prima quadragesime de obseruatione ieiunii. Sermo. XIIII.

d Uctus est Iesus in desertum a spū, Math. iiii. cap.

Hodie sancta mater ecclesia considerans suos filios christianos fuisse implicatos in multis peccatis: ꝑpter que sũt deo debitores: ordinauit sacrũ tempus quadragesimale: in quo uult ipsos ieiunare: et aliis opibus afflictiõis corporis attendere. Vt sicut deus ꝑpter eorũ peccata est cõtra ipsos iratus: ita per talia opa penalia reddat̃ placatus: et remittat eis peccata sua. Modũ aũt et ieiunãdi: et penitentiã de peccatis faciendi docet nos dominus Iesus Christus i hodierno euãgelio: quod i tres partes diuidit̃: secundũ tres téptationes quas Christus a diabolo passus est. Prima téptatio: an toleraret famis necessitaté. Secũda an q̃reret humane laudis uanitaté. ibi Tunc absumpsit eũ diabolus i sãctã ciuitaté. Tertia: an appeteret rerũ mundi utilitatem. ibi Iterum assũpsit eũ diabolus i mõtem excelsũ. Circa primam parté dicit̃ ꝙ ductus est Iesus i desertũ. s. quod est inter Ierusalem et Ierico: ubi uiator icidit i latrones. Luc. x. A spiritu sancto. Ysay. xxxxiii. Spũs domini ductor eius fuit. Desertũ penitentiam significat. Et dicit̃ desertũ a deserendo: q̃a debent penitentes deserere culpas preteritas: uanitatem mundi. carnis delitias: consortia iocosa hoium. De isto deserto penitentie dicitur exo. qnto. Dimitte populum meũ ut sacrificet mihi i deserto. Huius deserti tres sũt partes. Cordis contritio. Oris confessio. Operis satisfactio. Per istas tres partes saluatur omnis peccator. Ideo Iesus est ille qui ducitur: qui est saluator noster. Diabolico spiritu ducunt̃ qui pristina uitia non deserũt: et futura mala ꝑponunt. Et nota ꝙ per septem uias ducit nos spũs sãctus ad penitentiam peragendã de peccatis nostris in isto sacro tempore: Prima uia est prõpta non tardata: ne pp tarditaté impediamur: sicut filii israel ipediti a Pharaone ne exirent de egypto. Ne tardes cõuerti ad dominũ. Et spõse q̃ tarda uenunt ire ad nuptias: stulte dicte sunt: et non intrauerunt Math. xxv. cap. Et Christus statim post baptismum in desertum iuit. Si tanquã carnales peccastis: subito post peccatum m habeatis contritionem cum proposito confitendi et satisfaciendi. Hec est medicina salutis. Prima ad Corith. vii. Tristitia penitentiam operatur in salutem. Secũda uia est uoluntaria: sicut uoluntarie peccauimus: uoluntarie penitentiam faciamus cum gaudio: cogitando ꝙ penitentia

psal

nos ducit ad uitam. Psal. Voluntarie sacrificabo tibi: et sic Christus uoluntarie ieiunauit. xl. diebus et. xl. noctibus. Tertia uia est amara. Iere. vi. cap. Luctū unigeniti fac tibi plantum amarum: exēplo Magdalene: que fleuit ad pedes domini. Et sic Christus esuriit: Quarta uia est cōfidētia: ut semper et ubiq3 confidat de dei misericordia: quam acq siuit per penitentiam Dauid in campo: Ezechias in lecto: magdalena in conuiuio: Filius prodigus inter porcos: Latro in cruce. Ezechiel. xviii. Quacunq3 hora ingemuerit peccator omniū iniquitatū eius nō recordabor: Quita uia est Continuatio: quia semper peccatū debet displicere peccatori si non in actu: saltem in habitu: et quando in mētem uenit debet dolere in actu. Ysay. xxxviii. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Sexta uia est humilitatis: ut patet de Niniuitis uestitis saccis. Et sic Christus i deserto erat cū bestiis. Septima uia est rationalis cōsiderationis. Certum est ꝙ oportet peccatorē unum eligere ex duobus. Vel agere penitentiam in uita presenti que breui tempore clauditur: uel incidere in gehēnam que permanet in eternum. Sapiens autem potius uult hic pati modicum: q̄ perpetuū subire tormentum. Et sic dicitur. ii. Regū. xxiiii. ꝙ Dauid potius elegit tribus diebus pestilētiam q̄ septem annorum famē. Sic peccator substinēs tres penales dies. s. contritionis: confessionis: et satisfactiōis liberabitur a pena eterna: que uoluitur p septem tempora.

Ysay xxxviii

regū xx

Secundo dico ꝙ temptauit de uana gloria: dicens: Mitte te deorsum: quia assumpsit eum in sanctam ciuitatem. s. Ierusalem: Et statuit eum supra pinnaculum: idest deambulatorium templi. etc̄. Quam temptationem dominus uicit et superauit: dans nobis exemplum ꝙ omnes diaboli temptationes possumus deuitare. quod ostenditur triplici uia. Prima scripture sacre cognitione. De nullo uitio diabolus potest temptare: ad cuius detestationem scriptura sacra non inducat exempla. Si quis temptatur de superbia habens de scriptura cognitionem aliquam: recurrat ad eam et inueniet illud Eccle. decimo Superbis deus resistit. Et ꝙ Lucifer propter supbiam fuit de paradiso eiectus: Statim dicit i semetipso. Ego in me nolo regnare supbiā: ne deo et hominibus sim odiosus et diabolo similis. Et ista psuasione hāc

euitat temptationē. Et ſicut dicit̃ de hoc uitio ita de aliis: q̄a ſcriptura oſtendit oia uitia repellenda. Et hanc uiā oſtēdit Chriſtus i preſenti euāgelio dicens. Scriptū eſt nō tēptabis dominū deū tuum. Secūda uia eſt inuocatio. ſ. Chriſti Math. ultimo. In noie meo demonia eicient. Beate Marie: Maria mater gratie: mater miſericordie: tu nos ab hoſte ꝓtege. Alicuius ſancti. Iob. iiii. Ad aliquē ſanctorū cōuertere. Signū crucis: quo facto i fronte et pectore diabolus fugit: ut dicit Greg. i dialogo de quodā iudeo. Tertia uia eſt carnis cōtinentia: et ſenſuum cuſtodia. Tho. vi: cap. Dixit Angelus raphael ad Thobiā. Quando orabas cum lachrymis: ego optuli orationē tuam domino: et nūc me miſit dominus: ut curarem te: et Sarrā uxorē filii tui a demonio liberarē. Prefatis modis diuina fauente gratia homo in tēptationibus a diabolo liberat̃. Tertio temptauit de auaritia: Dū oſtendit oia regna mundi dicēs: Hec oia tibi dabo: ſi cadens adoraueris me. Quem Chriſtus uicit: et ait. Vade retro Sathanas: Oſtendēs ſi fortes erimus in temptationibus: uictoriā conſequemur: et gloria coronabimur. Iacobi primo. Beatus uir qui ſuffert temptationē: quoniā cū probatus fuerit: accipiet coronā uite: quā nobis concedat qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Dominica ſecūda quadrageſime de peccati cognitione. Sermo. XV.

d Omine bonum eſt nos hic eſſe. Mathe. xvii. capi. Philoſophus. x. ethyco. poſuit felicitatē noſtrā in cognitiōe diuinorū. Et q̄uis hic modicū poſſimus de ipſis cognoſcere: tamē illud modicū melius eſt q̄ cognitio multorū iſeriorū. Et parua cognitio de deo melior eſt q̄ cognitio oium inferiorū. Et philoſophi cū ſuo obſcuro intellectu non potuerūt tantū aſcendere: ut intelligere poſſent: q̄ beatitudo noſtra conſiſtebat i clara dei uiſione. Nec mirū q̄a nos hoc habemus ꝑ fidem: que nobis hodie oſtendit in euāgelio: qualiter Chriſtus aſſumpſit Petrū Iacobum et Iohānem: et duxit eos in montem excelſum: et trāſfiguratus eſt ante eos: hoc modo: quia reſplenduit facies eius ſicut ſol: et ueſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix. Et ſic

ostendit eis arram beatitudinis: ut ipsos animaret ad illā. In ista uita deus nec uideri: nec aperte cognosci potest pp multa impedimenta que hic habemus: oportet ut ipsum ui deamus in alia. Ad quam uitam uolētes uenire: debemus incipere ascendere cum Christo i montem: et non stemus in ualle peccatorum. Sed quia uiā ignoramus: sūmere de bemus nobiscum istos tres discipulos: Petrum Iacobum: et Iohannem. Petrus interpretatur cognoscens. Iacobus subplantator: Iohānes in quo est gratia. Si autē ad montē uere beatitudinis uolumus ascēdere: tria sunt nobis neces saria per istos figurata. Cognitio uera. Supplātatio uitio rum. Amor eternorum. Non enim potes ascendere in co gnitionem dei: nisi supplantando creaturas: Nec diligi po test deus nisi cognoscatur. Augu. pmo de trini. Inuisa di ligere possumus: incognita nequaquā. Duo debemus co gnoscere. Primū deum: ut ipsum diligamus: Oportet igit ascendere in montem sapientie: in cuius similitudine dixit dominus ad Moysē: Numer. xxvii. Ascende i montem: et contemplare inde terram quam daturus sum filiis Israel. Hic claram uisionem abere non possumus: sed contem plari possumus per creaturas. Viderunt Philosophi nullū corpus esse Deum. Ideo cūcta corpora transcenderūt que rentes Deum. Viderunt ꝙ quicquid est mutabile: non est Deus. Ideo dixerunt Deum esse imutabilem. Viderūt nul lum creatum esse Deum: cum sit a suo creante. Ideo dixe runt deum esse spiritum imobilem: dantem motum omni bus mobilibus rebus. Et ista cognitio ducit i cognitionem Dei: quod deus est. Sed hic non stat felicitas nostra clara: sed obscura. Vnde de Moyse dicit exo. xx. Accessit ad cali ginem i qua erat deus. Sed i clara uisione Dei que sūmā delectatiōem adducit stat beatitudo nostra: ad quam aliqua liter contemplandam trāsfiguratus est filius dei: et gloriā diuinitatis in carne ostendit. Vt ex illa delectatione parua quam continue habere uolebat Petrus dicens. Domine bo num ē nos hic esse: ascenderemus ad contemplaudam illā eternam delectationem: quā in uita beata expectamus. De qua loquitur Augustinus in soliloquiorum libro. Festine mus inquit igredi ad illam requiē: ubi erit eterna refectio:

Marginalia (manuscript): aug p° d trinitate — ꝙ ds ē m corporeus — imutabilis — icreatu — Aug i soli loq — petrus cognoscens / Iacobus supplantator / Iohs i quo est gra / amor ꝙ ascendentib ad montem speculatio nis t'a requirut / uera cognitio supplā tatio uitior amor eternor

perpetua dilectio: iocunda possessio: dies sine nocte: iuuentus sine senectute: pulchritudo sine desormitate: fortitudo sine debilitate: letitia sine merore: tranquillitas sine labore: et sine omni fallacia ueritatis plena cognitio. Que figuraliter intelligitur in magno conuiuio facto a rege Assuero Sed quomodo anima ad istam beatitudinem disponitur: dixi secundo esse peccati cognitio ut ipsum fugiat et detestetur. Si uultis ad montem ascendere: peccata oportet deuitare: ut illa euitemus: oportet illa cognoscere. Ad cognoscendum peccatum scilicet mortale prima regula est Sācti Thóme secunda secunde. q. lviiii: arti. quarto. Omne quod agitur contra charitatem dei: et proximi. Secūda: trangressio alicuius mandati diuine legis. Psal. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. Tertia: omnis transgressio mandati potestatis superioris ecclesiastici uel secularis. Ad Ro. xiii Qui potestati resistit: Dei ordinationi resistit. Qui autem ei resistunt: damnationem sibi acquirunt. Quarta non solum actus exterior: sed itentio et consensus. Math. Si quis uiderit mulierem ad concupiscendum: iam mechatus est in corde suo. Quita consensus in delectationem peccati mortalis est peccatum mortale. Tho. secunda secūde. q. lxxiiii. Deliberans non operari peccatum: sed tātum cogitare: de eo loqui audire: Et sic omnes scribētes dicentes cantantes res inhonestas sic peccant. Sexta: Omnis transgressio cōtra aliquod mandatum ecclesie est peccatum: Vt preceptum de ieiunio: de auditione misse: de custodia aliquorum festorum ubi ecclesia precipit. Septima: Quilibet peccat mortaliter: qui ex sua culpa ponit se ad periculum peccati mortalis. Octaua: Omnis consentiens in peccatum mortale. Ad Ro. primo. Digni sunt morte non solum qui faciunt ea: sed qui consentiunt facientibus: Vt peccare precipiēs: peccatum non corrigēs: si ad eum pertinet: consilium et auxilium dans. cap. Consētire. lxxxiii. di. Consentire uidetur erranti: qui ad resecanda que corrigi debent non occurrit. Habeat ergo peccator post cognitionem horrorem: dolorem: et displicentiam: detestationē: et propositum confitendi. Sic Iesus qui est saluator assummet gratiam dabit: conscientiam illuminando; et seorsum a peccato per confessio-

nem separabit ab aliis: et ieniet Christum transfiguratũ de punitione et ira ad misericordiam et pietatem transmutatum. di. Nisi quia dominus adiuuit me: habitasset paulo minus in inferno anima mea. Et tunc facies Iesu Christi apparet sibi leta: quia reconciliatus est per penitentiam. Et sic incipit diuinam gustare dulcedinem: dicens: Bonum ẽ hic esse. Et sic preparat eum diuina gratia: ut Deo placeat et Deo faciat tria tabernacula. Primum fiduciam i solo deo ponat: qui solus saluat. Secundum propriam miseriam cõsideret. Tertiũ: diuinam misericordiam imploret. Et sic diuina gratia obumbratur anima sic penitẽs. Et uox domini auditur. Hic est filius meus dilectus. Et tunc peccator de se diffidit dicens. Ego sum uermis et non homo. Et cadit ĩ faciem suam. Et considerans diuinam maiestatem quam offendit ualde timet. Sic Christus tangit eum ne diffidat cõfortãdo. di. illud Gen. Noli timere: ego ꝓtector tuus sum Hortatur Christus ut uitam ueterem deserat: dicens. Surgite. Anima autem omnium terrenorũ cogitatione dimissa oculos rationis aperit: et solum Iesum uidet: Quia nil nisi de solo Deo cogitat. Secundo si ascendere uolumus: Iacobum assummamus conculcando uitia: quia animã cruciant Psalm. Sagitte paruulorum facte sunt plage eorum. Vilificant: quia compatus est iumentis insipientibus: Similis factus est illis. Peius est comparari q̃ nasci. Tertio assummamus Iohannem: idest amorem habeamus ad Deum: dilige dominum Deum tuum. Dilectio malum non operat. Qui deum diligit: eius precepta seruat: Deum honorat: q Deum uere diligit: in omni suo opere deo placet. Quia diligẽtibus Deum omnia coohoperantur in bonum. Diligamus ergo: ut hic hẽamus gratiã: et in futuro gloriã. Amẽ.

Dominica Tertia quadragesime

SERMO XVI

e Rat Iesus eiciens demonium: et illud erat mutum Luc. xi. cap. Quãq̃ dominus Iesus Christus sua misericordia multos infirmos curauerit: nullum corporaliter sanauit: quin etiam spũaliter liberauerit: cum inter infirmitates omnes nulla sit grauior illa: que totũ hoiem occupat q̃tum ad corpus et q̃tũ ad aiam. Sed que est illa que

maior aliis uidetur esse? Dico q̄ ē possessio hominis a dia-
bolo. In aliis infirmitatibus corpus affligit: et anima stat
in suo esse. Sed quādo homo a diabolo uexat: torquet cor-
pus: et omnia membra quassant: et anima usu rationis pri-
uatur. Sic hodie Christus Iesus magnā ostēdit misericor-
diam erga illū a demonio obsessum: eum liberando ab ifir-
mitate pariter et a demonio. ut narrat euangelium quod in
tres partes diuiditur: secundum quod tria docet saluator:
si a demonio querimus liberari. i. a peccato.

Primū est: ut diaboli consortium et amicitiam fugiamus.
Secundū est: ut post penitētiā ad peccatū nō reuertamur.
Tertiū est ut uerbū diuinum libenter audiamus.

Quātum ad primum: diabolus est a nobis semper fugiē-
dus: quia qui eum sequitur: ab illo inficitur et uenenat. Si-
cut iste obsessus qui quattuor infirmitates patiebatur. s. ce-
citatem: surditatem: mutitatem: et corporis et anime uexa-
tioné. Sic diabolus aiam cecat ne uideat aut itelligat q̄ agē-
da sunt. Et nota q̄ tria docent nos: ut eius familiaritaté fu-
giamus. Primum est falsa electio eorum: Secundum pena
eis debita ex tali electione. Tertium propter bonum cui de-
mon contrariatur. Quantū ad primum propter malam ele-
ctioné Angelus est factus diabolus. Omnes angeli fuerūt
creati boni a Deo. Nam tum beati liberi fuerunt ad eligē-
dum bonum uel malum. Qui bonum elegerunt: fuerūt cō-
firmati in bono. Qui malum elegerunt: in malo fuerūt cō-
firmati. Dicit Anselmus in libro de casu diaboli. Creauit
Deus angelum spiritualé: pulcherrimā creaturam: plenā
omni sapiētia: et scia et ei deditcognitioné suimet: et oium
que in ipso erant. Ita q̄ simul intellexit se et oia que erant
in se. Et uidés se tam nobilem et pulchrum: et uidés se nō
beatum: credidit q̄ tante pulchritudini deberetur beatitu-
do per naturam: Et sic illam appetiit: et nō expectauit illam
habere per gratiam. Et ista fuit superbia sua et peccatum
suum. Vnde Augustinus. xi. super Genesi. ad litteram sic
inquit. Diabolus superbia tumidus: ac proprie potestatis
delectatione corruptus: beate uite decorem nongustauit:
uolens ergo habere per naturam amisit quod optinuisset p
gratiā. Peccatum suum sicut et nostrum fuit superbiā. Et

Anselmus in libro de casu diaboli

Augustinus. xi. super Genesi

fic appetiit equalitatem dei: nõ infinitatem: quam non pote
rat itelligere: et sciebat se creaturã. Sed sicut deus est bea/
tus per naturam: sic ipse putauit per naturã sibi competere
beatitudinem non per gratiam. Nam ois peccans nõ uult
deo subesse: ex quo non uult uiuere secundum diuinas le
ges. Et talis uult esse equalis deo. Velle facere contra uo/
luntetem alicuius est uelle plus posse q̃ ille. Non elegerũt
Angeli aliud q̃ beatitudinem: et in hoc non peccauerunt:
sed errauerunt in modo eligendi. Quia uoluerunt per na/
turam quod optinuissent per gratiam. Primum ergo pecca
tum diaboli fuit superbia: que est auersio a deo: et conuer
sio ad creaturam. Et sic Adam p superbiam peccauit auer/
tens se a precepto dei: et conuertẽs se ad dilectionem Eue.
Vnde Augustinus. viii. de ciuitate. cap. xxii. dicit: Demo/
nes esse spiritus superbia tumidos: nocendi cupidissimos:
inuidia liuidos: fallacia callidos. Videns diabolus non pos
se optinere quod uolebat: cepit odire deum. per cuius iusti
tiam erat deiectus: inuidere aliis angelis optinẽtibus quod
ipse optinuisset. si stetisset. Inuidere homini: q poterat ascẽ
dere unde ipse ceciderat. Et cum uideret posse homini noce
re: et eum decipere: incepit esse superbus: et inuidus: et no
cendi callidissimus. O quanta superbia est in homine: a se
reputare oia q̃ hẽt et nõ a deo. Si ista supbia nõ esset in ho
mine: deũ nõ despicerẽt. Magis timerẽt deum q̃ faciũt: ma/
gis honorarẽt: nõ maledicerẽt. Nõ ergo eligamus supbiã
sicut ipse: ne a paradiso expellamur. Diabolus putauit ha/
bere a deo omia: sed suis meritis. Ista supbia peccãt q cre/
dunt se dignos omni bono: et oẽs alios idignos iudicãt. Et
si nõ hẽnt murmurãt contra deum. irascunt: desperant: si
nõ hẽnt quod cupiũt. Diabolus nõ putauit hẽre quod non
hẽbat: qa hoc ex ignorãtia processisset. In ista supbia quo
tidie peccãt hoise q iudicãt se sapiẽtiores et iustiores aliis:
et faciunt magnã opinionẽ de factis suis: hẽntes capita ele
uata et iflata ambitiõe. Cecus ẽ supbus: qa despicit pximũ
et nõ credit aliquẽ habere prudentiam: sciẽtiam: uirtutẽ: ni
si ipse. Et pp hoc uilipendit omnes: et nullius acceptat con
silium. Quot sunt qui non uadunt ad predicationem nõ re/
putantes predicatorem aliquid scire. Diabolus una spẽ pec

Augustinus viii de ciuitate cap. xxii. dicit.

cauit solum. Homo peccat in omnes quattuor spẽs de quibus dicit Psal. Domine non est exaltatum cor meum: affectando excellentiam inordinate. Neq; elati sunt oculi mei. scilicet bona: q̃ a deo habere cognoscimus: nobis attribuẽdo nostris meritis. Neq; ambulaui i magnis: magnificando i me bona que non habeo. Neq; i mirabilibus sup me: Extollendo et alios despiciendo. Secundum nos docet: ut ipsum fugiamus ne in eius penam incidamus. Que pena triplex est. Prima pena ẽ priuatio sũmi boni: ad quod creatus fuerat: ita ꝙ nec ipsum habet: nec habere unq̃ poterit. Et ista pena a doctoribus uocatur pena dãni: que est maior omnibus. Vnde dicitur. Tollatur impius ne uideat gloriã dei. Secũda pena ẽ: nunq̃ posse uelle bonũ. Et ideo fuit maledictus semper i malo obstinatus. Tertia pena ẽ quia fuit expulsus de celo empyreo: ubi fuerunt creati: et deiecti in infernum. et in istum aerem caliginosũ usq; ad diẽ iudicii. Post diẽ uero iudicii reclusi erũt in iferno in eternis penis Augu. viii. de ciuit. cap. xxii. Demones i hoc aere habitãt qa de celi superioris sublimitate deiecti in hoc sibi cõgruo carcere damnati sunt. Tertio diaboli amicitia est fugienda quia contrariatur triplici bono: Diuino: reipublice: et persone. Primo habere amicitiam cum demone ẽ agere cõtra Deum. Et talis ẽ infidelis: quia credit in demonibus esse aliquid diuinitatis. Et antiquitus demones dantes responsa i ydolis credebãtur dii: et homines dabãt eis diuinos honores: adorationes: et sacrificia. Et omnes qui secuntur incantationes uanas et mendaces: diabolum secuntur et deũ despiciunt. Quia illud quod debemus a deo querere a diabolo querimus. Vnde iiii. Reg. ꝑmo. Ochozias fuit a deo reprehensus: quia i infirmitate consuluit Belzebub. Dicitur enim ibi Nunquid non ẽ deus in israel: ut eatis et cõsulatis Belzebub deũ acharon. Idcirco de lectulo super quẽ ascendisti non descendes: sed morte morieris. Est cõtra rẽ publicã: et omnes leges clamant contra tales. C. de male. l. nullus. xxvi. q. v. per totum. Est cõtra personam particularem: quam querit semper decipere. Ires tu ad medicum qui curaret tibi oculum: ex alia parte daret tibi uenenum? Certe non. Sepius curat ut credatur sibi et perdat animã:

Psal. d. n.

Augustin. viii. de ciuitate cap. xxii

ab eo igitur cauendum est. Secundum documentum est ut mūdati a peccato per penitētiam non reuertamur ad malū Quia si reuertimur ad uomitū: tunc diabolus si unum peccatum facis: temptat de alio. Et conatur animam inficere: quia assummit septem spiritus nequiores se. Quia substantia diaboli non est mala sed culpa. Et ingressi habitant ibi. Et cum maiori difficultate curatur secunda uice q̄ prima. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Tertium documentum est ut uerbū diuinum libēter audiamus Quia mulieri illi que creditur fuisse quedam ācilla Marte: Dictum est a domino. Beati qui audiunt uerbum dei: et custodiunt illud. Attente audite uerbum dei. Gustate euāgelium: custodite: mente retinete: que auditis opere ad implete. Vt beati sitis hic p grām et i futuro p gloriā. Amen.

Dominica quarta de celebratione festi
SERMO XVII.

a Biit Iesus trans mare Galilee: quod est tyberiadis Io. vi. cap. Misit dominus discipulos suos in Iudeam ad predicandum. Et cum rediissēt simul cum discipulis Io. baptiste: retulerunt duo: primum miracula facta in eius nomine. Secundum mortem Iohānis baptiste. Sciēs Iesus q̄ Herodes querebat etiā mortem suā: nauim ascendit: et transiuit mare galilee: et uenit Bethsaydam ciuitatē unde erat Petrus Philippus et Andreas. Turba hec presētiēs exibāt de ciuitatibus castellis et uillis: et ueniebāt ad eū: ita ut nec spatiū māducandi haberent. Christus āt hoc uidens intrauit desertum: quod est ꝑpe Bethsaydā: et ascēdit montem cum discipulis suis. Qui locus erat aptus orationi et contemplationi. Hunc transitum Iohannes describens ait. Abiit Iesus. etc̄. Dicitur mare lacus iste galilee: quia circuit galileam. Dicitur tyberiadis: quia prope est ciuitas quam Herodes hedificauit in honorem Tyberii Cesaris. Sequebatur eum multitudo magna. Quia uidebant signa que faciebat. Erat autem ꝓximum pasca dies festus Iudeorum: quod celebrabant in memoriam liberationis de ęgypto. Post quod pasca anno sequenti crucifixus fuit Christus prope pasca: quod est magna solēnitas ascendit

Christus in montem orare: Ad ostendendum nobis quid agere debeamus in die festo. Vbi tria uidenda sunt.
Primum que sunt festa ex precepto custodienda.
Secundũ que in die festo sunt prohibenda.
Tertiũ quando custodia est incipienda.

de primo de cõse. di. 3. cap. pronuntiandũ

De primo habetur de conse. di. iii. cap. pronuntiandum. Omnẽ diem dominicũ ob reuerentiam domini nostri Iesu Christi. Festum pentecostes cum duobus diebus. Natiuitas domini cum tribus diebus. Circũcisio. Epyphania Ascensio Christi. Purificatio uirginis. Assumptio et natiuitas ipsius. Natiuitas Iohãnis baptiste. Festa duodecim apostolorum. Festũ oim̃ sanctorum. Festũ Michaelis de mense septẽbris. Siluestri. Martini. Laurenti. Et in singulis epatibus festa que episcopi cum clero et populo iubent custodiri. Festum crucis in mense mai. Festum corporis Christi. Festa quattuor doctorum celebrantur quo ad officiũ duplex: sed non a cessatiõe ab ope. Luce et Marci. Illa festa que de cõmuni more hominum celebrantur per consuetudinem generalem: sicut festa Antonii: Lucie: Nicholai. etc. Festum annuntiationis et trinitatis est obseruãdũ. cap. conquestus extra de feriis. Seruãda sunt festa apostolorum: quando fuerunt assumpti ad gloriam non alia. De festo Innocentum et sancti Siluesti uidetur stari consuetudini locorum. Alia festa sunt abrogata: et non seruãtur ut Consecratio ecclesie: Dies rogationum: Septem dies passiõis: idest ebdomoda sancta. Quantũ ad secũdũ dico ꝓhibitũ esse opus seruile. Dicitur Leui. xxiii. Omẽ opus seruile non facietis in eo. Sed opus seruile est peccatum. Io. viii. Qui facit peccatũ seruus ẽ peccati. Prohibent̃ in die festo septẽ opera. Primo sententie: et processus iudiciales extra de feriis. cap. omẽs. Secũdo uaria artificia artium mechanicarum: cultura terre: seminatio: messio: uindemie nisi tẽpore necessitatis. Tertio ꝓhibent̃ uenditiones et emptiones: nisi uictualia ꝓ sua necessitate. In nundinis si nõ prohibentur a prelatis post auditionẽ misse uidentur excusari a mortali. Quarto ꝓhibitũ est scribere pro pretio uel instrumenta cũ possint differri. Conficere testamẽta infirmorũ possunt; et cõtractus matrimoniales; ubi est de mo

re. Quīto ꝓhibitū est facere ratiocinia uel uidere cōputa ꝓ lixa. Sexto ꝓhibitū est cū equis asinis aut bobus deferre blada uina aut ligna: nisi necessitas urgeat. Septimo ꝓhibitum ē itinerare ad dietas ad sua negotia et diuina relinq̄re. Similiter bellū cōmittere sine iusta cā. Et nota ꝙ aliq̄ laborātes i die festo nō peccāt. Primi sūt defēsores: ut faciēdo aliqd ꝓ defēsione tēpore belli: ut foueas: et portādo sua ad loca secura. Secūdi sūt cōseruatores: ut si iacētibus segetibus iagro: fenis i pratis: uuis i uineis: tēpore pluuie: et res destruit̄ ut lana mollis: ꝓsecutio ignis i fornace: et similia possunt cōtutari. Tertii sunt carnifices et preparātes uictualia i festis: ut sequēti die uendāt: si nō poterāt prius preparari: uident̄ excusari a mortali. Quarti sunt cōpulsi a dominis iusto metu i laborādo pro defensiōe terre. Similiter paruus labor i orto. Et mulier aliqua pūcta suēdo i ueste pp necessitatē non uidet̄ uiolare festa. Barbitōsores in minuēdo sanguinem. et ferratores in necessitate. Sexti sūt molēdinarii ad aquā uel ad uentum sine magno ope homi nis: pōt seruari cōsuetudo patrie: secus de molēdinis cū iumentis. Et paupes si nō habēt ad uiuēdū: ita ꝙ nō dimittāt diuina: doleāt nō posse custodire: audiāt missam: q̄a obseruatio non ē ita arta sicut erat i ueteri testamēto. Oēs alii debent i festo deo uacare. Dicit̄ de cōse. di. iii. Ieiunia. Die dominica nihil aliud agendū nisi deo uacandū. Nulla opatio in illa sancta die agat̄. Et sic i aliis festis preceptis. Est aūt dies dominica multū priuilegiata. Nam in ea mundus sumpsit exordium. In ea Christus resurrexit. In ea natus est. In ea misit spūm sanctū. In ea debemus orationi uacare: cōtemplationi: auditioni diuinorū: et cogitare q̄ egimus aliis diebus: et ueniam petere deo i ecclesia de peccatis cōmissis. O miseranda cecitas christianorū. Plura mala fiūt in festis q̄ in aliis diebus. Quidā discurrūt p uias et ecclesias uane respiciendo: Alii tripudiādo: Alii ludēdo et blasfemando: Alii uenando: Alii sedēt murmurādo: Alii luxuriando in tabernis: Et tota occupatio hois est circa corpus. Mulieres se ornant ad capiēdas aias: Mercatores ad cōputa: Alii ad audiēdum lasciua: et de palatinis: et nulla est deo reuerentia. De talibus dixit Ysay. primo. Solēnitates uestras odiuit aia mea: facta sunt mihi molesta. Et Ierem.

ar de cōse. di. iii. Ieiunia

Ysayas. p°. Solemnitates uras odiuit aīa mea

tre. Primo uiderunt eam hostes.i.demones: et deriserunt sabata sua. Sed quomodo satisfaciat precepto: qui solũ audit unã missam: et totũ residuum diei festi occupat circa ludos et alia lasciua: non se abstinet ab operibus seruilibus. Dico tertio quando homo debet incipere festum custodire Dico ꝙ debet incipe quo ad cessationẽ ab opibus a uespera.i.sero uigilie: et terminari in uespera festi. Tamẽ initiũ festorum et finis iuxta eorum qualitatem et consuetudinẽ regionum seruari debet. Et sicut magnitudo eorum exigit prius incipere et tardius finire. Et ubi est de more generali aliquorum artificum: ut barbitonsorum: macellariorum: et huiusmodi: qui in sabato et uigiliis magnorum festorũ laborant p duas horas noctis: quia tunc persone magis cõcurrũt: põt talis modus tolerari: qa de sero festi nõ laborãt usq; ad mediã noctẽ. Et sic uidet̃ posse admitti talis compẽsatio. Et sic dicit̃ ꝙ Eugenius cũ talibus dispẽsauit: Erat igit̃ pasca dies festus Iudeorũ ubi christus plura miracula fecit: plures infirmos sanauit. Secundo predicauit turbe: que magna deuotione stabat ad audiendum: et sine cibo et potu secuti fuerũt Christum. Qui cum subleuasset oculos et uidisset multitudinem magnam: dixit ad Philippum: qa magna pars populi erat a bethsayda: unde erat Philippus: ut compateret̃ compatriotis suis. Cui multitudini sua misericordia dominus cõpassus est: eos satiando: ut dicit euãgelium. Conemur ergo taliter uiuere: ut mereamur a domino satiari in uitam eternam. Amen.

De confessione Sermo. XVIII.

e Rat iesus eiciens demonium: et illud erat mutũ Luc. xi. cap. Flebilem humane fragilitatis conditionem hodie dilectissimi in isto Demoniaco cernimus. Homo creatus est ut sedes paradisi repleret: sed a diabolo opprimitur ne illas possideat: dum culpas mortales instigat: Quibus uinculis alligata anima infirma efficitur ad omne opus bonum. Vnde Psalm. Iniquitates mee supergresse sunt caput meum. idest rationem meam. Et sicut onus graue per continuam indurationem grauate sunt super me. scilicet tenentes me suffocatum. Qui si preuentus gratia dei peccatum euomerit diabolo fugato: qui mutam et surdam animam possiderat; liberabitur a seruitute

illa dicente Psalm. Dixi confitebor aduersum me iniusti tiam meam domino: et tu remisisti impietatem peccati mei Erat igit Iesus p gratiã eiciens demoniũ: et illud erat mu tum quátũ ad cõfessionem. Sed p gratiã cũ eiectus est de mon: locutus est mutus: benedicẽs deũ: qui a manibus dia boli eũ liberauit. Sic peccator dũ cõfessionẽ suã facit: a dia bolo liberat. De qua cõfessiõe tria mysteria cõteplabimur

Primum dicitur confessionis necessaria obligatio
Secundum dicitur confessionis debita conditio.
Tertium dicitur confessionis optima fructificatio.

Quantum ad primum nota q ad ueram penitentiam requiritur confessio de necessitate. In ueteri enim lege non tenebantur homines ad cõfessionem spetialem et distinctã suorum peccatorũ: sed solum ad generalem quam ostendebãt p determinationẽ: institutionẽ sacrificiorũ: quando offerebant hostia pro peccato: deo sua peccata pfitebant. Sed in lege noua qa deus uisibilis apparuit: sic uisibilis et sensibilis est deo faciẽda cõfessio. Sed cũ deo loq nõ possimus: uicario eius cõfitẽda sũt. Est.n.papa uicarius Christi in terris: et qcqd facit: auctoritate dei facit. Extra de trãslatiõe epi.cap.corporalia cũ glo.sup verbo diuina. Quod fit auctoritate pape: fit auctoritate dei. Epi et sacerdotes alii a beato Petro sũpserãt auctoritatem.di.xxi.cleros.et.c.quãuis Quod ãt cõfessio sit necessario faciẽda sacerdoti pbat Petrus de Tarãtasio i.iiii.di.xvii.dicẽs q passio christi ẽ singulare remediũ tã peccati originalis q̃ actualis: Virtus aũt passiõis in sacramentis ĩpressa ẽ ut non possimus a peccato purgari sine sacramẽtorũ sũptiõe: uel i facto quãdo facultas adest: uel i pposito quãdo articulus necessitatis sacramẽtũ excludit et nõ cõtẽptus religiõis. sacramẽtũ baptismi ẽ cõtra originale: sacramẽtũ cõfessiõis cõtra actuale. Ergo sicut sine baptismo a peccato originali non possumus iustificari dũ illud hẽre possumus: sic sine sacramento cõfessionis a peccato actuali: si facultas adest. Et põt sic formari ratio Sicut se hẽt baptismus ad origiale: sic cõfessio ad actuale. Sed sine baptismo non possumus ab originali mũdari. Ergo sine cõfessiõe nõ possumus ab actuali mũdari: si ẽ facultas. Quod sit necessaria audi ambrosiũ Nõ põt qs a peccato iustificari: nisi peccatũ fuerit ãte cõfessus. Et sic dixit

gre[o] li. moraliū

ysydorus

p[a] 9[a] amaritudo
iere. xxxi

2[a] discretio

3[a] festina

4[a] accusat[o]

5[a] frequens

christus leprosis. Ite ostēdite uos sacerdotibus. Et Greg. in libro moraliū. Qui uult ꝓmereri quod expedit.i.deside rat: debet malū confiteri quod fecit. Sicut ergo p imprudē tiā locutionis deum offendisti: sic p prudentiā confessiōis debes a peccato purgari. Et Isydorus: Cōfessio sanat: con fessio uiuificat: Cōfessio ueniā dat: Omnis spes i cōfessio ne cōsistit: In confessiōe locus misericordie est. Est.n.cō fessio oris fassio.i.manifestatio p quā morbus latēs aperit̃ spe uenie. Quod autē sit necessaria: ostendit.cap. Omnis utriusq3 sexus de peni.et re.ubi sic dicit̃. Fidelis postq̄ ad annos discretiōis puenerit: oia sua peccata saltim semel in anno confiteat̃ ꝓprio sacerdoti: et iniunctā penitentiā pro priis uiribus studeat adimplere: suscipiēs i pasca heucari stie sacramētum: nisi forte de ꝓprii sacerdotis arbitrio du xerit abstinendū: alioqn et uiuēs ab igressu coerceat̃ eccle sie: et moriens ecclesiastica careat sepultura. Et sic patet ꝙ necessaria sit ipsa confessio. Et hoc de pmo. Quātum ad secundū. Omnis bona cōfessio plures cōditiones debet ha bere: que sunt. xiiii. magis utiles. Prima dicit̃ amaritudo cordis. Ierem. xxxi. Statue tibi speluncā.s.peccatorū tuo rū: pone amaritudines: dirige cor tuū in uiā rectā: doleas de malis cōmissis: de bonis omissis: et de malo exēplo dato Augu. de peni. di.i. Quē penitet oio peniteat.i.integrali ter: et dolorē lachrymis ostendat. Representet uitā suā deo per sacerdotem. Secūda dicit̃ discretio: ut ïueniat discretū confessorem: Ut alienū peccatum taceat: Ut peccata dicat si ne supbia: dicat cū uerecundia. Tertia conditio: ut sit festi na. Ecc. qnto. Ne tardes cōuerti ad dominū: ne differas de die in diem: qa peccatum quod p penitentiā nō delet̃: mox suo pondere ad aliud trahit secūdū Greg. Saluberrimum est cito cōfiteri: si peccatū est manifestū. Si aūt est occultū habeat contritionē cum ꝓposito confitendi tēpore debito. Tamē sāctius est statim post delictū confiteri. Quarta con ditio dicitur accusatio: ut se accuset non excuset. Aliq accu sant Deū cū Adā: Aliq diabolū cū Eua. Aliq stellas et di cūt: sū destinatus: Aliq uxorē: Aliq sotios. etc̃. Quita est frequens: ut sicut frequēter i peccatū incidimus: ita p peni tentiā resurgamus. Et q̄uis de precepto sit semel in anno: tamen in piculo ifirmitatis debes confiteri: quādo uis acci

pere sacramenta. etc. Sexta dicitur ueritas. Vt cõfessio sit uera et non falsa. Nec humilitatis causa debes te accusare de peccato quod non habes. Quia si nõ eras peccator: i mẽtiendo effectus es. Septima debet esse uolũtaria: et non coacta. Vt confessio latronum. Psal. Volũtarie sacrificabo tibi. Octaua: ut sit integra: ut non taceat aliquod peccatũ ex uerecũdia. Quia confessio esset nulla. Quia remanente uno peccato mortali in aia: non põt ingredi gratia absolutionis Quia q offendit i uno factus est oium reus. Nona dicit ut sit aperta. Quia debet exprimere malitiã: statum: conditionẽ psone. Quia posset peccare cũ psona. quod peccatũ mutaret spẽm. Vt cũ sorore: cũ cõmatre: cũ affine. etc. Decima dicit loci: ut si i publico: in loco sacro: quia esset sacrilegium. Vndecima est tempus ieiunii uel festi uel tẽpore orationis in qbus peccatũ aggrauat. Duodecima est pseuerãtia diuturna in malo qa diabolicum est pseuerare. Decimatertia ut sit fidelis credẽs peccata sibi dimitti per absolutionẽ sacramẽtalem. Quartadecima ut sit paratus obedire sacerdoti. Postq̃ peccator omnia diligenter cõfessus fuerit: ponat se i potestate iudicis: omia paratus sit facere pro recipienda uita anime. Semp deprecetur deum: securus de uenia. De penit. di. v. capi. Consideret. Et hoc de secundo.

Quãtum ad tertium uidendum est quos fructus reportet peccator p confessionẽ. Et dicit q inter alios septẽ fructus reportat. Primus dicit dei placatio. Nihil deũ placat sicut sãcta confessio. Quia deus non hoibus irascitur sed uitiis Quia non odit deus hoies sed peccatũ. xxxvi. di. Odio. Si ergo uis placare deũ: confitearis peccata tua: et dic cũ Propheta. Ego aũt iniustitiam meam non abscondi. Tibi eim dixi cãm meã. Secũdus fructus peccata anihilat. Deus remissionem peccatorũ omnibus promisit: si penitẽtiã agãt. Si grandis fuit culpa: grandis sit dolor. Maiora crimina maioribus abluunt fletibus. De peni. di. i. cap. deus. Vnde Propheta i Psal. Non absorbeat me profundũ: neq urgeat sup me puteus os suũ: quod sic August. exponit. Puteus ẽ profunditas humane infirmitatis: i quã si cecideris: nõ claudit sup te puteus os suũ: si tu non claudis os tuũ. Confitere ergo et dic: De pfundis clamaui ad te domine: Tertius fructus q confessio omnem desperationem tollit

Legitur q miles quidā cum filia peccauit: quod scelus mater uidens filiam corripit. Illa ipatiens matrē uenono iteremit. Ridet diabolus. In desperatione puella uiuit. Et dū semel iret ad predicatiōem: audiuit nullū esse peccatū: quod penitētia nō deleat: suspirat: cōfiteri pponit: ad confessorē uadit: culpā suam cum magno dolore narrauit. Facta cōfessione et absolutione in quodā angulo ecclesie pstrata adeo doluit: q statim mortua est. Orat pro ea confessor assidue. Dum sic oraret: uox facta est dicēs q potius ipse eius orationibus idigebat: que lachrymarū iundatione quasi iterū baptizata ad celū iuerat. Quartus fructus: uiuificatio: qa p peccatū bona mortificant: et p confessionē uiuificantur. Eze. xviii. Si ipius egerit penitētiam: uita uiuet: et nō morietur. Quintus cōfessio amicitiam iducit cū deo: cū cōfessore. cuius filius efficit spūalis: et i confessione absoluitur non cōdemnat. ut alii malefactores i iudicio seculari. Sextus fructus: confessio est gratie ifusiua. Psal. Confessionē et decorem iduisti amictus lumine gratie sicut uestimento. Septimus fructus est coronatiuus. Ambros. Confessio a morte liberat: paradisum apit: spemq saluādi tribuit. Vnde dicit Tho. i quarto. di. xvii. arti. v. q. iii. Cum a paradisi introitu phibeat qs per culpam et pene reatū: et talia ipedimenta p confessionem tollant: conseqns est: ut aia per confessionem saluetur: et ad gaudia pueniat paradisi. Ad que nos pducat q est benedictus i secula. Amen.

Dominica Quinta De Maledictione SERMO XVIIII

Joh. viii. cap.

u Os inhonorastis me. Io. viii. cap. Post Lazari suscitationem uidētes pontifices et pharisei dominū Iesum honorari et laudari quasi ab omnibus: tanta iuidia moti sunt contra eum: q non poterant ipsum sufferre. Sed omni studio querebant eius famam extinguere: quod fecerunt duobus modis. Primo uerbis ipsum infamando et calumniando: dicendo eum non esse amicum dei. Non ē hic homo a Deo qui sabatum non custodit. Ioh. qnto. Hic est demoniacus in isto euangelio. De origine eius Ioh. viiii: Hunc autem nescimus unde sit. Hic non habet completā

Joh

legem Moysi sicut Samaritani: qui cum lege miscebant ce rimonias gentiliū: et erant inimici iudeorum: qui occupa/ bant partem patrie eorum: ut habetur. iiii. Regū. xvii. cap. dicebant ipsum Samaritanum. Secundo eū secuti sunt fa ctis: crucifigentes eum. Sed de primo modo agitur i euan/ gelio hodierno: ubi fit mētio de uerbis cōtumeliosis dictis a iudeis contra Christum: ipsum inhonorando: malum di cendo de ipso. De qua maledictione loquendo uolo ostēde re quantum sit graue peccatum et dānabile: quod fit tribus modis contra triplicem naturam.

Prima contra naturam diuinam.

Secundo contra creaturam intellectualem.

Tertio contra creaturas irrationales.

Prima maledictio est contra naturā diuinam: que etiam icludit blasfemiā: cum qs iprecat̄ deo ea que sibi non pos/ sunt euenire: ut ꝙ sibi ueniat tale uel tale malū: quod ē pec catum grauissimū: uel sibi attribuit aliquod uituposum: Vt quod ē partialis: proditor: et similia. Vel ꝙ ab eo remouēt quod sibi cōpetit. ut ꝙ non potest facere hoc: uel illud: non est iustus non misericors. etc̄. Hoc aūt semp est peccatum mortale: nec excusatur ꝙ ex subita ira hoc facit: sicut nec excusaret̄ ab homicidio et pena mortis: si quis ex impetu hoc facit. Vnde i Psal. dicit̄. Maledicentes ei. i. deo disperi bunt. i. diuersis penis peribūt. Sceleratissimū genus pec/ cati est: ut qs i dei uituperiū delectet̄. Dicit Augus. Tanto peccatum est grauius q̄to dignior est psona offensa. Pec cata que sunt contra hominē sunt cōtra creaturā. Sed que sunt cōtra deū: nōne sunt contra creatorē nostrū: quē debe mus sūma ueneratione adorare. Deus nobis dedit esse: ui uere: intelligere: Nos pascit: sustētat: Nos redemit sangui ne filii sui pretioso. Semper ipsum laudare: et de benefitiis receptis gratias reddere. Qui gratias non refert: ingratus est et peccat. Sed scelerati qui loco gratiarum maledicūt et blasfemant: uituperant: iurantes per corpus dei et sangui nem et per alia mēbra pudibunda: q̄ deo attribuunt que nō hēt cū sit spūs: Cui sunt similes tales ribaldi? Certe sunt de familia diaboli: quia damnati in inferno aliud exercitiū non habent q̄ blasfemare: et Deum maledicere: ut de eis di cit Apocalip. xvi. cap. Mādncauerūt līguas suas predolore

et blassemauerunt deum uiuentem: q habet potestatē sup has plagas. s. affligendi eos: Scriptum est Leuiti. xxiiii. Mandauit dominus lapidari illū qui blassemauit i deserto. O maledicti blassematores audite exemplū terribile: quod narrat Greg. i quarto dialogorū de illo puero qnqȝ annorum q in brachiis patris: deū blassemauit asportatus fuit a diabolo: Legit᷑ ꝙ i territorio Bononie quidā magnus blasfemator dei et beate uirginis et sanctorū dū semel esset in ludo blassemās crudeliter astātibus aliis lusoribus captus et leuatus in aere. et uisibiliter spoliatus oibus que hēbat i dorso deiectis interram: aiam uero et corpus diabolus portauit ad inferos. Sunt aliq qui omni anno cōfitent᷑ se blassemasse deū et sanctos: sed non dimiserunt ipsā blassemiā: non existimantes peccatū esse ita enorme sicut est. O ribaldi quis uos docebit fugere a uentura punitione? Non comprehenditis ꝙ deū offenditis: q est iudex: et ipse ē qui hēt punire uos quē offenditis: ē offensus: et ē qui hēt punire offensam Audite punitionē legis extra de maledicis. capi. i: Qui maledixerit deum: beatā uirginem: uel sāctos: debet septem dominicis diebus stare in foribus ecclesie: dū dicitur missa: ita ꝙ in ultima stet sine pallio e calciamentis: et corigiam hēat ad collū. Et ꝙ precedentibus festis feriis ieiunet in pane et aqua. Et non ingrediat᷑ ecclesiam. Et quolibet dictorū dierū: reficiat duos uel tres paupes. In omni ciuitate debet esse pena taxata contra tales. Et peccāt officiales qui non puniūt tales grauiter. Secunda maledictio ē cōtra creaturam itellectualē. Hoc est celestē infernalē et terrestrē. Et si qs maledicit aliquē sanctorum uel angelorum mortaliter peccat: cum iniuriā faciat deo: qui gloriosus est in sāctis suis. Diabolum maledicere i quātum ē creatura: malū est: Secūdū culpā et malitiam que i eo ē nō est malū Aliquotiēs aliqs maledicit amore iustitie cōformādo se uolūtati diuine. Talis nō peccat. Sic maledixit Noe Canaā filio Chā Gene. viiii. Maledicit᷑ aliquādo ex subita ira: et cā correctōis: ut faciūt parētes erga filios: et magistri erga discipulos: ut timeant: non tamē optāt illis mala que dicūt. Hoc est ueniale. Augu. i libro de igne purgatorii. xxv. §. alias dicit ad minuta peccata ptinere cum omni facilitate et temeritate maledicimus. Tertia maledictio est cōtra creatu

ras irrationales: si maledicitur in q̃tum est creatura dei pec catum est cum sit detestari deum i opere suo. Si aũt maledicitur ad ipsam creaturam respiciẽdo secundũ se considera/tam: ut qa aliquod brutũ non mouetur quãdo uult: uel sibi nocet: ex quo irascitur appetens sibi penam: hoc est pecca/tum ueniale: Non debet poni pena ubi non est culpa. Ta/lis bestia nõ est susceptiua culpe: igitur nec pene. Et sic uanũ est sic maledicere. Et tamen hoc fit frequẽtissime Quorum os maledictione et amaritudine plenum est. Maledicere creaturas irrationales ut optet damnum proximo nota/bile est mortale: quia est contra charitatem. Quia igit̃ maledictio prohibita est: ab ipsa cauere debemus: ut regnum dei possideamus: quod maledici non possidebunt. Ad sanctos pertinet benedicere. Propterea dicit christus honorifi/co patrem meum. Ad damnatos maledicere: Ideo dicit uos inhonorastis me. Ro. ii. Qui in lege gloriaris per preuaricationem legis deum inhonoras. Multipliciter iudei ihonorauerunt dei filium. Primo eius diuinitatem: dicẽtes eũ esse demoniacum. Eius originem. Hunc autem nescimus unde sit. Ioh. viiii. Eius dignitatem. Non ne hic est fabri filius. Eius potentiam: quam Belzebub tribuebant. Veri/tatem eius. Ioh. viii. cap. Tu de teipso testimonium p̃hibes Testimonium tuum nõ est uerum. Eius sanctitatem. Ecce homo uorax: et potator uini: et amicus publicanorũ. Iniu/riam ei fecerũt in contumeliis multis: et tandem crucifixerunt eum. Sic hodie pessimi Christiani deum inhonorant maledicunt: blasfemant: Quod est officium damnatorum. O ribaldi blasfematores: quomodo audetis ponere os i celum: Omnis creatura benedicit: et tu maledicis. Celi enarrant gloriam dei. Et tu uituperas diuinum ordinem. Cor/rige linguam tuam. Considera stulte q̃ dicis. Deo tuo polluto et fetido ore audes maledicere. Age penitentiam. Benedic deo tuo: ut merearis benedictionem i celesti gloria. Ad quam nos perducat deus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Dominica in ramis palmarum De honore mirifico Christo exhibito. Sermo. XX.

b Enedictus qui uenit in noine domini, Mathe. xxi.

cap. Hodie recolit sancta mater ecclesia honoris magnitu-
dinem quē turba fecit domino saluatori nostro Iesu Chr
sto uenienti ad ciuitatem Ierusalē. Vbi queri posset. Qua
re dominus hodierno die uoluit a populo tā magnifice ho-
norari. Ad hoc potest responderi ꝙ hoc egit multiplici ra-
tione. Primo quia cum ipse esset a iudeis interficiendus:
Et mors alicuius magni uiri quanto turpior: tanto suscipiē
ti uerecundior. Et sic ostenderet maiorē humilitatem et sui
contemptū. Quia dicit Apostolus in epistola. Semetipsū
exinaniuit factus obediens usqꝫ ad mortem: propter quod
deus exaltauit illum. etc̄. Secundo quia pilatus scripturus
erat triumphali titulo rex iudeorum: uoluit primo per ipsos
iudeos proclamari. Tertio ut ostenderet se ueraciter deum
esse: qui corda hominum mutat quādo sibi placet: Quere-
bant ipsum interficere. et hodie quasi contra eorum dispo-
sitionem honorant honore precipuo et singulari. Quod de
nullo alio legitur quod factum fuit hodie saluatori nostro.
Turbe omnes gaudentes uenerunt sibi obuiam. Secundo
apostoli uestimenta sua sternebant super asinam et pullū:
quia super utrunqꝫ sedit. Tertio populi sternebāt uestimē-
ta in uia. Quarto ramos prescindebant et sternebant ī uia
Quinto qui preibant et qui sequebātur laudabant eum: q̄a
laus est sermo elucidans magnitudinem uirtutis secundū
Philosophum ꝑmo ethico. Sexto pueri cum aliis cātabāt:
O sanna filio Dauid. idest O fili ex promissione facta Da
uid natus. O sanna. idest salua obsecro. Cōmēdatur de di-
uinitate: cui competit saluare. Secundo de assumpta huma
nitate: q̄a filius Dauid. Tertio de dignitate: q̄a Rex israel:
directus a Deo pro nostra salute: omni benedictione reple
tus. Et nota ꝙ talis honor nunquam fuit alicui exhibitus.
Romani honorabant in triumpho duces uictoriosos quan
do redibant tripliciter. Primo uictori obuiabat populus
cum letitia. Secundo omnes captiui sequebantur currum
eius ligatis manibus retro. Tertio ipse uictor indutus tuni
ca Iouis sedebat in curru: quem trahebant quatuor equi al
bi: et ducebantur usque ad capitolium. Et ne de tāto hono-
re eleuaretur ī superbiam: triplicem molestiam sustinebat:
Prima: ponebatur cum eo in curru unus uilis conditionis

ad animandum omnes quantūcq; uiles ad pugnandum pro patria: ut acquirant triumphum. Secundo ille seruus dicebat illi triumphanti. Noſce te ipſum: et noli ſuperbire. Tertio omnes poterant illo die dicere quicquid uolebant. triumphanti nulla ultione ſequente. Vnde Ceſari fuerunt multe contumelie dicte in tali die impune. Quarto dico ꝙ uoluit Chriſtus tantum honorari: ad oſtendendum ꝙ non uenerat ad morté cum timore et occulte: ſed uenit cum gloria et aperte. Quia cóſecutus eſt illum honorem qui debetur uictorioſis uiris. Quinq; genera hominum ſpetialiter honorantur. Primo uictores: ut patet de Dauid redeunte de interfectione Golye: ubi cantabant mulieres. Saul ꝑcuſſit mille: Dauid decem milia. primo Regum decimo octauo cap. Secundo preſidentes: et rectores: imperatores: et reges. Sic adorauit Miphiboſeth Dauid Regem: ſecundo Regum. xviiii. Tertio honorantur ſacerdotes et medici Primi ut animarum: Secundi ut corporum curatores. De primo dicitur de utero. xvii. Qui non obedierit imperio ſacerdotis exterminabitur de plebe. De ſecundo Eccleſi. xxxi. Honora medicum propter neceſſitatem: Quarto honorantur pater et mater. Ioſeph patrem honorauit: eundo ſibi obuiam quando uenit ad eum in egyptum. Gen. xlvi. Quinto honorantur doctores ſcientia prediti: ut patet i Salomone: quem honorabant omnes gétes et reges propter ſuam ſapientiam. Tertio Regum. viiii. Vnde dicit Caſſiodorus. Dignum eſt. ut qui eſt ſcientia preditus ſibi reddatur honor. Exemplo diſcipulorum Pythagore: qui tantam reuerétiam habebant ad ipſum: ut eius uerbum haberent pro auctoritate. Si aliquis eſt in uno iſtorum: ſibi debetur honor. Si in duobus. tanto magis. Quid ſi aliquis eſſet in omnibus quinq;? Tantus honor ſibi deberetur: q̄tus omnibus ſimul. In Chriſto fuerunt omnia illa ſimul: igitur eſt dignus omni honore. Primo ipſe eſt uictor ualidiſſimus: Ipſe hoſtem infernalem ſuperauit: ut patet in euangelio prime dominice quadrageſime. Secundo imperatorem ſeculi ſe oſtédit i ſecūda dnica: trāſfiguratus i móté i gloria illa. Tertio fuit medicus aīarum et corporū liberādo hominé a demóio et ab ifirmitate ut patet i tertia dnica. Quarto

patré nostrum se esse demostrauit cibando et gubernando populum: ut patet in quarta dominica: Quito doctoré uerú se exhibuit q̃tum ad aie saluté uerbo et facto: ut ostédit euá geliú qnte dominice passiōis. Quare nó imerito datus est ei tantus honor: quátus alicui pót conferri. Et sic isto ma/ne facta est processio cū ramis oliuarú et palmis et cáticis: gloria laus et honor tibi sit Christe redeptor cú campanis et cum letitia introductus est Iesus in Ierusalem: Et sta/tim post letitiam hác ecclesia recitat passioné Christi i qua fit mentio de tristitia: qa ibi cú cantis et palmis: hic cú gla diis et fustibus: ad ostendendum q̃tum uana é gloria huius mundi: et q̃tum spernenda. Vt aút hanc uanitaté considere mus tria notabimus in isto euangelio.

Primum unde recedit ista processio.

Secundum per quam uiam transit ista congregatio.

Tertium ad quem terminum dirigitur eorum intentio.

Circa primú quia recedit de galilea: que rota iterpreta/tur: significat statú presentis uite: in qua non est stabilitas Ideo debemus recedere p amoré a delectatióibus uite pre/sentis: que breuis est: plena doloribus et angustiis: de qua dicit Innocentius. O uita fallax et umbratica plena laqueis multis. Núc gaudeo: statim tristor. Núc appareo felix: sta tim miser ero. Est uanitas i uita: que breuis est. Vanitas in rebus: que sunt i continuo motu: que amittuntur. In uolú tate nostra: que nó qetatur hic. In uoluptatibus quibus mo lestamur. In continuis temptationibus: quibus subicimur et nunquá qescimus. Non ergo i istis ponamus spem: sed a talibus recedendum est: quia perit memoria eorum cum sonitu. Secundo debemus trásire per bethaniam: que est domus obedientie obediendo mandatis dei. Si uis ad uitá ingredi: serua mádata. Obediédo mandatis ecclesie: ut uos disponatis ad confessionem. Confitemini alterutrum pec/cata uestra dicit Iacobus apostolus. Ad comunióem. Oés qui sunt sane mentis: et sciút discernere: et differentiam fa cere inter sacramentum et cibum corporalem: et sút etatis integre: ut completis duodecim annis in femina: et qua/tuordecim in masculo in comunione. In confessione auté sunt pueri inducédi: cum sciunt discernere. Qui negligút

obedire huic sancto ꝑcepto. Viuẽtes: eis ĩgressus ꝓhibea
tur ecclesie: et morientes ecclesiastica carea̅t sepultura: ut
habetur de peni. et re. cap. oĩs. Debẽt transire p bethage:
qui erat uiculus sacerdotũ: ubi quiescebantq; prope Ierusa/
lem per unum miliare. Et interpretabatur domus oris. Isto
tempore debemus orare: et deum laudare. Debemus tran/
sire per montem olīueti: ut diuinam misericordiam implo/
remus dicentes illud Psal. L. Miserere mei deus secundũ
magnam misericordiam tuam. Tertio debemus igredi pa/
triam celestem: sed per illas portas quas uiditq; Ioh. Apoca.
xxi. cap. Ab oriente ubi est pricipium uirtutis portas tres
.s. sapientie: prudentie: et intelligentie. Per has uirtutes p
uenimus ad uitam eternam. A meridie portas tres. Tẽpo/
re prosperitatis debemus esse humiles: misericordes: et iu/
sti. Ab aquilone portas tres. Scilicet patientes in aduersis
penitentes de peccatis nostris. Remittentes iniurias ab ini
micis illatas. Ab occidente quod est finis uite portas tres.
Prima est tedium uite. Tedet animam meam uite mee. Cõ
temptus mundi: et desiderium dei: dicentes cum apostolo:
Cupio dissolui ee esse cum Christo. Et singule porte erãt
ex margaritis ornate. Et porte ille nõ claudentur per diem
et non intrabit in illam aliquid coinquinatum: faciens abo
minationem et mendacium: nisi qui scripti sunt in libro ui
te agni. Apocalip. xxi. cap. Mundemus igitur conscientiã
nostram: ut ingredi ualeamus in sanctã Ierusalẽ supernã.
Vbi maneamus sine fine. Amen.

In cena Domini De corpore Christi
SERMO XXI.

h Oc facite quotienscunq; sũmitis in meam comme
moratione. Prima ad Corinth. undecimo cap.
Hodie considerans saluator noster quãta ꝓ nobis
in terris operatus fuerit: et que operaturus erat in proxi/
mo per passionem: propter immensam charitatem uoluit
memoriale suum nobis relinquere: et sacramentum passio
nem suam significans instituere corporis scilicet et sangui
nis sui sub specie panis et uini: quod i hac die post cenam

in monte syon factã euidéter perfecit. Quod declarat apo stolus: dicens hoc facite. etc. De quo tria uidenda sunt. Primo eius excellentiam. Secundo eius efficaciam. Tertio assummentis conscientiam.

Circa primũ est hoc sacramentũ excellentissimũ: et est admirabile: ut dicit Psal. Memoriã fecit mirabiliũ suorum misericors et miserator dominus, escã dedit timentibus se: Sunt in isto sacramento tria mirabilia propter que est excellentissimũ supra oia alia sacraméta. Prima admirabilis cóuersio: Panis i corpus Christi cóuertit᷑. Mutat᷑ substantia i substantiam. s. substãtia panis in substantiã corporis Christi. Hec mutatio fit potestate diuina que erat in Christo q hoc sacramẽtũ instituit: ut dicit Magister i. iiii. di. iiii. Et ut sciamus hoc nó esse deo ipossibile: cóuersioné posuit i potétia naturali. Homo p calore naturalé cóuertit carné aialis i carné suã: et pané et alia q̃ comedit. Sic faciũt cetera aialia: ut dicit Phũs secũdo de aia. Terra cóuersa est in carné in creatione hois potentia dei. Gen. pmo. cap. Vxor Loth conuersa est i statuã salis. Gen. viiii. Virga Moysi cóuersa est i serpenté. Exod. iii. Deus. n. creauit celũ et terrã et oia ex nihilo: quod maius est q̃ unam substãtiã in aliam conuertere. Nó est igit᷑ negandũ ꝙ Christus possit potentia sua ifinita substantiã panis conuertere i substantiã corporis sui. Vnde dicit Sãctus Basilius. Inuisibilis sacerdos. i. Deus uisibiles creaturas. s. panis et uini i substantiam corporis et sanguinis sui suo uerbo secreta potestate conuertit. Et nota ꝙ uerba cósecrationis a sacerdote ꝓlata nó habent uirtuté ratione sacerdotis dicentis illa: Sed ratione Christi instituentis. Et quando dicit missam debet represétare ꝑsonã Christi: Secundũ mirabile est: Quanq̃ in multis altaribus multe sunt hostie consecrate: et quelibet sit uerum corpus Christi: non multiplicat᷑ corpus Christi. sed unum est in oibus altaribus mũdi. Quia substantia corporis Christi ut substantia nó determinat᷑ loco: sed p quantitaté hét hitudiné ad locũ. Et sic róne q̃titatis poterit i tot altaribus esse simul: i quot dimésiones hostie iueniri possũt. Sicut una uox ab uno ore ꝓcedés simul est i diuersis auribus audiẽtiũ: ita unũ corpus Christi é simul i diuersis al

taribus. Tertiũ mirabile ẽ: ꝙ ĩ tã parua hostia totũ corpus Christi est ibi ex vi sacramẽti solũ ꝑ modũ sbẽ. et nõ ꝑ modũ q̃titatis. Totalitas sbẽ cõtinet̃ ĩ parua q̃titate: sicut tota natura aq̃ in parua aqua: et tota natura hois in paruo hoie. Et uidemus a simili: ꝙ pupilla oculi cũ sit ꝑua cõprehẽdit totũ mõtẽ magnũ. Et nota ꝙ sola sbã cõuertit̃ accidẽtibus remanẽtibus ĩ suo esse. Et sic dicẽte Maria ĩ incarnatione qnqȝ uerba. s. Fiat mihi secundum uerbũ tuũ: subito totus Christus cũ carne aia et deitate fuit ĩ uẽtre suo sic dicente sacerdote qnqȝ uerba cõsecratiõis. s. Hoc ẽ. n. corpus meũ totus Christus ĩ carne aia et deitate ẽ in sacramento: q̃a caro mea uere ẽ cibus: et sãguis meus uere ẽ potus. Secũdũ dicit̃ efficacia tãti sacramẽti: q̃a tria sũmunt̃ in sacramẽto: Caro: aia: et diuinitas. Caro unit sibi corpus tuũ: aia uolũtatẽ: diuinitas itellectũ. Quia dictũ est Augu. Cibus sum grãdiũ: cresce et mãducabis me. Nõ tu me mutabis in te: sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis ĩ me. Totus ergo comunicãs suscipit̃ suo modo a toto Christo suscepto. Dixi suo modo: q̃a corpus gloriosũ nõ cõuenit cum mortali. Sed si qua repit conuenientia: illud rapit: et rapiendo perficit. Si uero comunicat bonus et bene dispositus corpus Christi sacrum corpus nõ sacrum rapit in se: et perficit: et uirtutes comunicantis remanent roborate: et sic prestat uitam: sanitatem roborat: puritatem iducit. Idem facit anima: que accenditur ad feruorem: crescit in fide: spes reuouatur. Isti sunt effectus quos inducit in anima sacramentũ. Primo inflãmat cõsciam ad meditãdũ diuina benefitia ꝙ sicut dedit populo mãna ĩ deserto: ut dicit̃ exo. xvi. sic dat nobis panẽ de celo uerũ. Secundo roborat ut Helyas ambulauit ĩ fortitudine cibi illius usqȝ ad mõtem dei. Tertio cõfortat sicut cõfortatus fuit Abraã de ꝑlio ueniẽs: cui optulit Melchisedech panẽ et uinũ. Ge. xiiii. Sic christus sub spẽbus panis et uini istituit hoc sacramẽtũ: de quo dicit̃ ĩ Psal. Tu es sacerdos ĩ eternũ secũdũ ordinẽ Melchisedech. Et sic hoc sacramẽtũ uitã munit: fomitẽ purgat: uitã eternã sũmenti cõcedit. Tertiũ est assũmentis cõsciẽtia: dũ considerat hoc sacramẽtũ esse redẽptiõis nostre memoriale dulcissimũ: pignus eterne hereditatis: future iocũditatis

amabile premium: arra sponse: iocale diuinum. Quid eim dulcius esse potest q̄ habere personaliter dominum Iesum Christum: Et propter hoc transcendit alia sacramenta. Primo debet preparari consciētia incipientis reuerti ad deum Et probet se ipsum si est in peccato: et doleat: et confiteatur saltem peccata mortalia: paratus subire penitetiam: et satisfacere. Probet si habet uoluntatem uitandi peccata: seruiendi deo. Et si ad hoc facit diligētiam suam pro oportunitate loci temporis et uirium. Et si in istis defecerit: non est paratus. Et si est cōfessus diligenter. Et quādo est ante sacerdotem ut recipiat comunionem: recordatur se aliquod mortale commisisse: de quo nō fuit confessus: si surgeret: proximos scandalizaret: si comunionem recipit: in peccato se comunicat. Quid est facturus? Dicitur de intentione Scoti ꝙ doleat de peccato: cum proposito q̄ citius potest cōfitendi et comunionem recipiat: ne alii scandalizentur. Quia ꝑ contritionem remittitur peccatum quo ad deum. Probet si de proximo fuit i aliquo graui peccato. De quo licet doleat non tamen affectus est bene purgatus. Secundo dico se debet disponere qui est proficiens: ut tota uita sua sit preparatio ad susceptionem tante rei mortificando uitia: fugiēdo uanitates: exercendo se in uirtutibus et meditationibus: se se excitando ad desiderium supernorum: se commēdando sancte matri ecclesie: de Dei misericordia confisus. Tertio probent se perfecti: qui pro uehementi desiderio quod habent ad Christum non possunt substinere eius absentiam. Et quia non possunt eum reuelata facie contemplari in gloria: saltem pro consolatione sua uolūt eo modo quo possūt eius presentia frui in sacramento. Sicut dicitur de domino Bonauentura Cardinali: qui dum esset in choro et magna deuotione expectaret comunionem: corpus Christi euolauit de patena sacerdotis usque ad eius os. Et sic comunionem miraculose accepit. Tales aspirant ad amplexus: uidere cupiunt: et sperimentaliter gustare ꝙ suauis est dominus: ut in dulcore suauitatis ambulēt usq; ad montē dei .s. beatitudinem sempiternā. Ad quā consequendā ꝓ uiatico datū est corpus domini nostri Iesu Christi: qui uiuit et regnat ꝑ ifinita secula. Amen.

In Resurrectione Domini.
SERMO XXII.

m ARIA Magdalene Maria Iacobi et Salome emerunt aromata: ut ueniétes ungerét Iesum Marci. xvi: cap. in euangelio presentis solénitatis. Hodie dilectissimi in Christo Iesu refulsit nobis dies redéptionis nostre: reparatióis antique: felicitatis eterne. Hec é dies quam fecit dominus: excelsior cunctis: dulcior uniuersis: in quo dominus resurrexit in quo singulorum métes gaudio et exultatióe pfudit. Est. n. resurrectio Christi defunctis uita: peccatoribus uenia: sáctis gloria. Hec dies letificat iustos. Firmat dubios. dánat icredulos. Hec dies in qua pasca nostrum imolatus est Christus. Quod é regnum celorú. Salus múdi. Occasus inferni. Gloria supernorum. Vita credentiú. Resurrectio mortuorum. Testimonium miserationis diuine. Pretium redéptionis humane. Contritio mortis abolite. Hodie sácte mulieres cum deuotione uenerunt ad monumentú: q̃rentes ungere corpus Iesu. Sed non iuenerút mortuú: Sed uiderút iuuené sedétem: q dixit eis. Scio ꝙ Iesum queritis crucifixum. Surrexit: nó est hic. Per istas tres mulieres notant̃ in uno quoq; homine tria istrumenta qbus debet seq Christum familiariter: et quadá deuotione ipsum uelle ungere ungneto pretioso. Primum est mens. Secundú ligua. Tertiú est manus. Quodlibet. n. istorú trium debet ualde mane surgere et unguenta pretiosa preparare: et si bene preparabit inueniet Christum resuscitatú in aia sua p grám. Primo debet mens nostra sua preparare unguenta. Mentis unguenta quibus ungitur Iesus: sunt: Contritio: compassio: deuotio. Vnguétum contritionis cóficit̃ ex herbis uilissimis que cito inueniunt̃: qa sunt in horto nostro. Hec é cogitatio peccatorum suorú cú dolore et displicétia: ut dicit Ysay. xxxviii. Rex Ezechias húit doloré de peccatis: et dixit. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine aie mee. Vnguentú compassióis conficit̃ ex herbis amaris. i. ex miseriis pximorum: que crescunt i horto nostri uicini. Cópatiendum est pximis tribulatis: uerbo consoládo: ope subueniendo: et adiuuádo q̃tum possumus: p opera misericordie exéplo Thobie: cui dictum é ab Angelo Raphaele: quádo

Mens lingu[a]
op[er]e

Mentis ungueta o[ratio] c[ontritio] compassio

orabas cum lachrymis: et sepeliebas mortuos: et relinque bas prandium: ego optuli orationé tuam domino. Vnguen tū deuotionis conficit ex spetiebus pretiosis. s. benefitiis a deo habitis: que crescūt i horto celesti. Hanc deuotióem ad dominum habuit Psal. dicens. Quid enim mihi est i ce lo. s. quod me satiet? quid a te uolui super terrā? quasi dicat nihil. Defecit cor mém et caro mea: deus cordis mei pars mea est in eternum. Sic Magdalena non contentabatur ui dere Angelos: sed dicebat. Tulerunt dominū meum: et ne scio ubi posuerunt eum. Ioh. xx. cap. Secundum unguen tum quod parauit Maria Iacobi: sunt unguenta ligue: que sunt oratio deuota: que conficitur firma et recta intentióe ad dominum: ut dicit Psal. Dirigatur oratio mea sicut in- censum i conspectu tuo: mentis inflammatione. Quia ora tio mentis est non labiorum: nec uocem deprecantis deus intendit: sed orantis cor aspicit. Est eius unguentum ordi- nata confessio: que conficitur ex pudore commissi: ex dolo re boni perditi per peccatum: ex timore iudicii. Tertia mu lier Salome preparauit unguentum manus: que sunt ope ra uirtuosa misericordie et pietatis. Necessaria sunt opera bona: quia dicit magister. Mathe. vi. qui fecerit et docuerit Oportet primo opa bona facere: et postea illa docere. His ergo modis ungitur corpus Iesu: ut suauius ualeat retine- ri. Sic retinent omnes illi qui hodie sanctam comunionem acceperunt. Et ualde mane. i. tépore inuétutis: uel eo tem- pore quo homo icipit peccata relinquere. Veniūt ad monu- mentum. i. ad considerandum propriā uolūtatem que effe- eta est Christi sepulchrum: i qua Christi corpus p amoré suauiter requescit. Orto iam sole. qa deus aie lumé gratie in fundit: ut seipsam cognoscat. Vnde Psal. Dominus illumi natio mea et salus mea quem timebo. Et qa peccatū quādā duritiam ponit i anima et pronitatem ad malum: quam nō potest remouere nisi deus: quia magnus lapis est obstina- tio i malo. Vnde dicit. Et dicebant ad inuicem. Quis reuol uet nobis lapidem. Erat quippe magnus ualde. Deus auté secreto modo tangit itima cordis: et duritiam remouet. Et hoc quia concedit quandam lucem: quam petebat Psalm. Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte:

que lux induc it in anima securitatem. Hic est Angelus cohopertus stola candida qui dixit nolite expauescere: quia quãuis mens humana secundum deum uiuat: nescit utrum amore uel odio dignus sit: cũ plures uideat reuerti ad malum. Et bene talis iuuenis sedit in dextris. Quia talis illuminatio a Deo procedit. Deinde dicit: Iesum queritis. Mens taliter illuminata et deuota solũ Iesum querit. Quid queris anima? Iesum queritis. Dicit angelus. Querit anima salutem: Quia querit saluatorem. Non est hic. Salus nostra. Quid queris? Nazarenum: floridum animas decorantem. Non est hic. Sed in gloria decoraberis uisione et fruitione diuina. Quid queris. Crucifixum. Amorem im mensum qui ipsum cruci affixit. Non est hic. Vbi ergo ẽ. Surrexit idest sursum se erexit: in sublimibus celorum: ubi amor nunquam extinguitur. Precedet uos in galileã. In exitu uite presẽtis: que per galileam significatur. Vos precedet: idest ipsum ante cõscientiam uestram ponetis in puncto mortis. In cuius manibus cõmendabitis spiritum uestrum. Sicut dixit nobis in sermone in cena facto: sicut Iohannes euãgelista testatur capitulo decimo sexto. Iterũ uidebo uos: Et gaudebit cor uestrum: et gaudium uestrum nemo tollet a uobis. Queramus igitur Christum resuscitatum cum mulieribus ualde mane: quia Christus surrexit in aurora ut dicit Beatus Augustinus in quarto de trinitate. capitulo decimo sexto: In die dominica: quando aer incipit clarescere. Mortuus est uigesimoquinto martii: Resurrexit uigesimo septimo martii secundum Augustinum patrem nostrum. Hac die fuit conditus mundus. Lex data et per resurrectionem reintegrata. Stupefacte sunt mulieres uiso Angelo. Sic plena sunt stupore que facta sunt in resurrectione. Primum fuit terremotus non more solito: sed inconsuetus. Secundũ. sepulchro remanẽte clauso et sigillato Christi apparitio. Tertium custodum prostratio qa facti sũt uelut mortui. Quartũ corporis christi prius lacerati reintegratio. Quintũ subita trãsitio ad incorruptionẽ. Sextum: sãguinis christi prius effusi recollectio: Et sepulchro clauso in corpus intromissio: Septimum corpus fuit dotibus gloriosis predotatum scilicet claritate:

subtilitate: impassibilitate: agilitate. Quibus cōsideratis dixit Angelus mulieribus. Nolite expauescere qa talia non sunt humana sed diuina uirtute opata. Tripliciter apparuit Christus resuscitatus. Primo matri: ut credit: quam prius debuit consolari. Sed forte ita mirabili modo: q̄ nō potuit bene describi. Et forte in camera sibi dixit. Regina celi letare: qa surrexi. Et amplexatus ē eam dicens: Mater dulcissima. hodie te facio matrem misericordie: apostolorū et totius ecclesie: matrem iustorū: reginā angelorū: aduocatā omniū peccatorum. Et sicut sola fuisti: que fidem mee resurrectionis tenuisti. Ita sola es sup omnes creaturas exaltata. Et sic apparuit aliis mulieribus: ut suā resurrectiōem cum gaudio celebrarent. Ad quod gaudium nos pducat: q est benedictus i secula. Amen

De Annuntiatione Virginis

SERMO XXIII

a Ve gratia plena dominus tecum: Luc. p̄mo cap. in euāgelio presentis solēnitatis. Tanta ē amplitudo et imensitas gloriose Virginis Marie gratie et glorie eiusdem: ut nec ligua fari: nec itellectus excogitare possit. Vnde Hieronymus in sermone de assumptione ait. Ex quo timeo satis et ualde ptimesco: dū uestris cupio parere profectibus: ne forte sicut iprobus: ita et idignus laudator inueniar: qa qcqd humanis uerbis pōt dici: minus est ad laudem dei genitricis: qa diuinis et angelicis est excellētius predicata et laudata preconiis: A prophetis prenuntiata. A patriarcis figuris enigmaticis premostrata: Ab euangelistis exhibita et mostrata: Ab angelo uenerabiliter salutata. Si ergo tātus doctor se reputatur idignus ad eius laudes exprimendas: qd nos peccatores ignorantes dicere de tanto mysterio presumemus? Sed non pp hoc retrocedere debemus: qn aliqd iuxta paruitatem nostri ingenii de tam excellenti misterio uestris caritatibus referamus: assūmentes uerba Archangeli gabrielis pro nostro principio dicētis. Aue grā plena: dominus tecum. In qbus tria de ram excellenti mysterio contemplabimur.

Primo uidebimus Viginis isolitā salutationem. Aue.
Secūdo uidebimus Virginis altā sublimationē. grā plena
Tertio uidebimus Virgis cū deo unionē: ibi dominus tecū.

Quantum ad primum duo uidéda sunt. Primum an beata uirgo anteq̄ fuerit tali salutatione salutata. Secundū an cū reuerentia talem salutationem fecerit angelus. Ad primū dicit͛ q̄ ista salutatio fuit insolita pp nouā angeli apparitionem: qa apparuit angelus i forma hoīs: et cum ingēti lumine secundū Bernardū. Et Augu. i sermone. Venit ad me Angelus facie rutilans: ueste corruscās. Fuit ergo insolita pp nouū modū apparendi: qa nulli alteri i tali forma apparuit. Ambrosius dicit q̄ fuit insolita pp nouam annūtiationem et benedictioné. Sciebat Maria q̄ i lege sterilis et uirgo nō benedicebat͛. Quia beatus q̄ habebit semen i syon. Vnde quādo audiuit ab angelo. Benedicta tu i mulieribus: nouā benedictiōem audiuit: nulli unq̄ uirgini factā. Non fuit igit͛ insolita rōne angeli apparentis: qa ad hoc cōsueta erat. Sed fuit isolita pp nouā nuntiatā benedictionē: ita q̄ fuit nouus modus salutandi: quem Angelus nunq̄ fecerat alicui. Ad secundū dicit͛ q̄ nō legit͛ angelū alicui reuerētiam fecisse anteq̄ uirginé salutaret: qa Angelus maior est homine quo ad tria. Primo dignitate: qa nature spūalis. Secundo familiaritate: qa dei familiarior assistens ei. Tertio i gratie ubertate: qa angelus magis participat gratie ubertatem a lumine diuine gratie: Et ideo semp apparet cū lumie et splendore. Sed statim uirgine nata inuentū est i natura humana q̄ in his tribus excessit oēs angelos beata uirgo. Primo i dignitate: qa electa fuit: ut esset mater dei: et domina angelorū. Ideo Maria iterpretat͛ domina. Cantat ecclesia. Aue regina celorū: aue domina angelorum. Et sic congruum fuit ut eam angelus cū sūma reuerentia salutaret sicut suā dominā. Secūdo fuit familiarior cū deo q̄ angelus Ideo dixit: Nō mireris si cū reuerentia te saluto: qa dominus est tecum aliter q̄ mecū. Tecū sicut filius cū matre sua Mecum sicut dominus cū seruo. Excessit angelos i gratie ubertate: quia plena gratia: angelus nō plenus. Meruit ergo reuerentiā ab angelo. Si ergo angelus eā cū reuerētia salutauit: et nos debemus omni die eam salutare. Primo ut sequamur angeli exemplū: q̄ ad hoc nos iducit. Inducit͛ tripudium Iohānis i utero matris. Quia quod ligua nō poterat: aīo exultando salutat. Inducit sua dignitas: qa est regina celi. Igitur adorāda et ueneranda. Psalm. Astitit regi

Augustinꝰ

na a dextris tuis. Inducit cōplacentiam eiusdem uirginis: q̄a multū sibi placet quādo audit illam ambassiatā: qua facta ē mater dei et regina paradisi. Inducit uitationē igratitudinis. qa si tot benefitia p ipsam recipimus: debemus ipsā uenerari. Bernardus. Altius ituemini q̄to deuotiōis affectu a nobis uoluerit honorari q totius boni plenitudinē posuit i Maria. Per eā demones effugant̄. Legit̄ de quodam milite: q oēs trāseuntes spoliabat: ob cuius culpā diabolus potestatē hēbat eū strangulādi ea die i qua nō salutabat uirginē: Et nunq̄ potuit: qa ipsam salutatiōem nunq̄ dimisit. Tandē uir sactus p illū captus et spoliatus manifestauit caniparīū suū diabolū esse: q ad ipsū strangulandū uenerat: nec potuit pp salutatiōem angelicā: quā deuote oi mane ad imaginem Virginis dicebat. Vnde miles uitā emēdauit: et diabolus p sāctū uirū effugatus est. Salutemus ergo omi die beatā Virginem. Et hoc de p̄mo. Secūdo Virginis sublimitas est plenitudo gratie. Vnde fuit plena triplici gratia .s. corporali spūali et singulari. Prima gratia fuit corporalis uirginitas i carne: q̄ maximus thesaurus est. Sapie. iiii O q̄ pulchra est casta generatio: o q̄ ieffabilis est ipsa castitas uirginalis. Placet deo: q de uirgine nasci uoluit. Virgines secunt̄ agnū. Placet angelis: qa semp est angelis cognata uirginitas. Dicit Hieronymus. Et sic angeli honorauerunt uirgines: agnetem i ueste: ceciliā in corona: agathā in tabula marmorea: catherinā in sepultura. Placuit igitur Maria altissimo: qa uirgo ante partū: uirgo i partu: uirgo post partū: uirgo mente et corpore: uirgo uirginū: magna fuit gratia corporalis. Secunda gratia spūalis quā habuit fuit abundantia uirtutū. Habuit uirtutes itellectuales: morales: et cardinales: et theologicas. Hieronymus sup illo uerbo canticorū quarto. Ortus cōclusus: soror mea: spōsa Vere hortus cōclusus: i quo cōsita sunt uniuersa florū genera et odoramenta uirtutum. In ea nō defuit fides patriarcharum: spūs prophetarū: zelus apostolorū: cōstātia martyrum: sobrietas confessorū: castitas uirginū: puritas angelorum. Tertia gratia est singularis: qa non solum habuit gratiam pro se: sed etiam pro omnibus nobis tertia gratia est in ea singularis: qa gratia plena. Et nota q̄ ē triplex plenitudo. Prima est effluxiua nō receptiua. Ista est i deo q dat

gratiam et nõ recipit ab aliquo. Psalm. Gratiam et gloriã dabit dominus. Isto modo nulla creatura potest dare: nec Christus inquantũ homo: ut ponit Magister sentẽtiarum in tertio. Secunda plenitudo gratie est in Christo secundũ humanitatem: cui infusa fuit gratia a prĩripio sue concep/tionis sine mensura. Plenum uidimus uerbum incarnatũ gratie et ueritatis. Ioh. primo: Fuit plenus gratie: quia ille homo habuit omnia per gratiam: que deus habuit per naturam. Hec fuit gratia uniouis. Tertia gratia est receptiua. cum mensura tamen: et effluxiua: que est quidam habitus mentis deo gratam creaturam faciens: et omnia opera que ab ea procedunt meritoria sunt uita eterna digna. Ad Ro. vi. Gratia dei uita eterna. Sola autẽ uirgo Maria plena gratia fuit inter puras creaturas: quia maiorẽ gratiam habere non potuit. Maior gratia in ea ĩtelligi non potest q̃ ꝙ esset mater dei. Hieronymus Quod natura non habuit: usus nesciuit: ignorauit ratio: mens non capit humana: pauet celũ stupet terra: omnis creatura etiam celestis miratur: cum dicit: Gratia plena. idest per Christum impletur carnẽ de ea assũmẽtẽ. Et hoc de secũdo. Tertio uidẽdũ est uirginis cũ deo unionẽ: q̃ ẽ excellẽtia glorie: q̃ ostẽdit̃ cũ dicit̃: dñs tecũ. Per dominũ ĩtelligit̃ dominũ p anthonomasiã. Sed q̱a opa trinitatis sũt ĩdiuisa ab extra: seq̃t̃ ꝙ deus pater: deus filius: et deus spũs scũs ẽ cũ uirgine. Primo deus pater ẽ singulariter cũ uirgine p sui filii ĩsepabilẽ sbãm: cũ filius sit eiusdẽ nature cũ patre. Vnde si filius erat cũ uirgine: et pater similiter: q̱a in eodẽ filio ĩ quo beata uirgo erat ut mater: ĩ eodẽ erat pater ut pater. Dicit ergo angelus. Dñs tecum. s. pater q̱a ẽ pater tui filii eternaliter: cuius tu nũc scã es mater tẽporaliter. Sed qualiter illa caro in utero uirginis formata et aiata ac filio dei copulata fuerit ut ipsa uirgo esset mater illius: cuius celestis pater ẽ pater. natura nõ hũit: usus nesciuit: ignorauit rõ: mẽs nõ capit hũana secũdũ Hieronimũ. Secũdo dñs ẽ tecũ: sicut filius cũ sua matre: q̱a dei filius accepit de uirgine q̱cq̱d uerus filius debet hẽre a uera matre: q̱a carnẽ aiatã aia rõali cũ oibus suis naturalibus ꝑprietatibus. Et sic ipse fuit cũ matre p̃mo cũ reuerẽtia et subiectiõe: q̱a erat subditus illi. Luc. ii. Similiter spũs scũs fuit cũ ea ĩ mẽte p scificationẽ: ĩ uẽtre p ꝑlis

formatiōem. Maria materiā administrauit: Sed uirtus illa qua formatū est corpus illud fuit uirtus spūs sancti. Vnde Damascenus dicit: ꝙ spūs sanctus i formatione corporis Christi fuit diuinū semen. Propter hoc dicit̄: Qui conceptus est de spū sancto. Fuit cū eo p donorū diffusionē: qa uita Beate Marie oibus ē disciplina. De ea dicit Ambrosius Ipsa corde humilis: uerbis grauis: aīo prudens: loq̄ndi parcior: legēdi studiosior: intenta operi: uerecūda sermoni: uexillum fidei: deuotionis obsequium: uirgo intra domū: ad pium mysteriū comes: mater ad templū. Omnia uirtutum opa beata uirgo in se cōplexa est. Et sicut fuit cū beata uirgine i utero et extra uterum: sic dignetur esse nobiscū per gratiā hic et i futuro p gloriam. Amen.

De licentia capienda in octaua pasce

SERMO XXIIII

P Ax uobis. Ioh. xx. cap. et in euangelio hodierno. Ego habeo dilectissimi filii cōpromissum cōcludēdi triplicem pacem: et hodie spirat tempus laudādi et sententiā proferendi. Quare corā uobis decreui i his que potero dare hāc sententiā: ut sitis testes mei arbitratus. Et sic dominus i euangelio ter pacē annūtiauit apostolis ad ostēdendum ꝙ ista triplex pax est nobis necessaria. Propterea hodie stans i medio discipulorū suorum dixit: Pax uobis.

Prima pax dicitur superior cum Deo.

Secunda pax est interior cum anima.

Tertia pax est exterior cum proximo.

Prima pax dei cū homine est: ut dicit Augu. xviiii. lib. de ciuitate dei: Est ordinata i fide sub eterna lege obediētia Hanc pacem cū deo pquirere debemus: cū sit pax secūdū Augu. in libro de uerbis domini: Serenitas mentis: tranquillitas animi: simplicitas cordis: uinculū amoris: consortium charitatis. Pax. n. dei exupat oēm sensum: Vt autem ipsam hēatis: tria iudico uobis esse necessaria. Primum ut peccata ex corde expellamus. Non pōt pacem habere cū deo qui male uiuit: q habet cōscientiā malam: q est rapinis et furtis et aliis uitiis implicatus: q libidine et luxuria ardet: q ambitione et supbia tanq̄ inextinguibili siti uexat̄. Ysay. xxxxviii. cap. Nō. n. est pax impiis. Est. n. aīa capax dei sed ipsum non potest retinere: nisi se disponat: uitia re

mouendo: et tunc locum deo preparat. Ideo templum Salo
monis tépore pacis factú est. iii. Reg. v. Quia aia deo paci
ficata é dei templú. Vnde pma ad Cor. Vltimo dicit: pacé
habete: et deus pacis erit uobiscú. Quid. n. melius potest
excogitari q̃ deum i corde hois habitare ac reqescere? profe
cto nihil. Ego filii mei hodie do hanc sententiá: q quis sitis
in peccato mortali: pacé faciatis cú deo. De peccatis dolea/
tis: cú magna humilitate confiteamini: et penitentiá facia/
tis: et sic cú deo facietis pacem: et gratiá suá dabit: et i fine
gloriam sempiterná. Psal. Rogate q̃ ad pacé sunt. Et alibi.
Pax multa diligétibus legé tuá. Deus libenter pacé largit
petentibus eá: hanc de celo ueniens portauit. Luc. ii. Glo/
ria i altissimis deo: et i terra pax. Hác docuit i múdo predi
cando. Psal. Loquebar pacé de te. Hác imprimebat cordi
bus hominú dicens Math. Habete pacé inter uos. Hác op
tulit i resurrectione dicens: Pax uobis. Hác reliquit i sua
ascensione. Ioh. xiiii. Pacem relinquo uobis. Hanc reqrit
in pectoris conscientia. Psal. In pace factus est locus eius
Hanc confert peccatori: ipsú iustificando: et sibi suam gra
tiam conferendo. Inqrite igitur hanc pacem. Secundo si
pacem cú deo uultis habere: oportet ut uolútatem uestram
sue similiter cóformetis dicentes: Fiat uoluntas tua. Et ali
bi. Que placita sunt ei facio semper: Et Iob. viiii. Qui resi
stit ei: et pacem habuit? quasi dicat: nullus. Hec aút cófor
mitas non tantum uerbo: sed facto et opere. Qui predicat
pacé: debet seruare pacem. iii. q. vi. ca. Hec quippe. Et nó
omnis q dicit pax uobis é audiendus quasi colúba. ii. q. vii
cap. Non ois. Nó simulatione: sicut fuit pax Iude q obscu
lo tradidit Christum. Vnde Psal. Loquntur pacem cú pro
ximo suo: mala autem i cordibus suis. Et Iere. xii. Ná ore
suo pacem cum amico loqtur: et occulte ponit ei insidias.
Sicut dicitur. ii. Regum. xx. Dixit Ioab ad Amasam: Sal
ue frater: et tenens eum manu gladio trasfodit eum: et effu
dit intestina eius. Non inqnatione ad malum. Sicut fures
qui concordant i malo: Voluntas dei bona bene placens et
perfecta conformitatem requirit i bono. O uxores que con
sentitis uiris in bestialitatibus: ut in pace uiuatis. O filii q
in sceleribus obeditis: ut pacem seruetis in malo. Non est
pax bona: Igitur non seruanda. Obedire oportet deo ma/

gis q̃ hominibus. Tertio ut uirtutes amplectamini theolo/
gicas et morales qa talibus dat̃ in premium beatitudo: ubi
pax sũma est atq3 pfecta. Secũda pax dicitur interior: ubi
nota ꝙ tria sunt necessaria ei qui talem pacem uult secum
habere. Primo ut sensum rõni subiciat nõ ut pagani q uo/
uoluptate ꝓ ratione utũtur. Sed ut dicit Apostolus: Casti/
go corpus meũ: et i seruituté redigo. Secundo ut boná uo
luntatem custodiat. Luc. ii. In terra pax hominibus bone
uoluntatis. Tertio ut in oibus uiriliter agat. Psal. Viriliter
age: confortet̃ cor tuum. Debetis p uiam uirtutis uiriliter
incedere. Et licet uia uirtutis sit i pricipio difficilis: é tamé
in fine facilis ex cõsuetudine: ut patet i Magdalena et aliis
multis q cum difficultate abstinuerũt a malis: tamen postq̃
per abstinétiam et alia opera uirtuosa ceperũt bene agere:
in bono pseuerantes habitus malos extinxerũt. De qbus
dicit Iob. xxii. Acqesce ergo ei et habeto pacem: et p hec
habebis fructus optimos. Tertia pax exterior cum ꝓximo
que est iter uirum et uxorem: iter patrem et filium: iter do/
minum et seruum. Istam iter istos credo concludere. Sed
sunt alia duo genera ualde difficilia: que sunt iter socrum
et nurum: inter filiastrum et matrignam: siue nouercam et
priuignos. Hec duo difficilia si non potero concludere: di
mittam i eodem statu i quo iueni. Circa uxores circa uiros
et econtra ut pax seruetur: tria debetis habere. Primo mu/
tuam dilectionem: Quia dicit Apostolus. Viri diligite uxo
res uestras. sicut Christus dilexit ecclesiam. Debet alter
mortem sustinere pro altero: si opus est. Secundo fidelita/
tem matrimonii. Quia mulier potestatem sui corporis nõ
habet sed uir. et econtra. Et dicit Ambrosius: ꝙ qui adulte
rium committit: simul committit furtum: cum rapit alienũ.
Tertio subuentionem: ut uir uxorem nutriat: uestiat: regat
ut sotiam: nõ ut seruam: non ut filiam: Sed ut sotiam quia
de latere educta: non de pedibus: aut de capite. Vxor uirũ
tanquam suum precipuũ teneat: nec alium appetat uel de
sideret. Secundo debent filii patrem et matrem amore pre
cipuo diligere et paternali beniuolentia: ut dicit Basilius.
Parentes nostros ut propria uiscera diligamus. Secundo
eis honorem et reuerétiam exhibere. Honora patrem tuũ

et matrem tuam. Tertio eis debent obedientiam. ad Ephe sexto. Filii obedite parentibus uestris in domo. Hoc enim iustum est. Quarto debent eis beneficentiam: ut eos sub/stentent quemadmodum sustentati fuerunt ab illis in pue/ritia. Ecclesiast. septimo. Honora patrem tuum: et gemitus matris tue ne obliuiscaris: et retribue illis: quomodo et illi tibi. Tertio iudico pacem in domo seruandam et in ciuitate cum istis pactis: ut sit inter uos compassio dulcis: patiens congratulatio: supportatio benigna: locutio honesta: uene ratio debita: conuersatio pacifica. Vt dicitur prouerb. In tribus beneplacitum est spiritui meo: que sunt probata coram Deo et hominibus. Concordia fratrum. Amor pro ximorum. Et uir et mulier inter se bene consentientes. Si hanc pacem seruaueritis: accumulabitis multa bona. Vbi pax: ibi bonum. Bona conseruabuntur: Quia pax omnia conseruat: Pax ciuitatem uiuificat: quia dat uitam quietam et tranquillam. Prouerbio. undecimo. Vbi non est guber/nator: populus corruet. Concordia parue res crescunt. Si uis uitam: inquire pacem: et prosequere eam. Tales dicun tur filii dei. Mathe. quinto. Beati pacifici: quoniam filii dei uocabuntur. Qui hic pacem habet: sintillam aliquam feli/citatis eterne icipit degustare. Hanc igitur pacem arbitra/tus sum concludere inter uos: quam dominus noster disci pulis clausis: timoratis: congregatis in unum ita charitati/ue annũtiauit dicens: Pax uobis. Si autem socrus nurum tanquam filiam existimaret: cum effecta sit cum filio una caro: Et nurus socrum tanquam matrem per eandem ratio nem: et teneat locum filie: et faciat que ad filiam pertinent erga matrem: Pax erit inter illas. Sin autem: continua di/scordia. Sic dico de nouerca siue matrigna: filios uiri dili/gat ut suos: et tãq̃ proprios filios nutriat: edoceat: moneat et castiget. Pax conseruabitur inter nos: quam magister noster tantum commendauit in recessu suo de mundo. Io. quintodecimo. Pacem relinquo uobis: pacem meam do uo bis: non quomodo mundus dat. sed pacem celestem et bea/tificam. Sic ego uolens in recessu meo a uobis filii in chri sto charissimi pacem relinquere: et cum pace a uobis disce dere quattuor sum facturus.

Primo cōmendationem.
Secundo excusationem.
Tertio gratiarum actionem.
Quarto benedictionem.

Primo comēdationē. Cōmendo ecclesias: fratres: conuentus: hospitalia. Secundo rēpublicam: uiduas: et pupillos: et bona comunitatis. etc. Circa secundū: Feci ī loco isto tot predicationes: ī quibus multa dixi īcrepādo: amonēdo: exhortādo ad honorē dei et uestrā utilitatē: cognosco me ignorantem et aptum ad posse errare: maxime ligua. Quapp cōfiteor et integre et toto corde fidem christianā et sāctorum dicta: nec intendo aliqd dixisse contra determinationem ecclesie: et si aliqd lapsu lingue dixerim: capso: anullo: habeo pro non dicto. Si alicui malum exemplū dedi: dico meam culpam: et peto ueniā: Si aūt aliqs contra honorē meū aliqd dixerit: ita deus parcat illi ī celis: sicut ego ī terris. Tertio reddo uniuersis gratiarū actiones: pricipaliter deo oipotenti: et eius beatissime matri: qui liguam meā direxerunt in exclamādo docēdo uiā salutis aiarum uestrarū. Secūdo pricipalibus dominis loci: q sollicite et deuote dignati sunt me paupculū uisitare: patribus meis doctoribus: et ceteris sapiētibus et claris uiris: et matribus meis: q̄ mihi cibū et alia bona cōtribuerūt: qbus Deus retribuat uitam eternā: et sic uniuersis cuiuscunq; conditionis existant: quos ī uerbo dei genui tanquā filios gratias habeo ifinitas: et omnibus debitor sum. Hortor filii mei ī bono quod didicistis pseuerate. Ex beniuolentia erga me habita non possum sine cordis dolore a uobis licentiam petere: ante fluunt lachryme q̄ possim uerba proferre: Et si corpore discedam nō tamen corde: Quia quos charitas iungit: terrarum lōgitudo non sepat: dicit Hieronymus. Spero tamē iterum redire ad uos. Interim meis paruis oratiōibus participes uos facio. Quarto quia ego peccator indignus sum benedicere tantū popolum: oro ut deus ponat super hāc manum suam benedictionem. Benedicamini ex parte dei patris et filii et spiritus sācti: et ex parte gloriosissime uirginis Marie et totius celestis curie paradisi. Benedicatur anima uestra: corpus uestrū: filii uestri: domus uestre: possessiones uestre: et oia bona uestra conseruentur ī salutem aiarum uestrarum hic

p gratiã: et ĩ futuro per gloriam.

In prima die rogationum

SERMO XXV.

p Etite et accipietis. Luc. xi. cap. Dies isti fratres charissimi q dicuntur rogationes: celebres sunt ĩ ecclesia sancta dei: In ieiuniis: et orationibus: et letaniis: et singulis annis isto tempore celebrant᷑. Vbi debet populus cũ deuotione conuenire: p uiam deuotissime ĩcedere: et deũ et sanctos humiliter supplicare: ut itentionẽ ecclesie digne tur exaudire: que hodie cantãdo cum deuotiõe ĩcedit prop/ter tres rõnes. uidelicet.

Primo propter patrum antiquorum ĩstitutionem.

Secundo propter fructus conseruationem.

Tertio propter discordantium reconciliationem.

Primo fit ista processio hodie pp ĩstitutionẽ patrum. Legitur ĩ historiis antiqs ꝙ Vienne tẽpore beati Mamotti epi tres tribulatiões magne fuerunt. Prima multi terremotus: quibus magna edificia ceciderunt. Secũda ignis de celo q regale palatium cõbussit. Tertia crudeles bestie .s. lupi et apri q hoies deuorabant. Attendẽs aũt epus predictus ad ista tria triduanum induxit ieiuniũ cum letaniis et aliis de uotionibus. Et ita pp preces deuotas hominũ et mulierum cessauit tribulatio talis. Postea uero Liberius papa ĩstituit ꝙ fieret huiusmodi deuotio uniuersaliter ĩ ecclesia dei. Et ita debẽt hoies et mulieres cũ deuotione et timore ad istas pcessiones ire; q̃ fiũt ad tribulatiões repellẽdas. Secũdo fit pcessio pp cõseruationẽ fructus terre: q hoc tẽpore ma/xime solẽt ledi dũ sunt ĩ herba pp eruginẽ et nebulã et tempestatem: Ioel. p̃mo cap. Residuũ eruge comedit brucus: et residuũ bruci comedit locusta. Et ĩ eodẽ cap. Ad te domine clamabo qa ignis comedit speciosa deserti: et flãma succendit oĩa ligna regionis. Oramus ergo ut deus cõseruet fructus terre a tempestate. Rogemus ergo deũ nostrũ ut dicit Ioel secũdo cap. Letamini in domino deo uestro: qa dedit uobis doctorẽ iustitie. i. dominũ nostrũ iesum Christum: et descendere faciet ad nos imbrem matutinũ et serotinũ sicut a pricipio: et replebunt᷑ aree frumẽto: et redũdabũt torcularia uino et oleo. Nõ ualet cãpos seminasse. et uineas laborasse; nisi deus ab ipedimẽtis cõseruet uirtute sua: semi

na producat in fructus. Quia nisi deus operaretur in his que sunt nature: frustra esset nature opatio: ut dicit Aug. noster i libro sup Gene. ad litterã. Tertio fiũt processiões propter discordias hominũ: quoniã isto tẽpore cõsueuerũt cõmoueri exercitus: qa tunc ieniunt agros plenos: et ma gis dãnificant hoies: quod est contra preceptũ domini. De utero. xx. cap. Non succides arbores fructificantes de qui bus uesci possunt. Sic rogamus deum ut mitiget corda ho minũ uolentiũ nocere: et mittat angelũ suũ ut nos defẽdat et ab huiusmodi ipedimentis liberet: ut dicit Ysa. xxxvii. cap. Hec dicit dominus. Protegã ciuitatem istã ut saluem eam pp me et propter dauid seruũ meũ. Et egressus est an gelus domini: et pcussit i castris assyriorũ. Et sic isto tẽpo re angelos deprecamur et sãctos: ut ipsis itercedentibus a domino ipetremus que fideliter postulamus. Rogemus er go deum: ut hic gratiam et i futuro gloriã consequamur i secula seculorum. Amen.

In Secunda die Rogationum
SERMO XXVI.

O Rate pro inuicem ut saluemini. Iacobi. v. cap. Ro gationes que fiunt isto tempore sãcti Marci dicunt letanie maiores ad differẽtiã minorũ: que fiũt ante ascẽsio nem. Et dicunt maiores pp auctoritatẽ instituẽtis. s. sãcti Gregorii pape q fuit harũ institutor: et pp auctoritatẽ loci. s. Rome: ubi eas prius decretũ est celebrari. Romani tem pore pascali nõ cõseruãtes cũ deuotione comunionẽ recep tam. Sed cõmessationibus: ludis: et luxurie uacabãt. Et li cet i quadragesima beneuixerint: uidebat eis q terminus resurrectionis posuisset etiã terminũ continẽtie. Dũ ergo taliter uiuerẽt: misit dũs eis pestẽ maximã: ut eos puniret Et eo tẽpore fluuius tiberis ita creuit: ut multos serpentes pduceret usq ad mare. Et ad terrã deiecti postea aerẽ infi ciebãt usq Romã. De qua ifectiõe hoies moriebant subi to i mẽsis i colloquiis et i ludis. Tũc temporis istitutus est papa Gregorius q statim istituit ut uniuersus populus hac die ieiunaret: et ad ecclesiã beati Petri pcessiõem faceret. Vbi prostratus cũ multitudine ad orationẽ ante gradus ec clesie cũ surrexisset: uidit supra castrũ sãcti angeli angelũ q gladiũ cruentũ reponebat i uagina. Et itellexit q pestis

Gregorii pp instituit pcessio s. marci pp pt[illegible] stem qui fuit rom

illa cessaret. Tandé simul pstratis ad orationem. lxxx. mor
tui iuenti sunt. Et deiceps uocatum est castrũ angeli: quod
prius dicebat castrũ Crescétii. Et uocatur hec pcessio cru/
ces nigre: qa uestes nigre et penitentiales idui debét. Et di
cũt nigre pp morté hominũ designãdã. Vt aũt a similibus
flagellis liberemur: qbus digni sumus pp peccata nostra
flagellari: oramus ad deum per sanctorum et sanctarũ me/
rita: ut ipsis intercedétibus deum excitemus ut nos audiat
Ideo incipimus. Christe audi nos. Et teneatis pro firmo:
q̄ si deuote incedimus rogando Deum et sanctos: tantum
est quantum si pulsaretis ad hostium paradisi orãdo deuo/
te: et sãctus Petrus respódit uni ex uobis dicens. Quis es
tu? nolo tibi apire. Si iterũ oras. iterum pulsas. Túc deus
dicit Petro: Quis est ille? Respódit Petrus: Est unus pec/
cator: uult gratiam tuam: sed non meret: quia est i peccato
mortali. Si tamen peccator iterũ benefacit orando ad deũ:
et sãctos interponédo: deus dicit. Oportet sibi pp quãdam
iportunitatem aperire p quãdam congruitatem: quia con/
gruum est ut qui benefacit sibi aliquid retribuatur: non ãt
de condigno. Vnde habet Luce. xi. cap. Quis uestrum ha
bebit amicũ: et ibit ad illũ media nocte dicés. Amice acco
moda mihi tres panes: quoniam amicus meus uenit ad me
de uia: et nõ hẽo quod poná ante illũ. Et ille deintus dicat:
noli mihi molestus esse: iam hostium clausum est: et pueri
mei mecum sunt in cubili. non possum surgere et dare tibi
Et si perseuerauerit pulsans: dico uobis et si non dabit eo
q̄ amicus eius sit: propter importunitatem eius surget: et
dabit sibi quotquot habet necessarios. Hic habés amicum
peccator é: cuius amicus é deus: ad qué uadit media nocte
. i. adhuc manens i tenebris peccatorũ dicens: Accomoda
mihi tres panes. i. da mihi gratiã gratũ faciété que habet fi
de: spe: charitate. Amicus ueniens de uia é affectus bonus:
seu desideriũ eterne salutis. Venit de uia. i. postulat saluari
dum est in uia: nec habet quod ponat ante amicũ suum. s.
quod sit dignũ gratia dei. Et deus deintus respondés dicat.
Noli mihi molestus esse: iam hostiũ idest paradisum clau/
sum est existentibus in peccato mortali. Pueri mei idest in
geli et beati mecum sunt i cubili: hoc est in gloria paradisi
non possum surgere. s. ex mea potétia ordinaria: et dare ti/

Luc xi cap. Quis uestrum habebit amicũ et ibit ad illũ

bi. Et nota ꝙ hoc non posse ĩportat difficultatē propter malam dispositionem petentis: non autem simpliciter impossibilitatem. Et iste peccator si perseuerauerit pulsans. s. orationibus deuotis et operibus bonis. Dico uobis si non dabit surgens eo ꝙ amicus eius sit. i. propter creationem et redemptionem: propter importunitatem tamē eius surget per misericordiam: et dabit ei quotquot habet necessarios. i. gratiam uere conuersionis et gratificationis. Sequit͂ ergo. Et ego dico uobis: petite. s. gratiam dei ꝑ deuotas orationes: et dabitur uobis. Querite eandem gratiam per feruentem affectionem: et iuenietis. Pulsate. s. per bonas oꝑationes: et aperietur uobis regnum gratie: et in fine glorie quam nobis concedat qui est benedictus in secula. Amē.

In tertia die Rogationum

SERMO XXVII.

O Rate ꝑ inuicē ut saluemini. Iacobi. v. cap. et in epistola hodierna. Tanta est diuina clemētia erga humanam generationē dilectissimi i Christo Iesu: ut omnes ad eum recurrentes gratanter recipiat. Hoc refugiū deus clementissimus pro consolatione oium hominū cuiuscūꝙ conditionis existant reseruauit: ut ad ipsum orando recurrant cum firma fiducia exauditionis: quia dicitur Ioelis. iii cap. Omnis ꝗ inuocauerit nomē domini saluus erit. Propterea ordinati sunt isti dies ad deū rogandum: ideo dicunt͂ dies rogationū: et legitur ista epistola: ubi multum cōmendatur oratio: de qua tria breuiter uidenda sunt

Primo declaratio.

Secundo obligatio.

Tertio postulatio.

Quantū ad primū sic diffinitur oratio a Damasceno. Oratio est petitio decentiū a deo. In quantū oportet nos petere cognoscimus ꝗa a nobis nihil habemus: quia nō petimus nisi ea ꝗ non habemus. Et sic cognoscimus nostrā insufficientiā. Et sic debemus esse humiles quādo petimus: quia humilitas i oibus opibus est: sicut zucharū in dapibus. Et tantū placet deo ꝙ ꝑꝑ illā sēp exaudit. Psal. Respexit orationē hūiliū: et nō spreuit preces eorū. Ecc. xv. Oratio humilis sepe celū penetrat. Et ꝗa ꝑꝑ nostrā humilitatē cognoscimus nos indignos: oramus ut per merita Iesu Christi

Beate uirginis: et omniũ sanctorum: ut nos deus exaudiat ut patet i letaniis. Secũdo dicit. Decentiũ. Debemus pe:e re:decẽtia: nõ turpia: nõ peccata: nõ nociua: proximo nõ ini mici ruinã. Sed petere debemus grãm et gloriã et uirtutes Talia nõ possunt esse nisi bona. Aliqua petimus q̃ possunt esse utilia et etiã damnosa: ut bona temporalia. filios: digni tates. etc̃. Hec petenda sunt: ut si sunt ad dei laudem: et ad salutẽ anime: aliter non. Tertio a deo: q solus est oĩum lar gitor et donator. Oĩs o:atio est dirigenda ad deũ patrem. Sed rogamus ut nos exaudiat p suũ filiũ: et p merita sãcto rũ. Et sic dicimus: Pater de celis deus miserere nobis. Ad sanctos oramus: ut ipsi deum pro nobis deprecent̃. Sãcta Maria ora ꝓ nobis: Et sic de oĩbus aliis sãctis. Et sic patet diffinitio orationis. Secundũ pricipale dicit̃ oratiõis obli gatio. Vbi notandũ est: ꝙ oẽs christiani religiosi et secula res tenent̃ orare pp septem rationes. Primo pp obligatio nem uo.i. Quicũqꝫ fecit uotũ dicere aliquã orationẽ conti nuã siue p aliquot dies: tenet̃ adimplere uotum. de utero. xxiii. Cum uoueris domino: nõ tardabis reddere. Secũdo precepto supioris. Quãdo papa epũs in diocesi: prouintia lis in ꝓuintia: abatissa i monasterio precipiũt aliquã oratio nem pro uiuis siue mortuis: quilibet subditus tenet̃ obedi re. Qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Tertio est penitentialis iussio. Quãdo confessor iponit aliquã oratio nem in penitentia: qlibet cõfessus debet obedire de iure: qa confessio debet parere parata. Quarto beneficiatus tenet̃ dicere officium. qa pp officium dat̃ benefitiũ. ut in. cap. si. de rescriptis li. vi. Et mendicantes et moniales tenent̃ dice re offitium: qa uiuũt ex helemosinis loco beneficii: ut dicit Bona. i quarto. di. xxiiii. Tales debẽt dicere feptẽ horas ca nonicas. Quito in ordine sacro existentes. Similiter et qui libet clericus tenet̃ dicere aliquod offitiũ. extra de prebẽdis Cum secundũ apostolũ. Sexto est diuina honoratio: quia dictat ratio: ꝙ deo debemus honorẽ: testificando ꝙ ipse so lus est creator et cõseruator oĩum: et orãdo quilibet profite tur indigere dei auxilio. Septimo pp mentis inflãmationẽ ut magis aĩa subleuet̃: qa dicit Inocentius in libello de ora tione: Quod facit flatus carboni: hoc facit ꝓnuntiatio ora tioni. Et simplices nisi loquãtur nesciunt suum cõceptum

exprimere. Vnde Psal. Dirigatur oratio mea: sicut icensũ in conspectu tuo. Tertiũ pricipale dicit postulatio. Et nota ꝙ illa debemus petere ꝓximis que et nobis: et citius donant postulata. Debemus aũt secũdũ doctores postulare i nostris orationibus ꝑmo remissioné peccatorũ. Leuiti. xx cap. Orabũt pro ipietatibus suis. Secũdo pro infusiõe donorũ spũs sácti. actuũ quarto cap. Cũ orassent repleti sũt oés spũ sácto. Tertio uitatiõem piculorũ cõquassatiõis corporis et mortis subitanee. etc. Iere. xii. Ora pro seruis tuis ad dominũ ut nõ moriamur. Sicut fiunt iste ꝓcessiones: ut dominus p preces nostras placet: ne puniamur secũdũ merita nostra: et p preces sáctorũ et sáctarũ dei. Et i processione debemus deuote icedere: corde cõtrito: rogare: non ire discurrédo: chachinádo ridédo: uerba lasciua dicendo: mulieres aspiciendo ihoneste. Talia ꝓuocát deum ad irã cõtra nos. Melius esset manere in domo: q̃ cum talibus uitiis incedere. Oremus ergo ut bona largiatur in presenti: et in futuro gloriam tribuat sempiternam. Amen.

De auditione Misse et eius obligatione.
SERMO XXVIII.

c Hristus assistens pontifex. Ad hebreos. xi. Oĩs Christi actio nostra é instructio. Sicut sepius ad templũ dei se cõferebat: ut uolũtaté patris pficeret: ita nos christiani ad ecclesiã dei debemus nos cõferre: et ibidé diuina audire: precipue missam: dicéte Psal. Immola sacrificiũ laudis hoc est deo sacrificiũ misse: ut in. c. nihil de cõse. di. ii. Vt igitur et obedientiã ecclesie et reuerentiã in tanto sacrificio obseruemus: tria mysteria de ipsa missa contemplabimus.

Primum dicitur obligatio.
Secundum dicitur auditio.
Tertium dicitur fructificatio.

Circa primũ nota ꝙ sácta mater ecclesia facit qnqꝫ precepta generalia inter alia. Primũ ꝙ oĩs christianus cõfiteat semel in anno. Secũdum ꝙ accipiat corpus Christi. Tertiũ ꝙ ultra dies dominicos etiam aliqua alia festa celebrent. Quartum ꝙ aliqbus diebus abstineát a carnibus. Quintũ ꝙ diebus festiuis oés christiani audiant missam.

Omissis impresentiarum primis quattuor: dicemus de qn to: de quo habetur de consecr. di. i. cap. missas. cap. ad cele brandas. extra de celeb. miss. capi. Quidam laycorum. In cap. Missas dicitur sic. Missas die dominico secularibus au dire totas speciali ordine precipimus: Ita ut ante benedic tionem populus egredi non presumat: Quod si fecerit ab episcopo publice confundatur. Vbi sunt tria dubia. Primū si quis non audit: uel quia surdus: uel quia rumor est in ec clesia: uel quia distat: an debeat audire aliam missam. Re spondeo ꝙ sufficit ibi esse presentialiter donec compleatur Et ratio est secundum Thom. secunda secunde. q. cxlvii. arti. vii. Quia precepta iuris magis obligant ex intentione legislatoris q̄ ex uerbis legis. Cum autem intentio illius qui cōdidit sit ꝙ saltim pro illo tempore quo dicitur missa quis uacet diuinis: et stans presentialiter in missa hoc facit sequitur ꝙ sit obseruator legis: licet aliquantulum deuiet a uerbis legis. Secundum dubium est. An teneatur audi re missam occurrentem: uel sufficit audire quācunqȝ indif ferenter. Respondeo ꝙ persone docte in offitio diuino ut clerici tenentur audire missam propriam occurrentem: Et licet aliam audiant: precepto non satisfaciūt. Quia sicut ha bent officium ita proprium ꝙ nō satisfaciūt dicendo aliud Persona autem indocta de officio quācunqȝ missam audiat satisfacit. Et ad illud in cap. quidam laycornm de celabra. miss. ubi dicitur: ꝙ non audiatur alia missa q̄ occurrentis diei: dicitur ꝙ illa decretalis non continet preceptum: sed monitionem. Tertium dubium: si tota missa debet audiri: super uerbo tota. Respondeo: ꝙ si quis modicum dimittat puta quia iam erit dictus introitus. etc̄. non uidetur precep ti transgressor: quia quod modicum est pro nihilo reputa tur. de cōse. di. ii. Et re uera. Et modicus recessus a medio nō corrūpit bonū uirtutis. ii. ethico. O quot fugiūt extra ecclesiā eleuato sacramēto quasi diabolū uiderint i mālbus sacerdotis. Audiatis ergo totā. Multi sunt q obmittūt audi re. qui omnes peccant mortaliter. O uenatores et piscato res qui dimittitis missam. Et illi qui tales congregant: sunt causa ut non audiant missam: peccant. Sutores: carnifi ces: tabernarii qui raro missam audiunt i talibus occupati qui non excusantur. Itinerātes summo mane dormientes

usq3 quo misse sunt dicte. O patres non sufficit uos ire ad missam: sed debetis filios et filias inducere: ut obediat pre cepto tali. Excusant infirmi: puelle: que non habét qui eas códucát: castellani: q nó possunt exire: Lactátes: et uxores que sine magno scádalo uirorú exire nó possunt. Et hoc de primo. Secundo uideamus misse deuotam auditioné: circa quam septé regulas seruare debemus. Prima humilis col/ locatio. Nó debes te ponere ante oculos sacerdotis: nec in ter clericos officiú ministrátes: sed lóge reueréter: de cóse. di. ii. Vbi dicitur. Nulli laycorú liceat in eo loco in quo sa cerdos et ceteri clerici consistunt: quod presbiteriú nuncu/ patur: quádo missa celebratur consistere. Audi Luc. xviii. Publicanus longe stans percutiebat pectus suum. etc. Mul ti stant inter clericos chachinantes: que est maxima irreue rentia. Et nota q peccator non debet uidere multo aspectu corpus christi: sed eo uiso percutere pectus: quasi nó sit di gnus uidere ipsum. Secúda est mentalis eleuatio. Quádo stas i missa: eleua cor tuú: et cogita peccata tua: cogita ma/ gnitudiné bonitatis dei cum sacerdote: q dicit: Sursú cor/ da. Turbatur dominus contra turpia meditantes. O philo/ capti: o indiabolate fucate: ue uobis: q pphanatis téplú dei. Audi maledictioné. Prima ad Corith. iii. Si qs uiolauerit téplú dei: disperdet illos dominus. Tertia est attéta auscul/ tatio: dú sacerdos dicit aliqd alta uoce i missa: et cum dicit orationes: discoperi caput: quando dicit gloria in excelsis deo: gloria patri: Iesus: Maria. Quarta est reuerétialis sta/ tio. de conse. di. pma. cap. apostolica. Dum sacra euágelia in ecclesia leguntur: sacerdos et ceteri omnes non sedentes sed stantes dominica uerba intente audiant. Quita dei rea lis oblatio. Ad missarum soléniа semper aliqd est offeren/ dum: ut q deo ministrant uiuere possint. capi. Omnis chri stianus de conse. di. i. Omnis christianus procuret ad mis/ sarum solénia aliqd deo offerre. Vnde deus per Moysem di xit exod. xxiii. et de utero. xvii. Non apparebis in conspe ctu meo uacuus. Sexta est deuota adoratio. i. cap. Sane de celebratio. miss. Quando eleuatur hostia sacrata: flecte ge nua: inclina caput: et fac ei omnem reuerentiá tibi possibi/ lé: qa ille est creator et conseruator tuus. s. Iesus Christus deus et homo. Percute pectus: et dic: O domine dico meá

culpam de omibus peccatis meis: et noli adorare quousq; hostia et calix eleuet̃ a sacerdote: ne icidas i ydolatriã. Septima dicit̃ spũalis participatio. Quãdo uidebis missã cõicabis cũ sacerdote. dic mente deuota postq̃ sacramentum est eleuatũ. Domine Iesu Christe q pro me ingrato dignatus es icarnari: nasci: et mori: tibi credo: te adoro: cõcede mihi per tuã misericordiã ut te recipiam in aia mea: et sic spũaliter accipies cõmunionẽ: qa dicit Augu. Vt quid paras dentẽ et uentrẽ crede et manducasti. Tertio pricipaliter uidẽda ẽ eius fructificatio. Vide tres fructus iter alios. Primus est peccatorũ remissio. s. uenialium. de consec. di. ii. cap. si quotienscũq; effundit̃ sanguis Christi i remissionẽ peccatorum semp effundit̃. Et nota q̧ pluribus uicibus in missa dimittunt̃ uenialia. Primo i generali confessione. Secũdo quãdo inclinat̃ ad nomen Iesus. Tertio quãdo pcutit̃ pectus i eleuatione corporis Christi. Quarto quãdo dicit̃ Pater noster. Quito quãdo datur benedictio a sacerdote in fine misse. Secũdus fructus est meriti acq̃sitio. Deuote. n. audiens missam: et p consequens spũaliter sumens corpus Christi multũ meret̃ ac si cõicasset. Et si morit̃ eodẽ die: et aliter cõmunicari nõ possit: p cõicato hẽtur. Tertius fructus est euasio a multis piculis. Narrat Grego. i libro dialogorum q̧ quidã nauta cũ nanfragiũ passus fuisset: et quidam sacerdos pro eo hostiã imolaret: de mari sanus exiuit. Audi ergo missam aia deuota: et sic hẽbis i hoc seculo gratiam: et in futuro gloriam. Amen.

In Ascensione Domini.

SERMO XXVIIII.

e T dominus quidẽ Iesus postq̃ locutus est eis assũptus est in celũ: et sedet ad dexterã dei. Marci ultimo cap. in euangelio presentis solẽnitatis. Postq̃ dominus Iesus p dies .xl. probauerat suã resurrectionẽ p multa argumenta imo p oẽm modũ quo probari potest hodie discipulis recumbẽtibus et comedẽtibus in cenaculo Ierusalẽ apparuit et comedit cũ eis: et i mẽsa dixit eis quattuor: Primo exprobrauit incredulitatem illorũ: et duritiã cordis: qa hi qui uiderant eum resurrexisse a mortuis non pfecte credebant: quãuis p tot argumenta pbasset resurrexisse. Secũdo dixit eis q̧ irent in mũdum uniuersũ: et predicarent euã

gelium omni creature. Tertio dixit q̄ post suā ascensionē a Ierosolimis: ne discederent: donec induerent uirtute ex alto. i. reciperent spūm sactū: ut dicit Luc. xxiiii. duxit eos extra ciuitatem in montē olíueti. et eleuatis manibus bene dixit eis. Vbi apostoli quesiuerunt: si post resurrectionem statim debebat restituere regnum israel temporale: quia Iudei erāt sine rege. Quibus dixit. Non est uestrū nosse tēpora uel momenta: que pater posuit i sua potestate: Sed accipietis uirtutem spūs sancti: et ibitis per totū mundū predicando. s. meā naturā: meā personā: meā doctrinā: meam mortem: meā resurrectionē: meā ascensionē: et sic rectus eleuatis manibus ascendit in celum: Et duo angeli apparuerunt illis dicētes: q̄ Iesus non debebat amplius redire ad terram nisi i die iudicii. Et his dictis disparuerunt: Tūc discipuli cum magno gaudio reuersi sunt in Ierusalem expectantes aduentum spūs sācti sicut mandatum fuerat eis. Et de isto mysterio ascensionis domini nostri agitur i presenti solēnitate: ut dicit̄ q̄ Iesus assūptus est i celum. In quo theologi tria querunt de ista ascensione.

Primū ubi stetit Christus ante q̄ ascenderet. Secūdū quō ascendit in celū. Tertiū quare uoluit ascendere tali tēpore et non semper nobiscum hic esse.

Circa primū dicit̄ q̄ Christus resurgens amortuis secum duxit oēs aias ab origie mūdi q̄ erāt in libo sāctorū patrū: ita q̄ ille locus oio uacuus remāsit: et stetit cū eis i hoc mūdo: Sed ubi steterit i tota scriptura nō repit̄: nec aliq̄s doctor de hoc aliq̄d determinat. Et hoc triplici rōne. Primo q̄a corpus gloriosū nō determinat̄ ad aliquem locū spetialiter nec a loco aliq̄d accipit: sed hēnt talia corpora gloriosa potestatē sup oia loca et locata: et quādo uolūt se ostendūt: et quādo uolūt occultāt se et gloriā suā. Et sic christus apparens apostolis nō ostendit corpus gloriosū: q̄a oculi mortales nō potuissent illud sustinere: Secūdo ad ostendendū q̄ beatitudo nō cōsistit i aliquo loco: sed solū i uisione dei: Et sic ubicūq̄ sit aia dūmodo uideat deū est beata: et in gloria dei. Et sic dicūt doctores q̄ angeli q̄ nos custodiūt: sēp sūt beati: q̄a angeli eorū sēp uident faciē patris. Mathe. xviii. cap. Sicut sol lucens i mūdo oēs tenebras fugat: sic Deus existens i aia gloriosa: i qua cōiunctiōe cōsistit gaudiū bea

torũ: oẽm penã ab aĩa excludit et a corpore ex redundãtia glorie aie et corporis. Sed ꝙ celũ empyreũ dicat̃ esse locuſ beatorũ: hoc nõ eſt de eſſe glorie: ſed de bene eſſe: qa i eo deus aiabus oſtẽdit gloriã ſuã aliter q̃ alibi. Tertio ad oſtẽdendũ ꝙ ipſe erat uerus deus qui eſt ubiq3. et nõ magis in uno loco q̃ i alio. Et hoc de pmo. Quãtũ ad ſecũdũ i quo q̃rit̃ q̃uo aſcendit xp̃s. Dicit̃ ꝙ tripliciter aſcẽdit dñs noſter. Primo ꝓpriis uiribus. Secũdo cum magna uictoria. Tertio patenter. Primo ꝓpriis uiribus. i. merito ſue actiõis ubi oſtendit̃ aſcẽſio eius mirabilis ex diſtãtia qua aſcẽdit. qa ſecũdũ Phũm ois aſcẽſus et motus eſt ab aliqua uirtute mouẽte: et tãtũ aſcẽdit uelocius q̃to uirtus ẽ maior: ut patet in uaporibus eleuatis a ſole: et ſagitta uirtute baliſte. Chriſtus ergo i momẽto ꝓpria uirtute ſup oẽs celos aſcendit: q ſũt nouẽ. vii. planete. ſ. lune: mercurii: ueneris: ſolis martis iouis et ſaturni. Deide celũ criſtallinũ et ẽpyreũ uoluit p imenſã altitudiem loci aſcẽdere: ut oſtendat imẽſitatẽ boni quod eſt ibi/ Et hoc i q̃tũ hõ: qa i q̃tũ deus ſep fuit i illo magno celo: ut dicit Paul. ad Ephe. iiii. Qui deſcẽdit ipe eſt et q aſcẽdit ſup oẽs celos. Et ſic aſcenſio ſaluatoris oſtẽdit̃ fuiſſe magne potentie et uirtutis ex uelociſſimo trãſitu. Secũdo patet ex pſonis quas ſecũ duxit. qa oẽs aie q̃ a principio mũdi uſq3 i finẽ aſcẽdẽt i celũ i uirtute i ſtius aſcẽſiõis aſcẽdẽt. Vnde dicit Apoſtol. Si xp̃s reſurrexit et noſ reſurgemuſ: ita multo magis: ſi xp̃s aſcendit: et nos aſcẽdemus qa difficilius eſt reſurgere q̃ aſcẽdere. Sicut cuſpis ferrea ponit̃ i cauda ſagitte pp magnã potentiã baliſte: et q̃to maior eſt uirtus: tanto maius ferrũ ponit̃: ſic xp̃s ponens multas aias i aſcenſiõe ſua magnã uirtutẽ oſtendit. Tertio patet: ſi cõſideremus ipediẽtia et retrahentia. ſ: peccata totius mũdi: quodlibet peccatũ mortale grauius ẽ tota terra: qa ſi tota terra eſſet ubi erat lucifer i magno tpre nõ deſcẽderet quo deſcẽdit lucifer pp unũ peccatũ i momẽto: ſed oia peccata nõ potuerũt ipedire iſtũ aſcenſũ: qn hũana natura ad celũ aſcẽderet. Et ſic magna fuit potẽtia aſcẽdẽtis. Quarto i iſta aſcẽſione xp̃s extraxit aias de manu potẽtis demonii Igit̃ cũ magna potẽtia. q̃nto idẽ patet ex cõtinuitate qa q̃to maior ẽ uirtus tãto magis durat aſcẽſus et motus ut patet i ſagitta: Sed uirtus iſtius aſcẽſiõis durat uſq3 i finẽ mũdi

donec aĩas et corpora oĩum electorum faciat ascendere: de qua ascensione dicit Psal. Psallite domino q ascendit sup celum celi ad orienté. Secũdo dico: ascendit cũ magna uic toria. Nam ipse uicit mundũ: religauit diabolũ: exspolia/ uit infernũ: extirpauit peccatum: destruxit morté: cótemp sit honores: dispersit diuitias. Apocal. v. Vicit leo de tribu Iuda: radix Dauid. Sic nos debemus uincere si uolumus cum Christo ascendere. Apoca. Vincenti dabo edere de li gno uite quod est in paradiso dei mei. Secũda ad Thimo. ii. Non coronabit᷑ nisi q legittime certauerit. Ascendit cũ triũpho. Psal. Ascendit deus in iubilatione: et dominus in uoce tube. Vt igit᷑ nos animaret ad fortiter dimicãdũ et uin cendũ uoluit honorari ascendendo. Tertio ascendit patẽter Quia uidentibus oibus eleuatus est. Sic nos patẽter debe mus ire uersus celũ: et ita nos disponere nos et nostra: ut oẽs in morte nostra glorificent deum: et uere credant nos ituros ad celũ. Quantũ ad tertiũ. s. quare uoluit tũc ascen dere: et non semp nobiscũ stare. Ad id respõdet᷑: q᷒ pp tres rõnes. Primo pp uite spũalis inceptioné. In ascensiõe sal uatoris icepit uita spũalis discipulorum: ut dictum est illis actuũ pmo/cap. Vos aũt baptizabimini spũ sãcto nõ post multos hos dies. Et qa usq; modo fuerat meritũ temporale dicente domino. Dabo uobis terrã fluẽtem lacte et melle: post ascensionem debebat esse spũale. Sed si Christus re/ mãsisset hic nobiscum carnaliter: eũ diligeremus sicut apo stoli eum diligebant. Et hoc est quod dicebat Christus apo stolis. Expedit uobis ut ego uadã. Si nõ abiero: paraclitus non ueniet ad uos. i. si presentiam meã corporalé non sub traho a uobis: nõ uiuetis spũaliter: nec ad cognitioné spũa lem pertingetis: quod est meritũ ad saluté. Dicit Greg. su per illo uerbo Si. n. non abiero. i. si presentiã corporalem ab oculis uestris nõ subtraho: ad notitiam dei uos p inuisi/ bilem spũm non perduco. Secũdo pp perfectiorem cogni tionem. Certior. n. est cognitio itellectus quã attulit spũs sanctus: q̃ sensus: quã attulit presentia Christi. Et ideo ex tũc homines ueram cognitionem habuerunt de trinitate et unitate diuina: et de humanitate et diuinitate Christi: quã non habuerũt usq; ad illud tẽpus homines: nisi aliqui pro phete ueteris testamẽti; sicut Habraã et aliqui alii. Tertio

uoluit tunc ascendere: ut gratiis et donis maximis nos di/
taretur: ut dicit Apostolus ad Ephe. iiii. cap. Ascendens in
altū captiuā duxit captiuitatem: dedit dona hoibus. Sicut
rex uincens regnū cum itrat possessióem regni: magna do
naria dat militibus suis. Sic fecit Cristus intrās regnum
celi: Nā statim misit spūm sanctū in quo oia dona donant̄
Dicit Bernardus: De plenitudine eius accipiūt uniuersi.
Egri curatióem: captiui redemptionem: pccator ueniā: iu
stus grām. Voluit igit̄ dominus hodie ascēdere sup oēs ce
los: ut ex imēsitate et altitudine loci ostenderet immensita
tem bonorū q̄ sunt in loco. Ascendit sup omnes celos ma
teriales et spūales: q̄ sunt angeli et sancti: iuxta illud Psal.
Celi enarrāt gloriā dei. Et puenit ad celum supsubstantia
lem sācte trinitatis. Vbi sedet i equalitate dei patris in q̄tū
deus: et in dextera dei in quantū homo i potioribus bonis
Ad q̄ nos pducat q̄ est benedictus i secula. Amen.

In die pentecostes SERMO XXX

p Araclitus aūt spūs sanctus quem mittet pater in
noie meo: ille uos docebit oia. Io. xiiii. cap. i euā/
gelio presentis solénitatis. Hodie sācta mater ec
clesia recolit unā de pricipalioribus solénitatibus totius an
ni reuerenter et deuote ad reuerentiā unius i trinitate pso/
ne. s. spūs sācti ordinatā. In qua recolimus missionem uisi
bilem ipsius spūs sācti factā toti uniuersali ecclesie congre
gate i cenaculo. Dū. n. apostoli essent i Ierusalē in supiori
parte cenaculi: ubi Christus cū eis agnum pascalē cenaue
rat: et ibi orarent: iā hora diei tertia: subito uehemens uen
tus uenit: et qdā radii ignis formati ad modū lingue appa/
ruerunt i domo: et steterūt sup capita apostolorū: et in illis
liguis ignitis spūs scūs sup eos descēdit: et māsit: et tanq̄
magnus uētus oēs nubes erroris ab aia depellit: et reple/
uit ueritate fidei: et tanq̄ fortis ignis oia peccata cósūpsit:
et p cóseq̄ns aiam purgauit: Et pp hoc istud pasca uidet̄ so
léne deuotū et generale: soléne quia i ueteri et nouo testa
méto celebratū: Deuotū: qa dū orabāt uenit. generale: qa i
natiuitate honorāus patré mittenté et filiū missū. Similiter
in resurrectóie patré resuscitātem et filiū resuscitatū. Sed
hac sanctissima die honoramus patrem et filiū mittentes et
spūm sāctū: q̄ dignatus est uenire: et nobiscū ppetuo ma/

nere:et hoc mysteriū recolit sācta mater ecclesia:de quo in presenti sermone tria cōsiderabmius. Primo: uidebimus eius excellētissimā missionē. Secūdo eius uariā et multiplicem nominatiōem. Tertio eius uariabilem apparitiōnē.

Quātū ad primū:sciendū q missio spūs sācti est excellentissima:qa est a tota trinitate. Primo a patre est missus: qa cum una sit essentia in tribus psonis:et ois actio et opatio ab essentia pcedit oportet necessario q quādo pater mittit spiritum sāctum q etiā filius similiter mittat:et spiritus sāctus etiā seipsum mittat:uel p se ipsum ueniat:qa indiuisa sunt opa trinitatis ab extra secundum beatum Aug. Et hoc est quod dicit Io.xvi.cap. Cum uenerit paclitus quē ego mittā uobis spūm ueritatis q a patre pcedit. Et cum tribus psonis una sit essentia cōis:et essentia non separet a psonis oportet necessario q ubicunq3 est psona spiritus sancti uel patris aut filii:ibi sit essentia dei. Et ubicūq3 ē essentia diuina:ibi sit psona patris et filii et spiritus sācti. Hoc declarabat Christus Philippo. Ioh.xvii.ca. Philippe qui uidet me. uidet et patrem. Non credis quia ego in patre:et pater in me est. Et ideo dum aduenit spiritus sanctus:tota trinitas aduenit. Ioh.xiiii. Ad eum ueniemus:et mansionē apud eum faciemus. Missus est ergo spiritus sanctus cum potentia miraculorum: que patri attribuitur. Luc. Dedit eis potestatem sup omnia demonia.et ut langores curarēt Missus est cum scientia uerorum: quia filio attribuitur sapientia. Ioh.xiiii.capi. Ille uos docebit omnia. Missus est cum bonitate donorum:quia spiritui sancto attribuitur bonitas. Ipse enimest bonitas se in suis donis effundens. Et ideo Christus tribus uicibus dedit apostolis spiritum sanctum. Primo ante passiōem ad faciendum miracula: quando eos misit ad pdicandum: et dedit eis uirtutem sup omia demōia:et ut langores curarent: quod ad patris potentiam pertinet. Secundo post resurrectiōem ad relaxandum peccata:quando insufflauit:et ait: Accipite:spiritum sanctum: et quorum remiseritis peccata:remittuntur eis. Iohan.xx quia filius hōis habet potestatem dimittendi peccata Tertio post ascensionem:ad cōfirmandū corda:quando in linguis igneis sedit supra singulos eorum:actuum.ii. Mittit etiam quotidie spiritus sanctus:cum mentibus fidelium illabit.

Ioh.iii. Spiritus ubi uult ſpirat:et uocé eius audis: ſed ne ſcis unde ueniat:aut quo uadat. Secúdo uideamus eiuſdé ſpiritus uariam nominatióem. Vbi ſcieudum q ſpūs ſcūs multis noibus nominat ſecundū multiplices effectus quoſ i hóies opatur:de qbus ſufficiat in preſenti ſermone p nūc ſex ponere. Ná dicit ſpiritus ſáctus ſpūs rectus:ſpus bonus. ſpūs pncipalis: ſpūs domini:ſpūs paraclitus. Primo aūt uocat ſpūs ſáctus. Io.xiiii. Paraclitus āt ſpūs ſanctus Et hoc pp tria ſecundū q tripliciter interpratur ſáctū. Primo ſáctum.i.firmum. Ideo uirgines q ſteterunt firme in pposito uirginitatis ſácte uocant. Et qa ſpūs ſanctus habet firmare i bono quos replet. Et ſic apoſtoli poſtq ſpūm ſantum receperunt:nec demones cum fallaciis:nec principes cū tormétis:nec caro cū laſciuiis potuerūt a deo remouere Qui prius de facili ſunt remoti.ut Petrus p ancillá. Vnde Apoſtol. Quis nos ſepabit a charitate xpi? quaſi dicat nullus. Secundo ſcūm idé eſt quod purū et a terra eleuatū: et ideo cófeſſores q mundi ſunt uocát ſácti. Et qa ſpūs ſcūs hét purificare a rubigie peccatorū corda: ſicut ignis metalla:pp quod ſicut ignis ſup apoſtolos deſcédit. Vis amoris peccata purgat: ut dicit Grego.de Magdalena. Vis amoris abſterſit i ea rubiginé paccatorū. Item hét a terra eleuare. Eze.iii.cap. Eleuauit me ſpūs iter celū et terrá. Et ſic uiri ſpūales aſſimilant nubibus. Yſay.lx.cap. Qui ſūt iſti q ut unbes uolát:et quaſi colūbe ad feneſtras ſuas? Tertio ſanctū idé eſt quod ſáguine tinctum:et ſic martyres uocát ſci: qa i pprio ſáguine tincti ſunt. Spūs ſáctus q eſt ignis diuinus accédit ad martiriū. Et ſic appſtoli ibát a cóſpectu cócilii:quoniá digni habiti ſūt p noie Ieſu cótumeliá pati. Secundo dicit ſpūs rectus. Pſal. Spūm rectū inoua i uiſceribus meis:et hoc ideo qa rectū facit hoiem. Rectū.n.é cuiuſ mediū nó diſcrepat ab extremiſ:ut dicit Phūs:ſic ſpūs ſanctus facit rectū hoiem qa eius mediū nó diſcrepat ab extremiſ. Extrema.n.hóis ſūt ortuſ et morſ:et utrūq3 é cū gemitu:et ió tota uita media debet eſſe cū gemitu p dilationé patrie Pſal: Heu mihi qa icolatuſ meuſ plógatuſ eſt: Et ſpūſ ſcūs i ſpé colūbe apparuit:q pro cātu hét gemitū: qa quos replet ſunt quaſi columbe gemétes ad feneſtras ſuas. Rectum ſi ponitur ſup rectum totum tágit ſic ſpiritus ſanctus

hoiem rectum totum táget: cogitatio dicta et facta oia sunt a spũ scõ. Tertio uocat spũs bonus. Psal. Spũs tuus bo/nus deducet me in terrã rectã. Spũs sactus hẽt cõferre aie uera bona.s.septẽ dona. Ysay.xi.cap. Grãm i presenti et gloriã in futuro. Psal. Spũs oris eius ois uirtus eorum. Quarto uocat spũs pncipalis. Psal. Spũ pncipali cõfirma me. Ipse.n.ẽ pncipiũ et cã oium hẽntiũ spũm siue i nouo siue in ueteri testõ. Oia.n.q̃ sunt in aliquo genere pcedũt ab aliquo uno quod est pncipiũ et mensura in illo genere: ut dicit Phũs.ii.metha.et ad illud referunt: ut ois calor ab igne.ois lux a sole: ois aqua a mari: et illud primum est cã oium aliorũ illius generis. Cũ igit spũs scũs sit simplici/ter pmũ: erit p cõseqns cã oium: et ad ipm oia referent: si cut ad finẽ. Quito uocat spũs dñi. Ysay.vi.cap. Spũs dñi sup me: Ipse.n.facit suũ possessorẽ uerũ dñm. q dominat carni: mundo: et diabolo: q hunc spũm nõ hẽnt serui sunt Quia q facit peccatum seruus est peccati. Io.viii. Sexto uo cat spũs paraclitus.i.cõsolator qa cõsolat nos i õi tribula tione nostra ut dicit Apost. Fidelis deus q non patiet uos tẽptari supra id quod potestis. Tertio uideamus eius ua riã apparitionem. Circa quod notãdũ: q spũs scũs in qua druplici rerũ spẽ missus est. Primo in spẽ colũbe sup xp̃m baptizatũ. Luc.iii. Descendit spũs sactus corporali spẽ si cut colũba in ipm. Colũba gemitũ hẽt p cãtu: Felle caret In petra nidificat. Est auis fecunda multum: et sup riuos aquarum stãs ancipitrem speculat. Sic spũs sanctus adue niens facit nos peccata nostra plangere: felle amaritudinis et neqtie nos carere facit. Sic fecit flere Petrum p peccato suo.. In latere passiõis xp̃i facit nos cõmorari Bernardus Vbi firma tutaqꝫ reqes nisi in uulneribus xp̃i. Facit nos fe cũdos bonis opibus. Vnde Apost. Grãs ago deo meo sẽp p oibus uobis in grã dei: q̃ data est mihi: qa in oibus diui tes facti estis in illo.i.in spũ scõ. Secundo in spẽ nubis lu cide. Math.xvii. Ecce nubes lucida obũbrauit eos. Nubes a terra eleuat uirtute caloris: refrigerium pstat cõtra incen dium solis: pluuiã generat ex resolutiõe uaporis. Sic spũs sactus adueniens eleuat hõiem a terrenis. Aposto. Nostra cõuersatio in celis est: refrigeriũ pstat cõtra incẽtiua uitio rum. Ecc. Spũs meus sup mel dulcis. Et Sapien.xii.cap.

Quã bonus et suauis est dñe spũs tuus: pluuiá lacrymarũ in nobis generat. Apostol. ad Ro. Ipse. n. spũs postulat p nobis. i. postulare nos facit gemitibus ienarrabilibus. Tertio in spẽ flatus. Ioh. xx. insufflauit in eos dicens: Accipite spũm scũm: ad ostẽdẽdũ q sicut flatus necessarius est uite corporali et sine ipo statim hõ morit: sic aie est necessarius spũs scũs: et sine ipso mortua ẽ: dicẽte Io. Qui nõ diligit manet i morte. Quarto i spẽ liguarũ: actuũ. ii. ad ostẽdẽdũ q pdicator uerba ignita cor calefactum hẽt a spũ sãcto: et ipse p os eius loqt. Et hoc ut spũs. s. plene manifestaretur appruit i liguis sup apostolos: et cũ hoc dedit illis illa opa facere: q solus deus facere poterat. ut dixit illis Io. xiiii. q credit i me opa que ego facio ipse faciet. et maiora horũ faciet. Fuit manifestatus pphetis in rerum creatiõe pater: filius i incarnatiõe: debebat spũs scũs manifestari in aliquo signo uisibili: et sic apostoli manifestauerunt. Vnde dicit Paul. Nos pdicamus xpm crucifixũ: iudeis qdẽ scãdalum gẽtilibus ãt stultitiã. Secũdo fuit manifestatus i liguis rõe unionis: qa genus hoium ex supbia uolẽs turrim edificare i. lxxii: liguas diuisũ est: nũc p spũs sãcti bonitatẽ uniti sunt populi i una fide et una ligua cõfessiõis et ueritatis: ut fiat unũ ouile et unus pastor. Io. x. Vnde una expositio dicit q apostoli loqndo unã linguã. s. hebreã: oẽs alie nationes q ibi erãt i ipsa ligua hebrea audiebãt liguã suã: sicut de mãna dicit Exo. xvi. q hẽbat oẽm saporẽ. Et sic i faucibus apostolorũ oẽs ligue fuerũt unite p spũs sci bonitatẽ. Tertio rõe saluatiõis. Nã uirtus diuina saluãs applicat nobis mediãtibus uerbis: qa accedit uerbũ ad elementũ et fit sacramẽtũ. Et ideo ne crederet uirtus illa esse a uerbis uel a ministris ecclesie uoluit in linguis apparere: ut ostẽderet esse a spũ scõ. Quarto rõe predicatiõis. Apostoli noua et i audita pdicare debebant. i. nouã fidem de xpo icarnato et passo. Io. xvii. Creditis i deũ et i me credite. s. qa ego sum deus: et nisi qs renũtiauerit omnia q possidet: nõ põt meus esse discipulus. Et nouũ modum uiuẽdi. Siqs uult uenire post me abneget semetipm et tollat crucẽ suã et sequat me Hec oia docuerũt apostoli i uirtute spũs sci: q i linguis apparuit. Quito rõe gubernatiõis. Inter oia alia mẽbra ligua difficilius regit et gubernat. Ois natura bestiarũ domat

lingua ãt domari nõ põt. Vnde Iacobus ĩ canonica. Siqis uerbo nõ offendit: hic ꝑfectus est uir. Prouerb. Hóis ẽ dirigere gressus suos: domini ãt gubernare liguã. Et pp hoc lingua magis idiget grã spũs sãcti: et sic apparuit ĩ liguis. Sexto rõe legatióis: nã legatio et offitiũ apostolorũ ꝑncipaliter fuit ad loqndũ et euãgelizãdũ: Mar: ultio. Euntes in mundũ uniuersũ predicate euãgeliũ oĩ creature. Et Apos. ꝑma ad corinth. Nõ misit me baptizare. sed euãgelizare. Et iõ spũs scũs in liguis sup apostolos uenit: qa loq liguis erat eorũ offitiũ ꝑncipale. Spũs sãctus ĩ linguis igneis apparuit hodie sup apostolos: ut legẽ amoris et ueritatis ꝓferrent. Et sicut ignis sẽp tendit sursũ: sic facit ipe spũs scũs sẽp celestia meditari: ad celũ dirigere mẽtem: celestia petere: ꝑ celestibus laborare: ut celestem gloriam cõsequamur: quam nobis concedat Amen.

De sancta Maria Magdalena.
SERMO XXXI.

m Aria optimã partem elegit. Luc. x. cap. In uerbis istis a domino cõmẽdat̃ sapiẽtia uius excellentissime mulieris ĩ optima electióe partis non solũ melioris: sed optime: oia cõsiderãs. Quia sapientis est scire oia: ut dicit̃ ꝑmo methafi. Ex oibus ãt meliora eligere ptinet ad sapientẽ: cuius etiã est difficilia inuestigare: et ad finẽ debitum reducere. Sapienter ãt sciuit hec mulier oia discretióe quadã discernere: et meliora eligere: . Cõmendatur eius dilectio Luc. vii. Dimissa sunt ei peccata multa: quoniã dilexit multu. Cõmẽdat̃ eius opatio. Math. xxvi. Quid molesti estis huic mulieri? Opus. n. bonum opata est in me. Merito igit̃ digna est cõmendatióe precipua: cum nos ope et exẽplo docuerit partem meliorẽ eligere: ut dicunt uerba ꝓposita: i qbus tria considerabimus ad tante mulieris landem et gloriam:

Primo uidebimus Marie partis melioris electionem.
Secundo uidebimus ad ꝓmerendũ talẽ ptem reqsitióem.
Tertio uidebimus Marie finalem terminationem.

Circa primum elegit Maria partem meliorem: quia si multum peccauit; dimissa sunt ei peccata multa quoniam dile-

xit multum: p multam dilectiōém meruit multam remissio
nem: quia magnitudo meriti in charitate consistit: ut dicit
Paul. ad Ro. Diligentibus deum oia coopant̄ in bonum:
qa meritum tātum ualet q̄tum est itensa charitas merentis
Vidua q̄ optulit duo minuta plus meriti habuit: q̄ illi q mul
tos denarios optulerunt: qa ex charitate et nō ex multitudi
ne pecunie mesurat̄: ut dicit Crisostomus et Beda. Et hoc
cōcludit Magister sententiarum in. iii. ꝙ xp̄s ex oi actu no
uiter facto infinite merebatur: quia agebatur charitate infi/
nita: et in omni opere merebatur uitam eternam. Et forte
Christus tot opera meritoria egit uite eterne quot sunt sal
uandi i mundo: erunt et fuerunt. Quibus peractis et com
pletis dixit: Consumatum est. Ad hūc sensum: quasi dicat
tot opera feci: quot homines tibi dedi: quot erant saluandi:
Plura non expediunt. In manus tuas cōmendo spiritum
meum: Et inclinato capite emisit spiritū. Sic beata Virgo
ex omni actu merebatur ex immensa charitate uitam eter/
nam. Et sic ex multitudine operum augebatur meritū eius
ex quibus exaltata est super choros angelorum ad celestia
regna. Sed dubium est: Si Christus pro omnibus meruit
quid oportuit: ut quilibet mereatur pro se? Respondetur:
ꝙ duplex est premium: Vnum dicitur premium essentiale:
et illud est deus: q cū sit bonum ifinitū nō pōt mereri iuste
nisi p charitaté infinitā: q̄ nō pōt esse in aliqua creatura cū
nō sit capax ifiniti. Solus igit̄ xp̄s potuit hoc bonū mere/
ri oibus saluādis: et hoc bonū cōe est omibus beatis: sicut
ois xp̄i opatio ꝓcessit ab equali charitate. Hoc uoluit domi/
nus manifestare. Math. xx. quādo oibus laboratoribus de
dit idē premiū. Aliud p̄miū est accidentale: et hoc qliber p
se meretur secundū propriam charitatem. Sicut si esset rex
qui multis daret spatium terre in regno suo: super quo qui
libet suo modo edificaret domum iuxta suam facultatem:
alius magnam: alius paruam: alius cum auro: alius uilem
et ille nobiliorem habet qui nobiliorem facit sibi: quanq̄ i
fundo omnes sint equales: qué fundum gratia sua rex uo
luit elargiri. Sic dixit Christus In domo patris mei man/
siones multe sunt. Sic opera nostra in charitate et a chari
tate ꝓducta aiam ornant: ut sit plus et minus capax diuine
glorie sicut idē lumē plus et minus ꝑcipit̄ i equali distātia

secundũ capacitatem oculorũ: q̃to oculus est purior: tanto melius uidet in lumie illo. Vnde Apost. ad corith. xv. Stel la differt a stella in claritate: q̃uis ab eodem sole illuminet̃. tamen secũdũ dispositiõem earũ i lumie excedunt: sic secũ dum mẽsurã charitatis insurgit rõ meriti. Et sic dixit xp̃s Magdalene. Dimissa sunt ei peccata multa: quoniã dilexit multũ. Nõ dixit q̃a multum exposuit i unguento: nõ quia multũ fleuit: nõ q̃a multũ erubuit. Sed q̃a dilexit multum Et sicut dico de remissiõe peccati: ita dico de acq̃sitiõe pre mii: q̃a p̃ma post beatã uirginẽ uidit xp̃m in gloria resusci tatũ. Elegit ergo ex dilectiõe partẽ optimã. Sed notãdũ q̃ q̃dam pars est horrenda et fugienda q̃dã est negligenda: q̃ dam est eligenda. Prima pars est infernus i cõfusiõe cõsi stens. Quãtũ ad declarationẽ meritorũ in iudicio. Iob. xx cap. Reuelabũt celi iniq̃tatem eius: et terra cõsurget aduer sus eũ. Apertum erit germẽ domus illius: et detrahet̃ i die furoris dñi: Hec est pars hõis ipii a domino. Sũt i maledic tiõe q̃tũ ad sentẽtie ꝓlatiõem: Ecc. xxxxi. Ve uobis uiri im pii q̃ reliq̃stis legẽ altissimi: Et si nati fueritis i maledictio ne nascemini: et si mortui fueritis in maledictiõe erit pars uestra. Et Apoca. xxi. cap. Pars illorũ est i stagno ignis ar dentis et sulphuris: quod est secunda mors. Secunda pars est negligenda et est mundus: q̃ cõsistit i tribus: i uolupta te deliciarũ. Sapien. ii. ca. Venite coronemus nos rosis ãte q̃ marcescãt: nullũ peccatũ sit quod nõ p̃trãseat luxuria no stra: ubiq3 relinquamus signa letitie: quoniã hec ẽ pars no stra. Secundo in ꝓprietate diuitiarũ. Ecc. v. Hec ẽ pars oĩ homini: cui dedit deus diuitias atq3 sbãm. Tertio in uanita te honorum. Ecc. xx. cap. Magnificaui opa mea: plãtaui ui neas: feci hortos: et pomeria. Et seq̃t̃. Hãc ratus sũ ptem meã. Oĩa ista uana sũt: ideo negligẽda tanq̃ caduca: exẽplo Luc. xvi. de illo diuite. Gaude aĩa mea hẽs multa bona re posita in ãnos plurimos. De talibus dicit̃ Iob. xxiiii. Male dicta sit pars eius in terra. Tertia pars est eligenda: de qua dicitur: Maria optimam partem elegit. Hec autem pars est eligenda efficaciter promerenda et longanimiter expectan da. Est enim eligenda: quia magna et immẽsa pars cum cõ tineat totam beatitudinem Genes. xv. Noli timere Ha braã: ego protector tuus sum; et merces tua magna nimis.

Hoc significatum fuit Gen. xxxxiii. ubi legitur q̄ quādo Ioseph i ęgypto conuocauit fratres ad prandiū: et unicuiq; fecit dare partē: maior pars uenit Beniamin: ita q̄ quinq; partes excederet. Ille āt q̄ solū deū accipit in partem suā: excedit ipsos in qnq;. Primo i bonis nature: qa culpa dete riorat naturā: ut dicit de illo q̄ icidit i latrones. Luc. xviii. Secūdo in bonis fortune: qa contēpnendo oium dominus est. Tertio in bonis gratie gratis date: quia bona multipli cat existens in gratia. Alius dispergit: ut filius prodigus. Luc. xv. Quarto in bonis gratie gratū facientis: quam bo nus habet: impius caret illa. Quinto i bonis glorie: quam bonus participat: malus autē nunq̄. Vnde Psal. Deus cor dis mei pars mea est in eternū. Oportet autē si istā eligere uolumus: oēm aliam relinquere: qa dicit Aug. noster. Ni mis est auarus cui non sufficit deus. De hac parte dicitur numeri. xiiii. cap. In terra eorum nihil possidebitis: nec ha bebitis possessorem inter eos. Ego pars uestra in medio fi liorum israel. Est igitur horrenda pars inferni. Abiciēda pars mundi. Eligēda pars que deus est: quam elegit Maria Et sic patet primū. Secūdo uideamus qualiter pars ista opti ma est ꝓmerenda: ad quod sūt necessaria quattuor: si uolu mus istam partem promereri.

Primum est penitentia
Secūdū est patiētia
Tertiū est obedientia
Quartū est ꝑseuerātia.

Circa primum oportet si uult partem istā purgari ꝑ peniten tiam de cōmissis cū lachrymis lauare consciam: sicut dixit do minus Petro. Io. xiii. Sinō lauero te: nō habebis partem mecum. Sic lauit Magdalena consciam lachrymis dicens i corde suo. O anima misera: deserta: excōicata: deo contra ria: ꝑ ignorāntia ceca: diabolo subdita: malis legibus infor mata: uirtutibus uacua reuertere ad dominū tuum. Consi dera consciam tuam. Accende lucernam. Euerte domum. Quere diligenter. Considera qd feceris: qd merueris: q̄ ui lis per culpā: q̄ fragilis per naturam: q̄ digna ad penā: q̄ cō traria ad gloriā. Et sic posuit in corde suo amaritudinē: qa in aia Christus habitare nō potest: nisi per amaritudinem expellatur hostis: q̄ introductus est per delectationem. Co lumba cū non inuenirét ubi requiesceret pes eius: reuersa est ad Noe i archam. Gene: viii. cap. Sic Magdalena cum

non inueniret in delectationibus mundi requiem ad fontem misericordie reuersa est. Secūdo est patientia in aduersis: quia beati qui psecutionem patiunt pp iustitiā: quoniam ipsorū est regnū celorū. Vnde Iosue. xiii. Postq̄ uicti erāt reges gentiū. uocat dominus populos ad possidendū terrā dicens. Venite i parte hereditatis israel: sicut precepi tibi. Tertio dixi esse obedientia i pceptis. Psal. Portio mea dñe dixi custodire legem tuā. Quarto pseuerātia i iceptis. Qui pseuerauerit usq3 in finem: hic saluus erit. Tertiū uideamus. Marie ultimā terminatióem gloriosiorem esse q̄ Marte. Electio Marie dignior: pmo qa diuturnior. Vita contemplatiua hic incipit: et i celo finit et pficit. Secundo qa uita Marie est inquiete: Marte in labore. Ioh. xi. Maria domi sedebat. Tertio qa uita Marie dignior: Actiua ministrat corpori et proximo: contemplatiua uero spiritu ministrat deo. Psal. Mihi āt adherere deo bonum est. Maria uiā pulchriorem: quia celi: per Racellem que pulchra erat oculis Gen. xxxiii. Marie uiam securiorem: prouerbio. iiii. Omnes semite eius pacifice: donec perueniat ad requiem sempiternā. quam nobis concedat deus. Amen.

De assumptione Beate Marie
SERMO XXXII.

q Vasi cedrus exaltata sum i libano: Ecc. xxiiii. cap. in epistola presentis solénitatis. Hoc festū gloriosum dicit festū assūptionis beate Virginis: que hodie exaltata est et in gloria sublimata. De qua soléntate tria considerabimus.

Primo Vnde assumpta est.
Secundo quomodo assumpta est.
Tertio ad quem locum assumpta est.

Quātū ad primum: hoc uerbū exaltatū habet triplicem sensū. Primum tantū est dicere exaltatū q̄tum assumptum Secūdū exaltatum tantū ualet q̄tum ascensū. Tertio exaltatum tātum ualet quatū excessū. Circa pmū exaltatū idem est quod assumptum. i. de pfundo assūptum et sursum ductum. et q̄uis nó eleuaret a terra in altum siue i aere: tamen si de pfūdo eleuaret a terra dicit exaltatum. Et hoc modo dicit i Psal. Assumpsit me de aqs multis. Secundo modo quādo esset par nobis: et eleuaret supra nos. Tertio modo

est quãdo poneretur ĩ sublimi supra omnes. Dico p̃mo ꝙ assumptio idem est quod de magno ꝓfundo tractum. Hoc modo fuit exaltata beata Virgo: qa de magno ꝓfũdo tracta Et nota ꝙ tria sunt ꝓfunda de qbus tracta fuit beata uirgo Profundum culpe: ꝓfundum miserie: et ꝓfundum sentẽtie diuine. Ista tria ꝓfunda magna a qbus tracta et assũpta fuit uirgo beata nõ a culpa in qua erat: sed ne i culpa cadat: Sicut q liberat̃ ne uadat i carcerem dicit̃ liber nõ de carcere: sed ne intret in carcerem. Fuit liberata et exaltata beata uirgo ab ope peccati: qa nec mortaliter nec uenialiter peccauit: nec originali peccato fuit infecta: quod p̃uilegiũ non legit̃ alicui cõcessum: Ista fuit magna exaltatio ꝙ nunq̃ peccauit: quod de nullo alio dici põt. quia si dixerimus ꝙ peccatum nõ habemus: nos ipsos seducimus: et ueritas in nobis non est. Fuit etiã libera a peccato in uoluntate. Nunq̃ uoluntate peccauit: et longior fuit uoluntas eius a peccato q̃ alicuius sancti. Multi nõ hẽnt uolũtatem peccãdi: tamen sunt prope peccatum: qa si tentantur subito peccãt. Aliqui sunt magis longe uoluntate: sicut Paulus. Quis nos poterit separe a charitate Christi? persecutio? an fames? etc̃. Beata uirgo ita fuit firma in proposito benefaciendi: et ita plena gratia et charitate diuina: ꝙ lõgior fuit a peccato uoluntate omnibus aliis sc̃tis. Similiter ita fuit plena gratia et donis celestibus ꝙ peccare non poterat. Vnde dixit Angelus Sp̃us sc̃tus supueniet i te: et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Secundo fuit tracta a profũdo miserie. s. carnis et oculorũ interioris et exterioris: a cõcupiscentia q̃ in ipsa fuit extincta: et nunq̃ carnalia concupiuit: sed sua cõuersatio erat cũ angelis: sua cogitatio erat i rebus diuinis: qa cõseruabat oia uerba hec i corde suo. Tertio fuit tracta a sẽtẽtia diuina: De qbus dicit̃ Gen. iii. Multiplicabo erũpnas tuas et cõceptus tuos i dolore paries filios: et sub uiri potestate eris. Virgo beata sine corruptiõe concepit: sine grauedine portauit: sine dolore pepit: et post ptũ uirgo pmãsit: et sub uiri potestate non fuit: sed a sp̃u sc̃o ducta. Et hoc de p̃mo. Secundo dicit̃ ꝙ assu npta fuit ualde magnifice cum tripli ci magnificentia.

Primo cum beatorum sotietate Secundo cum angelorũ admiratione: Tertio cum corporis resucitatione

Quantú ad primum. Dicit Dionysius in libro de diuinis nominibus q̄ apostoli omnes interfuerunt dormitioni bea tissime uirginis. A beato Iohãne euangelista oia sacramé ta suscepit non pp indigentiam: sed pp̄ter exemplú. Sicut Christus sacramétú corporis sui suscepit. ante suá morté habuit dú assúmeretur in celú secú multitudinem sanctorú Sicut dicit̃ in figura. ii. Reg. vi. Dauid reducés archá do/ mini in Ierusalem cú septem choris et inumera multitudi/ ne hominú eam assotiauit cú magno tripudio et letitia. Ar/ cha ista est beata Maria: quam Dauid. i. dominus Iesus re duxit i Ierusalem supnam assotiatus cú ingenti gaudio. i. cum omni multitudine beatorú. Vnde Hieronymus in ser mone. Credendum est festiue genitrici dei obuiam adue/ nisse militiam: eamq̃ ingenti lumine circumfluxisse: et ad thronum eá cum laudibus et cáticis perduxisse: celestemq̃ Ierusalem túc ineffabili letitia exultasse. Fuit igitur beata Maria cú sotietate sanctorú ad celum exaltata. Secundo as sumpta est cú angelorum admiratione. Oés angeli de eius immensa gloria mirabant̃ dicentes illud canticorú. v. cap. Que est ista que progredit̃ quasi aurora cósurgés: pulchra ut luna: electa ut sol. Progredit̃ quasi supra nos graditur. Quasi aurora rutilans dilectióe. Sicut aurora mediat iter noctem et diem: Sic ista medium tenuit inter statú uiatorú et comprehensorú. Pulchra ut luna: qa sicut luna plena il/ luminat tenebras noctis: sic ista peccatores et tribulatos. Electa ut sol: qui illuminat diem. Sic ista sáctos et iustos: in quos benefitia sua diffundit. Tertio elenata est cum magni ficentia resuscitationis: quoniam i anima et corpore assúp ta est in celum: quod probat pater noster Augu. i quodam sermóe. Primo ex carnis Christi unitate: sic. Caro Chri sti et caro Beate Marie una caro fuit. Idé ergo locus et idé honor debetur utriq̃ carni. Sed Deus Christi carnem su pra celos exaltauit: Igitur et beate Virginis caro exaltari debuit: quod et fecit. Secúdo Maria imunis fuit a maledic tione: et precipue ab illa: Puluis es: et in pulueré ibis. Pu tredo et uermis humane conditionis est obrobrium: secun dum Augu. a quo decuit matrem domini esse alienã: aliter non dilexisset eam ut matrem. Tertio Deus corpora alio rum sáctorum fidelibus manifesta facit: ut honorentur: et

eorum patrocinio se cõmittant. Cum ergo omnes fideles naturali quadã securitate magis se patrocinio uirginis cõmēdēt q̃ alicui scõrum: quõ ergo posset eē q̄ deus corpus matris pateretur suis fidelibus esse occultum: ne debitum honorem reciperet a suis fidelibus: et sic istis rationibus patet qualiter beata uirgo est in celo sublimata cum corpore et aīa: Et de ista assumptione dicit filio suo illud Psal. Tenuisti manu dexterã meam: et ĩ uolũtate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Tertio pricipaliter dixi uidēdum ad quem locum assũpta est. ad quod respondemus q̄ exaltata est sup oēm purã creaturam in quarta Ierarchia. Sic. n canit ecclesia. Exaltata est sancta dei genitris super choros angelorũ ad celestia regna. Quod sic ꝓbat̃. Oēs chori angelorũ sunt de aliqua Ierarchia: Sed ipsa est exaltata sup choros angelorum: ergo ipsa est sup omēm Ierarchiam. Secũda sic: plus distat beata uirgo a Seraphin gloria et dignitate: q̃ Seraphin et Cherubin: Sed ꝑ excellentiã dignitatis ordinat̃ Seraphin sup Cherubin uno ordie: Ergo beata Maria erit sup Seraphin uno ordine: ergo sup Ierarchiam angelorum. Tertia sic. Plus improportionabiliter differt domina a seruo q̃ seruus a seruo. Oēs angeli sũt administratorii spũs: ut dicit̃ ad Hebre. i. Beata Maria est domina angelorum: ergo improportionabiliter est sup Seraphin: qui ē ultimus ordo ĩ suprema Ierarchia: et sic exaltata ē super omnem Ierarchiam. Vnde in figura dicit̃. iii. Reg. ii. cap Venit Bersabe ad regē Salomonē: et surrexit Rex in occursum eius obsculatus ē eam: et sedit sup thronum suum: positus ē thronus matris: que sedit ad dexterã eius. Vnde de beata Virgine dicit Bernardus: Quantum gratie ē adepta preceteris: tantum ĩ celis optinet glorie singularis. Sicut fuit exaltata ĩ gratia: que habuit omnes gratias spũales oium creaturarũ ĩ sũmo: habuit illas gratias a quibus omnis creatura uacua fuit: nec fuit capax maioris gratie: que habuit in se gratiam infinitam. i. filium. Sic in gloria sup omnes creaturas est assumpta: ad quam nos ꝑducat qui ē benedictus in secula. Amen.

De Scõ Nicholao de tolētino cum Benedictione panis Sermo XXXIII

b Eatus quem elegisti et assũpsisti; habitabit ĩ atriis

tuis. Psalm. lxiiii. Licet omnes appetant beatitudinem ad illam tamen peruenire non possunt: nisi dei gratia adiuuentur eo modo quo adiutus fuit Beatus Nicholaus: de quo tria considerabimus.

Primo eius electióem
Secúdo eius assúptioné
Tertio eius glorificationé

Quantú ad primú uidendú est quare deus aliqué cóstituit in maiori dignitate et sáctitate Et in quo consistit ista maioritas. Secundo si potest cognosci esse in gratia maxime gratú faciente. Tertio si potest cognosci non esse in gratia. Circa pmú nota secundú Tho. prima secúde. q. cxiii. ar. iiii. ꝙ maioritas gratie potest accipi dupliciter: aut róne subiecti: aut róne obiecti. Si consideraꝫ róne obiecti: quod deus est nó crescit: cú deus séper idem sit. Róne aút subiecti crescit aia in grá: secúdú ꝙ est melius disposita ad susceptioné gratie. Sicut carbunculus melius recipit lumen q̃ lapis siue lignum. Sicut optime téperatus est excellentior q̃ sit parú: iustus adhuc ꝙ iustitia i se excedat: que est circa bonú cómune: et téperátia circa bonum proprium. Est ergo róne subiecti: in quo maior grã in uno q̃ i alio. Scús Tho. prima secúde. q. cxii. ar. iiii. dicit: Habitus duplicé magnitudiné habere pót: Vna ex parte finis uel obiecti: secundum ꝙ una uirtus diciꝫ alia nobilior: in q̃tum ad maius bonú ordinatur. Alia ex parte subiecti: ꝙ magis uel minus participat habitú inherentem. Secundú ergo primá magnitudinem gratia gratú faciens nó potest esse maior et minor: quia grá secúdú sui rónem coniúgit súmo bono: quod deus est. Sed ex parte subiecti gratia potest recipere magis et minus: put. s. unus perfectius illustratur lumine gratie q̃ alius. Cuius diuersitatis aliqua ratio est ex parte preparantis se ad gratiam. Qui. n. se magis ad gratiam preparat: pleniorem gratiam accipit. Sed ex hac parte non potest accipi prima ratio huius diuersitatis: quia preparatio ad gratiam non est hominis: nisi in quantum liberum arbitrium eius preperatur a deo: unde prima causa huius diuersitatis accipienda est ex parte dei: qui diuersimode sue gratie dona dispésat. Ad hoc quia ex diuersis gradibus pulchritudo et perfectio ecclesie consurgat: sicut etiá diuersos gradus rerum instituit: ut esset uni

uersum pfectū. Vnde Apos. ad Ephe. iiii. Vnicuiq; data ē gratia secundum mensurā donationis Christi. Sed ad maiorem itelligentiā dictorum sciendum ē: ꝙ gratia pōt sumi quadrupliciter. Primo pro dilectiōe alicuius: sicut dicimus ꝙ iste miles habet gratiā regis: et rex habet eum gratū. Et ꝙ bonum creatū creature ꝓuenit ex uolūtate diuina Ideo dilectio dei que uult creature bonū: ꝓducit aliquod bonū in creatura. Sapiē. xi. Diligis oia q̄ sunt: et nihil odisti eorū que fecisti. Secūdū quā dilectionē esse naturale creature deus largit̄: et illud cōseruat: et hec grā extēdit̄ ad bonos et malos: Math: vi. Solē suum oriri facit sup bonos et malos: et pluit sup iustos et iniustos. Secūdo accipit̄ gratia pro dilectione spūali: secūdum quā deus trahit creaturā rationalem supra condictionem nature ad participationem diuini boni: Et secundum hanc dilectionem dicitur Deus aliquem diligere simpliciter: quia secundum hanc dilectionem uult Deus simpliciter creature bonū eternum: quod est ipse. Et sic homo diciditur gratiam dei habere in quātū habet aliquid supernaturale donum a deo prouenīes quod uocatur gratia predestinationis: prout deus gratuite et nō ex meritis aliquos predestinauit siue preelegit: Ad Ephe. i. Predestinauit nos i adoptionem filiorum in laudem glorie et gratie sue. Et ista uocatur gratia gratum faciens: non quia faciat gratum effectiue: sed formaliter. Quia per hāc homo iustificatur: et dignus ꝑefficitur uocari deo gratus. Colo. i. Dignos nos fecit iꝑarte sortis scōrū i lumine. Et hec gratia est quedam lux anime mentem illuminās ad bene operandum secundum legem Dei. Vnde super illud Psal. Vt exhilaret faciem in oleo dicit glosa. Gratia est nitor anime scilicet concilians amorem. Tertio capitur grā pro aliquo dono gratis dato: Sicut cōsueuimus dicere: hāc grām tibi facio: et secūdū hāc grām unus hō cohoperat̄ alteri: ad hoc quod ad deum reducatur: Huiusmōi autē donū uocatur gratia gratis data. Ad Roma. undecimo capitulo. Si autem gratia iam non ex operibus alioquin gratia non esset gratia. Hec gratia reuocat liberum arbitrium a malo et preparat ad bonum: scilicet cum homo reducit se in seipsum: et considerat quid operatur circa salutem propriam:

quid circa precepta: quid circa opera misericordie: qualiter fuit creatus et redemptus. etc̃. Sic compũgit̃ in mente sua et disponit se ad emendatiõem prioris male uite. Psal. Laboraui i gemitu meo: lauabo p singulas noctes lectũ meũ Quarto accipit̃ pro recõpensatione benefitii gratis dati secundũ q dicimur agere gratias benefitiorum. Nam ex benefitiis gratis exhibitis consurgit gratiarũ actio. Sunt aũt qnq3 effectus gratie gratum facientis i nobis: Primus ẽ ut aia sanetur. Secũdus ẽ: ut bonum uelit. Tertius ẽ ut bonũ quod uult efficaciter operetur. Quartus ẽ ut i bono pseueret. Quintus ẽ ut ad gloriam pueniat. Aug. i libro de natura et gratia. Preuenit ut sanemur: subsequitur ut sanati uegetemur. Preuenit ut uocemur: subsequitur ut glorificemur. Et talis gratia ẽ a tribus. Primo a deo tanq̃ ab efficiẽte. Psal. Gratiã et gloriam dabit dominus. Secundo a gratia gratis data tanq̃ ab excitante et pmouente. pma ad Corinth. xii. Vnicuiq3 datur manifestatio spũs ad utilitatem. Tertio ẽ a libero arbitrio acceptante et cõsentiẽte. Nemo eni ẽ: qui ultra generale auxilium et gratiam quo ad bona nature non habeat gratiã gratis datam: p quam sepius pro mouet̃ et excitatur ad bonum. Quia uero nõ sequit̃ illum influxũ ideo nõ recipit gratiã gratũ facientẽ: Si. n. mens hũana dispõeret se ad suscipiẽdũ grãm gratũ faciẽtẽ: postq̃ est mota p grãm gratis datam: subito haberet eam. Aug. libro. i. cõfes. Qui fecit te sine te: non iustificabit te sine te Quia uero beatissimus Nicolaus de tolentino hãc gratiã pre aliis meruit optinere: ut patet i uite sanctitate: i religione pfectissimus: in abstinentia austerissimus: in contemplatione admirabilis: in miraculis clarus: habuit gratiam singularem. Qui in uita multis sanitatem condonauit: i morte et post mortem: ut patet in eius legenda. Vnde in sua canonizatione ab Eugenio. iiii. adnotata sunt trecẽta et unũ miracula in consistorio enarrata: noia psonarum: infirmitates: et loca unde erant qui tales gratias recepere. Et hoc de primo. Ad secundum dico q cognitio potest esse triplex Cognitio p causam: cognitio p reuelationem: et cognitio per signa. Cum ergo gratia sit quedã complacẽtia dei circa creaturam: non possumus cognoscere quare deus hunc habeat magis gratum. Cognitio p reuelationem põt habe

ri. ſicut habuit Paulus: cui dictum ē: Sufficit tibi grā mea Cognitio per ſigna pōt haberi: qa cum uidemus ſanctum aliquē miranda opari: ſigna ſunt ꝙ eſt i gratia: ſicut fuit in beato Nicholao. Quantū ad eius natiuitatē: ad eius pueritiam: ad eius religioſitatē: ut patet i legenda eius. Quātū ad tertiū: peccator pōt cognoſcere non eſſe i gratia: que nō poteſt ſtare cum peccato. Quantū ad ſecundū: fuit aſſūptus ad ſtatum religionis. Qui eſt perfectus dat ſua p paupertatē: dat corpus per caſtitatē: dat aīam per obedientiā. Hec tria ſunt excellentiſſima i religione. Pro prima dicit regula. Nemo dicat aliqd proprium. Pro ſecunda: carnē ueſtrā domate: Pro tertia: obedire oportet ꝑpoſito ueſtro: magiſ aūt preſbitero: qui oium ueſtrū curam gerit. Hec tria habuit Nicholaus: ſūmam paupertaten. Reliqt patrem et matrem ad uocem predicantis: Nolite diligere mūdum: neqꝫ ea que in mundo ſunt. Habuit ſūmam abſtinētiam. Puer ter i ebdomoda ieiunabat: poſtea carnem: oua: et lacticinia non comedebat etiam infirmus. Habuit magnā obediētiā non ſolum in preceptis: ſed in conſiliis: ut patet i legenda eius. Tertio fuit glorioſus. ꝑmo ſibi in uita apparuit beata uirgo ſimul cum patre Auguſtino i ſua ifirmitate que digito oſtendit uerſus plateam domum ad quam mitteret pro pane: et i noie ſui filii ſūmeret i aqua recenti immerſum et ſanitatem recuperaret: quod et fecit: et ſanitatē recepit. Ob quam deuotionem benedicimus panem in memoria beate uirginis et ſancti Nicholai. Secundo per ſex menſes ante ſuum obitum audiebat cātus angelicos omni nocte pro arra glorie paradiſi. Tertio glorioſus eſt in patria: ad quā nos perducat q eſt benedictus in ſecula. Amen.

Iſta eſt benedictio panis ad honorem Dei
Beate Virginis: et ſancti Nicholai de
Tolētino. Primo dicit euāgeliū de
quartadominica quadrageſime
Poſtea.

Adiutorium noſtrum in nomine domini. Reſpon. Qui fecit celum et terram. Domine exaudi orationem meam. Reſpon. Et clamor meus ad te ueniat. Verſ. Dominus uobiſcum. Reſpon. Et cum ſpū tuo.

Oremus.

Deus creator et conseruator generis humani: dator gratie spūalis: et largitor eterne salutis: imploramus clementiam tuam per intercessionem beati Nicholai de Tolentino confessoris tui: ut effundere digneris benedictionem tuam ✠ sup hanc creaturā panis: ut per intercessionem tui sancussimi nominis: et beati Nicholai serui tui: ut quicūq; ex eo gustauerit: refertus celesti munere sibi proficiat ad salutem mentis et corporis. Per dñm nostrum. etc.

Oremus.

Domine sancte pater omnipotens eterne deus benedicere ✠ digneris hanc creaturā tuam panis: tua sancta spirituali benedictione: ut sit omnibus salus mentis et corporis atq; contra omnes morbos et inimicorum insidias tutamē Per dominum nostrum Iesum Christum filium panem q de celo descendit: et dat uitam mundo: pariter et salutem: et tecum uiuit et regnat deus per omnia secula seculorum. Resp. Amen.

Oremus.

Concede nos famulos tuos quesumus domine Deus perpetua mentis et corporis sanitate gaudere: et gloriosa Beate Marie semper uirginis intercessione a presenti liberari tristitia: et eterna perfrui letitia. Per Christum dominum nostrum. Resp. Amen.

Oremus

Concede quesumus omnipotens deus: ut ecclesia tua que in fine seculorum ineffabili prouidentia Beati Nicholai confessoris tui uirtutum et miraculorum magnitudine coruscat: ipsius meritis et itercessiōe eliminatis erroribus perpetua pace ac unitate letetur. Per dominū nostrum Iesum Christum. etc.

Iste Panis sic benedictus datur febricitātibus in aqua recenti in ictus: cum Pater noster: et Aue Maria: ad honorem Dei: Beate Marie: et Sancti Nicholai de Tolentino: cui febricitanti apparuit Beata Virgo dicens ꝙ mitteret ad domum unius uicine pro pane: et ipsum acciperet in aqua intinctum: et sic fuit liberatus.

De Natiuitate Beate Virginis.

SERMO XXXIIII.

[L]VX orta est iusto: et rectis corde letitia. Psalm.
Hodie i uerbis propositis describitur natiuitas Virginis gaudiosa: Vbi notandum q̄ consuetudo fuit antiquorum principum diem natalis sui cum solennitate et iocunditate solemniter celebrare: Vt refert pater noster Augu. in libro de beata uita. Idibus nouẽbris mihi natalis dies erat Sicut dicitur Marci. vi. cap. Herodes Rex natalis sui cenã fecit principibus et tribunis et primis Galilee. Ratio et causa erat: q̄a credebãt bona et mala ex hora et die natiuitatis sue puenire. Vnde narrat Valerius Maximus de duobus philosophis eodem die natis: qui i fortuniis equaliter processerũt .s. Polestratus et Ypoclides philosophi eodem die nati: eiusdem preceptoris Epicuri sectã secuti: eodemq3 momento temporis ultima senectute extincti. Magni ergo domini tanq̄ causam ifortunii sui diem sue natiuitatis cum letitia celebrabant. Sed ista omnia bona et mala a diuina prouidẽtia euenire catholici omnes affirmãt Dicit' enim Iere. x. A signis celi nolite timere. Et ideo ecclesia non celebrat natiuitatem sanctorum: et precipue q̄a nascuntur cum originali peccato. Celebrat tamen natales dies quorũdam: qui ex spetiali gratia nati sunt sine peccato originali. Vt Christi: Beate Marie: et Iohannis baptiste. Sic hodie celebramus natiuitatem Beate Marie: quia sãcta fuit ante q̄ nata. Et de hac in uerbis propositis dicit'. Lux orta est iusto. etc̃. Vbi natiuitas Beate Marie nobis proponit'. De qua tria cõsiderabimus. videlicet.

Primo uidebimus Marie nobilitatem
Secundo uidebimus Marie utilitatem.
Tertio uidebimus Marie delectabilitatem:

In uerbo igit' isto describit' natiuitas beate Marie ut nobilis: ut utilis: ut delectabilis. Vt nobilis in hoc quod dicitur Lux orta ẽ. Lux. n. i corporalibus et spũalibus optinet principatũ: Vt utilis i hoc quod dicit' iusto. i. ad utilitatem iusti Vt delectabilis i hoc quod dicit' rectis corde letitia: q̄a natiuitas ẽ cũ gaudio celabrãda. Hec aũt triplex ꝓprietas conuenit uirgini nascẽti: et luci ipsam representanti. Lux. n. primo habet nobilitatẽ i sui essẽtia: inter alia lux est impermixta; non imiscetur cum tenebra; nec maculat' p aliquam

feditatē ſed ſemper manet ī ſua puritate. Sic Beata Maria in ortu ſuo fuit impmixta lux p gratiam conſeruantem ab omni macula et cōtagiōe peccati. Et bene ſibi cōuenit illud Gen. i. Fiat lux: et facta eſt lux. Talis. n. lux facta eſt Virgo Maria: ut eſſet tenebris penitus impermixta. Eſt Beata Maria emanatio quedā claritatis omipotentis dei ſincera: ut dicitur Sapien. vii. Fuit ergo beata uirgo impmixta cū aliqua tenebra peccati: qa ſtatim ꝙ fuit formatū corpus organicum phiſicum i uentre matris glorioſiſſime Virginis uirtute ſpūs ſancti: illud ſacratiſſimum corpus i codē iſtanti infuſionis aie intellectiue fuit mundatum atq3 purificatū ut eſſet uas aptiſſimum ad recipiendum aīam illam ſanctiſſimam. Fuit etiam creata aia glorioſiſſime Virginis plena dei grā atq3 ſanctitate: et unita corpori ſuo: et ſic eſt anima impmixta tenebris ſicut lux: ut de ea dicitur in canticis. Surge amica mea: columba mea: ſpetioſa mea: et nulla macula eſt i te. De ea dicit Augu. noſtre fidei lumen clariſſimum i ſermone de natiuitate. Maria mater Chriſti electa ē et ſuper omnes creaturas preelecta: omibus gratiis fecundata: omibus uirtutibus ornata: omi ſanctitate in utero matris repleta. In ea igitur fuit totius gratie plenitudo ſecundum Hieronymū. Quod natura non habuit: uſus neſciuit ignorauit ratio: mens humana non capit: pauet celum: ſtupet terra. ſ. de tanta plenitudine gratie. O lux beatiſſima ſine aliqua permixtione peccati: de qua dicit Anſelmus. Decuit uirginem tanta puritate nitere: qua ſub celo nulla maior nequit itelligi. Talem dignitatem intelligens beatiſſima Virgo dicit i cantico. Magnificat anima mea dominum: qa non eſt aia alicuius pure creature a principio mundi uſq3 ad finem eius que magis teneatur magnificare dominum: q̄ anima Virginis Et inde ſubiūxit. Et exultauit ſpūs meus i deo ſalutari meo. Et ratō huius ē. Quia fecit mihi magna qui potens eſt. Quia tu ſola ſine peccato. Tu ſola mater et uirgo. Tu ſola regina celorum. Tu ſola domina angelorū. Tu ſola mater dei. Secūdo dixi Iſta lux eſt icorrupta: nec diuiditur ad diuiſionem corporis luminoſi: Sic Beata Maria nata ex corpore Anne uitia corporis neſcit aut paſſiōeſ Sed pura et illibata ſemper permanſit. Vnde de ea dicitur in Pſal. Deſcēdit ſicut pluuia i uellus. Vellus eſt lana cum

pelle bestie et nascitur de carne: Sed passiones carnis non sentit. Figura de area in qua posuit Gedeon uellus. Iudicum.vi.cap. Area est Virgo Maria: uellus Christus. In ea ros: diuinitas: qua fuit plena. Area tamen arida remansit. Quia Virgo itacta et iuiolata semper fuit. Et hoc de primo. Secundo pricipaliter ostéditur huius Beatissime Virginis utilitas sub significatione lucis: quãtum ad sui iflué tiam ad duplicem effectum ordinatam. Primo ad dirigédũ de uia per radiorum emissióem. Fuit Maria illa magna stella: de qua dicitur Numer.xxiiii.cap. Orietur stella ex Iacob: Hec stella est beata Maria: orta utiq; ex progenie Iacob. Est i celo aliqua stella: que uidetur maior omibus aliis .s.illa que est i Ariete i fine ymaginis Draconis. Quádo stella uidetur mediante aliquo uapore humido apparet maior. Sic quando consideramus uirtutes uirginis mediante aliqua deuotioue: tunc uidemus eam magnam i uirtute et scitate. Sic eam considerabat Ambro. i libro de uirginitate dicens. Sit uobis tanq̃ i ymagine descripta uita Marie Habetis i ea probitatis exempla: ut sciatis qd eligere: qd debeatis uitare. Virgo erat non corpore tantum: sed mente Corde humilis: uerbo grauis: aio prudens: loquendi parcior: legendi studiosior: itenta operi: uerecũda sermone: arbitrum mentis non hoiem sed deum querens. etč: Ecce igitur Maria stella dirigens i uiam salutis eterne omnes q uolunt ad portum salutis pertingere. Secundo stella iflãmat frigida per radiorum repercussionem. Ipsa suis exemplis ĩflammabat omnes secum conuersantes. Inflammauit ista scissima stella omnes cum qbus fuit. Fuit eni cum parentibus suis Ioachin et Anna: q eam i timore domini nutrierunt tribus annis. Secundo fuit in quarto anno in templo a parentibus presentata: que qndecim psalmos graduales dixit: iuxta qndecim gradus ascensionis templi. Et pfecta oblatione parentes in templo cum ceteris uirginibus dimiserunt. Tertio fuit cũ angelo in omni sanctitate proficiens A mane usq; ad tertiam orationibus instabat: a tertia usq; ad nonam operi erat intenta: a nona ab oratione non cessabat: qnousq; angelus sibi apparens escã ministrabat: Fuit cum sponso in omni uirginitate. Fuit cum Helysabeth tribus mensibus. Luc. p̃mo. Fuit cum filio suo; Fuit cũ cete

apostolico. Fuit cum Iohāne custode: quos omnes inflam/
mauit uerbo et exemplo Tertio dico ostenditur lux dele
ctabilis quatum ad refulgentia propter triplicem proprie/
tatem adiunctam. Lux.n.est delectabilis intuenti propter
sui nouitatem: propter sui uenustatem: et propter sui iocun
ditatem. De sua nouitate dicitur Hester.vii. Noua lux ori
ri uisa est. Vere Maria noua lux: quia nec prima similis ui
sa est nec babere sequentem. Fuit prima que i lege uirgini
tatem seruauit sub uoto. Prima ante sancta q̄ nata. Prima
super choros angelorum exaltata. Prima i celo cum corpo
re sublimata. Fuit delectabilis propter uenustatem uniuer
salis munditie cordis et corporis. Tertio fuit delectabilis
et iocunda omibus iuocantibus eam. Dulce lumen est ui/
dere solem: Dulce gaudium est audire Mariam dicentem:
Ego mater pulchre dilectionis et timoris et magnitudinis
et sancte spei. Ego aduocata peccatorum. O Maria: natiui/
tas tua é gaudiosa. Vnde canit ecclesia: Natiuitas tua gau
dium annuntiauit i uniuerso mundo. Videntes angeli na/
tam tam sanctam creaturam magnum gaudium fecerunt i
celo. Et ita quolibet anno in celo fit festum tali die: ut reue
latum fuit cuidam sancto heremite. Vt nos i tali die gaudea
mus i terra: ut eius precibus mereamur gaudere in celesti
gloria: ad quam nos perducat qui est benedictus in secu
la seculorum. Amen

In Festo Omnium Sanctorum.
SERMO XXXV.

Speties celi gloria stellarum muudum illuminās in excelsis dominus. Eccle.xxxxiii.capitulo. In uerbis istis describitur excellens gloria sanctorū quiescentium in paradiso sub methaphora stella/rum lucentium in firmamento celi, Describitur autem sub triplici ratione uidelicet.

Vniformis in origine.
Multiformis in ordine.
Deiformis in pulchritudine.

Et ista se habent per ordinem. Quod pulchritudo ab or/dine causatur: et ordo ab originis uniformitate causatur. Et quãuis naturali ordine prius sit origo q̃ ordo: Et ordo q̃ pulchritudo. Humana tamen cõsideratio que a posteriori incipit et ab effectibus: prius comprehendit pulchritudinẽ secundo ordinem: tertio originem.

Describitur igitur pulchritudo Sanctorum cum dicitur Species celi. Secundo: ut multiformis in ordine: cum dici/tur: Gloria stellarum. Tertio: ut uniformis i origine: cum subiungitur: Mundum illuminans in excelsis dominus.

Quantum ad primum: Species celi summe pulchritudi/nis est inter ceteras corporales creaturas. Et sicut pulchri tudo celi comprehenditur ex multitudine stellarum distincta rum et ordinatarum in celo: sic pulchritudo paradisi ex nu merositate sanctorum ordinatorum in premio eterno. De qua numerositate dicitur Apocalip. septimo. Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat. Et Genes. qua/dragesimo primo. Suspice celum: et numera stellas: si po/tes: Sic erit semen tuum. Semen Habraee sunt omẽs san cti: qui sunt membra domini nostri Iesu Christi: Quos Deus multiplicauit in celo. Et ex illa tam immensa nume/rositate ciuitas illa celestis non angustatur: sed potius dila tatur: Non perturbatur: sed potius decoratur. Illa namq3 ciuitas superna est ordinata secundum dignitatem corone: Dignitas autem corone est ordinata secũdum dignitatem uictorie: et dignitas uictorie est ordinata secũdum difficul/tatem pugne: ut dicitur Ysay. quinquagesimo quarto cap. Sternam per ordinem lapides tuos: et fundabo te in saphy ris: et ponam hyaspidem propugnacula tua: et portas tuas in lapides sculptos. Ex uisibilibus ergo que i stellis celi cõ prehendimus: possumus ordinem Beatorum in paradiso contemplari: Quemadmodum ergo infra celum sydereum septem continentur orbes planetarum: Secundum quorũ motum totus ordinatur iste mundus sensibilis: Sic in pa radiso ordinantur septem chori beatorum spirituum: ad si/militudinem septem dispositionum stellarum signatarum per sanctos. Habent namq3 stelle septem proprietates san ctis conuenientes.

Primo habẽt situatioñe excelsam
Secũdo irradiationem nocturnam
Tertio significationem pronosticam
Quarto diffusionem preclaram
Quinto fixionem continuam
Sexto motionem prefixam
Septimo incorruptionem ꝑpetuã

Primo habent situatóem excelsã. Hoc cõpetit choro celestium uirtutum: q nõ tantum grã et gloria: sed etiã natura digni sunt et sublimes: qa i celo creati ad modum stellarum sunt sublimes Sicut dicit Apoca. Oẽs angeli stabant i circuitu throni: et ceciderunt i conspectu throni in facies suas sublimes. Seraphin ardentes: Cherubin sapiẽtes: Throni splẽdentes. Secundo habent irradiationem nocturnã: et hoc competit patriarcis q de nocte irradiauerunt mundum ante q̃ ueniret dies gratie. Quãdo.n. mundus erat plenus tenebris falsitatis et ifidelitatis ad modum noctis: ipsi sua fide irradiauerunt mũdum. Sicut dicitur de Habraam. Credidit: et reputatum est sibi ad iustitiam: Tertio habent significationem pronosticã: que cõpetit ꝓphetis: de qbus dicitur Gene. i. Fiant luminaria i firmamento celi: et diuidãt diem ac noctem: et sint isigna et tẽpora. Et post. Fecit deus duo magna luminaria: et posuit ea i firmamento. Per duo luminaria duo testamenta itelligamus: Per stellas prophetas: qui sunt isigna et tempora: quia suis prefiguratis locutionibus prefigurauerunt et predixerunt. Vnde ad prophetarum itelligentiam non peruenitur nisi per Christum. Et qui Christum non credunt: prophetarum locutiones non itelliguut. Quarto habẽt stelle diffusionẽ preclaram: quod cõpetit choro apostolorũ secundum illud Daniel. xii. Qui ad iustitiã erudiunt multos fulgebũt quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Diffusi sunt ꝑ orbẽ terrarũ: hi totũ mũdũ suis predicatiõibus illustrarũt. Psal. In oẽm terrã exiuit sonus eorũ. etc̃. Hi plãtauerũt ecclesiam sãguine suo. Quito habent stelle fixiõem cõtinuam: nõ quia non moueantur: sed qa i suis ordinibus cõtinue stabiliunt̃. Et hoc cõpetit martiribus. Propter quod in Psal. dicit̃. Videbo celos tuos. etc̃. Post. Lunã et stellas q̃ tu fũdasti. Per stellas fũdatas a domino itelligunt̃ sancti martyres ꝑ patientiã stabiles i omĩ labore: ꝑseuerantes i tormentis: cõtumeliis affecti: cruciati patibulo. Militie cõuenit christiane excuti calamitatibus:

et probari: ut dicit Hieronymus ad amicum egrotum. Sexto hñt stelle motionem pfixam: qa licet alio modo uideantur moueri. non tamen mouent nisi secũdum dispositionẽ et influentiam motoris primi et cõditoris eterni: Et hoc cõpetit cõfessoribus: de quibus dicit Baruch. iii. Stelle dederunt lumen i custodibus suis. uocate sunt: et dixerũt adsumus. Iste stelle q̃ statim adsunt ad diuinã uocationem sunt aie sancte religiosorũ: q statim relictis oibus secunt xp̄m. Septio hñt incorruptionẽ ppetuã: q̃ competit uirginibus que est i carne corruptibili ppetua incorruptiõis meditatio Et de uirginibus intelligit illud Psalm. Laudate eũ omẽs stelle et lumen. Cũ omnes debeãt laudare dominũ potissime competit laus diuina uirginibus. Apocali. xiiii. Nemo poterat dicere canticũ: nisi illa centũ quadragintaquattuor milia. q cũ mulieribus non sunt coinquati: uirgines. n. sũt Hoc canticũ cantabat regina uirginũ cũ omnibus uirginibus. Et p istas proprietates stellarũ accipit chorus omniũ sanctorũ in celo. Tertio pricipaliter assũmit uniformitas originis: q̃ est claritas diuina et lux glorie: cũ dicit. Mundum illuminans in excelsis. Est illa lux sempiterna: trina: et una. Et nota q̧ ista lux tripliciter illuminat.

Primo sẽpiternaliter
Secũdo infallibiliter
Tertio delectabiliter

De primo dicit Ysay. xxxx. Erit dominus in lucem sempiternã: et deus tuus in gloriã tuã. Hec lux ab ecclesia triumphante resplendet in ecclesia militãte pp quod dicit Psal. Illuminas tu mirabiliter a montibus eternis. Per montes eternos intelligunt sancti et beati: qui ad modũ montiũ sunt in diuina eternitate eternaliter collocati. Secũdo illuminat infallibiliter. Sicut. n. uerbo suo imutabiliter mutabilia pducit ad esse: et de tenebris facit lumẽ splendescere: sic lumine suo ineffabili qcqd mens certitudinaliter cognoscit: facit ieffabiliter itelligere. Propter quod dicit Io. i. Erat lux uera que illuminat oẽm hoiem uenientem in hũc mũdũ. Vbi dicit Aug. Nullus illuxit nisi p lumen illud. Tertio illuminat delectabiliter. Ecc. pmo. Dulce lumen et delectabile uidere solem: maxime quando plene uidet. Dulcius ẽ uidere diuinam maiestatem i excelsis Vnde dicit Augu. noster. Visio est tota merces. Psal. Inebriabunt ab ubertate domus tue. Et alibi. Apud te ẽ fõs

uite: Et alibi. In lumine tuo uidebimus lumen. Ad illumi-
nationem sempiternam peruenerunt facti per stabilitatem
spei: Ad illuminationem ineffabilem per sinceritatem fidei
Ad illuminationem delectabilem per charitatem spûs sanc-
ti. Si ergo uolumus pertingere ad iocunditatem lucis eter-
ne: oportet ꝙ ingrediamur per notitiam uerbi incarnati: et
crucifixi. ut dicitur. Ioh. x. Per me siquis itroierit saluabi-
tur: et pascua ìueniet hic p gãm: et ì futuro per gloriã. quã
nobis cócedat q̃ est benedictus ì secula. Amen.

In Die mortuorum

SERMO XXXVI

S Ancta et salubris est cogitatio pro defuntis exo-
rare. ii. Macha. xii. ca. Hodie sãcta mater ecclesia
memoriam facit apud deũ et sacrificia pro animabus defũc-
torum existentiũ in purgatorio: q̃a existẽtes ì paradiso sũt
ì gaudio de eterna beatitudine: de qua Gregor. dicit. Que
aũt ligua dicere: uel q̃s itellectus cape sufficit illa supne ci-
uitatis quãta sint gaudia? Angelorum choris interesse cũ
beatissimis spiritibus glorie códitoris assistere: p̃senté dei
uultũ cernere: incircũscriptum lumen uidere: nullo metu
mortis affici: felicitatis ppetue mũere letari. Ad istũ ergo
locũ tanti gaudii euolãt aie decedẽtes sine culpa peccati: ut
sunt aie puerorũ statim post baptismũ decedẽtiũ: aie scórũ
uirorũ et mulierũ: q̃ licet peccauerint: tamen p̃fecte satisfe-
cerunt pro peccatis suis per penitentiã. Similiter existẽtes
ì inferno non sunt susceptiui penitentie et purgationis: cũ
sint a gratia destituti: et positi ì sempiternis penis: ut dicit
Math. xxv. Ibũt ipii ì supplicium eternum. Et ad istum lo-
cum deducuntur aie morientium cum culpa mortalis pec-
cati: et ì isto loco eternaliter punientur: quoniam ibi nulla
est redemptio. In tertio loco. s. purgatorio existentes sunt ì
eisdem penis ì q̃bus sunt existentes ì inferno. Et iste pene
sunt temporales et satisfactorie: Et post diem iudicii cessa-
bit iste locus: Et ad istum locum deducuntur anime moriẽ-
tium cum offensione peccatorum: et non cum satisfactione
Ideo datur iste locus ad satisfaciendum ì illis penis q̃ utiq;
sunt grauissime: q̃a minor pena purgatorii excedit maiorẽ
mundi secundum Grego. ì dialago. Sed hodie fit solẽne
offitium ì ecclesia: non pro aiabus ì paradiso existentibus

3

qa sunt itermino: nec per nos potest augeri eis gloria: nec pro illis q sunt i inferno: qbus non potest minui pena: sed pro illis q sunt i purgatorio: qbus possunt prodesse bona que facimus. Sed qa icerti sumus: nec scire possumus statum eorum: ideo fiunt suffragia uniuersaliter pro omibus defunctis: Et ista est magna elemosina: et magni meriti: et ipsi liberi a purgatorio perueniunt ante sedem dei: et bene cognoscūt eos q pro ipsis orauerūt: et ipsi uersa uice orāt i conspectu dei pro nobis. Hoc cognoscens Iudas Machabeus suffragia misit pro defunctis: ut dicunt uerba proposita: Sancta et salubris. etc. Et notandum q propter tria debemus hodie orare pro mortuis: videlicet.

Primo propter eorum purgationem

Secūdo pp eorum acceptationem

Tertio pp eorum liberationem

Quantum ad primum: Oramus pro salute animarum existentiū i purgatorio: ut a peccatis purgent: sperātes q purgari possint a maculis peccatorū satisfaciēdo ꝓ ipsis: qa p cōtributionē debitā culpe nō tollitur semper ex toto reatus et obligatio ad penam: nec etiam semper uenialia dimissis mortalibus tolluntur. Et exigit diuina iustitia ut peccatum expietur per penam debitam. Et ideo illi i purgatorio purgantur: qui debitam contritionem de peccatis suis non habuerunt: uel post confessionem non satisfecerunt: uel multi mortui sunt cum peccato ueniali. Igitur ad beatitudinē nō possunt peruenire: q̄ est sūmū bonū: nisi purgati sint ab omi malo: Apocalip. ultimo Nihil immundū itroibit i illā Oportet ergo ut si exeunt ab hoc seculo: non omnino purgati: q purgentur in aliquo alio loco: dummodo sint i charitate: sine qua nō fit remissio peccatorum: ut dicitur Prouerb. decimo capitulo. Vniuersa delicta operit charitas: tales non deuenient ad mortem eternam: pro eo quod dicitur. Io. xi. capitulo. Qui credit i me nō morietur in eternum. Credamus ergo sincera mente: q mortui in charitate possunt a peccato purgari. Et licet non possint mereri: possunt tamen purgari. Habentes enim charitatem quamdiu purgantur impediuntur: ne ad uitam eternam perueniāt. Locus tamen ubi purgantur anime est duplex. Vnus secundum legem comunem inferius inferno coniunctus:

ita ꝙ idem ignis iustos in purgatorio purgat: et damnatos cruciat in inferno: Et sicut sunt inferiores merito: sic etiã loco. Et sicut sub eodem igne aurũ rutilat: et palea fumat: ita sub eodem igne iustus purgat᷑: et damnatus cruciatur. Alius est locus secundũ dispensationem: et sic quãdoqꝫ ali qui in diuersis locis puniti sunt: uel ad uiuorum instructio nem: uel ad mortuorũ subuentiõem. Sicut Germanus eps Capuanus Pascasiũ iuenit: q purgabat᷑ in balneis. Et san ctus Nicholaus de Tolentino dũ missam celebraret pro de functis: uidit aias a penis solutas eorũ q cruciabant᷑ in ual le manente prope pesaurũ. Et hoc de primo Secũdo ora mus pro mortuis: ut nostrã oratiõem acceptẽt: sicut accep tãt punitionem. Habent. n. q sunt in purgatorio rectitudi nem cordis: ut uolũtatem suam diuine uolũtati conformẽt. Cum ergo deus uult ꝙ puniant᷑: iubet ut ipsi uolũtarie pe nam sustineant et acceptent. Et ideo existentes in purgato rio penam libenter acceptant. Et si d ceres: quõ acceptant penam illam ita acerbam: cum nullus petat liberari a pena quam uolũtarie sustinet. Si existentes in purgato io petũt liberari: quõ acceptant penam. Respondet᷑: ꝙ in illa pena duo consideranda sunt. Primo ꝙ est afflictiua: et sic displi cet uoluntati. Ex hoc. n. sũmit᷑ ratio pene ꝙ contrariet᷑ uo luntati. Secũdo cõsiderat᷑ in q̃tum est purgatiua: et sic pla cet uoluntati. Et quãuis illa pena nõ accrescat aliquod bo num eis: non tamen possunt puenire ad sũmum bonũ nisi mediante pena illa. Sicut medicina amara nõ placet gustui Sed in quãtum est sanatiua emitur multo pretio. Et hec uo luntas uocatur a Phõ. iii. ethycorũ uolũtas mixta. Vbi exẽ plificat de proiectione mertiũ i mare. Nam talis proiectio ut est perditio quedam mertium nõ placet: sed ut est euasio periculi accep atur. Sic uoluntas non assũmit penam imo uellet liberari ab ea: sed supportat: et sic dicit᷑ acceptare. Et hoc modo pena purgatorii dicit᷑ uolũtaria: qa omnis sapiẽs uult illud sine quo non potest peruenire ad finem intentũ. Illi ergo q sunt in purgatorio sciunt sine pena nõ posse p uenire ad gloriam: et sic uoluntarie patiuntur. Et nota ꝙ i ista pena existentes satisfaciunt: qa omnes fideles p chari tatem uniti sunt membra unius corporis mistici. In corpo re humano natura per unũ membrum supplet idigẽtiam

alterius. Cum ergo gratia sit potior natura: gratia i corpo/re mistico p unum mēbrum pōt supplere indigentiam alterius. Hinc est ꝙ suffragia ecclesie possunt prodesse cōmē/bris idigentibus: Omnes. n. sumus unū corpus i Christo non tamen oēs morimur simul. Possunt ergo q remanent prodesse defunctis existentibus i charitate per suffragia: ut dicit̃. xiii. q. ii. c. aie. Anime defunctorum quattuor modis soluunt̃ a penis. Aut oblationibus sacerdotū: aut precibus sanctorū: aut carorū helemosinis: aut ieiunio cognatorum. Sed qūo pōt esse: ut mortui iuuent̃ per suffragia: cum uni/cuiq; reddat̃ secūdum opa sua: Respōder̃: ꝙ actus uiuorū possunt ualere ad duo. Primo ad acqrendum statū: sicut p opus meritoriū homo acqrit statū beātitudis. Secūdo ad aliqd consequens statum: Sicut homo p aliquē actū meret̃ aliquod premiū accidētale: uel dimissionē pene: Ad utrūq; istorum actus uiuentis pōt dupliciter ualere: Vno modo p uiam meriti: alio modo p uiam orōnis. Dico ergo ꝙ opus uiuentis non pōt ualere defūcto ad statū consequendū per uiam meriti. s. ut ex his que uiuens facit mereat̃ defūctus uitā eternam: qa sors glorie reddit̃ secundū mensurā accipientis: qlibet ex suo actu disponit̃: et non ex alieno: Voco dispositionem dignitatē ad premiū. Per uiam aūt orōnis actus uiuentis pōt ualere defuncto ad statū cōsequendū. s. cum defūctus est i purgatorio: qa adhuc est i uia. Ratio est qa impetratio orōnis est secūdū liberalitatem dei q oratur: Ideo ad oia illa ipetratio orōnis se pōt extendere: que pote stati diuine subsunt. Quantū aūt ad aliquod consequēs sive accessoriū ad statū: opus uiuentis pōt ualere defūcto nō solū per uiam orōnis: sed etiā per uiā meriti triplici rōne. Primo rōne dilectionis: qa omnes q inuicē charitate cōnectunt̃: reportant aliquod emolumentū ex mutuis opibus secundū mensurā status uniuscuiusq;: qa i patria unus bea/tus gaudebit de bono alterius. Articulus fidei est: Sanctorum comunionē. Secundo rōne intentionis: qa uiuens aliqua opa spetialiter facit ad hoc ut talibus ꝓsint: Et talia opa quodāmodo efficiunt̃ eorū pro quibus fiunt: quasi collata eis a faciente. Tertio rōne satisfactionis. Nā opus quod ꝑ aliquo fit: efficit̃ eius: pro quo fit. Sicut opus quod ē eius qui mecum est unum est quodāmodo etiam meū: et nō est

contra diuinam iustitiam si unus percipit fructum de operibus factis ab eo q est unū secū i charitate: uel ab opibus ꝑ se factis. Hoc etiā cōtingit i humanis satisfactionibus quotidie unus pro alio soluit debita. Sic hodie sancta mater ecclesia soluit debitum ꝑ filiis suis mortuis i charitate cū deuota oratione psalmorū et offitio defunctorū ab ea ita solēniter celebrato et deuote: cū missis et sacrifitiis et aliis cerimoniis: ut solutis debitis ad gloriā pducant eternā. Tertio oramus ꝑ mortuis pp eorum liberationē: qa sicut p penam satisfactoriam quā aliqs patit i hoc mūdo liberat qs a debito pene tēporalis huius mūdi: ita per penam purgatorii liberant anime ab omni debito pene. Cum ergo aliquis compleuerit penam suam i purgatorio: tunc liberabit Quicūq3 ergo est debitor alicuius: per hoc a debito absoluitur ꝙ debitum soluit. Et qa reatus nihil est aliud q̄ debitum pene: per hoc aliqs a reatu absoluitur: qa penā substinet quam debebat: Et secūdum hoc pena purgatorii a reatu liberat: et hec est uox liberatiōis. Similiter culpa uenialis i eo qui cum gratia decedit post hanc uitam dimittitur per ignem purgatorii: qa pena illa aliqualiter uoluntaria ut dixi uirtute gratie habebit uim expiandi omnem culpā que simul cum gratia stare potest. Remissio enim culpe uenialis est ex uoluntate informata gratia: que erit in anima separata existente in purgatorio. Venialis tamen culpa nō mutat statum hominis: quia neq3 tollit neq3 diminuit charitatem: Secundum quam mensuratur quātitas gratuite bonitatis anime: Et talis erit i iudicio quo ad charitatem: qualis erat quando exiuit ab hoc corpore. Potest ergo esse in purgatorio actus meritorius quantum ad remissionem culpe uenialis. Potest ergo anima liberari. Sed ut liberentur a penis ecclesia hodie solēniter deprecatur: ut dicit Gregorius in epistola ad Bonifatium. Sancta sic tenet ecclesia ut quisq3 pro suis mortuis uere Christianis offerat oblationes: atq3 presbiter eorum faciat memoriam. Et quāuis peccatis omnes subiciamur: congruit ut sacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat et itercedat. Et sic hodie intercedimus omnes: ut deus eorum misereatur: et eis cōferat gratiam et in futuro gloriam: ad quam nos pducat q est benedictus in secula. Amen.

In Morte Vnius Fratris
SERMO XXXVII.

n Eminem existimare me uellem patres reuerēdi fratresq; in Christo amantissimi hoc in loco dicendi offitium arroganter uel ausu temerario suscepisse. Illis.n.orandi tribuitur facultas: qui in eo studio omnem fere etatem consumpsisse uidētur. Quā obrem magnope precor afflictissimi astantes ueniam prebeatis: si non satis abūde: uel inepte quicq̄ mea ruditas coram uobis afferret. Tria maxime sunt i quibus laus omnis huius nostri defū cti uersari cōcludiq; debet. Nobili.n.domo primum ac generosa duxit originem: que tot uiros uniuersa uirtute preclaros genuit: ut pene difficile existimem: siquis digno aliquo genere laudis satis domum illam crederet illustrare. Declarant id maxime progenitorum suorum uirtutes eximie: que tot ac tanta fuere: ut ob merita illarū: ne dum hec nostra ciuitas: sed tota hec fere prouintia illos sempiterna memoria colere ac obseruare q̄merito uideatˀ. Religio preterea huius nostri fratris q̄ magna fuerit perpendi potest: Qui cum fama domus gloriaq; suorum magno ubiq; honori haberi posset: tanta illum religionis cura succendit: ut non domus nobilitatem: non suorum gloriam: nō delitias non honores: non seculi cultum curauit. Sed hec omia uelut caduca rite existimās renuit: spreuit: despexit: abiecit: ad ordinem fratrum heremitarum sancti augustini se deuotissime contulit: In quo se deo maximo solēnem uictimam consecrauit. Vota religionis emittēs immaculate seruauit. quam religiose uixerit: ut cetera obmittam: patientia eius amplissima apertissime declarat: Cuius merito nescio quo pacto alter Iob ab omnibus censeri non possit. Nam tot dolores: tantaq; egritudo illius exercuerunt patientiam: ut ausim hunc uelut martyrem recte appellare. In quibus oībus continuo quasi esset in diuino amore recentior: domino benedicebat: atq; laudabat: et quibuscunq; poterat precibus salutem animi: ac bonum de seculo exitum commendabat. Nihil igitur uideo quo minus ob merita patientie sue eximieq; deuotionis: quibus semper animo ferebatur

in celum. Credendú sit hodie ad sinus ethereos deuotum ac felicé eius animá euolasse. Ex parte religionis et suorum parentú gratias habemus imensas uestre pietati et beniuolentie: q dignati estis eos et honorare: et eis códolere. Quibus oibus se et sua offerút núc et semper. Amen.

In Morte Vnius Iuuenis Sermo
XXXVIII. Vulgaris.

d Edit illum matri sue. Luc. ii. capit. Parmi secondo ragioneuole cósideratione dignissimi et afflictissimi astanti errore di natura dolersi dimorte di figliuoli: pdiméti di stati: honori: ricchezze: et altre cose chiamati ben temporali. Questo nó dico per esser in me dureza di chuore: ne perche midispiaccino lelachryme naturali dallasensualita procedenti: ma pche mipare i simili casi a una hora lasensualita piagnere: et festare laragióe: Et debito essere a ciascuna parte fare lufitio suo: et presto terminare lelagrime per uirtu dellaragione signoriggiáte nellanima. Cóferma questa uia lospechio di nostre opationi Iesu Christo: el quale non die asimili afflicti altra consolatioue senon diri suscitare emorti: et quelli nó uolse risuscitare: nó ando aui sitare. Et ancora algiouane che lui uoleua seguire poi hauessi sepulto elpadre diede conforto terreno sopra lapaterna morte: ne spatio glicócesse dipiagnerlo: o cófortare eparenti. Ma subito elmádo come spacciato dalgiogo paterno aldiuino seruigio dicendo: Va tu et annútia elreame didio. Come dicesse: Tutto eltépo metteui aubidire alpadre pone aubidire adio. O felice et desiderosa morte decristiani achi ben muore: et chi bene rimane. Quel passa agloria et sicuro stato: et ql piu libero aseruire alsuo amato signore. Onde per le due predette cagioni doue gli altri mondani stridiscono: siddebbe da ueri christiani intorno aldefuncto corpo cantare psalmi et hymni et altri cantici spúali: lodando idio: lafragil nauicella e/a saluaméto entrata nelporto sicuro: et chi rimane puo dare a dio tutto quel tépo siponeua in tal psona. Laquale se uuoi senza peccato amare: solo idio da te debbe essere amato. Hora se amaui come credo solo per idio: Ecco hai elcaro figliuolo renduto adio: conduttolo a porto: Tocatolo nelfine desiderato: Postolo i possessione delluogho amato et desiderato tuo et suo: Facto nhai un no

bil parentado: ſicuro ſe diquel continuato dubio dauerlo a piagnere deldoloroſo pianto: pche e morto in grã didio: fama et honore dellaterra et caſa. O quãti pochi paſſano emaroſi dellagiouentu ſenza affoghare. Quanto hareſti dapiagnere ſelloucdeſſi nelleuanita mondane: eſca dello iferno cibo deldimõio: ſtimolo dipeccato: delleuirtu ueleno: didio cordial nimico. Goda elcaro padre: et laſua genitrice diſua ſicurta: facci feſta ſpũale: igegniſi ciaſcuno uiuendo ſeguire ladiuina uolũta: come ha facto queſta creatura morendo in tal gratia che renduto lhauete allaſua chara madre uiſiõe beatifica: oue gode i gloria ſempiterna·

In Morte Vnius Ciuis nobilis
SERMO XXXVIIII.

q Vam inanes hominum cogitationes q̃ incerta mortalium ſint conſilia ampliſſimi uiri ciueſq; afflictiſſimi: cum alia permulta declarãt: tum uero. L. uir preclarus et dignus documento eſt: quem inexpectata et horrenda mors proſtratum depoſuiſſe cognoſcimus Nam cũ eius laudes: uirtutes: et opera uiuenti deberẽtur: mortuo ex parte perſoluere opus eſt. Sed unum praſtantiſſimi ciues moleſtum exiſtimo: ut diſtribuendũ magnis ac magis peritis pondus: quod multorum certe defatigaret ingenia: ſolus imbecillus qdem et imperitus homo ſubeam. Alteri ſapiẽtiã eius: alii equitatem: cuidam prudentiam: patientiam: ceteraſq; uirtutes predicare et expõere ſatis eſſet. Sed res una dicendi preſtat audaciam: q̄ ea dignitate: fama: gloria: ſuo res promulgate ſunt: ut neminem latere poſſint. Quantũ uero carus deo extiterit: argumento ab experientia didiciſtis: in quo ſumma patientia comprobatur: ſanctorum imitatus exempla. Sic enim potentia chriſtiana alitur incõmodis malis: promouetur aduerſis: militie conuenit chriſtiane excuti calamitatibus: et probari: ipſius eſt ſub infelicitatibus et ãguſtiis feliciter ampliari: Sub preſſuris adoleſcere: et preſſuras pubeſcendo calcare. Ipſius eſt ad portum ppetue felicitatiſ per furentia mundi diſcrimina nauigare: et ſub ictibus diſcipline medicinalis potenter ipſa neceſſitate

regnare. Apud christianos infirmitas: et quelibet pressura augumentum est potentie. Quanta igitur tolerãtia prestantissimi ciues i nostro hic. H. extiterit ex tollerãtia et iactura mortis sine dubio certum est. Sed quid agimus sapientissimi ciues beniuolentia necessitudine cõiunctissimi? quo uos dolor precipites trahit? Reuocandus est animus: reprimende lachryme: et muliebris hec exuenda consuetudo. Nam q̃ fortiter uixit: fortiter quoq3 mortem suam a nobis tolerari flagitat. Non excessit uita: sed accessit ad uitã. Ad eam inquã: que uere uita memorãda est. Et ex hac ipsa malorum sentina ueroq3 naufragio ad tranquillissimum portum securus euasit: ubi inter beatos euo fruitur sempiterno. Memineritis oro constantes uiri: qua lege: qua cõditione i lucem producti sumus: q̃ incerta uita: q̃ certa morte. Ne tam intoleranter: tam muliebriter eos feratis casus: quos nullo modo uitare aut emendare liceat. Nec sane nobis dolendum est illius obitum: quem per optimarum uirtutum semitas ad melioris uite statum tendisse confidimus Sed magis ipsi gratulandum ẽ puto qui ita uixerit: ut Deo gratam: iocundam conciuibus suis uitam duxerit: et quietam mortem inuenerit: perceptis ecclesie sacramentis: rebusq3 suis prudenter compositis: iter psalmos orationesq3 fidelium: signo crucis se muniens: eterna prospectans: trãquillo ac placido fine quieuit. Et sic iam de felicitate securus migrauit ad dominum. Dixi.

Et ne huius prestantissimi defuncti gloriosa domus fratres et affines tanti benefitii uideantur immemores: clarissimorum ciuium immense pietati et munificentie se totos impẽdunt: et quicquid facultatis et uiriũ habere cernuntur.

De eodem pro uno defuncto SERMO XXXX.

m Oritur doctus pariter et indoctus. Ecccles: uigesimo capitulo. Apud ueteres fuit diligentissime obseruatum prestantissimi patres Ciuesq3 afflictissimi: optimos uiros uirtutibus ornatos cum ex hac uita decesserint congrua laudatione extollere. Consentaneum uidetur in hoc funere huius Venerabilis defũcti. H. de ta

li domo mercatoris siue artificis ex offitio mihi iniuncto: ex beniuolentia erga suos: pro consuetudine seruanda ali quid dicere: Que ut breuiter expediam: sub duplici mem/ bro restringam. Primo quanta fide ac prudentia in rebus gerendis usus sit. Secundo quãta pietate et obseruantia in deum fuerit affectus: Quibus mediantibus memoriam sui apud posteros: et spem firmam eterne salutis apud suos re liqrit. Hic noster. H. a prima etate opam dedit uirtutibus: christianorũ fidẽ iustitiã tenuit iuiolatãq3 seruauit. Fidelita tẽ seruauit ad patriã circa offitia: utilis terre sue in consilii utilis mercator: pauperum auxiliator et benefactor: libera/ lis ad omnes: fraudis et deceptionis inimicus. Et si dolere debemus q talem uirum amisimus: gaudere tamen potest ciuitas sua et domus: q talem uirum habuit: peregitq3 cur sũ quẽ dedit sibi natura. Omis quippe caro fenum et omis gloria eius quasi flos feni. Reuersa est terra in terram suã. Dormiuit in domino. Positus est ad patres suos plenus lu mine: et nutritus in uia perfecta : Secundo notandum q erat uere nutritus inuia perfecta: duplicem gratiam conse/ cutus. Habuit felicitatem in uita: et credimus remissióem peccatorum in morte. Certe fuit in uita felix: quia habuit ex grã dei que ad felicitatẽ humanã requiruntur uidelicet.

Primo pulchritudinem corporis
Secundo fortitudinem animi
Tertio uxorem nobilem.
Quarto prolem elegantem.
Quito mundi gloriã.
Sexto diuitiarũ copiam:
Septimo animi prudentiã

Et potest de illo dici id quod scribit Eccl. decimoquarto: Felix qui non habuit ani/ mi sui tristitiam: nec excidit a sua spe. Si militer inter omnes gratias quas fecit ei deus: ista fuit maxima i fine uite. De dit sibi sapientiam penitendi: et uoluntatem et spatium cõ fitendi peccata sua: et percipiendi deuote ecclesiastica sacra menta: et in fine meruit absolutionis benefitium obtinere

Dicere possumus de isto notabili uiro quod scribit pri mo Machab. x. Felix est dies i qua reuersus es ad terram patrũ tuorũ. Vnde certa fide teneamus q reuersus est ad celestẽ patriã: quã nobis cõcedere dignet qui ẽ benedictus in secula seculorum. Amen:

SERMO XXXXI

m Ortuus est Abraam in senectute bona et congregatus est ad populum suum. Gene. xxv. Dicitur patres et domini uenerandi a Philosopho Aristotile q omnis denominatio est a fine: et cuius finis est bonus ipsum quoq3 bonum est. Fini. autem hominis in hac uita est mors: et q bene moritur: bene agit finem uite sue. Dicit Apostol. ad Hebr. decimo. Statutum est homibus semel mori. Hic dicitur: mortuus est: qa memoria mortis nobis sepe reducitur ad memoriam: qa ualet ad multa. Primo ad mundi cōtemptum. Hieronymus. Facile contēpnit omia q se cogitat moriturum. Secundo extinguit carnalia desideria: qa non potest melius domari caro uiua: q̃ cogitare qualis erit mortua. Tertio temperat presentem letitiam Eccle. quadragesimoprimo. O mors q̃ amara est memoria tua. Quarto ualet ad desiderādum premium eternū: quod post hāc uitam deus dat illis q eū dilexerunt: de quorū numero ē iste Venerabilis dominus episcopus uel canonicus seu plebanus: de quo habemus exemplū flebile: cuius corpus sine uita iacet inter nos tradendum i proximo sepulture. De quo dicere possumus q: fuit alter Abraam: q interpretatur pater multarum gentium. Fuit iste pater multorū quos gubernauit: pascens uerbo exhortationis ei consilii: p̄dicādo admonēdo corrigēdo. Pascebat exēplo uite: abstinētie gubernatiōe: elemosine. etc. Mortuus ē. Ecce plaga i sanabilis nobis q remansimus: quia perdidimus talem patrem. Dixerunt discipuli ad beatum Martinum: Cur nos pater deseris? aut cui nos desolatos relinquis? Inuadent enim gregem tuum lupi rapaces. Producende sunt igitur lachryme i morte talis uiri. qualis fuit iste Venerabilis pater et dominus: qui sic populo isto fuit necessarius. Eius uita precessit laudabilis et utilis. De ipso magnum damnum et magna iactura est toti ecclesie et populo suo. Dicitur deinde mortuus est in senectute bona: que est conclusio bone uite. Cani sunt sensus homis et etas eius: uita immaculata. Reuera patres mei senectus istius Venerabilis patris et domini fuit optima exercitatiōe diuiuorum: fuit uir.

tutibus plena. De eo dicitur deutero. xxxiii. Sicut dies iu uentutis tue: ita et senectus tua. Similiter eius mors dici potest gloriosa: quia congregatus est ad populum suum. idest ad cósortium beatorum: cui fuit conformis in uita p uirtuosam operationem: et in morte per conscientie purga tionem: per sacramentorum susceptionem: per exequiarũ exhibitionem. Que collocant in charitate morientes in sta tu saluationis. Valét omnes cerimonie ecclesie ad salutem defuncti: Primo sepultura: ubi uiuétes orant pro mortuis Secundo locus sacer prodest ex opere operante: quia dũ se iudicat i aliqua ecclesia: se committit patrocinio eorum qui illi ecclesie deseruiunt uel sanctis illius. Tertio cera et oleum que sunt holacaustum Dei: ut dicit Damascenus. Quarto uestimenta ex quibus feretrum cohoperitur: ex q bus fiunt paramenta ad ornatum ecclesie. Quito icensum in quãtũ per illud Deus odoratur odore suauitatis. Psal. Dirigatur oratio mea: sicut incensum in conspectu tuo. Sexto aqua benedicta: ubi per aspersionem eius anima de functi absoluitur et purgatur a uenialibus: uel ad prohibé dum ne demones assummant huiusmodi corpora ad uiuo rum illusiones. Solent demones deseuire in corpora mor tuorum: ut quod non potuerunt in uita: faciant in morte. Septimo Campana pulsans: ut populus audiens oret pro mortuo. Populus assotians ut compatiatur carni sue: Fra ter enim et caro nostra est. Et sic plorantes et consolantes ostendunt compassionem nature humane. xiii. q. ii. cap. ha bent. Sic ergo mediantibus istis congregant fideles: me rito sanguinis Christi. Vnde dicitur in Psal. Ortus é sol. et congregati sunt et in cubilibus suis collocabuntur. An te ortum solis iustitie ex Maria uirgine omés cógregaban tur ad limbum. Sed postquã ortus est sol Christus secun dum carnem: omnes qui moriuntur in charitate collocant in purgatorio siue in celo: de quo loco habét plenã certitu diné: q merito Christi tandé cógregãt in celo: ubi qlibet collocabit in mãsione sibi ab eterno pparata. Vnde dicit: in cubilibus suis. i. mansionibus sibi pparatis eternaliter collocabũt. i. ippetuo qescét. Quod huic Venerabili domi no et nobis cócedat ipse sol iustitie: q uiuit et regnat p isi nita secula. Amen.

In gratiarum actione in mensa
SERMO XXXXII.

SVmmite psalmum: et date tympanum. Psal. Sententia est Apostoli ad Ro. primo. Patres et domini uenerandi ceteriqꝫ astantes: Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Dicit ꝙ per uisibilia in amorem inuisibilium rapimur: Per ea que uidemus in uita politica et ciuili instruimur quid in uita spūali agere debeamus. In uita polytica naturaliter isertus est homini appetitus uiuendi et manendi in sotietate: ut dicitur ꝑmo polyticorum. Et sic ordinata est domus: deinde uicus: deinde ciuitas: et postea regnū: ut i necessariis uite alter alteri subueniat. Et sic fuit necessaria cómutatio rerū: Vt qui habet uinum et deficit in pane: cum illo cómutet qui habet pané: et deficit in uino: ut uite suppleatur defectus. Sic oportet ad salutem aiarum ut cómutationes interueniant inter uiros spūales et seculares. Habét uiri religiosi et sacerdotes bona spūalia que sunt orationes et sacrifitia quorum sunt ministri et dispensatores. Deficiunt autem i temporalibus illi saltim qui uitam pauperem elegerunt. Viri autem seculares diuitiis pollent huius seculi. Ideo eos alloquitur propheta in uerbo proposito ad commutationem faciendam dicens: Summite psalmum idest bona spiritualia: sacrifitia: et orationes: quas pro uobis et pro salute domus et filiorum hodie isti uenerandi sacerdotes domino optulerūt. Et date tympanum idest bona temporalia: que habetis: Vt ꝑ quandam commutationem uendicetis uobis spiritualia q̧ bus indigetis. Optima est ista commutatio: et plurimū utilis: ut spiritualia recipiatis: et detis temporalia: ut pauperes Christi per temporalia reficiant: et diuites per istam elemosinam in eterna tabernacula assummantur. Vtrunqꝫ periocundum est. Ideo psalterium iocundum ex parte nostra: q̧ omnes leto animo pro salute uestra oramus ad deū ut mentes uestras illuminet in presenti uita: ut a peccatis soluamini: Et gratiam tribuat: ut ipsum puro corde diligatis: Quia diligentibus deum omnia cohoperantur in bonum: dicit Apostolus. Iocunda est cithera uestra idest elemosina uestra: quam leto animo optulistis: ut ꝑ salute ue

ſtra exoremus dominum. Ad uos ergo o domini ſũt ſermones iſti directi: qui hodie uoluiſtis in domo ueſtra iſtã congregationem ſuſcipere: et ueſtre ſalutis ſolliciti talem commutationem facere uoluiſtis: In qua temporalia pro ſpiritualibus: tympanum pro pſalterio tribuiſtis. Vobis igitur ſimul cum commendatione gratias refero ex parte iſtorum Venerabilium ſacerdotum de tam afluenti conuiuio: quod nobis exhibuiſtis: totumq; hoc collegium quod uidetis: de quorum cõſcientia loquor: obligor ad commutationem ſpiritualem: ut ſicut noſtra corpora ueſtro cibo Sic ueſtre anime cibo ſpiritualis alimonie reficiant: quo confortate ad uitam perueniant ſempiternã. Ad quã nos pducat q eſt benedictus in ſecula. Amen.

Pro Sacerdote Nouo inmenſa

SERMO XXXXIII

g Randem profecto prouinciam hodierna die me ſuſcepiſſe cognoſco: onuſq; ipar uiribus meis ad me delatum ſentio: quando in conſpectu tantorum preſtãtiſſimorum uirorum rudi quodam inculto ac inepto dicẽdi genere in medium ad orandum prodierim: Sed humanitatũ ueſtrarum fiducia fretus qui cunctos cuiuſcunq; gradus et etatis iãdudum benigne audire conſueuiſtis. Locum hũc haud ſine magno rubore mihi uẽdicare preſumpſi: Vbi et ſi multa de ſacerdotali dignitate dicenda ſint: ex me tamen minimo non quid conueniat: ſed que pauca ſciam patiẽter intelligite precor. Duo ſũt que maxime ꝓuocant: ut uobis coram dicere auſim: Sacerdotiũ Chriſti magnis eſſe ĩ celum laudibus efferendum: ac ſũmis honoribus excolendum. Ceterum dignitati ueſtre pro uiribus ſũt gratie exoluende. Primum ad id me hortatur antiqua gloria ſacerdotis. Nam ſi ab exordio mũdi uſq; ad preſens momentum repetemus: uidebimus utiq; apud omnes gentes et uarios mũdi ſtatus ſacerdotium honores maximos ſuſcepiſſe. Si priora mundi tempora mente reuoluimus: quibus homies legis nature auctoritate degebant: Mox Habrae geſta occurrunt: Qui cum uictor rediret ex bello: non prius ſpolia belli diuidenda putauit: donec omnium decimam Melchiſedech ſacerdoti religione uictus offerret. In cuius quidem decimatione: ut inquit Apoſtolus omnes quorum

Abraã pater futurus erat decimati sũt: ut ex hoc religiõis exemplo intelligeret uniuersa posteritas: se ad hoc in lumbis Habrae decimas persoluisse: ut cognoscat se sacerdotibus tum honore: tum gradu: tum reuerentia semper esse subiectam. Illo denique tempore apud ęgyptum uniuersas regni possessiões preter predia sacerdotum legimus sub regio iure redactas: ut itelligerẽt hoies: sacerdotes uniuersos hoium status iure diuino trãscendere. Non minus patres amplissimi sacerdotũ eminẽtia lucet: si ad potestatis sue magnitudinẽ nostri cordis oculos conuertamus. Alie namq potestates circa corporũ regimẽ oẽs pene uersãt. Aperiũt ille benemeritis de repu. ciuibus honores breues: dignitatesq caducas: sed ab hac sola ad possidẽdũ regnum celeste meritis ac dignitate discernimur. In sacerdotibus .n. suis claues celorũ accepit ecclesia dicente Dño Petro: Tibi dabo claues regni celorũ. Que idcirco celorũ claues dici possũt et debẽt: quo ex celo uenerũt a deo q est cõditor celi donate sũt sacerdotibus: q celestes potius q̃ terreni eo uocãdi sunt: quo eorũ conuersatio uidet̃ esse celestis. Cũ igit̃ uniuersi sacerdotes Christi caratthere isigniti ut a ceteris discerni possint semp sunt maximis honoribus uenerãdi: multo tamẽ amplius cũ illos ornat sãctimonia religiõis: q̃ oia quãtum arbitror i nostro nouo sacerdote existere non ambigimus: Ob quẽ hunc i locũ hodie q̃ hilariter conueni stis. Hunc igit̃ patres si aiaduertere uultis: non minus uite probitas: uirtutũ ornatus: ac liberales egregiiq mores nõ minus illum/nisi fallor/sacerdotii dignitate cõmendãt. In hũc igit̃ hodie benefitii munere uestros aios excitate. In hunc uestras extendite manus. In hunc uestram liberalitatem effundite. Non patiamini illum a uestra pietate dimitti: quo minus ex uobis copiosa munera gaudeat suscepisse. Maiora merenti plura ac maiora debentur. Potestis profecto ingenium suum q̃ liberale sit et facile ad sapientiam uniuersasq uirtutes hoc ex argumento deprehẽdere: q iam gratum oibus aium gerit: ut nõ pati uelit me orationem istam sine gratia referenda cõcludere. Verum quia putat adeo magna ex uobis benefitia suscepisse: ut dignas psoluere gratias pro illorum magnitudine ipse non possit: Dei nostri optimi ac maximi illam admirabilem pietatem

sese deprecaturum cōtinuo pollicetur: ut ille q̄ pro sua mi-seratione ad manus eius de celo hodie uenire spopōdit: p̄ sua preclara magnitudine uobis ī perpetuū digna premia largiat̄. Ceterū supest quod mihi difficillimū semp puta-ui: uidelicet ut ad gratias referēdas cōdescendā. Pro parte igitur nouelli presbiteri nostri imortales gratias ago omī bus magistris et doctoribus hic existentibus: oībusq; dein de prioribus et religiosis q̄buscunq; quacūq; prefulgeant dignitate. Quas possum etiā refero oibus ciuibus: merca-toribus: castrorū locorūq; quorūcunq; legatis et nūtiis: ce terisq; deinde priuatis: q̄ p̄ uestra humanitate dignati estis nouellū hunc nostrū presbiterum honorare: ignoscereq; si bi dignemini: si ea parata ī prandio non fuerunt: que digni tati uniuscuiusq; uestrum cōuenirent: offerēs se semp pro oium uestrū salute p̄ uiribus dūm deū nostrū dep̄caturū.

Alia collatio ī mensa uulgaris ī festo alcuius sancti: Sermo XXXXIIII.

m VLtum ualet deprecatio iusti assidua. Iacobī. v. cap in canonica assumpta p̄ presenti p̄posito. Benche molti sieno emodi dallasancta chiesa istituti dignissimi sa-cerdoti: honoreuoli astanti: pequali possiamo cōseguire la gloria et felicita eterna mediāte sempre ladiuina gratia pre cipuo et ualido assai e/lasācta orōne et sacrifitio dellamessa a questo effecto hoggi. N. insieme coglaltri dicasa: sua han no adunato questo collegio disacerdoti: p̄ honorare idio et questo glorioso sancto. H. maxime colloratione: laquale e/ sōmamente ualida a tre cose

Primo ad acquistatione di merito.
Secondo a satisfatione dipeccato
Tertio ad ipetratione di dimandita

Quāto al p̄mo siamo posti ī questo mondo per acq̄stare merito colquale cōseguitiamo la gloria come disse Christo in San Giouāni a. xv. capitoli. Posui uos ut eatis: et fructū affera tis: et fructus uester maneat. Posti uo nel mondo accioche andiate p̄ buone opere: et riportiate fructo meritorio: elfru cto uostro rimanghi ī uita eterna. Essendo elsacrifitio opa p̄fecta da se: celebrato p̄ chi e/in charita: certamente p̄ loro merita uita eterna. E/ ualido elsacrifitio asatissare pepecca ti. Et p̄che ī molti modi pecchiamo bisogna molto orare: o per se medesimo: o far per se orare. Onde aquesto effecto

hauete cōgregati tāti sacerdoti: accioche offerischino adio sacrifitio in remissione depeccati dicendo nellamessa: Hic est sanguis meus: q pro uobis effundet i remissionem peccatorum. Dixi tertio esser ualido elsacrifitio et loratióe ad adimpetrare quello sidomanda. Domādare si debbono beni spúali necessarii a salute: cioe fede: sperāza: charita: humilita: gratia: et simili beni: per liquali conseguitiamo beatitudine: lequali tutte piacciano adio: Qui uult omnes homines saluos fieri. Beni temporali ancora si possono domandare in quanto per loro sisostenta lauita corporale: et sono instrumēto ad cōseguire glacti uirtuosi secondo Aristotele nelprimo libro delleticha. Haueteci congregati adūche acio per uoi orando meritiate mediāte lenostre orationi conseguire epredetti beni. Et per fare loratione perfecta hauete agiūto elymosina: Quia bona est oratio cum ieiunio et helemosina. Thobie. xii. cap. hauendoci in casa uostra riceuuti disi pretiosi: abondanti: et dilicati cibi. Onde per tal benefitio nellenostre orationi pregheremo idio uidia p sua misericordia faculta nebeni tēporali apotere seguire ogni uostra diuotiōe: gratia: et psperita nebeni spirituali: acio meritiate uita eterna. Delsolēne conuito cihauete facto sōmamente uiringratiamo: pregando elsignore che auoi et a tutta uostra famigla contribuisca premio in quella gloria sempiterna. Amen.

Alia de eodem pro refectione eius qui colligit pauperes in domo sua.
SRMO XXXXV.

Iocundus homo qui miseretur et cōmodat. Scripta sunt in Psalm. assumpta pro nostro presenti proposito. Dictat naturalis istinctus patres et domini uenerandi: ut sicut in miseriis quas frequenter patitur quilibet cupit adiuuari et subleuari: ita si alium uidet i necessitate positum debet illum iuuare. Cum eni simus omēs fratres ex uno patre celesti Deo: et matre ecclesia: et patre terreno Adam: et matre Eua progeniti debemus alter alteri subuenire. Sicut uidemus in corpore humano: si unum membrum patitur compatiuntur omnia mēbra. Propterea

mater ecclesia inungit oleo cathecuminorum baptizãdum in pectore et scapulis ad innuendum ꝙ misericordiam debet habere ĩ corde per compassionem: et ĩ humeris per opationem helemosinarum. Dicit ergo: Iocũdus homo scilicet erit miserando et comodando. Iocundus est homo qui hãc misericordiam facit iocunditate temporali. Psal. Non uidi iustum derelectum: nec semen eius: idest progeniem querens panem. i. indigentẽ. Per hãc charitatem Petrus apostolus recipiendo Christum cum discipulis ĩ domo sua ad comedendum: meruit sanationem socrus sue febricitãtis. Luc. iiii. Loth recipiẽdo ĩ domum angelos quos homines peregrinos putabat optinuit euasionẽ cum familia sua de subuersione Sogdome. Gene. xx. Iocũdus est iocunditate spũali: qa benefacit anime sue uir misericors: ut dicitur Thob. xii. Elemosina a morte liberat: et non patietur aiam ire ĩ tenebras. A morte peccati liberat: uel pseruando a peccato ne incurrat. Procurat illustrationem mẽtis ĩ agendis: et sic non patitur ire ĩ tenebras. Iocũdus homo ex helemosina ꝙ miseret̃ ĩ gloria. Vnde subdit. Dispõit sermões suos ĩ iudicio: Cum scilicet Christus ĩ iudicio examinabit et interrogabit de operibus misericordie. Dispouit: idest ordinabit responsiones operis: ita ꝙ non commouebitur ĩ eternum. Videns igitur et intelligens talem remunerationem preparari facientibus talem actum caritatis notabilis uir: siue hec generosa domus hodie istam multitudinem sacerdotum siue pauperum recepit ĩ domo sua: quibus dignam refectionem preparauit: abundantem: nitidam: ylarem: et iocundam: Cui non tantum uisum est pauperes recepisse sed deum in paupere recreasse: Quia honorat Deum: qui pauperum miseretur. ut dicitur Proueb. decimoquarto. Et Deus in fine honorabit eum. Math. quito capitulo. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Christus enim ascendit in celum de monte olīueti: ad figurandum ꝙ de altitudine misericordie ascenditur in celum. Rogamus igitur Deum ut uestram misericordiam et pietatem respiciat: ut sicut hodie misericorditer pauperes istos recreastis: ita ex omnipotentis dei misericordia in eterna beatitudine recreari mereamini per infinita secula seculorum. Amen.

De eodem in mensa Vulgaris
SERMO XXXXVI

L Audemus uiros gloriosos et parentes nostros i generatione sua: Eccle. cap. xxxxiiii: Benche tutti esa cti per loro uirtuose ope meritino sómamente esser laudati Specialmenti i questo sacro giorno siamo qui côgregati p laudare idio. In qsti gloriosi sancti equali trouiamo degni dilaude: prima per merito disanctita: pche sono stati excellentissimi in uirtu: separati daogni malitia dicarne: Dequali dice Paolo a Corinthi alquarto capitolo: Mortificatióem Iesu christi i corpore nostro circúferentes. Lasciato háno elmúdo con ogni sua cócupiscentia p amor di Christo: fortissimi i supportando ogni tormèto. Onde meritamente hãno aquistato corona: sono degni dilaude p libro priuilegii primo miracolosaméte côuertiti a Christo. Secódo nellase de sanctamente opando: dicendo Paulo aglebrei alcapitolo. xi. E sancti p la fede hanno uinto e Re: háno opato iustitia: onde háno cóseguito la pmessa diuita eterna: nel pgresso della loro uita sono stati marauigliosi i miracoli: et gratie inumerabili: háno p loro meriti riceuute quelli che in loro háno hauuto diuotione. Vltimo nel partire diquesta uita sono beatificati i gloria: pche diloro sicáta: Pretiosa i conspectu domini mors sanctorú eius. Onde hoggi facciamo festa diloro felice transito: nelquale dauita corruptibile et mortale sono trásferiti a uita sempiterna. Dico tertio douemo hoggi questi sancti laudare: pche come padri háno questa famigla rigenerati i spirito dideuotióe. Puo dire ciascu no diloro a qsti loro diuoti come diceua San Paolo a Corinthi al quarto capitolo. In Christo. n. Iesu p euangelium ego uos genui. Onde p le loro prieghi sete illuminati dadio hauere hoggi cógregati questi sacerdoti uenerabili in qsta sancta chiesa alaudare et honorare idio nellemesse et diuoti ufsitii. Vltimaméte quegli nelle uostre case riceuuti atanto degno et soléne conuito dauoi preparato: abódante: allegro: et nitido. Onde siamo côstrecti alaudare idio et questi gloriosi sancti. Secondo apregare p uoi tutti che idio ualumini nelbene opare: uiconserui i gratia: et daogni picolo uidifenda: Tertio aringratiarui dellacarita chauete dimostrata i tanto degno et soléne conuito. Per laquale charita

paulo d. acorin thyos al 4o. cap.

preghiamo idio et questi sancti beati: uostri diuoti intercessori uicóceda i questo módo gratia: et alla fine sempiterna gloria. Amen.

Pro iuramento et sponsalitio

SERMO XXXXVII.

h Onorabiles nuptie et thorus imaculatus. Ad Hebre. xiii. ca. Tres status legimus ab ecclesia approbatos. s. Virginalé: uidualé: et maritalé. Et cuilibet pmittit fructus i euangelio. Núc ceteris pretermissis de statu nuptiali aliqua sunt dicenda ad cómendationé presentis actus. Cuius deus fuit primus istitutor: ut dicit Gene. ii. cap. Et oés pene sanctissimi uiri ueteris testamenti fuerunt conniugati. Non solú Adam pater noster: sed Henoch: q translatus fuit i paradisú. Noe q preseruatus fuit i diluuio. Moyses legis lator: Dauid eximius pphetarum. Deniq3 et ipsa mater domini desponsata fuit Ioseph. Sic et dominus noster Iesus Christus uoluit interesse nuptiis i Cana Galilee: Io. ii. cap. Ita hodie estis congregati hoc i loco: ut iuramentú nuptiale perficiat et cópleat: quod qdé triplici modo completur.

Primo initiat in cogitatione.
Secúdo ratificat i consensu
Tertio consumat in operatione.

Primo cogitare debet uir et etiá puella q maritus non pót dimittere uxoré: nec uxor uirú: siue efficiat cecus: siue ifirmus: aut leprosus. etc. Potest tamen alter eorú ante cósumatioué matrimonii itrare religioné altero iuito et ille q remanet i seculo necesse hét illú expectare usq3 ad pfessióem: postea solutus est. Cogitet q potestaté sui corporis nó hét uir siue mulier: pma ad Corith. vii. Cogitet q cótrahétes matrimoniú per uerba de presenti i peccato mortali peccát mortaliter. Quia dicit Aug. noster. Sacramenta talia fiút unicuiq3 cú quali conscientia qs accedit ad ea. i. q. i. cap. p Ysayá. Cú ergo matrimoniú sit unú ex septé sacraméns et essentia eius consistat i contractu p uerba de presenti et non i carnali copula: aliter non fuisset uerú matrimonium essentialiter iter Mariá et Ioseph: seqt q contrahens matrimoniú in mortali mortaliter peccat. Et dicit Pet. de Pa. in iiii. di. vii. q. ii. q nó sufficit contritio: sed necessaria é etiá confessio. Cogitet q non sit aliquod impedimentú: qa túc

non esset matrimonium. Impedimenta que impediút sunt duodecim: que his uersibus cótinentur.
Error: códitio: uotú: cognatio: crimé: Cultus: disparitas: uis: ordo: ligamen: honestas: Si sis affinis: si forte cohire neqbis. Hec sotiáda uetát: cónubia facta retractát. Primo nó sit error in persona: q sit tibi ostensa una p alia. Si crederes q esset libera et esset serua: non tenet. Si alter istorú fecit uotú castitatis seu religionis et fecit professioné tacitá uel expressam i aliqua religione approbata. Si sunt cósanguinei: puta frater carnalis: cuxinus: cósobrinus: et filii cósobrinorú. Transacto isto quarto gradu pót fieri matrimonium: Similiter inter eá que tenet in baptismo et crismate: et eá que tenetur nó potest contrahi: nec iter eum q tentus est et filios eius q tenuit. Similiter crimé homicidii et adulterii: Vt q occidit uirum alicuius nó potest accipe uxorem interfecti: si fecit ut haberet illam. Sic si cómittit adulteriú cum aliqua dans ei fidem: q si uir eius moriat: accipiet illam. Non pót christianus accipe infidelem iudeá uel paganam. Sic matrimonia debent esse libera et nó per uim: Vt si puella acriter uerberet: ut consentiat: et illa p metú assétit uerbo: sed aio dissentit: non est matrimoniú. Sic si alteri est alligata p uerba de presenti nó pót alium accipe. Similiter si contraxit p sponsalia tantú cum aliquo non pót dissolui nisi i certis casibus: et si dissoluit: nó pót cum aliquo conságuineo uiri cótrahere usq ad quartum gradú. Etiam non pót contrahere cú aliquo sibi affine: et secúdú multos doctores affinitas contrahit non solum p copulam cóiugalem: sed etiá per fornicariam. xxxv. q. iii. nec eam. Vt si cognouit aliqs aliquá non pót accipe in uxorem aliquá cóságuineam eius usq ad quartú gradú. Similiter et uir. Sed si contrahatur cum tali nullum é matrimonium: Sed oportet q dissoluatur: uel saltim per papam dispensetur. Et similiter si alter non potest uti copula coniugali: tunc habet iudicium ecclesie tales examinare. Debetis ergo bene omia ista impedimenta examinare anteq aliquis aliú liget. Secundo matrimonium ratificatur per uerba de presenti exp mentia mutuum cósensum: uel etiá per litteras absentium significantes mutuum consensum; uel per alia signa mani

festa in illis qui non possunt loqui uel audire. Requiritur Ergo consensus animi seu intentio contrahendi ex utraqꝫ parte. Et ante quartūdecimū annum masculus: et ante duodecimum femina contrahere nō potest. Sumus ergo congregati: ut hoc matrimonium ratificemus. Ad laudē ergo omnipotentis Dei: et eius alme genitricis Marie: ac sācnissimi. H. nostri aduocati: ad honorem et conseruationē sancte matris ecclesie: ad statum et gloriam florentini populi: ad honorem etiam et augumentum et prolis multiplicationem huius presentis sponsi ac sponse: eorumqꝫ parentum et amicorum. Sic dicemus uobis domine. F. filie. H. placet P. et consentitis in eum per uerba de presenti tanquā i legiptimum sponsum per uerum et legiptimum matrimoniū secundum ordinationem sancte matris ecclesie. Et postea ad uirum uertens se dicat: Vos. H. placet uobis hec domina. F. pro uestra legiptima sponsa: et consentitis in eam ꝑ uerba de presenti secūdum preceptum saucte matris ecclesie? Et illa respondeat. Consentio in te: et accipio te in meum legiptimum sponsum. Et similiter ille dicat. Consentio in te: et accipio te i meam legiptimam sponsam. De tertio non ad presens. Amen.

Pro sponso et sponsa in subarratione anuli. Sermo. XXXXVIII.

b Enedixit eis et multiplicati sunt nimis. Psalm. centesimoquarto. Loquebatur Dauid in Psal. isto de filiis israel: qui figurabant ecclesiam collectam et multiplicatam et a deo benedictā. Et sic ex diuina benedictione multiplicate sunt herbe et plante dicēte domino Genes. secundo. Producat terra herbam uirētē. etc. Sic a Deo benedicuntur fructus coniugii: et sic est institutū a Deo matrimoniū in offitiū ad ꝓcreādū filios et i remediū: et multiplicāt i bonis naturalibus. i. i filiis. Dicit. n. Gen i. Masculū et feminam creauit eos. s. Deus: et benedixit eis et ait. Crescite et multiplicamiui. Post diluuium cum remansisset Noe cum tribus filiis et uxoribus eorum deus etiam benedixit dicens Crescite et multiplicamini et

replete terrã. Gen. viiii. Quod factũ est. Nã ex filiis Sem impleta est asia. Ex filiis Iapheth europa. Ex filiis Cham africa Fuit post pccũm matrimoniũ etiã i remediũ cõtra cõcupiscentiã: pp quod ait Apost. pma ad Corith. vii. Vnusqsq3 pp fornicationẽ. s. euitandã hẽat suã uxorẽ. Cũ ergo oẽ ens appetat permanere : uidens homo q9 est mortalis: et non põt permanere i se ipso: cupit pmanere i sibi simili. Vnde efficit᷑ generatio naturalis: Et pp istũ appetitũ implẽdũ ordinate: est institutum matrimoniũ a Deo et ab ecclesia eo modo et ordine quo hodierna die utimur i sancta ecclesia. Volentes igit᷑ domina. H. et dñs Io. se catholicis ordinationibus cõformare i conspectu tantorũ uirorũ conuenerũt: ut ipsũ sanctũ matrimoniũ initiẽt: ratificent pariter: et confirment. Ad laudẽ igit᷑ omnipotẽtis dei: eiusq3 genitricis Marie. prout in alio sermoue. Amen

Pro Matrimonio coniungendo

SESMO XXXXVIIII

u Ox domini intercidẽtis flãmam ignis. Psal. xxviii Cum aũt humana natura non possit ppetuari in indiuiduis qa mortalia sũt: ideo oportuit istitui matrimoniũ: ex quo p generationẽ filiorũ conseruat᷑ genus humanum Quod matrimoniũ etsi ab initio istitutũ fuit in offitiũ. s. pcreande prolis: tamen post pccũm est etiã i remediũ. s. contra ifirmitatem periculosã humane concupiscentie: quã restringere habet ipsũ matrimonium: ut sacramentũ ecclesie quod habet formã suã: et est pricipale in oi sacramento uerbũ uocale. Ideo dicit᷑ in Psal. cvi. Misit uerbũ suũ et sanauit eos: Sic hẽt sacramentum matrimonii uerba sua. s. q̃ dicit spõsus ad sponsã et econuerso. s. Accipio te i meã uxorem: Et illa. Accipio te i meũ uirũ. Siue mediator aut notarius interrogat utrunq3: si alter i alterũ ut i coniugẽ assẽtit. Et cũ ibi consistat essentia matrimonii: si sint i statu gratie coniuges: dat᷑ gratia reprimens concupiscẽtiã: ut. s. cõtentus sit sua: et non ferat ad alias cognoscendas: uel concupiscendas. Et sic dicit Psal. Vox domini itercidentis flãmam ignis. Est. n. flãma concupiscentie comburentis: de qua dicit Aposto. pma ad Corith. vii. Melius est nubere q̃ uri. i. uinci a tali corruptela. Est flãma concupiscẽtie reprimens. Et hic est actus coniugalis debite exercitatus: q ho

psal

nestatur per bona coniugii.s.fidem: prolem: et sacramen tum: de qua dicit.xxvii.q.ii.cap.Omne. Diuidit ergo ma trimoniū flāmam reprimenté concupiscentiá a flāma com burente: ut primá retineat: secúdá abiciat: Et sicut flāma lu cida est: et manifestat q̄ i obscuro sūt: Sic matrimoniū de bet i māifesto contrahi et nó i occulto: ut uolūt iura. Qua pp ut hoc soléniter fiat: et seruet sancte ecclesie cósuetudo laudabilis: cōuenistis hoc i loco apto et manifesto. Ad lau dem omnipotentis dei.etc.ut i primo sermone. Amen.

Modus incipiendi confessionem uulgaris

SERMO .L.

In prima quando elpeccatore siua aconfessare singi nochi inanzi alsacerdote: et dica in questa forma. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti. Amen. Sit no men domini benedictum. Benedicite pater. Elsacerdote ri spondera. Dominus sit in corde tuo: et in labiis tuis: ut di gne annunties peccata tua: ut habeas uitam eternam Amē

Dica elpeccatore la confessione generale insino a dico meam culpam. Et qui dica: Padre dico mia colpa a Dio et uoi suo uicario: che allapresente confessione non uengho con quella contritione et pentimento depeccati: come aque sto sacramento sirichiede. Non ho pensati emie difecti: ne esaminata lamia conscientia: ne facta quella diligente pre paratione che far doueuo. Dolgomi generalmente di tutti emie peccati et offese facte a Dio: et particularmente delle trasgressioni facte ne dieci comādamēti dellalegge: Et q̄gli dica. Similemente desette peccati mortali: Et quegli dica. Et cosi ne dodici articoli dellafede: cinque sentimēti delcor po: Sette opere dellamisericordia: Sette doni dello spirito scó: Sette uirtu: tre theologiche: et quattro cardinali. Sette sacramenti dellachiesa. Et se non sa distinctamente expri mere ogni cosa. dica: Padre prieghoui in charita examina te lacoscientia mia perche sono ignorante. Et quando ha fa cta laconfessione diligentemente: dica in fine. Padre emie peccati sono innumerabili: pentomi nó so exprimere tutti emie difecti: Dolgomi ditutti emie peccati: occulti: ditutte loffese facte i uno medesimo uitio: prieghoui ditutti masol uate: et datemi lapenitentia: et fatemi quella reprensione che a uoi pare,

In uisitatione infirmi exhortatio ad confessionem Sermo. LI.

S I terrestris domus nostra dissoluitur: habemus domum non manu factã: eternam in celis .ii: ad Corith. v. Veni frater charissime ad charitatem tuam: et te infirmũ reperio infirmitate corporali: et anima tua posita in carcere huius corporis usq; modo ibi permansit cum labore et ansietate multa: sumus omnes in hac peregrinatione usq; ad morté: q̃ tamé est porta per quã itratur ad domũ glorie. Psal. xxv. Domie dilexi decoré domus tue et p. i. locum habitationis glorie tue. Oportet. n. infirmum aiam suam bene dispóere. Primo p receptionem sacramentorũ que gratiã conferũt et sanitatem: ait extra de peni. et re. cap. cum infirmitas. Maxime debet recipere sacramentum confessionis. Mulier enim que amiserat dragmam unã ex decem accendit lucernam: euertit domum: et quesiuit diligenter. Luc. xiiii. Sic debet anima euertere. i. discutere domum conscientie: si uult i domũ uite eterne igredi. et secũ ferat decem dragmas: idest obseruationem decem preceptorum: tunc unam amittit: cum unum preceptum transgreditur. Reinuenit cum per penitentiam satisfacit confitẽdo. Quia confessio a morte liberat: paradisum aperit: spem salutis tribuit secundum Ambrosium. Vt ergo melius inueniat: accipiat lucernam accensam et bene luminosam idest confessorem bene intelligentem: et scientem bene examinare: et consulere secundum Deum. de pen. di. vi. cap. i. quia dicitur. xxvi. q. vii. cap. i. Ab infirmis i periculo mortis positis pura inquirenda est confessio peccatorum: non tamé est illis quantitas penitentie iponenda: sed innotescenda: et amicorum orationibus et elemosinarum studiis pondus soluendum: si forte migrauerit. Libéter debet infirmus cõfiteri: quia confessor efficitur eius familiaris: dat ei beneficium absolutionis: et si ante erat dignus pena: remunerat gloria eterna. In tali statu peccator non potest facere penitentiam exteriorem: sufficit interiorem. Est ei innotescẽda per modum consolationis: ostendẽdo ei benignitatem dei remittentis et dicendo. Frater si esses sanus deberes facere talem penitentiam usq; ad tale tempus. Sed quia infirmus es: non tibi iniungo: Si tamé decesseris: facies talem

helemosinam: uel iniungas tuis heredibus pro te faciēdā. Et si esset aliquis qui promitteret facere penitētiam pro eo bonum esset. Et si aliquis absoluit infirmum: iponat ei oia bona que fuerunt procurata per ipsum: et omnia suffragia que sibi fuerunt impensa: et omia mala que substinuit sint in satisfactionem peccatorum suorum. Secundo debet in firmus bene disponere domum suam. Dispone domū tuā scilicet familiam tuam quia morieris et nō uiues. Dictum est Ezechi. per prophetam Ysay. xxxviii. Debet primo di sponere familiam admonendo ad bonos mores. Deinde leget pro anima sua aliquid si potest. Caueat ne relinquat ecclesie uel filiis que sint subiecta restitutioni. Que relin quere uult caute dimittat ut impleantur. Apponat i relicto seu legato ꝙ deuoluatur ad alios si non impleuerint. Hortatur Augustinus in libro de uita clericorum: Moriens sic faciat: quod sepe hortatus sum. Vnum filium habet: putet Christum alterum. Duos habet: putet Christum tertium Decem habet: putet Christum undecimum: et suscipio hec Aug. xiii. q. ii. Si quis. Exhortatio est non preceptum. Si tamen filii egerent tota hereditate: quia modica est: conue niētius ē ut eis reliquat q̄ aliis paupibus uel ecclesiis: imo dicit Tho. i q. de quolibet ꝙ si ꝓpinq idigēt hereditate mo rientis idigentia manifesta: ipse moriēs tenet̄ eis dimitte re hereditatē: nisi esset mali: tenet̄ ex debito honoris parē tele: q̄ tenet̄ honorare parētelā cū subsidio tēporali. Hec oia disponat dū pōt. Tertio debet ifirmus bene ꝓcurare de sepultura: q̄ est tertia domus. Psal. xxxxviii. Sepulchra eorum domus eorū in eternū. i. usq; ad finē mundi. Et de bet sepelliri i loco sacro pp tria. Primo pp intercessionem illorū sanctorū: ad quorum honorem fabricata est talis ec clesia: et pp deuotionē eligentis ibi sepulturā ad eos. Qua q̄sq; ad memoriā martyrū sepellit̄: hoc tātū mihi uidet̄ pro desse defuncto: ut cōmendās eū etiā martyrū patrocinio af fectus pro illo supplicationis augeat̄. xiii. q: ii. non estime mus: Secūdo pp deuotionē consanguineorū: q ad talē ec clesiā uadūt: recordant̄ et orant pro eis. Vnde et monumē tum dicitur quasi monens mentem: Tertio quia dicit Am brosius. In sepulchro christianorum requies est defuncto rū. xii. q. ii. Aurum. quia ibi minus uexantur a spiritibus

Ezechi. p prophetam Ysay. 38.

immundis cadauera eorum ut dicit glo. melius ē sepelliri ubi fiunt plura suffragia: plures orationes: et plures misse et a deuotioribus ministris expense que fiunt per modum helemosine ꝓsunt defunctis. Alie cerimonie: et pompe sūt consolationes uiuentium. Hec omnia i ista uisitatione uolui tibi ad memoriam reducere: ut si dn̄s uellet te de ista domo terrena exire: taliter te disponas: ut merearis ad domū celestis glorie peruenire. Amen.

In cōione infirmi pro eo qui corpus domini portat ad infirmū. Sermo. LII.

p Ax huic domui et omnibus habitantibus in ea: Deinde dicat sacerdos. Dilectio et amicitia frater charissime siue soror carissima: si est mulier: et si in uita amicorum ostenditur: precipue tamen tempore tribulationis: quia tunc subueniunt iuxta posse. Sic uenit ad te dominus Iesus Christus nunc tempore tue infirmitatis: dans seipsum in cibum anime: et pretium redemptionis tue. Prepara animam tuam ad tam dulce pabulum. cōsidera quid est ipse cibus. Est Christus filius dei: In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis: quomodo datur tibi i finito amore et caritate. Quantus datur tibi: scilicet totus Christus est ueraciter in hoc sacramēto Corpus. Anima Diuinitas. et Sanguis. Dicens: Ego sum panis. Ecce corpus. Viuus. Ecce anima et sanguis. Qui de celo descendi: Ecce diuinitas. Crede tota mente hoc esse uerum corpus Christi: et ipsum adora: et accipies eum spiritualiter in anima tua: dicente Augustino. Crede et manducasti. Dispone animam tuam per ueram contritionem et uerum dolorem de peccatis tuis: et ipsum accipies sacramentaliter. Et si ipsum accipies anima deuota et bene disposita: te illuminabit ad fidem: et inflammabit ad deuotionem: reficiet animam tuam: uniet ipsam Deo: sanitatem inducet: fortificabit: ut in fortitudine istius sanctissimi sacramenti peruenire ualeas ad montem Dei. Amen.

Augustinus

Alius de eodem Sermo LIII.

q Vi māducat meam carnem in me manet: et ego in illo. Io. sexto capitulo. Charissime frater magnus de celo uenit medicus: ut curaret infirmitatē tuam

Expedit ergo ut leto animo et hylari corde ipſum recipias et eius monita ſerues. Ordinauit dominus ſacraméta pro medicina anime: ut ipſam apeccato purgaret. Eſt ſacramẽtum anime medicamentum: et latentis morbi curamétum. Inter que é ſacramentum corporis dñi noſtri Ieſu Chriſti. quod nunc tibi preſento ſumédum per modum cibi nutrientis animam: et ipſam unientis cum ipſo: quia per manducationem magis fit unio cibi cum ſumente q̃ per uiſionẽ uel per alios ſéſus. Debes igitur te preparare ut digne ipſum recipias. Et ſic debes recogitare excellentiam tanti ſacramenti. Eſt enim corpus Chriſti uiuum et uerum: quod fuit in utero uirginis et in cruce. Abſconſum eſt ſub iſtis accidentibus: utputa ſub iſto colore et ſub iſto ſapore. Eſt ſaluator tuus. Eſt Deus tuus. Eſt medicus tuus qui ſanat omnes infirmitates tuas: dicente ipſo: Ioh. ſexto capitulo. Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet i eternum. Et ſic debes aſſúmere cum magna reuerentia. Cogita tuam iſufficientiam: Quia es creatura: et ipſe creator. Es peccator: et ipſe Deus et ſumma bonitas. Et ſic eum accipe cũ timore: et ſibi gratias referas de tanto benefitio tibi collato. Totus ergo ſe exhibet tibi Chriſtus in cibum: ut ſicut diuinitate te reficit: quem ſpiritualiter corde guſtas: ita te humanitate reficiat: quem corporaliter ore recipis. Vt te de terrenis ad celeſtia: de humanis ad diuina: de uiſibilibus ad inuiſibilia tráſſerat. Accede ergo humiliter et deuote ad hoc mirabile ſacramentum: ut ipſo mediante gratiam recipias in preſenti: et gloriam in futuro. Amen

Io. vi. cap.
Si qs manducauerit ex hoc pane uiuet in et m

Quando ſacerdos portat oleum ſanctum
SERMO LIIII.

ſ Acramentum extreme unctionis frater chariſſime inſtituit Chriſtus dominus noſter: ſed Apoſtolus Iacobus promulgauit. c. v. ſue epiſtole dicens infirmatur aliquis in uobis: inducat preſbiteros eccleſie: qui orent ſuper eum ungentes eum oleo in nomine domini: et oratio fidei ſaluabit infirmum. Effectus iſtius unctionis eſt quedam ſanctio ſpirituals: et datur contra quandam debilitatem et ineptitudinem que in nobis reliquitur ex peccato originali uel actuali: contra quam debilitaté ho

Iac. apls

mo roboratur per hoc sacramentum: et hoc robur facit gratia. que secum non cópatitur aliquod peccatū. Ideo si inuenit aliquod peccatū quo ad culpam tollit ipsum. Est igitur effectus spūalis huiu s sacramenti hylaritas mētis habitualis: quia iprimit ornatū disponenté ad gratiam gratū faciētem: et cū hoc ad gratiā sacramentalé: que est quidam habitus habens spetialem effectū ad fortificandum contra pugnam demonis infestantis hominē in fine: Valet ad remittendum penā: que post omnia sacramēta ipediret ingressū regni celestis. Est aliquando debilis anima pp habitū malum: et pp hoc ungitur: quasi pugnator ad bellum. Et si remansit in anima aliquod peccatū in receptione aliorum sacramentorū per extremā unctionem delebitur Recipe ergo hoc sacramentū: ut sic unctus sis paratus ad pugnam: sis ab omni macula peccati mūdatus: ut appareas sine macula ante thronū dei.

De absolutione facienda: et de modo quē tenere debet sacerdos circa penitentes Sermo LV.

a Vdita confessione peccatoris Sacerdos debet ipsū a peccatis absoluere: circa que quattuor pono notanda: que in diuersis locis ponit in tertia parte sūme Archiepus Florentinus. Primo ꝙ sacerdos tribus modis dicitur soluere uel ligare. Vno modo per ostensioné .s. ostendendo solutū uel ligatū: licet sit a deo absolutus p cōtritionem: manet tamen ligatus i facie ecclesie. Secūdo ligat sacerdos ad penitētiā: ad quā obligat peccatoré: et soluit: dū de penitentia sibi debita dimittit. Tertio absoluit ab excomunicatióe uel ligat ad eā: Et hoc facit tanꝙ minister: quia deus absoluit auctoritatiue: absoluit Christus inqtū homo q hēt clauē excellentie merito passionis aperuit celū. Clauis ministerii est duplex: ordinis et iurisdictióis. Primam habet ois sacerdos. Secundā habet curatus. Secundo nota ꝙ pprius sacerdos siue curatus non potest audire inqtum curatus nisi suos parrochianos tātū: alios āt nó nisi cū licētia epi uel curatorū aliorū. possunt tamen committere alteri audire suos parrochianos . Fratres aūt mendicantes quādo sūt presentati per suos superiores epo possunt audire omnes parrochianos uolentes ei confiteri omniū curatorum illius diocesis ubi sunt presentati; et non aliarum

diocesum. Et nota ꝙ religiosus non debet audire con/
fessiones etiam aliorum qui habent licẽtiam eligendi sibi
confessorem sine licentia sui superioris: cum non habent
uelle aut nolle. Nec etiã petest predicare sine licentia sui
supioris. Nec possũt absoluere extra diocesim ubi sũt pre
sentati: patet hoc per similitudinem de electi. Si religiosus
li. vi. ubi dicit ꝙ electioni de se facte non debet nec potest
assentire sine licentia sui superioris papa potest eligere con
fessorem. Archiepus et episcopus hoc habent ab ipso iure
Tertio uidendũ est a qbus casibus potest sacerdos absolue
re et q sunt casus reseruati epis. In sũma pisana ponuntur
quattuor casus reseruati epo de iure. Primo peccatũ cleri
ci pp quod incurrit irregularitatẽ. Secũdo icendiarii. Ter/
tio peccatũ pp quod indicit solẽnis penitentia. Quarto ex
comunicati maiori excomunicatiõe. Et qnq3 ponit de con
suetudine. Primo homicide uolũtarii .s. uolũtate extrinse
ca. Secũdo falsarii. Tertio uiolatores ecclesiastice liberta/
tis. Quarto uiolatores ecclesiastice imunitatis. Quito sor/
tilegii diuinatores. Et dicit ꝙ possunt epi alios casus reser/
uare i sua diocesi Io. an. extra de pe. et re. Si epus. lib. vi.
glo. tres de predictis casibus ponit crimẽ enorme: et publi
cũ homicidium: et sortilegiũ. Et addit istos alios: oppressio
puerorũ etiã ex casu: icestus: corruptio monialiũ: coitus
cũ brutis: matrimoniũ clandestinũ: uel cõtra iterdictum ec
clesie: piuriũ: falsũ testimoniũ: et blassemia dei et sãctorũ:
peccatũ contra naturã. et etiã quodlibet enorme: quod ge/
neralis uel particularis cõsuetudo reseruat epis. Et dicit ar
chiepus ꝙ nõ legit esse aliquod peccatũ ita enorme: a quo
nõ possit absoluere eps subditũ dũ tamẽ nõ hẽat sniam ali/
quam annexam. Guil. dur. et Specu. in repertorio suo ul/
tra predictos addit alios: scilicet: deflorãtes uirgines ui op
pressas uel seductas: cõtrahẽtes post uotum castitatis: for
nicatio cum iudea uel saracena: cõcipiens per adulterium
quẽ uir credit esse suũ: pcurãs abortũ uel sterilitatẽ i se uel
i alio cõtrahẽs matrimoniũ post sponsalia iuramẽto firmata:
cognoscẽs carnaliter a se baptizatã uel cuius cõfessionẽ au
diuit: tenẽs ad baptismũ uel cõfirmationẽ filiũ uel filiã ex
tra articulũ necessitatis: Verberãs patrẽ et matrẽ: et usura
rius, tamẽ dicit idẽ Arch. Sacerdotes oia posse quo ad forũ

penitētiale q̄ nō sant spetialiter i iure ep̄is reseruata. Et q̄ nō sunt ipsis sacerdotibus directe uel ꝑ aliquā cōseq̄ntiam iterdicta. Vbi tamen est graue delictū: est supioris iudiciū reqrendū. Et idē dicit i oibus casibus de qbus est genera lis consuetudo ecclesie ꝙ sit ep̄is reseruata. Et dicit ꝙ fra/ tres presentati ꝓ audientia cōfessionum possūt absoluere ab omnibus casibus peccatorum: exceptis precise que in iure reseruant̄ ep̄is. Reseruat. cle. Dudū casus a qbus nō uult ꝙ possint absoluere. Videt̄ ergo cōcedere alios reser uatos ex cōsuetudine particulari uel sinodali. Tutior tamē uia ē: ꝙ fratres si possunt sciant ab ep̄o: quos casus uult si bi reseruare: et de illis nō se audeāt ipedire. Caueat cōfes/ sor: ut nō dormiat quando audit cōfessiōem: q̄a non ē uera cōfessio: cū reqrat loquentē et audientē. Dicit Io. An. sup cle. Dudū: ꝙ sacerdos prius debet iniūgere penitentiam q̄ facere absolutionē a peccatis. Si tamē fiat post non uitiat. Absoluat a penitentiis iniūctis ab aliis sacerdotibus: si nō bene cōpleuit: et iponat peccatori ꝙ si aliqua die uel ex ne gligentia uel obliuione omitteret penitentiā iniūctā ꝙ pos sit remittere alia die. Item cōsulendum ē diuitibus et nobi/ libus ꝙ querāt participationē bonorū que fiūt i aliqua reli gione: sicut ordo noster cōcedit litteras cōfraternitatis in q bus fiūt participes bonorū q̄ fiūt in nostra religione: et in penitentia iponat̄ eis non solum q̄ faciēt ipsi: sed q̄ pro eis fient ab aliis: uel que ꝓcurabunt fieri ꝓ se ab aliis. Quorū omniū debet sacerdos facere participem peccatorē: Debet etiā confessor cum paruam penitentiam iponit: intimare ei ꝙ illa penitentia non est condigna: ne decipiatur: putās ip sam sufficere: Sed ꝙ deberet pro quolibet peccato mortali septēnem agere penitentiam: quam si hic non faciet: luet i purgatorio: tamen cum moderamine: ne inducat peccatorē in desperationem. Et cōfessor prius debet absoluere a uin culo excomunicationis etiam minoris q̄ a peccatis: multo magis a maiori si hēt auctoritatē: Si non habet non absol/ uat a peccatis: nisi prius absoluatur per eum qui potest eū absoluere. Quarto ponitur que sit forma absolutionis. Dicitur ꝙ homo non est certus fecisse unquam unam con fessionem perfectam. Debet ergo in cōfessiōe sacramētali de oibus uenialibus et mortalibus cōfessis et nō cōfessis

dicere suam culpam: et sic ualebit absolutio ad remissionē pene mortalis obliti. Forma absolutiōis est hec quantū ad substantiā: Absoluo te. Et consueuit addi Ego: et a peccatis tuis: Et si non diceret' sub intelligeret': qa i sacramentis uerba habēt efficaciā ex istitutione diuina. Institutio diuina fuit hec. Quecunqȝ solueris. etc. Ista côueniūt. Ego te absoluo. Et subdit': Ab oibus peccatis tuis q̄ confessus es in generali uel spetiali: de qbus itendis: et quorum memoriam non habes in presenti. Premittit' oratio. Misereatur tui oipotens deus. etc. Indulgentiam. etc. Et filius dei te absoluat. etc. Vt per talem orationē tollat' si aliquod esset obstaculū ex parte penitentis. Ad percipiendū fructū absolutiōis subiungit' signū crucis super cōfessū cū inuocatione trinitatis: ad inuendum ꝙ remissio peccatorum fit auctoritatiue persanctā trinitatem: et meritorie ꝑ passionē Christi. Impositio manus super caput confessi non conuenit: qa istud sacramentū non datur ad aliquā excellētiā gratie secundū Tho. Et i fine dicat'. Quicqd boni feceris sit tibi i remissionē peccatorū tuorū: et mala que sustines: et bona que ꝓponis facere sint tibi i remissionem peccatorū tuorum. Sed prius ut dixi supra: absoluat ab excomunicatione. Solet aūt papa dare absolutiōem generalem i foro cōsciētie isto modo. ECCLESIASTICIS. De plenitudine potestatis apostolice: cuius auctoritatem ꝑ presenti gero: absoluo te ab oibus censuris ecclesiasticis: sententiis: uinculis excomunicationū: suspensionū: et iter dicti tam a iure q̄ ab homie latis: necnō ab oibus negligentiis et defectibus cōmissis i administratione sacramentorū offitiis et actibus tuis uel nomine tuo factis supplendo de solita apostolice sedis clementia omēs defectus eorūdem. Aboleo etiā oēm maculā infamie et ihabilitatis undecūqȝ contractam. Dispensoqȝ tecū super omni irregularitate: symonia i ordine et beneficio actiue uel passiue quacunqȝ occasiōe uel causa: etiā circa collationē ordinū et aliorū sacramētorum contractis siue cōmissis. Restituo te et habilito te ad statum famā et honores et executiōes offitiorū ecclesiasticorum quorūcunqȝ: ac ad oēs gradus dignitatum uel honorum: ad banefitia ecclesiastica habita uel habēda: et tibi de his que habes de nouo prouideo relaxando tibi fructus

quos male percepisti: seu lesa conscientia ex eisdem ac alia que i ludo ex successione ad alias ad te prouenerunt: q̄ sub iacent restitutioni in forma plenissima: In nomine patris: et filii: et spūs sancti. Amen. Hec absolutio non fit sine auctoritate Pape. Absolutio in bulla de idulgentia tãtum ualet quantũ sonat.

Quãdo elpeccatore e/cõfessato: dica elsacerdote.

Figliuolo habbi dolore depeccati commessi: confermo proposito dastenerti: Et benche tuoi peccati sieno graui: et per ciascuno mortale siconuerria lapenitantia di septe anni: come e/posto neldecreto. xxii. q. i. predicãdum: et. xxxiii. q. ii. Hoc ipsum. Et cosi antichamente siseruaua: et piu et meno aspra secondo laqualita delpeccato. Perche appresso a Dio piu uale lamisura deldolore che deltempo: et lepenitẽtie hoggi sono nelarbitrio delsacerdote perla indispositiõe depenitenti: et amolti non bastarebbe eltempo della sua uita. Et se imponendo lapenitentia cadesse errore: piupresto errar siuuole inporre troppo pocha che troppo grande: notificandogli che quella non e/condegna: ma douerebbe come e/detto disopra per ogni peccato mortale fare penitẽtia disette anni.: Et se qui non satisffa: rimane debitore in purgatorio. Et porre sidebbe lapenitentia contraria alpeccato. cioe alsuperbo opera dhumilita: allauaro lymosina: algoloso digiuno: benche ogni penitentia sia satisffactoria. etc:

Et inanzi sidia lapenitẽtia che si facci labsolutione: et poi sifacci labsolutione. Et benche quanto allasustantia della absolutione sia solo. EGO TE ABSOLVO: tracta dal detto di Christo. Quecunq; solueris. Mathe. decimo octauo capitulo: pure uisagiugne altre parole: lequale hãno efficacia per uirtu dellauctorita ecclesiastica.

Et prima absolua dalla excomunicatione se ha auctorita: che dapeccati: Et se non ha auctorita: non absolua dapeccati. Et perche uarii sono glistati delle persone: uarie debbono essere leparole agiunte oltra laforma sustãtiale detta di sopra.

ABSOLVTIONE

Quando hai absoluere uno saculare
Dirai cosi alconfitente

Che dica èl Pater noster et l Aue Maria. El sacerdote dica Misereatur tui omnipotens Deus: et dimissis omnibus peccatis tuis perducat te ad uitam eternam. Amen. Indulgentiam absolutionem et remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et misericors dominus: Amen

Dipoi dica

Dominus noster Iesus te absoluat: et ego auctoritate qua fungor: et auctoritate mihi commissa et tibi concessa absoluo te a uinculo excomunicationis maioris et minoris in quantum mea auctoritas se extendit: et a participatione exocmunicatorum: si incurristi: et restituo te sacramentis ecclesie: et unitati fidelium. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti· Amen.

Iterum dominus noster Iesus te absoluat: Et ego eadem auctoritate te absoluo ab omnibus peccatis tuis: que confessus es in generali uel spetiali: de quibus intédis: et quorum memoriam non habes in presenti: et omnia mala que substines: et omnia bona que fecisti: et que proponis facere in futurum per te uel alius nomine tuo sint i satisfactionem peccatorum tuorum. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti. Amen.

ABSOLVTIONE

Quando ha absoluere un prete: dica cosi

Misereatur. etc: Indulgentiam. etc. Et poi dica.

Dominus noster Iesus Christus te absoluat: et ego te absoluo auctoritate qua fungor a uinculo excomunicationis et a participatione excomunicatorum: si incurristi. Absoluo te ab omnibus negligentiis et defectibus commissis in administratione sacramentorum. Aboleo omnem maculã infamie: et inhabilitatis undecunque contractam: in quantũ mea auctoritas se extédit. Absoluo te ab omni mala dispensatione fructuum quos male percepisti: seu lesa conscientia ex eisdem: et restituo te ad statum et famam et honores: et puritati ordinis sacerdotalis. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti. Amen

Iterum dominus noster Iesus Christus te absoluat ab oĩbus peccatis tuis. Vt su pra pro seculari.

Quando absolue Vn frate o una monica dica cosi Misereatur. etc. Indulgentiam. etc. Dominus noster Iesus christus te absoluat: et ego te absoluo anctoritate qua fungor a uiculo excomunicatiōis: et a participatiōe excōicatorum: si incurristi. Absoluo te ab aptis culpis: et a comunibus transgressionibus ordinis et a macula irregularitatis pp quam non oportet sedem apostolicā consulere: Absoluo te ab omni macula apostasie: ab omibus negligentiis et transgressionibus regule et constitutionum tui ordinis: ab omni idebita admistratiōe offitii tibi cōmissi: et restituo te sacramentis ecclesie: unitati fidelium: et puritati religiōis In noie patris: et filii: et spūs sācti Amē. Iterū dūs noster Iesus Christus te absoluat ut supra i absolutiōe layci.

Exhortatio populi ad cōionem utilis et uulgaris
In sabbato sancto. Sermo LVI.

m Ortui. n. estis et uita uestra abscōdita est cū Christo In deo. Colos. iii. cap. in epistola presētis diei Morti i uerita sete: et lauostra uita e nascosa con Christo: Dice una regola di ragione de regulis iuris: Certū est qꝙ is cōmittit i legē: q uerba legis amplectens: cōtra legis nititur uolūtatem. cioe Certo e che quello offēde nella lege elquale pigliando leparole dellalegge sisforza fare contra alla intentione dellalegge. Lalegge comanda che domani ciascuno adulto di perfecta eta et disana mente debitamēte riceua elsancto corpo di Christo. Contro laqual legge fanno molti. Prima molti confessano se non essere degni diriceuerlo: et dicono eluero: et p una iniqua humilita sirimāgono dellacomunione: quasi come Christo nō habbi saputo che nessuno e degno di se: Ma lui fa degni qlli a cui comanda sipaschino desso. Molti altri fugano daempiere elcomandamento: perche sono i peccato mortale dicēdo nō poter lassare epeccati mortali: o daquegli astenersi accusando idio come seglauessi obligati acose ipossibili: Et certo nessun pecca i quella cosa che non puo fuggere. Molti ancora sicomunicano accio oseruino questo precepto: Ma cō Giuda pigliano el corpo di Christo In peccato mortale: Tutti qsti offendono nellalegge non seruando la intentione della legge: ne andando ad essa puri come possono. Pero intendo dichiarare tre cose: Prima come debbe essere facto

lhuomo inanzi lacomunione. Secondo come andãdo alla comunione. Tertio come doppo lacomunione. Inãzi laco munione debbe esser mortificato i sua natura. Ibi. Mortui .n. estis. Nellacomunione debbe esser pportionato allase/ poltura. Ibi. Vita uestra abscõdita est cũ xp̃o. Doppo laco/ mnnione debbe essere glorificato i uita pura. Ibi. in deo. hoc est i gloria. Prima necessario e/ morire allacarne: asen timenti: allapp̃ria uolõta: Pruoua se se morto come Chri/ sto tuo capo: elquale patientemẽte sopporto et perdono len giurie dellamorte: et pdono a crocifixori. Et po quãdo uai alsacramento: accedi gia morto a sentimenti et allacarne: et assai e/che questa morte sia i dispositione et i affecto. Et po se tu posponi tutte lecose sensitiue: per dio apparecchiato piu presto amorire che peccare: auega tu ticonosca fragile et dubiti dellapatiẽtia auenire: tu se morto p spirito et per uolunta. Et po ua securamante acosi facto sacramento. Et poi che uai debbi offerirti come una sopoltura di xp̃o. Et q̃ sta e/lasecõda parte: accioche lauita tua sia nascosa cõ chri sto. Douedouemo cõsiderare tre cose. Prima del sepolcro locale. Secondo elsepolchro reale. Tertio lacircũstãtia for male. Nellap̃ma cõsidera ãcora tre cose. Prima chelsepol cro e/ nellorto. Secõdo che glie/p̃sso gierusalẽ. Tertio che glie molto p̃sso almonte caluario. Lorto dellaia e/elnostro intellecto: lussitio delquale e/orare: saper pensare: et specu lare. Nellorto sipianta herbe odorifere. Lorto sinetta dalle mali herbe. Lorto sinaffia Nellintellecto dichi sicomunica debbe essere meditatione: orõne. Meditatio cordis mei i cõ spectu tuo semp. Lintellecto ogni di si purghi demali pen sieri accio nõ creschino i ortica. Quia sagitte paruulorum facte sũt plage eorũ. Bagna litellecto legẽdo cose didio: po ni lõtellecto tuo p̃sso gierusalẽ cioe allauisiõe beata: Pela lagloria sua. Lorto e/presso almõte caluario. Põti neltẽpo dellacomunione tutta lapassione di xp̃o dinanzi aghocchi tuoi: et serai infiãmato damore: Et dolerati detuoi peccati. Questo sacramento ordino al tẽpo dellapassione. et in me moria dessa passione comando sifacessi. Conuienti notare che nellorto era la spelunca: et nella spelũca lasepultura: et nella sepultura xp̃o: laqual era diprieta: et duna prieta nuo ua, daltri nellaquale non era stato posto alcuno. Sette cose

insegnano apparecchiare lanima a dio come uero sepolcro La prima e trouare nellorto laspelunca: questa e lacóscien tia nellintellecto. Tu inázi lacomunione entra nella ua cō scientia: et cerca se dentro ue nascoso ladro: cerca ogni par te dessa: accédi la lucerna della cognitione de tuoi peccati et purgala et nectala cō lagrime: chiudi luscio disponédoti di non cadere piu: Secódo dentro allaconscientia truoui lauo lúta lopatióe sua e amare damore electo dadio: Quia deus charitas est: et qui manet i charitate in deo manet: et deus i eo. Adunche e manifesto che chi uuol possedere Christo: cacci da se ogni odio. Tertio attendi che questa uolunta sia diprieta forte contra ogni temptatione: altrimenti non sa rebbe uera charita: Quia fortis est ut mors dilectio: et mul te aque non potuerūt extinguere charitatem. Quarto que sta prieta e una: peroche debbi hauere uno amore dicolui elquale e uno: Ama cioche possiede per dio: et a suo hono re fa ogni cosa: Vnum é necessarium. Et áche disse Paolo. Omnia in gloriam dei facite. Chi ha idio ha ogni cosa. et Psal. Deus cordis mei pars mea est in eternū. Quito que sta sepoltura sie nuoua. Nessuno mai deluecchio testamé to pote mangiare questo cibo disalute: senon sotto figura. Et come uedeuano dalūgi: dalungi mágiauano elpane del cielo: elquale die loro nel diserto. Nó Moyses dedit uobis panem de celo: sed pater meus dat uobis panem de celo ue rum. Spogliateui deuecchi costumi dipeccato: et uestiteui decostumi di Iesu christo: et lui riceuerete. Sexto in questa sepultura nessuno ancora e stato posto. Et come deluentre dellauergine uolse uscire: cosi ricercha in te oue nó sia pec cato alchuno. Et come lauo epiedi adiscepoli della minuta poluere: cosi uuole non solo dagrandi: ma daminuti pecca ti siamo netti quádo cidouemo comunicare. Septimo lase poltura non era sua: ma di Ioseph: che e interpetrato accre scimento. Cosi uolédoti comunicare non uoler fare la tua uolonta: ma quella didio: oseruando non solo ecomádamé ti ma econsigli. Oserua ecomádaméti dituoi maggiori spi rituali et temporali: pur che non facci contro adio. Sequi ta laterza parte di qsta mistica sepoltura la circūstantia for male: oue e da notare dieci regole. Prima luscio della spelū

Quia ds caritas e et q manz i car

psal. ds cordis mei pars mea e i etnū

cha era molto picchola. Luscio picchola per loquale el dile
cto passa allontellecto e/ lhumilita gratiosa. Ysay. Super
quem requiescet spiritus meus nisi sup humilem? Et ben
che sempre lhumilita sia grata a Dio: quando lhuomo sico/
munica e/piu necessaria: perche allora e/costretto dallame
moria desuoi peccati: e posto inanzi alsignore delcielo et
della terra: e/illumiato dallume dellasua diuinita: i tāto che
spauētato cō san Piero dica: Partiti dame signore chio son
peccatore. Et col Cēturione Mathe. octauo. Dñe non sum
dignus: ut intres sub tectum meum. Pensa tu posto inan/
zi a tanto sacramento: chi sono io: et quanto e/grande idio
Secundo fa che questa humilita tu cuopra collafede prieta
grande. Se lafede grande non fusse: tu non loriceueresti.
Fra glialtri miracoli delnostro signore Christo Iesu que/
sto e/maximo. Tertio lasepoltura e/aperta disopra: cosi sia
aperta labocchа delchuore in laude del nostro saluatore: et
come ebeati lhāno i cielo per gloria: cosi colui che sicomu
nica lha qui p gratia. Quarto poi che lharai riceuuto: chiu
di lasepoltura colla prieta delle uirtu ricogliendoti in te: uo
lentieri sta nascosto sotto leuirtu dellanima. Quinto poni
elsugillo sacerdotale alsepolcro: accioche niuno ardischa a
uiolare elsepolcro. Questa e/lacroce sancta: laquale ti sara
una dolce penitentia. Et quando starai in penitentia: sarai
libero daldemonio. Assai sono lespetie della sācta peniten
tia: lagrime: percuotersi elpecto: cilitio: disciplina: et sopra
tutte lalieta patientia delle cose aduerse. Sexto poni ecaua
lieri gli quali guardino luscio del monimento. Questi so
no lespetie deltimore lequali stieno presso alluscio delleco
gitationi: locutioni et operationi tue: che mai non lascino
andare alchuore lingua o mano che prima nolla examini
no cō grande diligētia. Onde uieni. Che porti. Che uuoi
Psalm. Posui custodiam ori meo. dum assisteret peccator
aduersum me. Septimo apparecchia aloe molto: colaqua
le ungha elcorpo delnostro signore se louuogli dolcemen
te ritenere: Laloe purhga lecose nascoste puzolenti et no
ciue. Questo fa lasancta confessione: laquale farai non so
lo in camera a dio una uolta eldi: o uero colprete allamessa.
Ma io ti consiglio che tante uolte ticonfessi: quāte uedi tisia

Mathe octauo. Dñe nō sū dign͂ᵒ ut intres sub tectum meū

dibisogno accio non uadasadormire con peccato mortale. Questa confessione sacramentale bencbe non sia necessaria senon una uolta lãno: e utile a frequẽtarla spesso: Octauo dico che sitolga mirra amara. Questa sara lameditatione dellauita di Iesu Christo tutta amara. E concepto nel uẽtre dellauirgine: elquale siede in cielo. Nasce nelpresepio colui che rege elmondo. Piangne a chi cãtano gliangeli: e circũciso: e ricompato: fugge in egypto: e cercato p uciderlo: e infamato: cercato di precipitarlo: sostiene fame: fa ticha: e uenduto: tradito: legato: pcosso: sputatogli i faccia: condẽnato: schernito: fragellato: coronato dispine: e tirato portando lacroce i collo: e abeuerato daceto mirra et fiele: conficto chochioui crudeli: collalancia aptogli elcostato: et fra ladroni e dimostrato morto come ladrone. Molto piu e lamirra amara che non sipuo notare in brieue parlare. Poni q̃sta mirra nella mente tua: et ad ogni tua opatione pẽsa in essa: et non peccherai in eterno. Nono cercha dhauere lasindone monda dipãno lino biancho: cioe la castita nõ solo delcorpo ma dellamente: laquale conseruerai guardãdoti datroppo mangiare: o bere: et daltroppo dormire. Et ĩnãzi lacomunione: ancora poi siguardi daghacti matrimoniali p due o tre di: acciochè non tirenda idegno di sipuro sacramento. Decimo uoglio non ti manchi elsudario: colquale tutta lafaccia di Christo sta uelata: poche nella faccia sono e sentimenti. Et tu daqui inanzi coprirai gli occhi tuoi non ueghino uanita. Turerai glorecchi colsudario dellacõtinẽtia: pernon udire chi parla uanita. Et cosi deglaltri sentimẽti interiori et exteriori. Et allhora sarai sepolchro glorioso delsignore. Seqta laterza parte come sarai doppo lacommunione. Allaquale dico che tu se mutato i Christo. Cõciosiacosa che esso resuscitasse eldi della domenica glorioso desette dote digloria. Laprima dintellectione: che daqui inanzi studi dileggere libri diuoti: udire eluerbo didio: et p lecreature salli in contẽplatione delcreatore. Lasecõda e dellamore di Iesu delquale sarai infiãmato se cosi uiuerai. Terza fruitione et allegrezza delsõmo idio: pche gustata tale dolceza dispirito: tiparra ogni altra cosa uile: et insipida. Queste tre dote sono dellaia: quattro sono delcorpo. La prima che tu sarai chiaro et lucido diq̃lla luce che disse

elsignore: luceat lux uestra corã hoibus ut glorificẽt patrẽ uestrũ q̃ i celis ẽ. Secõdo sarai legiere adiscorrere douun che tu uorrai. Questo tifara obediente prõto a ogni uolõta didio dicendo. Viã mãdatorũ tuorũ cucurri: quia dilatasti cor meũ. Tertio sarai agile: et userai una liberta: che sarai certo che nessuno potra separarti dalla charita di Christo Quarto e/una ipassibilita et imortalita: poche essendo crocifixo almondo: uolentieri porterai p amore deltuo dilecto sposo Iesu ogni oltraggio come e/scritto degliapostoli che andauano godenti dalconspecto delcõcilio: impoche sono stati reputati degni pelnome di Iesu patire oltraggi et uillanie. Ingegnati diuiuere i tali meditationi sancti: et priegha idio p me: che tinsegno quello che nõ obseruo: accioche se per lituoi prieghi loseruero pueniamo alreame del cielo et alla gloria della resurrectione. Amen.

In festo cuiuscunq; Apostoli appropiatus

SERMO LVII.

PRincipes populorum congregati sunt cum Deo Abraam. Psal. et assũmuntur pro nostro presen/ti ,pposito. Quãto aliquod receptiuũ est ,ppinquius principio ifluenti: tãto magis recipit de ifluentia. Sic aer cũ sit uicinior igni q̃ terra citius recipit calorẽ ignis: Cũ aũt inter electos a Christo apostoli fuerint ,ppinqores aliis pfectio/ri modo eius gratiã receperũt: inter quos beatus. N. Apostolus cuius hodie festa celebramus similẽ gratiã recipere meruit: q̃ in numero istorũ pricipũ a domino fuit electus: et i consortio apostolorũ congregatus: ut dicũt uerba pro/posita: in quibus tria consideranda sunt.

Primo eius dignitas ueneranda.
Secundo eius singularitas admiranda
Tertio malignorũ prauitas detestãda.

Quãtum ad primum ostẽditur dignitas apo/stolorum i principatu de quibus cantat ecclesia. Ecclesiarũ principes: belli triumphales duces: celestis aule milites: et uera mundi lumina. Et Psalm. Constitues eos principes super omnem terram. Quilibet habuit suam prouintiam in sortem: Et pone hic principatũ illius apostoli de quo predicas. Andreas fuit priceps populi Achaiensis i grecia. Iacobus maior priceps populi Ispanie i capite anni a passiõe Christi in Iudea decapitatus est: sed Deus eius pricipatũ

ſuppleuit poſt mortem: qa in galitia deportatus ibi in maio ri ueneratiõe eſt q̃ aliqs alius. Thómas priceps populi in diani qué conuertit. Iacobus minor Ieroſolimorũ populũ regés primus epus iter apoſtolos primus miſſã celebrauit Philippus ſcythyã ſpetialiter gubernauit. Bartholomeus armeniã et lycaoniã. Matheus ethiopiã nigram candidã fe cit ſua predicatione. Simon prius meſopotamiã. Taddeus eius germanus egyptũ ſimul ambo illuſtrarunt. . Mathias iudeã in ſorté accepit. Iohãnes euãgeliſta aſiam et ſeptem eccleſiis ſcripſit apocalipſim. Petrus nó ſolũ póti: galatie: capadocie: anthiochie: ubi predicauit: et Rome: ſed abſolu te eſt totius eccleſie caput: cui dixit chriſtus: Tu uocaberis Cephas. i. caput. Paulus fuit priceps totius mũdi predicã do: fuit p̄dicator ueritatis i uniuerſo mũdo. Petrus et Pau lus eminent iter oés apoſtolos: et peculiari quadã preroga tiua precellũt: credo eos equales merito q̨ equales ſunt paſ ſióe: ſimul ad martyrii gloriã puenerũt: uno die: uno loco: ſub uno perſecutore paſſi ſunt: ut dies pro merito: locus p̱ gloria: pſecutor pro uirtute daret̃. In Roma paſſi ſunt que caput eſt nationũ: ut ipſi capita uiderent̃ eccleſie. ii. q. iiii. beati. Leo papa i ſermone Pricipes fuerunt apoſtoli eccle ſiarũ et populorũ facti a domino Ieſu Chriſto: ut eccleſiaſ gubernarent et ordinarent circa diuinũ cultũ: populos tra herent ad ſaluté debellãdo hoſtes interiores uitiorũ: doctri na et uirtutibus orbé illuſtrarent. Et Criſoſtomus. Miſit Deus apoſtolos ſuos ſicut ſol radios. Quaſi roſa ſuauita tis odoré: quaſi ignis ſintillas diſperſit: ut illorum uirtuti bus Chriſti potentia cognoſcat̃. Fuerũt igit̃ pricipes alio rum. Vnde dicit glo. ſuper illud ad Ro. viii. cap. Ipſi nos ingemiſcimus p̄mitias ſpũs habentes ſicut apoſtoli fuerũt priores tempore: ita abundãtia gratie pleniores. Et hoc de primo. Secundo ponitur ſingularitas admiranda iſtius apoſtoli. Mirabile fuit ꝙ inter tot milia hominum qui tũc erant in mundo iſte eſſet unus ex duodecim electus ad tan tam dignitatem: quibus dixit Chriſtus. Ego uos elegi de mundo. Ioh. quintodecimo cap. Electus fuit iſte. N. ad tal lem ſcolam et collegiũ ſãctum. Congregatus eſt iſte prin ceps populorum cũ Deo incarnato. Magna fuit gratia iſta et inenarrabile donum: dulcedo mirabilis: cõuerſari cum

Deo icarnato: uidere faciem eius plenam omnium gratia rum opera eius perfectissima intueri: miracula copiosa attē dere: uerba uite eterne audire: ad beneplacitum eum alloq et interrogare ut fecit iste sanctissimus apostolus: Cui de dit dominus septē singularia priuilegia uidelicet. Primo spiritus sancti repletionem ad faciēdum miracula ante pas sionem. Mar. ultimo cap. In nomine meo demonia eicient linguis loquent̄ nouis: serpentes tollent: super egros ma nus iponent: et bene habebunt. Et Hieronymus. Quicqd aliis confert in lege domini meditatio: hoc illis subgerebat spiritus sanctus. Recepit spūm sāctum ad dimittenda pec cata dicens. Accipite spiritum sanctum: Ipse est remissio omnium peccatorum. Ad confirmandum corda fidelium: conuersi per eos firmi steterunt in fide. Secūdum est in tellectio clara oium scripturarum. Cum steteritis ante re ges et presides: nolite cogitare quomodo aut quid loquami ni: dabitur enim uobis i illa hora quid loquamini. Ita Phi lippus Eunucho regine Candacis explanauit Ysayam. Andreas mysterium crucis predicauit Egee. Quorum do ctrina fulget ecclesia: ut sol et luna Tertium est exaudi tio apud Deum in oibus que petebant. Quibus dixit do minus. Siquid petieritis patrem in nomine meo dabit uo bis. Mathe. xv. Dimitte illam: quia clamat post nos. Et sic in petitionibus eorum semper fuerunt exauditi. Quartum est locutio clara in omni lingua cui data est patria i sortem predicationis. Data expedita lingua i illo idiomate. Vnde dicitur: Nonne omnes isti qui locuntur galilei sunt: quo modo audit unusquisq; linguam suam? Et iterum loquebā tur uariis linguis apostoli magnalia dei. Quintum est di lectio interminabilis. Hoc est preceptum meum ut diliga tis inuicem sicut dilexi uos. Ioh. quintodecimo cap. Et ite rum. Iam non dicam uos seruos: sed amicos. Seruus ne scit quid faciat dn̄s eius: uos aūt dixi amicos qa omia que cunq; audiui a patre meo nota feci uobis. Sextum est cum Christo permanentia. Mathe. ultimo. Ego uobiscum sum omnibus diebus uite mee usque ad consumationem secu li. Fuit cum eis in tēptationibus per uirtutem resistentie in bonis operibus per uirtutem perseuerantie. Sic aposto lus iste uicit mūdi pricipes substinendo martyriū perseue

rauit predicando admonendo confortando solidãdo in fide populũ: et ita semp fuit cũ Christo usq: ad mortem. Septimũ est electio ad gloriã. Math. xi. Nõ uos me elegistis sed ego elegi uos i exemplũ totius mundi. Math. vi. Vos estis lux mũdi. Speculũ i quo relucent oẽs uirtutes sanctitatis. Elegit ad presidentiã. Sedebitis sup sedes duodecim iudicantes. xii. tribus israel. Elegit ad gloriã sẽpiternã. Math. Gaudete et exultate: qa noia uestra scripta sunt i celis: Et sic in eterna predestinatiõe descriptus est iste dignissimus apostolus Christi. Et hoc de secundo. Tertio uidẽda est malignorũ prauitas detestãda. Congregati sunt cum Deo Abraã p tolerantiã passiõis: eundo ad celũ ad uisionẽ beatificã. Nã priceps apostolorũ Petrus crucifixus est capite deorsum: Paulus decapitatus fuit. Similiter Iacobus. Andreas crucifixus: nõ crucifixus: sed funibus ligatus i ea. Thõmas trãsfixus. Iacobus minor a pulpito piectus: pertica fullonis exterebratus. Philippus etiã crucifixus. Bartolomeus excoriatus: postea decapitatus fuit. Matheus gladio p latera trãsuerberatus ẽ. Simon et Tadeus a põtificibus ydolorũ cruci dãnati sũt. Solus Io. euãgelista et si Rome i dolio feruẽtis olei fuerit missus: ex quo illesus exiuit uitã tamẽ post oẽs alios apostolos i pace finiuit. Dicunt tamẽ aliq ꝙ adhuc uiuit i paradiso terrestri: et p antixp̄m decapitabit cõ Enoch et Helya. Passus ẽ igit iste gloriosus Apostolus. N. sed p passionẽ magis gloriosus ẽ in mũdo ubi hodie p totã ecclesiã honoratur. Figura Exo. iiii. Quãto plus opprimebãt filii israel a Pharaõe: tãto plus crescebant et multiplicabant. Ita iste apostolus q̃to plures psecutiones passus ẽ a tyrãno: tãto plus creuit merito et honore Congregatus ẽ igit p martyriũ: cũ deo collocatus i gloria paradisi. Ad quã nos pducat deus. Amen.

De uno Martyre Sermo. LVIII.

a Ccede huc ut tangam te fili mi: et pbem utrũ tu sis filius meus. Gene. xxvii. cap. Sentẽtia ẽ beatissimi patris Augustini i quodã sermone. Ad erudiendũ Dei populũ nulla utilior ẽ forma q̃ martyrũ. Facilis eloquẽtia ad exhortandũ. Ratio efficax ad suadendũ. Validiora sunt exẽpla q̃ uerba: et plus ẽ ope docere: q̃ uoce. etc̃. In quo excellẽtissimo genere doctrine beatus martyr. M. q̃ gloriosa

polleat dignitate: testes sunt psecutores eius: quoniā eius mirabilis fortitudo ai non solū uoluit i tormentis psistere: sed etiā alios exēplo sue tolerantie roborare: uoluntarie ꝑ xp̄o patiendo tormenta et finaliter mortē: ut dicūt uerba ꝑ posita: i qbus dominus tria ostendit i glorioso martyre. Prio p̄mittit excitationē libere uolūtatis. Ibi. Accede huc Secūdo ponit informationem pfecte uirtuositatis: Ibi. Vt tangā te fili mi. Tertio predicit ꝓbatiōem occulte uerita tis. Ibi. Vt ꝓbem utrū sis filius meus. Quātū ad primū Ois actus in tantum est meritorius in q̄tū est uolūtarie fa ctus pp Deū. Ideo dicit̄. Accede huc. s. ad deū. Dicit bea tus Augu. ꝙ martyrem nō facit pena: sed causa. Vnde ad mortē uenit aliqs quadruplici de causa. Primo ex punitio ne delicti: Vt quādo qs pp furtū suspendit̄: qa istud nō est pp deū: Ideo nō est martiriū. Nō. n. accedit ad deū. Salua tur tamen talis si ipsū penitet: et ferendo mortē illā patien ter: diminuit̄ sibi de pena debita ꝓ peccatis: Nō tamē coro nat̄ aureola martyrii. Latro. n. cū xp̄o crucifixus et si i cla ra dei uisione fuit: nō tamen fuit martyr. Si aliqs occidit̄ odio et partialitate nō dicit̄ martyr: qa nō accedit ad Deū: nec morit̄ pp Deū. Vnde p̄ma Pe. iiii. cap. Nemo uestrū patiat̄ quasi homicida: aut fur: aut maledicus. Secundo ali qs sustinet mortē pp mundi gloriā et famā. Sicut dicit Va lerius Maximus de Curtio nobili Romano q armatus ꝓie cit se i magnū hiatū factū in urbe data responsione a diis ꝙ nō clauderet̄ talis aptura terre: nisi fortissimus miles se ꝓiceret in eam: q̄ per Curtiū clausa est. Et sic multi pp hu/ manā laudē se morti exponunt. Tales nō accedunt ad deū Nō igit̄ sunt martyres. Tertio aliq exponunt se morti: ut defendāt suā falsā opiniōem: heresim: scisma et huiusmōi: q multa maceratiōe et abstinentia tenent populū ignorātē in sua falsa opinione. Tales erāt ꝓphete falsi tēpore Helye iii: Reg. xviii. cap. Qui pcutiebāt carnē suā lanceolis. Sic multi: iudei: turci: et alii ifideles ostendunt mortificatiōem Sed nō sunt martyres: qa non accedunt ad Deū. Quarto aliq sustinent martyriū pp amorem Dei: Hi gloriose coro nant̄. Psal. Posuisti i capite eius coronā de lapide pretio/ so. Martyr nomen est grecū: et latine dicitur testis. Per ex cellentiā dicunt̄ martires testes: Nō potest esse efficacius

testimoium q̃ illius q uult sustinere mortem patienter pro confirmatione ueritatis fidei xp̃i. Vocat ergo Deus martyres ut accedant ad ipsũ: a quo accipent fortitudiné: qa sine ipso uincere nõ poterát: Vt dicit Iob. Pone me iuxta te: et cuiusuis manus pugnet cõtra me. Et Psal. Si ambulauero in medio tribulatiõis: nõ timebo mala: quoniá tu mecũ es Sic dicebat Agatha. Habeo dominũ Iesũ: q solo sermone restaurat uniuersa. Accede huc: ut honoreris ꝓ uictoria habita. Si pro uictoria mundiali fit ꝑpetua memoria: q̃to magis ꝓ fide xp̃i firmanda? Quáto ergo honore honorat̃ iste gloriosus martir. M. Pro cuius memoria hodie tota letat̃ ecclesia: ut appareat ad q̃tum honoré xp̃us eum uocauit ad celos. Secundo ponit iformationem ꝑfecte uirtuositatis. Ibi tangá te fili mi. i. tangá os tuũ facũdia locutiõis: disputando cõtra tyránum: ut Laurentius cõtra Decium. Iere. Misit dominus manũ suá: et tetigit os meum. Sic dicebat Ypolito. O Ypolite et thesauros tibi ostendo: et uitá eterná promitto. Sic ꝓmittebant martyres assistentidus uitam eternam. Tágit deus martyres digito illumiationis. Sicut iste martyr fide illuminatus ueritatem fidei demostrabat cõstáter: et eos auidos faciebat ad audiendum uerba dinina. Sic Sebastianus sua exhortatiõe conuertit ad xp̃um Marcũ et Marcellianũ Tiburtium: et plus q̃ mille trecentos. Tangit Deus martyres baculo ꝑcussionis: ut eius tolerátia appareat quia ꝑꝑ propiq̃tatem uictorie et glorie facilis uidetur ois pena. Psal. Secundũ multitudiem dolorũ meorũ i corde meo cõsolatiões tue letificauerũt aiam meá. Fortis fuit iste in passione. Habuit i sermone fiduciam. Eius supplicia fuerunt grauissima numerositate. Quia multa genera tormentorũ substinuit. Acerbitate: qa grauia. Dinturnitate: qa multis diebus. Implacabilitate: qa nulla crudelitate placatus tyránus. Sed qa fides pugnabat: Ideo nulla pena poterat expugnare. Fortissime ergo iste martyr oia ꝑicula uicit. Vicit i uerbis: uicit i penis: uicit i confessiõe: uicit in tribulatiõe: uicit exustus: uicit sũmersus: uicit uiuus: uicit mortuus: Vt dicit pater noster Augus. in quodá sermone. Vnde merito de eo dicitur Apoca. vi. Data est ei corona: et exiuit uincens ut uinceret. Agnosce o martyr beatissime ꝑ cuius amore decertasti: ipse tibi coroná seruat in celis q te

uictorem fecit in penis. Et hoc de secũdo: Tertio de isto martyte Deus ꝑdicit ꝓbatiõem ueritatis. Ibi. Vt probem. Probauit Deus hunc martyrẽ tanq̃ aurũ in paragone: Vt sicut ibi uestigia reliqt: Sic iste in omni homie apponit uestigia sãctitatis et exẽplũ bonum. Non est fractus iste ictu passiõis: sed i amore dei p patientiam dilatatus. Probatᷓ aurũ p ignẽ: sic martir p tormẽta. De Laurẽtio dicit Augu. Ardebat extrisecus xp̄i martir tyrãni seuientis icendiis: Sed maior illum itrisecus xp̄i amoris flãma cõfortabat. Quãuis Rex improbus ligna subiceret: et icendia maiora supponeret: tamen scũs Laurentius has flãmas fidei calore nõ sentit. Et dũ Christi gloriam cogitabat: frigidũ erat illi qcqd patiebatᷓ. Et dũ paradisi refrigeria possidet martyr non põt penã sensibilẽ ꝑcipere. Habuit iste martyr hec refrigeria uidelicet. Visitatiõem angelicã: Vt uidit Agatha i carcere: Romanus martyr: et plures alii sãcti. Cõtẽplationem celestẽ: qua aĩa abstrahebatᷓ a sensibus: ut penam aliquã mẽbra corporis nõ sentirent. Martir prima frõte uidetur paruus et uilis, nõ potentiã ostendens: nõ supbiã preferens: Sedubi diuersis tormẽtis teritᷓ: statim uigorẽ ostendit: et fidei calorẽ dominice crudelitatis aspirat. Sic istum martyrẽ grano sinapis possumus cõparare: q diuersis attritus passionibus p totũ orbẽ gratia sui meruit fragrare martyrii. Qui q̃diu cõstitutus i corpore erat humilis: ignotus: et uilis: postea uexatus et laceratus uniuersis p totũ mundum ecclesiis odorẽ sue nobilitatis infudit. Sequamur igitur eius uestigia: ut mereamur eius in celum habere consortium. Amen.

Pro quocunq꜄ ConfessorePontifice
SERMO LVIIII.

n On est iuentus similis illi q cõseruaret legẽ excelsi. Eccl. xxxxiiii. ca. Assũpta sũt uerba i presentiarum i honorẽ huius gloriosi cõfessoris: adinnuendũ ꝙ in quolibet actu hois si sit bene ordinatus: oportet ꝙ sit directio rõnis: ita ꝙ si hẽt aliquod offitiũ i aliquo ordine: oportet ꝙ tantã scientiã habeat q̃tam expedit ad executiõem illius offitii. Et sic ad ep̄m ꝑtinet: ut ea q̃ difficultatem i lege facere possũt sciat: ut dicitᷓ Malachie. ii. cap. Legẽ reqrunt de ore sacerdotis. Sic beatus iste q in ecclesia constituẽdus

erat ut pastor scientia preditus oĩa que populus obseruare debebat de lege pfectissime nouit. Quilibet.n.scũs aliqua uirtute emicuit: ĩ qua nullus fuit sibi similis : ut appareret sapientia dei:q̃ in tãta uarietate scõrũ tantã posuit uarietatem uirtutũ:q̃ licet nobis nõ sit cognita: Deo tamen nota est. Excessit Augustinus pater noster in diuinorũ speculatione. Excessit Hieronymus ĩ historiarũ notitia. Grego.in morali sensu scripturarũ. Nicholaus de Baro ĩ misericordia. Sic iste cõfessor egregius est ille de quo dictũ ẽ: Nõ ẽ inuẽtus similis illi. Fuit iste scũs singularis ĩ triplici statu

Primo in statu seculari
Secundo in statu clericali
Tertio in statu triũphali

Qũãtũ ad p̃mũ:fuit iste scũs excellens q̃tũ ad generationẽ ut Ambros: In apibus ingredientibus et egrediẽtibus ex ore eius. Nicholaus de tolentino uoto pris et matris generatus nicholaus de bari: quo miraculose genito pater et mater simul cõtinẽtiam deuouerunt. Hic ãt natus statim erectus stetit ĩ peluim: Et quarta et sexta feria nõ suggebat lac:sed ieiunabat. Hoc nõ fuit a natura:qa tũc ĩ oĩbus paruulis cõtigeret sẽp uel frequenter:ut dicit̃.ii.phisicorũ. Nec a casu:qa tũc feria nõ distingueret̃ a feria. Nec a ꝓposito:qa tũc usũ liberi arbitrii nõ hẽbat. Restat ergo ꝙ fuerit ex miraculo. Et sic natus iste ĩcepit seruire Deo: Eccle.xxiiii: In hitatione scã corã ipso ministraui. Secũdo fuit singularis ĩ educatione: Vbi iuuenum lasciuias euitabat. Vt dicit̃ Eccles.xiii. Qui tetigerit picẽ inq̃nabit̃ ab ea. Ecclesias uisitabat:et qcq̃d de scripturis sãctis audire poterat armariolo condebat pectoris. Et ĩ ista etate multo ieiunio macerabat corpus. Trenorum.iii. bonum est uiro cum portauerit iugum ab adolescentia sua Tertio fuit singularis in perfectione uite:in mulierum euitatione:in modesta conuersatione:quia cum oĩbus amabilem se prebuit. Habuit uerecundiam cũ adolescẽtibus:alacritatem cum iuuenibus:grauitatem cum senibus:misericordiã cũ oĩbus. Sẽp cogitãs qũo patrimoniũ suũ cũ pauperibus dispensaret:ut pauper fieret. Sicut Nicholaus ex compassione ad illum patrẽ qui tres filias habebat nubiles proiecit aurum in nocte in domo eius ne turpitudine luxurie fedarentur. Et hoc de primo. Secundo principaliter fuit iste sanctus singularis in uita clericali; In qua fuit

singulariter electus premissa oratione. Xpus .n. electurus apostolos iuit i monté orare: et apostoli i electióe Mathie dixerút. Tu dñe q corda nosti oium ostende quem elegeris. Actuum pmo: Fuit electus diuina reuelatióe: sicut de Nicholao: uox de celo audita é: ut eligerent Nicholaú. Fuit electus oium consensu et approbatione: et eo uiso oés lau/dauerút Dei magnalia. Similiter epus cú populo fuit con uersatus gratiose: eú pascendo uerbo predicationis. Iere. iii. cap. Dabo uobis pastoré iuxta cor meú: qui pascet uos scientia et doctrina: pascebat orationibus uigilàdo: pascebat exéplo sáctitatis. Prima Thimo. Exemplú esto fidelibus i uerbo et couersatione. Fuit igit singularis i conuersatióe sancta. Et hoc de secúdo. Tertio dixi: non iuentus similis i statu triumphalis glorificatióis. Apparet .n. gloria. cófesso ris tribus modis. Primo illustratus é in gloria p celestem claritaté in beatifica uisione: de qua dicit Apost. Videmus núc p speculú in enigmate: tunc aút facie ad faciem. Sicut dicit de beatissimo Augustino: qué uidit in spú qdam monacus sedenté sup nubé lucidá: cuius oculi quasi radii so lares totá ecclesiá illuminabát. Sic iste sanctus triumphat coronatus i celis. Secúdo triúphat imersus i pelagus infi nite suauitatis. Psal. Fluminis ipetus letificat ciuitaté dei. Sic sáctus iste fruit diuina essentia et trinitate psonarum unica fruitione beatifica. Psal. Beati q habitát i domo tua domine i secula seculorú laudabút te. Cú quidá tractatus beatissimi Augustini legeret in matutinis: sáctus Bernar dus parump obdormiés uidit quedá iuuené: de cuius ore tam imensus fluuius exibat: q totá ecclesiá irrigabat: cui reuelatum é: húc fore Augustinú. Sic iste sanctus sua pre dicatione et exhortatióe suá ecclesiá irrigauit. O pater bea tissime nobilis genere: sed nobilior moribus: miserorú có solator mirificus: xpm crucifixú sequés: i cuius ore non é inuentus dolus: a súmo sacerdote sacerdos pelectus: scórú cófessorú stola idutus: coroná martyrum multiplici labore cósecutus: ad eius solá uisioné estuáti desiderio in ppetuo collocatus. Tertio triúphat collocatus i culmine diuine ma iestatis: ut dicitur de Augustino Cum quidá i ecclesia sác ti Petri pnoctás uidisset sanctú Gregoriú cú multis epis processionaliter incedentem interrogauit si inter eos erat

Augustinus: Ille respondit. Augustinum excellentissimũ uirũ queris? non est hic: qa altiorẽ locũ a nobis tenet. Iste igit̃ confessor residet in excelsis in sempiterna gloria. Ad quam nos pducat q est benedictus. Amen.

Sermo pro quacunq; uirgine LX.

u Enit sponsus: et que parate erãt intrauerũt cum eo ad nuptias. Mathe. xxv. cap. et assũmunt̃ p nostro p̃senti pposito. In qualibet solẽnitate frates charissimi tria cõsiderãda sũt: uidelicet. Vbi sũt illi de qbus festũ celebramus. Vbi nos. Et qualiter p nobis rogãt. Sũt. n. in gloria beatorũ. Vnde debet nasci deuotio mẽtis: ut ipsos ueneremur. Fuerũt hoies terreni: ut aiemur ad eorũ uestigia. Facimus festũ de eorum transitu uirtuoso: ut i nobis maneat odor similia faciẽdi: ut uirtutibus mediãtibus disponamur ad p̃miũ cõsequẽdũ: qa in fine uite ueniet spõsus xp̃us: et aie que parate erũt itrabũt cũ eo ad nuptias: ut dicit thema In quo duo uidẽda sũt. Primũ uirginũ mala dispositio: que nõ sũt parate pp impedimẽtũ. Secũdũ uirginũ sapiẽtia pp quã itrauerũt ad nuptias. Quãtũ ad primum qlibet aia xp̃iana nomẽ uirginis sortit̃ pp integritatẽ opa bonũ. Sed qa aliq male use sũt opatiõibus sibi a deo concessis. Igit̃ fatue reputant̃. Quiq; n. fatuitates cõmiserũt hee uirgines: sicut patet i euãgelio. Prima fuit qa crediderũt q̃ lãpades arderẽt sine oleo. Vnde dicit. Nõ sũpserũt oleũ secũ. Tales sũt q credũt opa nostra esse meritoria sine charitate. Prima ad Cor. xiii. Si tradidero corpus meũ ita ut ardeat: charitatẽ nõ habuero nihil sum. Et Greg. nil hẽt uiriditatis ramus boni opis: nisi mãserit i radice charitatis. Caritas. n. ẽ mẽsura meriti. Hõ desiderat filios hẽre Et ide accipit uxorẽ: totũ hoc bonũ est. Si filios referat in deũ: amor dei hoc facit. Cupiebat Petrus i mõte esse dicẽs Bonũ est nos hic esse: Tale uolitũ nõ erat sale cõditũ: nec a charitate dei mouebat̃. Nõ ergo placuit deo. Non quod uidua posuit i templo: sed charitas qua optulit fuit mensura meriti eius. Habere ergo oleũ gratie: et caritatis lumen facit opa esse deo grata. Secunda fatuitas: petierũt oleũ ab illis q̃ p se nõ habebãt sufficienter. Vnde dixerũt: date nobis de oleo uestro. Tales sũt q totã spem suã posuerunt in suffragiis scõrũ: qbus i facie dicent sãcti. Ne forte nõ suffi

ciat nobis et uobis. pma. Pe. Si iustus uix saluabit: qd fa
ciet peccator. Ysay. lxiiii. Omes iustitie uestre quasi pānus
mestruate. Beata aūt hec uirgo totā suā fiduciā hēns in dño
agonem suū sibi cōmendabat. Tertia fatuitas est: qa uolue
runt emere quod est ipretiabile. s. gloriā dei. Tho. xii. dice
bat patri: qd possumus dare isti uiro scō. Tales sūt q uolūt
emere gloriā ab adulatoribus. Psal. Oleū peccatoris non i
pinguat caput meū. Dicit Gregor. Lāpades fatuarū uirgi
nū extigunt: qa earū opa q̄ clara hoibus foris apparuerūt
i aduentu iudicis extinguntur. Hec uirgo oia blādimenta
quasi stercora reputauit: omnes pmissiōes refutauit. Quar
ta fatuitas est: qa ab eo petebāt ianuā apiri: cui semp clau/
serunt hostiū cordis. Vnde dicūt. Domine domine api no
bis. Apoca. cap. iii. Ego sto ad hostiū et pulso. Greg. O si
sapere possit cordis palato: q̄ dulcedinis habeat itrauerunt
cū eo ad nuptias: qd amaritudinis: clausa est ianua. Hec āt
cor firmū habens i domio nulla potuit psuasione moueri:
Habuit cor mūdū: cor firmū: et imobile semp ad Deum.
Quita fatuitas fuit: qa allegauerūt cōtra semetipsas dicētes
Api nobis: qa lāpades nostre extigūt: qa nō habemus bo
nā itētionē i opibus. Iacobi. iiii. Petitis et nō accipietis eo
q2 male petitis. Ambro. Intētio tua opi tuo nomē iponit ni
si deus moueat itētiōem nostrā: ut pp ipsū laboremus: iua
num est ois nostra opatio. Dicit Apostol. Oia i gloriā dei
facite. Scā ista totā suā intentiōem posuit i domio: ut dice
bat Agatha. Habeo dominū Iesū: q solo sermone restau/
rat uniuersa. Propter ipsū uirginitatem seruauit: omnem
ornatū seculi: cōtempsit: pp amorem domini Iesu instruxit
fidei sāctimoniā: dabat aliis exemplum uiuendi. Et hoc de
pmo. Secūdo uideamus uirginū sapientiā: p quā itraue/
runt ad nuptias sub quinario numero. Vbi nota moraliter
qnq3 genera hominū: q ita sūt parati: q2 nō oportet eos trā
sire p purgatoriū. Primi sūt pueri baptizati: q moriuntur
intra septenniū. Mathe. Sinite paruulos uenire ad me.
Iob. iii. Quare nō in uulua mortuus fui. Secūdi sunt reli
giosi: qbus per igressum religionis omnia peccata sunt di/
missa: Psal. Beati qui custodiunt iustitiam i omni tempore
Luc. xv. Fili tu semper mecum es: et omnia mea tua sunt.
Tertii sunt persone penitētes: que compleuerunt peniten/

tiam ante mortem. Ad corinth. iii. Vniuscuiusq; opus quale sit: ignis pbabit. Si cuius opus mãserit mercedẽ accipiet De Cecilia dicit. Cecilia famula tua quasi apis tibi argumentosa deseruit: predicãdo ueritatis mysterium disposuit sponsũ Valerianũ et Tiburtiũ ad coronã martyrii: et cõfirmauit eos i bono ope. Quarti sunt martyres q pro xpo patiunt. Apoca. Isti sũt q uenerunt ex magna tribulatiõe: et lauerũt stolas suas in sanguine agni. Hoc martiriũ pretiũ equiualens ad gloriã. Vita martirũ est illa pretiosa margarita: qua iuenta dedit oia sua. Math. xiii. Ad hoc uenit beata Margarita: que uere fuit pretiosa i moribus honestatis: cõcupita spreuit. Pretiosa i opibus sãctitatis. Oia opa sua redolebãt sãctitate. Apoca. xxi. Porte duodecim margaritis ornate. Sic ornant martyres coronis et aureolis: q sũt gaudia rõne excellẽtis uirtutis. Quito sunt patiẽtes: q longa infirmitate purgant in morte. Apoca. ii. Nõ mittã sup uos aliud pondus: tamen id quod hẽtis tenete. Beati q persecutiõem patiunt pp iustitiã: qm ipsorũ est regnũ celorũ. Has quoq; conditiões hũit sancta ista. Fuit pura mẽte et corpore p uirginitatẽ. Fuit religata i uite sãctitate. Fuit in multa penitẽtia: maceratione carnis: Fuit ad martyrium ducta. Fuit i multa patiẽtia usq; ad mortem: ubi parata introiuit ad nuptias paradisi. Ad quas nos perducat q est benedictus in secula. Amen.

In consecratione ecclesie

SERMO LXI.

t Ransibo in locũ tabernaculi admirabilis usq; ad domũ dei. Psal. Multa reprehensione est dignus Christianus populus sciens et firmiter tenens Dei cultũ celebrandũ supra oẽs nationes mundi: et tamẽ omni ueneratione postposita circa ecclesias multipliciter offendunt: imo ois natio magis reuerẽter deos falsos colit: q populus xpianus deũ uerũ celi. Idcirco ut Deus noster ppitiet nobis de honore sibi debito in loco scõ suo predicabimus: de quo tria per ordinem contemplabimur. videlicet.

Primo uidebimus ecclesie uenerationem.

Secundo uidebimus ecclesie institutionem.

Tertio uidebimus consecrationis requisitionem.

Quantum ad primũ; omnes debent uenerari loca sacra

maxime pp tria. Primo pp Dei maiestaté. Psalm. Dñs in templo sacto suo. Apoca. xxi. Ecce tabernaculũ dei cũ ho minibus. Licet. n. deus ubiq; sit non includat̃ in loco ut di xit Salomon. iii. Reg. viii. Si celũ et celi celorũ te capere nõ possũt: q̃to magis domus ista quã hedificaui tibi? tamé pp hoies colentes determinat̃ locus et consecrat̃: ut maior deuotio habeat̃: et citius exaudiant̃: et etiã pp sacra myste/ria et alia signa sãctitatis: que ibi cõtinent̃: et pp concursũ ibi adorantiũ: quo fit oratio magis exaudibilis. In loco scõ quod aliquãdo dicit̃ basilica: que significat palatium regis eterni. Quidã dicũt ecclesias epales tãtũ dici basilicas: qa huiusmõi reges cõsueuerũt fũdare et dotare: uel dicit̃ basili ca a Basileo rege grecorũ: q pmo se fecit sepelliri apud ec clesiã. Dicit̃ téplũ quasi tectũ amplũ: qa populus sub tectĩ amplitudine cõtinet̃. Vel dicit̃ templũ a contemplando ibi dem. Et iste sunt pprie ecclesie maiores. Dicit̃ ecclesia de cõse. di. i. ca. ecclesia: q interpretat̃ collectio seu cõuocatio: qa continet populũ conuocatũ a deo. Dicit̃ tabernaculum quod est militare habitaculũ: ubi adunat̃ populus militãs: non habẽs hic ciuitatem manenté. Dicit̃ domus dei. ut di cit̃ Io. ii. Math. xxi. de re. et ue. sanc. cap. domum dei li. vi. Vnde dicit Deus Salamoni. Parali. vii. ca. Audiui orõné tuam: et elegi locũ istum mihi i locũ sacrifitii: ut sit nomen meum ibi i sempiternũ. Vnde cũ sũma reuerétia qlibet in ecclesia esse debet. Sit humilis et deuotus ingressus: deuo ta conuersatio. Sed hodie i téplo nulla seruatur modestia: nulla honestas: nulla religio. Ibi abũdant risus: ioci: spec/tacula uana: et alia q̃ plura nephanda. Secundo loca sacra sunt ueneranda pp utilitaté: qa ibi recipimus sacramenta: ibi sepellimur post mortem: ut inde resurgamus i die iu/dicii. Psal. Suscepimus deus misericordiam tuã in medio templi tui. Hinc é q ecclesia fũdat̃ p epum cũ prehemine tia: ita q nõ possit postea cõuerti ad usũ seculariũ. de cõse di. i. cap. Nemo: et cap. Placuit. Tertio ueneráda sunt do minica templa exéplo gentiliũ: q ita sua tépla uenerabant̃ Vnde Valerius Maxi. libro primo de religione dicit q Fa bius qa q̃stiones audiuit in templo: dictaturã amisit. Quã to magis nos christiani debemus templa uenerari. Et hoc de primo. Secũdo principaliter uideamus templi institu

tutionem scilicet consecrationis ecclesie uel altaris. Nam ut dicit Gratianus de consecra. di. i. in principio. Tabernaculum Moysen domino precipiente fecisse et cõsecrasse cũ mensa et altari eius: et uasis ad diuinum cultum explendũ Legimus scilicet in exo. Dauid amplificauit cultum dei et uoluit templum hedificare: sed prohibitus est propter multum sanguinem effusum. Salomon filius eius perfecit domino iubente. iii. Regum octauo. capitulo. Si ergo iudei q ũbre legis deseruiebant hoc faciebant: multo magis qbus ueritas patefacta: et grã per Christum facta est tẽpla domino hedificare: et prout melius possumus ornare: eaq; diuinis precibus et sanctis unctionibus deuote et solẽniter sacrare: et non in aliis q̃ in sacratis ab episcopis missas celebrare: et sacrifitia offerre. Que consecratio debet fieri per episcopum et non per alium inferiorem. cap. Perlectis. di. xxv. Tertio uidendum est: que requiruntur ad cõsecrationem. Vbi est notandum secundum Thom. tertia parte. q. lxxxiii. ꝙ ecclesia et altaria consecrantur: non quia sint susceptiua gratie: sed quia ex consecratione adipiscũtur quãdam spiritualem uirtutem: per quam apta redduntur diuino cultui: ut scilicet homies exinde deuotione n quãdam participẽt ut sint paratiores ad diuina. Vnde secundo Macha. tertio capitulo dicitur. Vere uirtus quedam est in loco isto. Et quidam doctores dicunt ꝙ per ingressum ecclesie consecrate homo consequitur remissiõem peccatorum uenialiũ: sicut per aspersionem aque benedicte. Consecratur igitur ecclesia: ut sanctificentur igredientes in illam: quia anima est templum dei: ut dicitur prima ad Corinth. tertio capi. Templum dei sanctum est quod estis uos: Fiunt enim aliqua in consecratione: que figurantur ad anime sanctificationem. Primum est circuitus triplex extra et intra ecclesiam: et significat circuitum quem fecit christus scilicet de celo in mundum: de mundo ad limbum: et de limbo ad celum: ut dicit Psalm. A sũmo celo egressio eius. Sic anima debet circuire circa cogitationes: locutiones: et operationes Canti. iii. Surgã et circuibo ciuitatẽ. Vel designat triplicem statum ecclesie scilicet uirginum: coniugatorum: et uiduarum: quos uisitat defendendo. Secundo ponitur triplex percussio ad hostium dicens. Tollite portas. etc. desi

gnat triplici ratione q̄ debet sibi aperiri hostium cordis:
ut dicit Anselmus. Debeo me tibi totum: quia me fecisti
totum quia redemisti. Et iterum totum: quia tanta promit
tis scilicet teipsum. Apocalip. tertio. Ego sto ad host um et
pulso. Tertio est trina aspersio cum ysopo de aqua exor
zizata cōposita ex mixtura aque uini: cineris et salis: in
sinuans compunctionem et dolorem aque lachrymarum:
.s. cum sale discretionis. et cum uino letitie: et cum cineri
bus humilitatis. Considerās ubi fuit.: Quia in peccato.
Vbi erit. Quia in iudicio: redditurus rationem. Vbi est.
Quia in st. u periculoso. Psal. centesimo decimoquarto.
Pericula inferni inuenerunt me. Vbi non est scilicet in pa
radiso: propter quem est creatus. Apostolus. Infelix ego
homo qs me liberabit de corpore mortis huius. Hec asper
sio cum ysopo passionem Christi significat. Quarto est in
cineratio in pauimentis: et significat humiliatiōem ex mor
tis recordatione: Ezec. decimo. Quid superbis terra et ci
nis: Et super eos scribitur alphabetum litteris grecis et la
tinis. Et scriptura fit ibi de angulo dextro in angulum sini
strum per transuersum in modum crucis: ad innuendum
unionem factam duorum populorum in cruce Christi: et
fide articulorum: qui sunt prima elementa doctrine Chri
stiane. Vel etiam continentia unius testamenti in alio con
uenientia in Christi incarnatione. Ezech. primo cap. Erat
rota in medio rote. Fit etiam scriptura super cineres: quia
humiliari oportet ad suscipiēdū doctrinam fidei. Eccle. iii.
Que tibi precepit Deus cogita sēper. Quinto pingūt cru
ces in parietibus ecclesie: ad insinuandum mortificatiōem
sensuum: quam debent habere fideles. Ad Galathas. vi.
Qui sūt Christi carnē suam crucifixerūt cū uitiis et cōcu
piscētiis. Sexto ponūt luminaria ante cruces: et significat
lumē agendorū: quod debet hēre i sua cōuersatiōe et rectā
intentionē in opibus. Luc. xii. Lucerna corporis tui ē ocu
lus tuus. Septimo iungūt cruces crismate: ad inuendū ni
torē bone fame: maxime i tolerātia passionū. Luc. et Mar.
x. capitulo. Qui non accipit crucem suam: non est me di
gnus. Et sic debemus habere unctiōem misericordie erga
proximum. Octauo luminaria accenduntur. Hoc figurat

cara exempla bonorum operum: cauēdo etiam a spetie ma li. Luc. x. Sint lucerne ardentes in manibus uestris. No no est sancti alicuius intitulatio talis ecclesie: et hoc uite sā ctorū ponit cōsiderationem et imitationem. p̄mo Macha. ii. Mementote opum patrū uestrorum: que fecerunt in ge nerationibus suis. Et sicut eicienda sūt corpora paganorū ab ecclesia consecranda: de consec. di. i. cap. ecclesiam: ita eicere debemus a corde nostro omnia uitia et inquinamen ta: ut trāsire mereamur a tabernaculo presentis uite: ad do mum celestis mansionis. Quam nobis concedat qui est be nedictus in secula. Amen.

FINIS

Vtile et deuotum hoc prędicationum ac nonnullarum collationum opus Impressit ex archetypo Ser Franci scus Bonaccursius Florentie Anno salutis M.CCCCXC. Sexto Idus Iulias.

Johannes Stipes

p.° Antonius
2.° Iacobus
3. Bartholomeus

Simon 1.°
petrus 2.°
Andras 3.°
piera 4.°
Lucia 5.°

